"کوردستان" ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

کوردستان ٦٠٠

ئۆرگانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

ڕێزگرتن لە ٦٧ ساڵ بەردەوامیی ڕۆژنامەی "کوردستان"

" کوردستان " ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری

نامیلکەی تایبەت بە بۆنەی دەرچوونی ٦٠٠ مین ڕۆژنامەی " کوردستان "

ڕێبەندانی ٢٧١٢ ی کوردی

ئامادە کردنی ڕەحمان نەقشی

فێوریەی ٢٠١٣ زایینی

پێڕست

١- لەسەر بیوگرافیی دەورە جیاجیا کانی ڕۆژنامەی «کوردستان» .... **هاشم کەریمی** .... لابەری ٣

٢- بیرەوەریی من لە گەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان»دا .... **مستەفا شڵماشی** .... لاپەڕەی ٥

٣- «کوردستان» شەش سەد مۆمی هەمە جۆری کلتووری- نەتەوەیی گەش .... **مومتاز حەیدەری** .... لاپەڕەی ٧

٤- «کوردستان»، ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری .... **قادر وریا** ....لاپەڕەی ٨

٥- «کوردستان»، ڕۆژنامەیەکی ٦٧ ساڵە .... **عەبدوڵلا بەهرامی** .... لاپەڕەی ٩

٦- هەڵسەنگاندی ڕۆژنامەی (کوردستان) لە نێوان دوو کارکردی ئەهلی بوون و ئۆرگانی بووندا .... **ئەیوب شەهابی راد** .... لاپەڕەی ١١

٧- بۆ «کوردستان»ی نەسرەوتوو .... **بێبەش پیرۆتی** .... لاپەڕەی ١٤

٨- «کوردستان» و یەکەم ئەزمونی ڕۆژنامەوانیم .... **خالید محەمەدزادە** .... لاپەڕەی ١٥

٩- « کوردستان»و گەشەی زمان .... مستەفا مەعروفی .... لاپەڕەی ١٧

١٠- جێگە و پێگەی ژنان لە »کوردستان» دا .... **کوێستان فتوحی** .... لاپەڕەی ١٩

١١- لای کاک فەتاحی کاویان ، فێری نوسین بووم .... **فەیسەڵ ئیراندوست** .... لاپەڕەی ٢١

١٢- کوردستان فێرگەی نووسین و وەگێڕان .... **ڕەزا موحەممەدئەمینی** .... لاپەڕەی ٢٢

١٣- ئاوڕێکی کورت لە کێشە فەننییەکانی دەرکردنی ڕۆژنامەی «کوردستان» .. .. **ئاکۆ حەسەن زادە** .... لاپەڕەی ٢٣

١٤- بە شوێن پێی زمانی کوردیی «کوردستان»دا .... **سیاوەش گۆدەرزی** .... لاپەڕەی ٢٥

١٥- «کوردستان» لە قۆناخی گواستنەوەیەکی هەستیار دا .... **مستەفا شێخە** .... لاپەڕەی ٢٦

١٦- تێکۆشان لە »کوردستان»دا، شانازییەک کە بە نسیبی منیش بووە .... **کامران حەدداد** .... لاپەڕەی ٢٧

١٧- ڕۆژنامەی «کوردستان» و روانگەی پێشمەرگەیەکی دێرین .... **فەتاح کاویان** .... لاپەڕەی ٢٨

١٨- ڕۆژانی من و ڕۆژنامەی «کوردستان» .... **کۆسار فەتاحی** .... لاپەڕەی ٢٩

١٩- هاودەمی ساتەوەختی لەدایکبوونی ئەم دەورەیەی «کوردستان» .... **ڕەحمان کاژەیی** .... لاپەڕەی ٣١

٢٠- پیرۆزبێ هەڵبوونی مۆمی شەشسەدەمین ژمارەی «کوردستان» .... **سیامەک قەوی‌پەنجە** .... لاپەڕەی ٣٢

٢١- «کوردستان»ی چاپی باکۆ .... **ئامادە کردنی قادر وریا** .... لاپەڕەی ٣٣

٢٢- مام عەلی گوڵی! نموونەی وەفا و خۆشەویستی بۆ «کوردستان»! .... لاپەڕەی ٣٤

٢٣- با کۆڵەکەیەکی قایمی ڕۆژنامەی «کوردستان» زیاتر بناسین! .... **هەیاس کاردۆ** .... لاپەڕەی ٣٥

٢٤- لە گەڵ ڕۆژنامەی «کورستان»دا لەمەهابادەوە تا پاریس .... **برایم قەزاق** .... لاپەڕەی ٣٧

٢٥- لە » پەلی بێکەس»ەوە بەرەو ڕۆژنامەی «کوردستان» .... **شوکری تەریق** .... لاپەڕەی ٣٩

٢٦- ڕۆژنامەی «کوردستان» لە شاخی .... **عەلی لالە** .... لاپەری ٤٠

٢٧- «کوردستان» لە دوو قۆناغی جیاوازدا .... **مادح ئەحمەدی** .... لاپەڕەی ٤١

٢٨- «کوردستان»، بەردەوامیت ئاواتمە! .... **سەلاح مێهرپەروەر** .... لاپەڕەی ٤٣

٢٩- منداڵانی «کوردستان» لە »ڕۆژین»ەوە تا «سۆژین»............. **ب. هیوا** .... لاپەڕەی ٤٣

٣٠ - سەرنجێک لەسەر داهاتووی ڕۆژنامەگەریی حیزبی :"کوردستان" و "ئۆمانیتە" بە نموونە .... **ئاسۆ حەسەن زادە** .... لاپەڕەی ٤٥

٣١- وتووێژی ڕۆژنامەی کوردستان لە گەڵ بەڕێز مامۆستا حەسەن زادە بە بۆنەی دەرچوونی ٥٠٠ مین ژمارەی" کوردستان " .... لاپەڕەی ٤٨

٣٢- ئازیزانی لە دەستچوویی کاروانی ئەم "کوردستان " ە .... **قادر وریا** .... لاپەڕەی ٥١

٣٣- سمیناری ٦٧ ساڵ دەرچوون و بڵاوبوونەوەی ڕۆژنامەی " کوردستان" .... لاپەڕەی ٥٥

٣٤- وتەکانی بەڕێز خالید عەزیزی سکرتێری گشتی حیزب لە سمیناری ٦٧ ساڵ بەردەوامیی ڕۆژنامەی « کوردستان» دا.......... لاپەڕەی ٥٧

٣٥- وتەکانی کوێستان فتوحی بەرپرسی کۆمیسیۆنی چاپەمەنیی حدک لە دەسپێکی سمیناری ٦٧ ساڵەی ڕۆژنامەی «کوردستان» دا....... لاپەڕەی ٥٨

٣٦- ڕێز لێنانی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان ....لاپەڕەی ٥٩

٣٧- مامۆستایان، نووسەران و ئەدیبان لە ژێر ڕەشماڵی " کوردستان دا................ لاپەڕەی ٦٢

لەسەر بیوگرافیی دەورە جیاجیا کانی رۆژنامەی «کوردستان»

هاشم کەریمی

من لێرەدا بە پێویستی نازانم پەسنی رۆژنامەی کوردستان بکەم، چونکە وەکوو سەعدی دەڵی: « گوڵ ئەو گوڵەیە خۆی بۆنی خۆش بڵاو بکاتەوە نەک گوڵفرۆش بە بۆنی خۆشیدا هەڵبڵێ». دەبێ ئەو کەسانەی کە پێوەندییان بە حیزبی دیموکڕاتەوە نیە، ئەو رۆژنامەهەڵسەنگێنن و ئەگەر جێی پەسنە کە هەیە، ئەو کارە بکەن. لەگەڵ ئەوەش ناکرێ لەو بارەوە هیچ نەگوترێ. بویە بە دڵنیاییەوە دەڵێم رۆژنامەی کوردستان کە زیاتر لەوەی رۆژنامە بێ گۆڤارە، لانی کەم لە سێ پرسدا یەکێکە لە سەرکەوتووترینی رۆژنامەکانی ئۆرگانی حیزبەکانی کوردستان. یەکەم، لە ناساندنی مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلان و پێشێلکرانی مافی نەتەوایەتیی گە لی کورد، دووهەم لە پیشاندانی رووی دزێوی دووریژیمی دژی گەلیی پاتشایی و ئاخوندی لە ئیراندا و سێهەم، کارتێکەریی لە سەر ئەدەبیاتی کوردی و دروست نووسینی خەت و ئینشایزمانی کوردی لە کوردستانی رۆژهەڵات و باشووردا.

لیرەدا دەمەوێ بە کورتی لەسەر بیوگرافیی دەورەکانی جیاجیای رۆژنامەی کوردستان و رێباز وریوشوێن و کارتێکەریی ئەم رۆژنامە چەند دێریک بنووسم. رۆژنامەکانی دەورەی کۆماری کوردستان کە ١١٣ ژمارەی لێ بڵاو بۆتەوە (من تەنیا چەند ژمارەیانم دیتوە) بە تەواوی مانا بڵاوکراوەی بیرو هزری حیزبی دیمۆکراتیکوردستانن. لەبەر ئەوەی زۆربەی بگرە هەموو نووسەرانی ئەندامی حیزبی دیمۆکڕات بوون و سیاسەتەکان و ریبازی ئەو حیزبەیان بڵاو کردۆتەوە. بەڵام دەورەی دووەمی کە لە باکۆ چاپ دەبوو و ١٣٣٧ ژمارەی لە لایەن ئەو خویندکارانەی کە کۆماری کوردستان بۆ خویندن ناردبوونیە سۆڤیەتی پێشوو

ودوای تێکچوونی کۆمار نەیانویرا بگەڕێنەوە وڵات، بڵاو دەبۆوە. لەگەڵ ئەوەی نابێ زەحمەتەکانیان فەرامۆش بکرێ، بەڵام ئەو دەورەی رۆژنامە، زیاتر زمانحاڵی حیزبی توودەیە تاکوو حیزبی دیمۆکڕاتی کوردستان. دەورەی سێهەمی، کە چوار ژمارەی بە نهێنی لە لایەن کادرەکانی حیزبی دیموکڕاتەو بڵاو بۆوە، لە گەل لەبەرچاوگرتنی ئازایەتی وچاونەترسیی ئەو کادرانە کە لەو کاتە هەستیارو پرمەترسییەی دوای کودەتای ٢٨ی گەلاویژی ١٣٣٢ی هەتاوی، ئەو ئەرکەیان وەئەستۆ گرتووە جێی رێزو پێزانینە، هەر

چەند ئەو کات هێشتا حیزبی دیموکڕات لەباری رێکخستن و راگەیاندندا لە ژێر کاریگەریی حیزبی توودەدا بوو. بۆیە لەم دەورەش دابێگومان بیرو هزری حیزبی توودە بەو ژمارانەوە دەبینرێ. تەنیا ژمارەیەک کە لە ساڵێ ١٣٣٩ی هەتاوی بڵاو بۆوە لە خەت و ریبازی حیزبی دیموکڕاتدا بووە، چونکە ئەو کات حیزب لە هەموو بارێکەوە ریبازی خۆی لە حیزبی توودە جیا کردبۆوە. ئەو ٢٦ ژمارەی کە لە لایەن روناکبیران لە ئورووپا بڵاو بوونەوە، لە بەر ئەوەی بەشێک لە نووسەرانی ئەو دەورە ئەندام و لایەنگری حیزبی دیموکڕات بوون، هەر چەند بە ناوی ئۆرگانی حیزبی دیموکرات بڵاو نەدە بۆوە، لەگەڵ ئەوەش تا رادەیەک لە خەت و ریبازی حیزبی دیموکڕات دابووە.

پێوەندیی من بە حیزبی دیموکراتەوە و بەو پێیەش بە رۆژنامەی کوردستانەوە چەندین قۆناغ لە خۆی دەگرێ. لە سەردەمی سەرۆک وەزیریی موسەدیق دا(ساڵەکانی ٣٠ تا ٣٢ی هەتاوی) کاکم (محەمەدی کەریمی) یەکێک لە هەڵسووڕاوانی حیزب بوو، بەو بۆنەوە زۆر لە گۆڤار و رۆژنامەکانی ئەو سەردەمە دەگەیشتنە دەست کاکم کە نەوەد لە سەدا گۆڤار و رۆژنامەی حیزبی توودە بوون. هیچ رۆژنامە و گۆڤارێکی حیزبی دیموکڕاتیان تێدا بەدی نەدەکرا. من ئەو کات پێوەندیی حیزبی دیموکڕات و حیزبی توودەم نەدەزانی و پێم سەیر بوو کە ئەندامانی ئەوە سەردەمە بە ناوی حیزبی دیموکڕات تێکۆشانیان هەبوو، کەچی ئەدەبیاتی حیزبی توودە دەگەیشتە دەستیئەنداman. دوای کودەتای ٢٨ی گەلاویژی ١٣٣٢ی هەتاوی، کاکم لە مامۆستایی فیرگە دەرکرا و بۆ ماوەی سێ ساڵ تیکۆشانی حیزب لە بانە راوەستا. لە ساڵی ١٣٣٥ەوە تێکۆشان دەستی پێکردەوە کە تا ساڵی ١٣٣٧ی هەتاوی ١٩٥٨ی زاینی واتە شۆرشی ١٤ی ژوئییەی ١٩٥٨ی عێراق تەنیا بەیان و راگەیاندراوەکانی حیزب دەبینران، بەڵام لەو کاتەوە گۆڤار و رۆژنامەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان و حیزبی شیوعی عیراق و ئەدەبیاتی سەربەخۆی کوردستانی باشوور دەگیشتنە بانە و لە سێ جێ واتە گوندی شوێ، گوندی بارەوەران(ئەحمەداوا) و گۆڕستانی سلمان بەگ دادەنران و من لە گەڵ ئەندامێکی حیزب کە جێگاکانی پێ دەزانی، دەمانهێنانە نێو شار و لە نێو ئەندامانداا بڵاومان دەکردنەوە. ئەوکات من وەک لایەنگرێکی هەڵسووڕاو لەگەڵ حیزب هاوکاریم دەکرد و بە گیرانی کاکم لە ساڵی ١٣٣٨ ی هەتاوی دا پێوەندیم لەگەڵ حیزب پچڕا.

یەکەمین جار کە لە ساڵی ١٣٥٠ی هەتاوی لەگەل حیزبی دیموکڕات پێوەندیم نوێ کردەوە، رۆژنامەی کوردستانم بینی. ئەو کات ناوی نووسەران لە سەر وتارەکان

کوردستان

ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

ئەدەنووسران، تاوەکوو خۆم لەنەورۆزی ١٣٥٢ی هەتاوی قاچاخ بووم و چوومە عێراق. لەو کاتە دا نووسەرانی ڕۆژنامەی کوردستان بریتی بوون لە زیندوویادان دکتور قاسملوو، ماموستا هێمن، کاک کەریم حسامی و کەمتریش کاک حەمەدەمین سیراجی. ماموستا مەلا

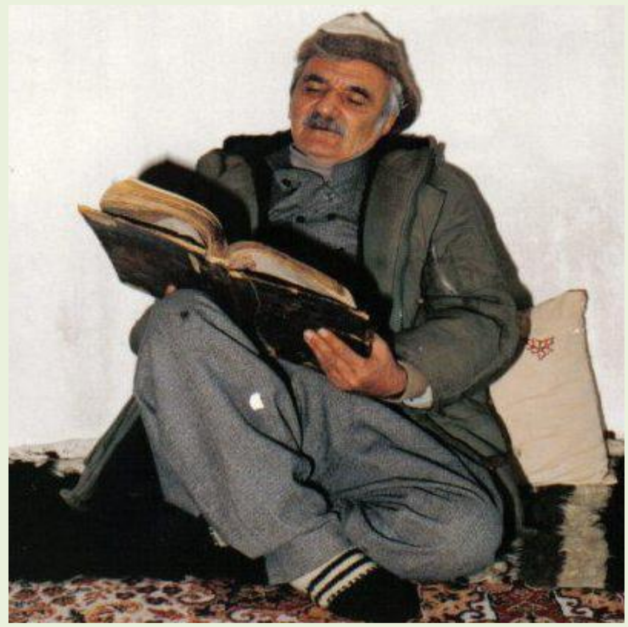

عەبدوڵا حەسەنزادە هەم نووسەر و هەم ئەدیتۆری ڕۆژنامەکە بوو. کادری فەنیی ڕۆژنامەکەش زیندوویاد عوسمان میراوەیی(جەلال) و مەلا ڕەحمان کاژەیی بوون. لەو دەورەدا هێشتا دەستم بە نووسینی کوردی ڕانەهاتبوو، بۆیە پێم وایە تەنیا دووسێ وتارم بڵاو بۆوە. ئەم دەورە تا گەرانەوەمان بۆ وڵات ٣٥ ژمارەیان لە عێراق چاپ بوون و بە هۆی نزیکایەتیی ڕیژیمی بەعسی عێراق لە گەڵ ڕیژیمی حەمە ڕەزا شا، حکوومەتی عێراق نەیهێشت ئیتر ڕۆژنامەی کوردستان لە عێراق چاپ ببێ، بە ناچاری گوێزرایەوە بۆ ئوروپا.

ڕۆژنامەی ئەو دەورە پتر لە کوردستانی باشوور بڵاو دەبۆوە و دوو بۆچوون لەسەر ڕۆژنامەکە هەبوو. ئەو کات بزووتنەوەی کوردستانی عیراق پێوەندیی بەربڵاوی لەگەڵ ڕیژیمی حەمە ڕەزا شا هەبوو، بەو بۆنەوە هێندیک لە کاربەدەستانی بزووتنەوە، پێوەندیی ڕاستەوخۆیان لەگەل ڕیژیمی پاتشایی هەبوو و بە چاوی سووک سەیری ڕۆژنامەی کوردستانیان دەکرد. بۆ نموونە جارێک باسی ڕۆژنامەی کوردستان کرابوو، عەبدولوەهاب ئەتڕووشی فەرماندەری تیرۆر و کۆشتی زیندوویادان قادرشەریف و مەلا ڕەحیمی ویردی گوتبووی: ڕۆژنامە ڕووزەردەرکەی کوردستان(کاغزی ڕۆژنامەکە سپیی مەیلەو زەرد بوو). بەڵام زۆربەی کاربەدەستانی بزووتنەوە و ئەندامانی حیزبی شیوعیی عێراق و ئەدیب و نووسەرانی کوردستانی باشوور بە چاوی ڕێزەوە دەیانڕوانیە ڕۆژنامەی کوردستان و بە یەکێک لە ڕێ پیشاندەرانی دروستنووسینی خەت و ئینشای کوردییان دادەنا.

لە کونگرەی ٦ و٧ دا کە بوومە ئەندامی دەفتەری سیاسی، وێڕای ئەوەش بوومە ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی کوردستان. جگە لەوەی هەموو مانگێک وتارێکم دەنووسی، ئەدیتۆری بەشی فارسیەکەش بووم. ئەندامانی ئەوکاتی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی کوردستان بریتی بوون لە: شەهید دکتور قاسملوو،ماموستا مەلا عەبدوڵلا حەسەنزادە،کاک فەتاح کاویان، ماموستا گۆران،ماموستا عاشق وکاک ئەنوەری سوڵتانپەنا. کادری فەنیش بریتی بوون لە: کاک عەلی سووسەنی، کاک شوکری تەریق وکاک جەعفەری شەریعەتی.

لە دوای هەڵویست گرتنی حدکا، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێر من سەرلە نوێ بوومەوە بە ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی کوردستان و تا یەکگرتنەوەی دووباڵی حیزب، هەموو مانگێک وتاریکم دەنووسی و بەشی ڕۆژژمێری مێژوی کوردستان و ئێران و جیهانیشم ئامادە دەکرد. دەستەی نووسەرانی ئەو کات بریتی بوون لە : کاک فەتاحی کاویان، ماموستا عاشق ، ماموستا بێبەش و کاک عەبدوڵا حیجاب. کاک جەلیل گادانی، کاک حەسەن ڕستگار، کاک حسەین مەدەنی و کاک کەمالی کەریمی و هەروەها کاک سەعید بەگزادەو کاک فەیسەل ئیراندوست کە لە ڕادیو کاریان دەکرد جاروبار وتاریان بۆ ڕۆژنامەکە دەنووسی . جگە لەوانە شاعیرانی کوردستانی باشوور وەکوو ماموستایان سوارە قەڵادزەیی ، حەسیب قەرەداغی ،غەریب پشدەری و خالید دلێر بە شێعرهاوکارییان دەکردین. کادری فەنیش بریتی بوون لە کاک قاسم سوڵتانی و کاک عەلی سووسەنی. لەو ماوەدا هەشتا ژمارەی ڕۆژنامەی کوردستان بڵاو بۆوە.

لێرەدا من دە مەوی ئەگەر جێ بگرێ هێندی پێشنیاز بۆ زیاتردەوڵەمەند بوونی چۆنیەتیی ڕۆژنامەی کوردستان بێنمە گۆری، هیوادارم وەک کەمگرنگیدان بە نەقشی ڕۆژنامەی کوردستان چاوی لێنەکرێ:

هەرچەند دروشمی سەرەکیی حدک لە کۆنەوە دابینکردنی مافی نەتەوایەتی بۆ گەلی کورد بووە و وەکوو لە پێشدا ئاماژەم پێکرد ڕۆژنامەی کورددستان لەو بارە نەخشی زۆر باشی هەبووە، بەڵام بە تەجرەبەی وڵاتانی ژێرچەپۆکەی ئیستیعمار لە ئەفریقا و ئاسیا و ئەمریکای لاتین دەرکەوتوە کەهەر چەند هەموویان سەربەخۆیی سیاسییان بەدەست هیناوە،

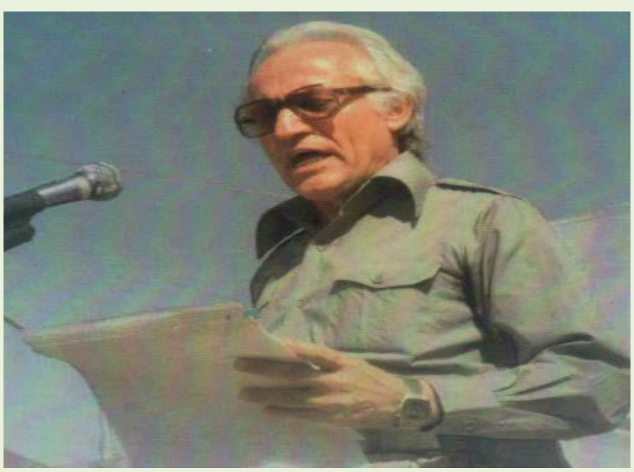

بە داخەوە لەبەر پیادەنەکردنی عەداڵەتی کۆمەڵایەتی میللەتاکانیان خۆشبەختی و ژیانی باشتریان بە نسیب نەبووە و لە دواکەوتوویدا ماونەتەوە. تەنانەت لە کوردستانی باشوور کە گەلی کوردمان بەبەشیک لە ویستە نەتەوایەتییەکەی گەیشتوە، بە هۆی ناعادڵانەبوونی دابەشکردنی سەروەت و سامانی زۆر و زەوەندی ئەو بەشەی کوردستان، بەشێکی زۆر لە خەڵکەکەی ناڕازین. کەوابوو هەر لە ئێستاوە پێویستە نووسەرانی ڕۆژنامەی کوردستان لە سەر دابینکردنی عەداڵەتی کۆمەڵایەتی زۆرتر بدوێن

کە لە سیستمی بەڕێوەبردنی وەڵاتدا لە پێش هەموو شتێکدا ژیانی کەم ئەندامان و پیران و منداڵان لە داهاتووی کوردستاندا مسۆگەر(گەرەنتی) بکرێ.

لە هەموو وڵاتانی دیکتاتۆر و کۆنەپەرست و دواکەوتوو بە تایبەت لە کۆماری ئیسلامیدا بە دایم مافی مرۆڤ پێشیل دەکرێ، بۆیە ئەمرۆکە ریعایەتکردنی مافی مرۆڤ بۆتە سەرخەتی دروشمەکانی هەموو ئەو حیزب و ریکخراوە دیموکرات و کەسایەتییە پێشکەوتنخوازانە کە مرۆڤیان لا پیرۆزە، دەبێ لە رۆژنامەی کوردستان دا ئەو پرسە زیاتر گرنگی پێبدرێ.

لانی کەم لە کونگرەی سێوە کە من بەشداریم تێدا کردوە، حدک وەکوو حیزبێکی سکیولار ناسراوە، بەڵام لە بەرنامەکانی تەلەفزیون و رۆژنامەی کوردستان دا ئەو پرسە گرنگە کەمرەنگ بۆتەوە، بۆیە پێویستە بە ڕاشکاوی پروپاگەندە بۆ سیستمی سکیولار و جیابوونەوەی دین لە دەوڵەت بکرێ، بە تایبەت بۆ حدک پێویستە کە سەرەرۆیی و درندەیی کۆماری ئیسلامی تەجرەبە کردوە.

لەسەر دیموکراسی وپلورالیزمی سیاسی زۆرتر بنووسرێ بە تایبەت بۆ حدک کە ئەزموونی هەرە تاڵ و ناخۆشی شەڕی نێوخۆیی هەیە.

هەر چەند لە بەرنامەی حیزبدا مافی یەکسانیی ژن و پیاو بە روونی گونجێندراوە، بەڵام هێشتا ئەو جۆرەی پێویستە بە کردەوە جێ بە جێ نەکراوە، بۆیە رۆژنامەی کوردستان دەبێ گرنگیی تایبەت بەو پرسە بدا. بە تایبەت لەبەر چاوی هەمواندا دەبیندرێ کە لە هەموو بەشەکانی کوردستان بەگشتی و کوردستانی باشووربە تایبەتی ژنکوشتن بە بیانووی نامووسی پەرەی پێدراوە و قازیەکان لەبەر لاوازیی دەزگای دادوەری وقانوونی سەزادانی کۆن و لە ترسی تۆڵەسەندنەوە، ناتوانن حوکمی عادڵانەی ژنکوژە بێبەزییەکان بدەن. دیارە گرنگیدان بە پرسی لاوانیش دەبێ یەکێک لە ئەرکەکانی رۆژنامەی کوردستان بێ.

زۆربەی خەلکی کوردستان لە کرێکاران و جوتیاران و چین و توێژە زەحمەتکێشەکان پیک هاتون، بۆیە بەرگری لە مافی ئەوان دەبێ بەشێکی بنەڕەتی لە وتارەکانی کوردستان بێ.

ئیتر داوای سەرکەوتن بۆ نووسەرانی رۆژنامەی کوردستان دەکە م. بە هیوای ئەوە رۆژنامەی کوردستان وەکوو بەشێک لە میژووی خۆیدا، لە داهاتووی نزیکدا لە کوردستانی رۆژهەلات بدرەوشێتەوە.

==

بیرەوەریی من لە گەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان»دا

مستەفا شڵماشی

سەرەتای سۆز و خۆشەوستیی من بۆ ڕۆژنامەی «کوردستان» دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە چل ساڵ لەمەوبەر. ئەو کاتەی کە وەک لاوێکی تەمەن ١٥ ساڵ تازە لە گەڵ براگەورەکەم ڕام کردبوو بۆ باشووری کوردستان و لە سلێمانی، خوێندکاری ناوەندی بووم. ساڵی ١٩٧٠ ی میلادی دوای ئەوەی لە کۆنفرانسی سێ دا بە ڕێبەرایەتیی شەهیدی سەرکردە دوکتور قاسملوو، حیزبی دیموکراتی کوردستان، گوڕ و تینێکی بە هێزی هاتەوە بەر و ڕۆژنامەی «کوردستان» بە ڕێک و پێکی دەستی بە بڵاوبوونەوە کردەوە. ڕاستییەکەی ئەوەیە کە ڕۆژنامەی کوردستان لەو سەردەمەدا نەک تەنیا لە چوار چێوەی ڕێکخراوەیی حیزبی دێموکرات دا، بەڵکوو لە نێو ڕووناکبیران و خوێندەوارانی هەموو کوردستان دا جێگایەکی تایبەتی هەبوو. بەتایبەت لە باشووری کوردستان کە هەر ئەوکاتیش، تەنیا بەشی کوردستان بوو کە زمانی کوردی بە فەرمی تێیدا دەخوێندرا و بە مەڵبەندی فەرهەنگیی کورد بۆ هەمو کوردستان بە ئەژمار دەهات، ڕۆژنامەی «کوردستان» سەنگی مەحەک بوو بۆ پاراوی زمانی کوردی و بۆ بە پێزیی نووسینی کوردی. ڕووناکبیرانی ئەو سەردەمە قاڵب و ڕێنوسی ڕۆژنامەی «کوردستان» و نێوەرۆکی بە پێزی ڕۆژنامەی «کوردستان»یان بە چرای ڕێبازی فەرهەنگیی خۆیان دەزانی و لە کۆڕ و کۆبوونەوە فەرهەنگییەکان دا ئیشارەیان پێ دەکرد.

ئەو کاتە من وەک لاوێکی لایەنگری حیزب لە بنەماڵەیەکی سەر بە حیزب دا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆم لە گەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان» هەبوو. هەم وەک خوێنەرێکی بە وەفا کە ڕۆژەکانم دەژمارد تا ژمارەی تازەی ڕۆژنامەم بە دەست بگا و هەم وەک یارمەتیدەرێک لە بڵاو کردنەوەی دا، کە زۆر جاران ئەرکی گەیاندنی بە کتێبخانەکانی سلێمانیم وە عۆدە دەگرت، پەیوەندییەکی بەهێز لە نیوان من و ڕۆژنامەی «کوردستان»

دا هەبوو. تەنانەت لەو سەردەمەدا چەندین جار تینم وەبەر خۆ دەنا و نووسراوێکم ئامادە دەکرد و دەیان جار دەمخوێندەوەو بەراوردم دەکرد لە گەڵ نووسینەکانی ڕۆژنامەی «کوردستان» دا، بەڵام جورئەتم نەدەکرد بینێرم بۆ ڕۆژنامە، چونکە هەرچی بەراوردم دەکرد، بە تایبەت لە باری ناوەرۆکەوە، تۆزی پێی نووسراوەکانی نێو ڕۆژنامەی «کوردستان»یان نەدەشکاند و ئاخرەکەی گرۆڵەم دەکردن و فڕیم دەدان تا کەس نەیان بینێ. ئەوەندەی لە بیرم بێ ئاخرەکەی پۆلی شەشی زانستی بووم کە وێرام وتارێکی کورت بە ناوی (خەونی لاوان) بنێرم بۆ ئەو ڕۆژنامە خۆشەویستە.

بەرپرس و هاوکارە دیارەکانی ئەو سەردەمەی ڕۆژنامەی «کوردستان» ئەوەندەی ئەمن بزانم و لە بیرم مابێ، شەهید دوکتور قاسملو، بەڕێز مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە، مامۆستا هێمن، شەهید جەلال میراوەیی(مەلا عوسمان میراوەیی)، کاک کەریمی حیسامی، کاک هاشمی کەریمی، کاک حەمەدەمینی سیراجی و چەند کەسی دیکە بوون. کە دیارە بێشک نووسەرەکانی زۆر لەوە زیاتر بوون، بەڵام ئەو کاتە ئەمن زۆرتر لە دوورەوە

ئاگاداری کارەکانی ڕۆژنامە بووم و نەخشی هەمووان بە تەواوی نازانم. لە گەڵ داوای

لێبوردن لەوانەی ناوم نەهێناون.

لە دوای گەڕانەوەمان بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ساڵی ١٩٧٩ دا، پەیوەندیم لە گەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان» بەهێزتر بو. بە تایبەت دوای کۆنگرەی چوار کە بوومە ئەندامی کومیتەی ناوەندی و دەفتەری سیاسی، هاوکاری ڕاستەوخۆی من لە گەڵ ڕۆژنامە وەک نووسەرێک دەستی پێ کرد. دیارە لە هێندێک قۆناغیش دا، بە تایبەت دوای کۆنگرەی پێنج بۆ ماوەیەک و دوای کۆنگرەی شەشیش بۆ ماوەیەک، یا وەک بەرپرسی ئینتیشارات و ڕادیۆ، یا وەک بەرپرسی ڕۆژنامە دەوری بەڕێوەبردنیشم هەبووە. ئەوانەی لەو قۆناغەدا ڕاستەوخۆ دەوریان هەبوو لە بەڕێوەبردن و نوسینی ڕۆژنامەی «کوردستان» دا، جگە لە وانەی لە سەرەوە ناویان هاتوە و تا ئەو کات لە چالاکیی حیزبی دا مابوون، شەهید دوکتور شەرەفکەندی، من، کاک فەتتاحی کاویان و کاک تەها عەتیقی ،نەقشی زۆرمان لە بەڕێوەبردن، کاری تەرجومە و ئامادە کردنی ڕۆژنامەدا هەبوو. کە دیارە ژمارەیەکی زۆری دیکە لە ئەندامانی ڕێبەری و کادرەکانی حیزبی بە شێوەی نووسین لە گەڵ ڕۆژنامە هاوکارییان هەبووکە بە خاتری ئەوەی هەموویانم لە بیر نییە، بە باشتری دەزانم بە داوای لێبووردنەو ەناویان نەهێنم، نەبا هێندێکیانم لە بیر بچێ. بەڵام بە گشتی ئەندامانی ڕێبەری و تەنانەت کادرەکانی دیکەش کەم و زۆر دەوریان هەبووە. گرفتی ئەو کاتە ئەوە بوو کە بەداخەوە ناوی نووسەرەکان لە ژێر نووسینەکە نەدەهات. هەموومان کادری بێ ناوو نیشانی ڕۆژنامە و ڕادیۆ بووین. ئەو کاتە حیزبایەتی ئەوەندە وشک بوو کە تەنانەت نووسینی ناو لە ژێر بەرهەمێک دا کە خوڵقێنرابوو، بۆ نووسەرەکەی بە خۆ گەورە کردنەوە و کەڵکی خراپ وەرگرتن لە پلە و پایەی حیزبی لە قەڵەم دەدرا. ئەو کاتە کەس خاوەنی بەهرەکانی خۆی نەبوو. ئەندامی حیزب هەرچی هەی بوو، بە ملکی حیزب دادەنرا. هەربویە ئێستاشی لەگەڵ بێ، زۆر زەحمەتە بزانرێ کێ، چی نووسیوە. هەروەها نابێ هەوڵ و تێکۆشانی کادرەکانی دیکەی دەوروبەری دەفتەری سیاسی و ئینتیشارات لە بیر بچێ کە ژمارەیەکی زۆر لە ئامادە کردنی ڕۆژنامەی «کوردستان» لە باری هونەری و تکنیکییەوە لەو سەردەمی دا نەخشیان هەبوو . کە بەداخەوە دیسان ناوی هەمووان بە زیهن دا نایەن لە بەر ئەوە لە ناوهێنانیان خۆ دەپارێزم وداوای لێبووردن دەکەم. هیوادارم بەڕێوەبەریی ڕۆژنامەی «کوردستان» و ڕێبەرایەتیی حیزب بیر لەوە بکاتەوە کە بە ئارشیڤ کردنی کاری هەموو قۆناغەکانی ڕۆژنامە، ناوی هەموو ئەو تێکۆشەرانە تۆمار بکرێ کە بە شێوەیەک لە شێوەکان یارمەتیان بە چاپ و بڵاوکردنەوەی

داوە لە قۆناغە جۆربەجۆرەکان دا.

تەنانەت بۆ نووسەرەکانی ڕۆژنامە خۆشیان زەحمەتە بزانن کام مەقالەیان نووسیوە. ئەمن بۆ خۆم ناوی چەند مەقالەیەک نەبێ لەبیرم نەماوە. بۆ وێنە وەک (من کێم، سۆسیالیزم و دێموکڕاسی دوو ئەسڵی گرنگ ، ...). دیارە جگە لە نووسین کاری تەرجومەشم بۆ ڕۆژنامە کردوە. بەتایبەت لە فارسییەوە. لە بیرمە کە زۆرم پێ خۆشبوو مەقالەکانی کاک فەتتاحی کاویان، کە لەسەرەتادا زۆرجار بە فارسیی دەنووسین تەڕجومە بکەم. چونکە کاک فەتتاح یەکێک لە فارسیزانە هەرە باشەکانی حیزب بوو. زۆر پاراو، بە پێز و ڕەوانی دەنووسی. ئەویش پێی خۆش بوو نووسینە کوردییەکانی من بکاتە فارسی. زۆرجار مەجبوور دەبووم وشەی تازە بۆ وشەفارسییەکان بە کار بێنم. کە لە بیرمە بۆ ئەوەڵ جار وشەی «چەپ ئاژۆ»م بۆ (چپگرا) بە کار هێنا و کاک فەتتاح زۆری پێ جوان بوو. دوایە ئەو وشەیە بوو بە باو . دیارە چەندین وشەی دیکەشم هێنا، چونکە ئەو کاتە زۆرمان بیر لەوە دەکردەوە کە ڕۆژنامە وەک ئامرازێکیش بە کار بێنین بۆ دەوڵەمەند کردنی زمانی کوردی. پێویستە بگوترێ کە هاوڕێیانی دیکەش ئەو کارەیان دەکرد.

ڕۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان هەمیشە نەخشێکی گەورەی لە نێو جووڵانەوەی ڕزگاریخوازیی گەلی کورد دا گێڕاوە. بە تایبەت لە هێندێک قۆناغ دا، هەم بە هۆی ئەوەی کە حیزبی دێموکڕات ڕۆڵی گەورەی هەبووە و هەم ڕۆژنامەی «کوردستان» مەیداندارێکی بە هێزی بواری ڕۆژنامەگەری و سیاسی بووە لە کودستان دا. وەک قۆناغی دوای ساڵی ١٩٧٠ لە باشووری کوردستان و قۆناغی دوای

ساڵی ١٩٧٩ لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە ڕۆژنامەی «کوردستان» هەم ڕۆڵی گەورەی هەبوو لە گەشە پێدانی فەرهەنگ و زمانی کوردی دا و هەم لە وێنا کردنی سیاسەتی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازی کورد دا. ئێستاش سەرەڕای پەیدابوونی دەیان بواری مێدیایی دیکە و شۆڕشی سۆشیال مێدیا کە بە تورێکی دنیاگر هەموو کون و کەلەبەرەکانی دنیای زانیاری و مێدیای تەنیوە، دیسان ڕۆژنامەی «کوردستان» جێگای خۆی هەیە و بەتایبەت لە نێو ئەندامان، لایەنگران و ئۆگرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان و دڵسۆزانی خەباتی نەتەوەیی کورد دا، بە جێگای متمانە و سەرچاوەی زانیاری حیساب دەکرێ.

پێمخۆشە لێرەدا دەستخۆشی لە هەموو ئەو کەسانە بکەم کە ساڵانێکی دوور و درێژە چرای ڕۆژنامەی کوردستان بە درەوشاوەیی ڕادەگرن. هەرچەند لە دوای ساڵی ١٩٨٦ ی میلادییەوە ئەمن بە کردەوە زۆر ئاگاداری چۆنیەتیی ئامادە کردن و بەڕێوە بردنی ڕۆژنامەی «کوردستان» نەبووم، بەڵام لە دوورەوە ئاگاداری زەحمەت و تێکۆشانی ژمارەیەکی زۆر لە بەڕێوەبەر و نووسەرانی ڕۆژنامە بووم کە ئێستاشی لە گەڵ بێ لە شکڵ و نێوەرۆکێکی باش و گونجاو دا و بە پێی پێشکەوتنەکانی بواری ڕاگەیاندن، کارێکیان کردوە کە ڕۆژنامەی کوردستان هەر بەردەوام بێ و بە ڕێکوپێکی بە دەستی خوێنەرانی بگا.

دەستخۆشی بەو کەسانە دەڵێم کە ئێستاش لە ئامادە کردنی ڕۆژنامەی "کوردستان" دا نەخشی بەرچاویان هەیە و داوای سەرکەوتنیان بۆ دەکەم. هەر وەها ڕێز و سڵاوێکی زۆرم هەیە بۆ هەموو ئەو کەسانەی کە لە قۆناغە جۆربەجۆرەکان دا نەخشیان هەبووە، لە بەڕیوەبردن، نووسین و ئامادەکردنی ئەو ئۆرگانە پڕبایەخ و گرنگە دا.

==

«کوردستان» شەش سەد مۆمی هەمە جۆری کلتووری- نەتەوەیی گەش

مومتاز حەیدەری

کورد، بەگوێرەی خۆی، کە خاوەن دەوڵەت و دامو دەزگای میری و میللی نەبووە، بگرە لەوەش خراپتر، هەردەم داگیرکەرانی ئایینی وسیاسی و نەتەوەیی و هەوڵیانداوە، زمانی نەتەوەیی، لاوازو بشێوێنن، زمانی بیانی بەسەری دابسەپێنن، لەوەش زیاتر کەلەپوور و سامانی کلتووری نەتەوەیی- تێکڕای کوردان- لەنێو بەرن، تاکو بەشێکی مێژووی گرنگی نەتەوەیی زێندە بەچاڵ بکەن، لەگەڵ ئەوەشدا دەستەڵاتی کوردان، بەتایبەتی ڕۆشنبیرەکانیان، بەهەر جۆرێک بووە، لە بنەماڵەی بەدرخانە نیشتمانپەروەرەکان، سەردەمی شێخ مەحموودی نەمرو ڕۆشنبیرانی کورد لەئەستەمبوول.. تادەگاتە سەردەمی مامۆستا برایم ئەحمەدو عەلا ئەدین سجادی- سەردەمی گەلاوێژ-و

سەردەمی کۆمەڵەی (ژ.ک) کۆمەڵەی ژیانەوەی کوردستان، کە ساڵی ١٩٤٢ دامەزراوە، ئۆرگانەکەی گۆڤاری نیشتمانی بووە.. جالێرەوە، کە حزبی دیموکراتی کوردستان-

ڕۆژهەڵات- لەسەر بنەمای (ژ.ک) ساڵی 1945 دادەمەزرێ، زمان حاڵەکەی بەنێوی (کوردستان) دەبێ .. لێرەوە خاڵی وەرچەرخان لەکوردستانی ڕۆژهەڵات لەمەیدانی ژیانی ڕۆژنامەنووسی بەتایبەتی، پاش ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان، بەسەرۆکایەتی پێشەواقازی محەمەدی نەمر، دەست پێ دەکات.

کە ژمارەیەک ڕۆژنامەو گۆڤار و چاپەمەنی، لەماوەی تەمەنی زۆر کورتی کۆماردا بڵاو دەکرێتەوە.. هتد.. دیارە ڕۆژنامەی کوردستان چەند قۆناغ و وێستگەی دژوارو تەنگەبەری دیوە، بەڵام ڕێباز و پەیامی کوردایەتیی کانیەکەی (ژ.ک)و (کوردستانی) پێشەوا، هەر بەردەوام بووە.. بەگۆتەی مامۆستا سەعیدناکام، جەنابی پێشەواقازی ڕۆژانە لەکاتی چاپکردنی ڕۆژنامەی کوردستان، بەوردی سەرپەرشتی دەکرد.. هەڵبەت ژمارەیەکانی دوا قۆناغ گەیشتۆتە ژمارە (٦٠٠)، کە لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی رابردوو لەشاری بەغدا، یەکەم ژمارەی: لەسەردەمی شەهید قاسملوو م. کەریمی حیسامی و م. حەمەدەمین سیراجی و م. عەبدوڵڵا حەسەن زادەو هی دیکە.. دەرچوو.ز جالە ماوەی ئەو چل ساڵەدا، کە تەمەنی ئەم (٦٠٠) ژمارەیە، بەچەندین وێستگەی دژوارو ناسک و هەستیار و تیروری سیاسی تێپەریوە، خۆی لەخۆیدا، مێژوویەکی سەربەخۆیە، جێی ئاماژەیە هەر چەند

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

دەستەی نووسەری بە پێی ڕەوشی سیاسی حزبەکە گۆڕاوە، بەڵام لەجەوهەر دا،هەمان پەیام و ڕێباز و گیان فیدایی گۆڤاری نیشتمان و ڕۆژنامەی کوردستان-ی سەردەمی پێشەواو دواتربووە.. هەڵبەت ئەم (٦٠٠) ژمارەیە ئەرشیفێکی هەرە دەوڵەمەندی مێژووی کلتووری-سیاسی-نەتەوەییە و لە مەیدانی لێکۆڵینەوەی مێژووی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازیی گەلی کوردستان لەڕۆژهەڵاتی کوردستان بەتایبەتی و لەتێکڕای بەشەکانی دیکەی کوردستان بەگشتی بەسەرچاوەیەکی هەمە جۆری باوەڕپێکراو دەژمێرێ، بەهیچ چەشنێ، هەر توێژەرێک ناتوانێ چاو لە ناوەڕۆکی ئەم (٦٠٠) ژمارەیە نەکات.

بەهەر حاڵ، ئەم (٦٠٠) ژمارەیە بەشێکی زیندووی مێژووی ڕۆژنامەنووسیی کوردی لەکوردستانی ڕۆژهەڵات بەتایبەتی، وکوردستای گەورە بەگشتی دروست دەکات. بگرە قۆناغێکی دەوڵەمەندی ڕەوتی کلتووری- مێژوویی سیاسی هاوچەرخی کوردانە... هتد.

* ڕەوتو پەیامی ڕۆژنامەنووسی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەر شکۆدار بێت.
* هەمیشە نەمری بۆ هەمووخاوەن ئەو قەلەمانەی کەلەگۆڤاری نیشتمانەوە، تادوا قۆناغ و دوا ژمارەیەکەی (ژمارە ٦٠٠) ئەوانەی کۆچییان کردووە،یان شەهیدکراون.
* وشەی ڕەسەن و نەتەوەیی و ئازادیخواز، تێکۆشەری ڕێگەی ئازادیی کورد و کوردستان، هەردەم و ڕاستگۆوداهێنەر بیت.

هەولێر- کوردستان
٢٠١٣/١/٧
سەرنج:
کە یەکەم ژمارەی لەبەغدا دەرچوو،جەنابی مامۆستا هەمزە عەبدوڵڵا چەند دانەیەکی پێدام، بۆ ئەوەی لەهەولێر بەسەر برادەران دابەشی بکەم، منیش ڕاسپاردەکەی مامۆستای گەورەمانجێ بەجێ کرد.

کوردستان

===

«کوردستان»، ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری

قادر وریا

لە ٢٠ی بەفرانباری ١٣٢٤ ، کەمتر لە دوو حەوتوو بەر لە دامەزرانی کۆماری کوردستان ڕۆژنامەی «کوردستان»، لە دایک بوو. ئەم ڕۆژنامەیە کە زمانحاڵی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو، بە زوویی بوو بە ڕۆژنامەی دەوڵەت و حکوومەتێک کە حیزبی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتیی پێشەوا قازی محەممەد پێکی هێنابوو.

«کوردستان» هەر لە سەرەتاوە لە گەڵ حیزبی دیموکرات و کۆماری کوردستان، بە جۆرێک ئاوێتە بوو کە دواتریش تەنانەت ئەو کاتەی کۆمار جوانەمەرگ کرا و ڕێبەران و تێکۆشەرانی حیزبی دیموکرات تووشی سێدارە و بەندیخانە و دەربەدەری و ژیانی نهێنی بوون، لە گەڵ هەموو کەند و کۆسپێک دا، کۆڵی نەدا و ڕێچکە و ڕێبازی ئەوانی ون نەکرد. ژیلەمۆی ئاورگێک کە بە رووخانی کۆمار لە گر و کڵپە کەوت، دواتر بە هیممەتی تێکۆشەرانێک لە حیزبی دیموکراتی کوردستان لە دەربەدەری و دووره وڵاتی یا لە نێوخۆی وڵات و لە ڕەوتی کارو ژیانی نهێنی دا گەشایەوە. ڕێبەران و تێکۆشەرانی دیموکرات بە تایبەتی پێشمەرگەکانی سەنگەری بیر ونووسین و ڕۆژنامەنووسی لەم کاروانە درێژەی تێکۆشان دا، سەلماندیان کە ئەم ئاگرە، کوژانەوە، و ئەم ڕێگایە، بڕانەوەیان بۆ نییە. داستانی چۆن کۆڵنەدان و بەردەوامیی «کوردستان» زۆر لەوە درێژترە کە لێرە دا بگونجێ. ئەوەی دەکرێ لێرە وەک پێشباری ئەم ژمارەیەی «کوردستان» بیڵێم ئەوەیە:

خۆشحاڵین کە شەشسەدەمین ژمارەی دەورەی ئێستای «کوردستان»، دەستەملانی کۆمەڵێک یاد بووە کە هەموویان بە جۆرێک پێوەندییان بەم ڕۆژنامەیەوە هەیە: یەکەم، ٢ی ڕێبەندان، ڕۆژی لە دایکبوونی کۆمارێک کە »کوردستان» شانازی بە زیندوو ڕاگرتن و بەرەوپێشبردنی بیر و ئامانجەکانی دەکا. دووهەم، بیرەوەریی ٢٠ی بەفرانبار(ی ١٣٢٤) کە یەکەم ژمارەی یەکەم دەورەی ئەم ڕۆژنامەیەی تیدا بڵاو بۆتەوە و، سێهەم مانگی ڕێبەندان کە دەبێتە بیرەوەریی دەرچوونی یەکەم ژمارەی ئەم دەورەیەی «کوردستان»، دەورەیەک کە لە ڕێبەندانی ١٣٤٩ەوە دەستی پێکردوە و ئێستا پاش بڕینی هەوراز و

نشێوەکانی ٤٢ ساڵی رابردوو شەشسەدەمین ژمارەی بڵاو دەبێتەوە.
دەکرا بە بێدەنگی بە سەر ئەم بۆنانە دا تیپەڕبین، بەڵام پێمان حەیف و پێمان نارەوا بوو کە ئەم بۆنانە نەکەین بە دەرفەتێک بۆ ئاوڕدانەوە لە رابردوویەکی پڕ لە بیرەوەریی تاڵ و شیرێن، ئاوردانەوە لە رەنج و زەحمەت و شەونخوونیی دلسۆزانی کەمناسراو یا بێناونیشانی ئەم کاروانە.هەر لەو کاتە دا تێکۆشاوین بە هۆی نووسین و بۆچوونی کەسانێک کە حەقیان بە سەر ئەم رۆژنامەوە هەیە و «کوردستان»یش حەقی بەسەر ئەوانەوە هەیە،چەند لایەنێک لە ژیانی ئەم رۆژنامەیە بخەینە بەر سەرنجی خوێنەران.
هیوادارم «کوردستان» بە خزمەت و خۆشەویستیی ئۆگرانی، هەر بەردەوام و لە بەرەوپێشچوون دابێ و خۆی و خوێنەرانی، جارێکی دیکە لە مانشێت و لاپەرەکانی دا، هەڵاتنی لە نوێی خۆری کۆماری کوردستان ، ببیننەوە.

==

«کوردستان»، ڕۆژنامەیەکی ٦٧ ساڵە

عەبدوڵلا بەهرامی

٦٧ ساڵ لەوەپێش پێی لە جێ پێی یەکەم رۆژنامەی کوردی دانا و راست بەو ناوەوە واتە «کوردستان» بووەتە زمانحاڵی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان و دواتریش کۆماری کوردستان، یەکەم دەوڵەتی مۆدێرنی کوردی. بەم چەشنە بەکردەوە بووەتە درێژەپێدەری ئەو رێگا پیرۆزەی میقداد مەدحەت بەدرخان رێچکەی شکاند. لە دوای هەرسهێنانی کۆماریشەوە سەرەڕای دژواریی مەیدانەکانی تێکۆشان و مەترسی و هەڕەشە یەک لە دوای یەکەکان وەک زمانحاڵی حیزبی دامەزرێنەری کۆمارو بزووتنەوەی نەتەوەیی کوردستان، تا ئێستا هەروا بە برشت لە نێو جیهانی میدیادا درێژە بە ژیانی خۆی دەدا. «کوردستان» وەک بڵاوکراوەیەک کە لەو سەردەمە زێرینەوە درێژەی بە کاری خۆی داوە، هەڵگری چەند رەساڵەتی زۆر گرنگ و هێندێک تایبەتمەندییە کە دەتوانین بڵێین لە زۆربەی رۆژنامەو بڵاوکراوە کوردییەکانی جیا دەکاتەوە. بە دەرچوونی ژمارە ٦٠٠ ی دەوری سێیەم، «کوردستان» پێدەنێتە شەست و هەشتەمین ساڵی تەمەنی.

بەرهەمی سەردەمی زێڕینی رۆژنامەنووسیی کوردی

رۆژنامەی «کوردستان» پێش دامەزرانی کۆماری کوردستان لە لایەن حیزبی دیمۆکراتی کوردستانەوە وەک بڵاوکەرەوەی بیری ئەم حیزبە چاپ و بڵاو کرایەوەو جێگای گۆڤاری «نیشتمان»ی گرتەوە کە پێش دامەزرانی ئەم حیزبە بە شێوەی مانگانە لەلایەن کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد(ژ.ک)ەوە بڵاو دەکرایەوە. هەروەک دواتریش دەردەکەوێ، رێبەرانی ئەم حیزبە کە دواتر دەبنە رێبەرانی کۆماری کوردستان گرنگییەکی تایبەت بە بواری فەرهەنگ و رووناکبیری دەدەن. سەرەڕای ئەوەی ئاستی خوێندەواری زۆر نزم بووە و تەنانەت خوێندەوارەکانیش زۆر بە دەگمەن ئەزموونی کوردی نووسین و کاری رۆژنامەنووسییان بوە، بەو حاڵەش لە ماوەی کورتی تەمەنی ئەم حکوومەتەدا شۆڕشێکی بەتەواو مانا لەم بەستێنەدا وەرێ دەخەن. بۆیە هەر وەک لەمێژە گوتراوە ئەم سەردەمە بە بەراورد لەگەڵ پێش خۆی و تەنانەت دەیان ساڵ دواتریش بە سەردەمی زێرێنی رۆژنامەنووسیی کوردی دەژمێردرێ.

«کوردستان» لە سەردەمی کۆماردا لەگەڵ ئەوەدا کە بە ئیمکاناتێکی کەم چاپ دەکراو لە رووبەرێکی جوغرافیایی بەرتەسک دا بڵاو دەکرایەوە، دەتوانین بڵێین دەورێکی زۆر بەرچاو و دەگمەنی لە بڵاوکردنەوەی وشیاریی سیاسی و نەتەوەیی دا هەبوو. مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە لەم بارەیەوە دەڵێ:» رۆژنامەی کوردستان بە بێ شک هەم لە گەیاندنی بیروباوەڕی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا (کە ئەو وەختی ناویشی ئۆرگان نەبوو ناوی بڵاوکەرەوەی بیری حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو) و هەم لە پەرەپێدانی وشیاریی سیاسی و فەرهەنگیی کۆمەڵانی خەڵک دا نەقشێکی زۆر باشی هەبوو. لە عەینی حاڵ دا مەجالێکش بوو بۆ ئەو شاعیرو ئەدیب و نووسەرانە کە عەلاقەش و تواناشیان هەبوو بەرهەمەکانیان بە زمانی کوردی بێننە سەر کاغەز و بڵاوی بکەنەوە کە تا ئەو وەختی زۆر دەرەتانیان کەم بوو مەگەر جاروبار ناردبایان بۆ کوردستانی گەرمێن بۆ ئەو گۆڤار و رۆژنامانەی کە لە باشووری کوردستان دەردەچوون. بە بێ شک دەسکەوتێکی گەورە بوو بۆ کورد هەتا پێش دامەزرانی کۆماری کوردستان بڵاوبوونەوەی نیشتمان یا بڵاوبوونەوەی گۆڤاری «کوردستان» بۆ ئەو بەشەی کوردستان دەسکەوتێکی گەورە بووە.»(کوردستان ژ. ٥٠٠، ٣٠ی سەرماوەزی ١٣٨٧).

زمانحاڵی کۆماری کوردستان

بێگومان ئەگەر تەمەنی کۆمار درێژتر بوایە رۆژنامەی «کوردستان» و باقیی بڵاوکراوە کوردییەکانی ئەو سەردەمە هەم دەیانتوانی زیاتر گەشە بکەن و بەرەو کاری پرۆفیشناڵی برۆن و هەم دەیانتوانی کارتێکەرییەکی زۆر زیاتریان لە پەرەپێدانی وشیاریی سیاسی و کۆمەڵایەتی و بەرەوپێشبردنی زمان و فەرهەنگی کوردی دا هەبێ. بەڵام بەوحاڵەش ئەو بەرهەمانەی لەو ١١٣ یان بە واتایەک ١١٤ ژمارەیەی»کوردستان» بڵاوکراوەکانی دیکەی

بە واتایەک ١١٤ ژمارەیەی»کوردستان» بڵاوکراوەکانی دیکەی وەک گۆڤاری نیشتمان، هەڵاڵە، گڕوگاڵی منداڵان و ... دا بڵاو بوونەوە وەک گەنجینەیەکی پڕ بەها لە بواری

ڕۆژنامەنووسیی کوردی و زمانەوانی و مێژوویی دا چاویان لێدکرێ.

لەو سەردەمەدا ڕۆژنامەی «کوردستان» لە راستی دا زمانحاڵی کۆمار بوو. ئەوەش یەکێک لەو تایبەتمەنییە گرنگانەیە کە بارێکی مەعنەوی پێبەخشیوە و هەر لەو کاتەدا کردوویەتە هەڵگری رەساڵەتێکی مێژوویی. رەسالەتێک کە دوای کۆماری کوردستانیش نەک هەر کۆتایی نەهاتوە، بەڵکوو داوی تێپەڕینی ٦٧ ساڵ بەسەر ئەو ڕۆژانەدا کە لە پێتەختی حکومەتی کوردستان (مەهاباد) چاپ و بڵاو دەکرایەوە هەروا لە جێگای خۆیەتی. ئەو رەسالەتەش بریتیە لە بڵاوکردنەوەی بیروڕای حیزبی دیمۆکراتی کوردستان و بزووتنەوەی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و بیرو وشیاریی نەتەوەیی و پاراستن و پەرەپێدانی زمانی کوردی.

فێرگەی زمان

یەکێک لە تایبەتمەندییە دیارەکانی «کوردستان» بریتییە لەو زمانە رەسەن و پاراوە کە هەر لە سەرەتاوە تێیدا باڵادەست بووە و دواتر بە هیمەتی ئەو قەڵەمە بە بڕشتانەی لە سەردەمیکۆمار و دەورەکانی دواتردا تێیان دا نووسیوە لە باری زمانەوە دەوڵەمەند و دەوڵەمەندتر بووە. جیاواز لەمە، زمانی ئەم ڕۆژنامەیە هەر ئەو زمانە فەرمییە بووە کە لە قوتابخانە و دامودەزگاکانی حکوومەتی کۆماری کوردستان دا باو بووە. ئەوەش «کوردستان»ی کردۆتە میراتگری زمانی فەرمیی کۆمار و لە سایەی ئەویش دا بە چەشنێک بۆتە سەرچاوەیەکی جێگای متمانە بۆ نووسەران و شاعیران و هەروەها بۆ ئەوانەش کە ویستوویانە فێری رێنووس و رێزمانی کوردی بن. لە پێوەندی لەگەڵ کارتێکەریی زمانی نووسینی «کوردستان»دا مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە کە لە کۆڵەکە سەرەکییەکانی دەوری سێیەمی ئەم ڕۆژنامەیەیە دەڵێ: «تەنانەت لە باری زمانەوە ناوی دەرکردبوو، یانی خەڵک دەیاننووسی (نەک ئێمە بنووسین)، ئەدیبەکانی باشووری کوردستان دەیاننووسی دەبێ زمانی «کوردستان» بکرێتە نموونەی نووسینی کوردی لە حاڵێک دا لە چوار لاپەرە دا دەردەچوو.» (سەرچاوەی پێشوو)

بۆیە لەوانەیە ئەم قسەیە لە جێی خۆی دابێ کە زمانی نووسینی ئەم ڕۆژنامەیەو نووسەرانی قوتابخانەی ڕۆژنامەنووسیی کۆماری کوردستان زۆرترین کارتێکەرییان لە سەر زمانی نووسین لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەجێهێشتوە.

قوتابخانەی پێگەیاندن

«کوردستان» سەرەڕای سەرجەم ئەو دژوارییانەی دەست و پەنجەی لەگەڵ نەرم کردوون، بەو پێیە کە لە هەموو قۆناغەکان دا هەمیشە خاوەن خامەی بە بڕشت و لێهاتووی لە پشت بووە، قوتابخانەیەکیش بووە هەم لە نێو دەستەی نووسەران و هەم لە نێو خوێنەرانی دا یارمەتیی بە پێگەیاندنی نەوە لە داوی نەوە لە کەسانی خاوەن بەهرە لە زۆربەی بوارەکانی نووسین دا کردوە. کەم نین ئەو کەسانەی لە سایەی کارکردن لەم ڕۆژنامەیەدا یان هاوکاری کردن لەگەڵی ئەمڕۆکە بە نووسین، وەرگێران و بەرهەمەکانیان لە بواری میدیا و ڕووناکبیری دا ناویان دەرکردوە و بوونەتە سەرچاوەی خزمەتی بەنرخ بە فەرهەنگ و ئەدەبیاتی کوردی.

بەردەوامی لە دژوارترین هەلومەرجەکان دا

«کوردستان» لە نێو ئەو ڕۆژنامەو بڵاوکراوانەدا کە ئێستا لە هەموو پارچەکانی کوردستان بڵاو دەبنەوە کۆنترین و بەردەوامترین ڕۆژنامەیە. «کوردستان» لەم ماوە دوورودرێژەدا کە بەسەر هەرەسهێنانی کۆمار دا تێدەپەڕێ بە ئیلهام وەرگرتن لەو رەسالەتە مێژووییەی کەوتۆتە سەرشانی، سەرەڕای دژواریی مەیدانی تێکۆشان هەروا پێداگرو پشوودرێژ، هەرچەند بە شێوەی پچڕپچڕ، درێژەی بە تێکۆشان داوە. لە نێو ئەشکەوت، لە نێو جەرگەی مەترسییەکان دا ئامادەو چاپ کراوە یان لە تاراوگە زۆر جار بۆ چاپی ژمارەیەک پێتەختی چەند وڵاتی کردوەو سەرەنجام بە نهێنی گەیەنراوەتە

دەست خوێنەرانی. هەر بۆیە نێوەرۆک، مێژووی چاپ و بڵاوبوونەوەی لەو چەند دەیەی رابردوودا و بیرەوەریی تێکۆشەرانی ئەم رۆژنامەیە (دەستەی نووسەران و کادری چاپ)و هەروەها خوێنەران و ئەو کەسانەی لە قۆناغە جۆراوجۆرەکان دا بە نهێنی ئەم رۆژنامەیەیان بڵاوکردۆتەوە یان لەسەر راگرتن و خوێندنەوەی تووشی ئازارو زیندان بوون، دەتوانن ببێنە سەرچاوەیەکی بە نرخ بۆ لێکۆلەرانی مێژووی بزووتنەوەی نەتەوەیی و ئازادیخوازانەی رۆژهەڵاتی کوردستان و رۆژنامەنووسیی کوردی.

نوسخەی فارسی

«کوردستان» بە مەبەستی گەیاندنی پەیامی بزووتنەوەی نەتەوەیی رۆژهەڵاتی کوردستان بەو بەشە لە خوێنەرانی کورد کە لە ئاکامی سیاسەتی ژینۆسایدی فەرهەنگیی حکوومەتە ناوەندییەکانی ئێران دا توانای کوردی خوێندنەوەیان نەبووە و هەروەها نەتەوەکانی دیکەی ئێران لە بەشێکی بەرچاوی دەوری سێیەم دا هەوڵی داوە بە زمانی فارسییش بڵاو بێتەوە. بڵاوبوونەوە بە زمانی فارسی لەم دەورەیەدا لە ساڵانی پێش شۆڕشی ١٣٥٧ لە چوارچێوەی پاشکۆیەکی ٢ تا ٤ لاپەڕی دابووە و لە قۆناخی دواتریش دا هەرچەند لە ساڵانی سەرەتادا شێوەیەکی رێکوپێکی نەبووە، بە شێوەی نوسخەی سەربەخۆ و هاوکات لەگەڵ نوسخەی کوردی چاپ کراوە.

لە چاوەڕوانیی ویترینەکانی رۆژنامەفرۆشی دا ئەم رۆژنامەیەی کە لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا بە پیتی پۆڵایین چاپ دەکراو لە قۆناغەکانی دواتردا دوور لە چاپخانەو دەزگاکانی چاپ تەنانەت بەشێوەی دەستی و رۆنیۆو ... چاپ دەکراو بە نهێنی دەگەیشتە دەست خوێنەرانی، ئەمرۆ لە سایەی تێکنۆلۆژیی جیهانداگری دیجیتاڵ و رایەڵەی بە شێوەی دیجیتاڵی و تارادەیەک بە دوور لە مەترسییەکانی بڵاوبوونەوەی دەستاو دەست لەبەر دەست خوێنەرانی دایە. بەڵام ئەمە »کورستان« رازی ناکا، چاوەڕوانە لە سەر ویترینی رۆژنامەفرۆشییەکان دا خۆی ببینێتەوە...

==

هەڵسەنگاندی رۆژنامەی (کوردستان) لە نێوان دوو کارکردی ئەهلی بوون و ئۆرگانی بووندا

ئەیوب شەهابی راد

راگەیاندن و حیزب وەک دوو بنیاتی کۆمەڵایەتی مۆدێرن و بەهێز، دوو توخمی سەرەکی هەر کۆمەڵگایەکی پێشکەوتوو یان روو لە گەشەن کە دەورێکی کاریگەریان لەسەر گەشەسەندنی سیاسیی کۆمەڵگا، دیاریکردنی ئاراستەی سیاسیی وڵات و رێکخستنی پێوەندییەکانی نێوان خەڵک و دەسەڵات و میدیادا هەیە.

سەرهەڵدانی چەمکەکانی حیزب و میدیای حیزبی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی نۆزدەیەم لە بریتانیا. بۆ یەکەم جار لەم شوێنکاتە زەمەنییەدا بوو کە چاپەمەنیی حیزبی لە ژێر ناوی (ئۆرگانی حیزب) بە شێوەیەکی فەرمی دەستیان بە کاری رۆژنامەوانی کرد. بێگومان نەخش و کاریگەریی حیزب و میدیای حیزبی لە رەوتی گەشەسەندنی خۆیدا، بە پێی جۆری ئایدیا و تێڕوانینیان بۆ کۆمەڵگا و دەسەڵات و هەروەها جۆری سیستمی سیاسیی هەر وڵاتێک، جیاواز بوە. بەم پێیە ئەرک و سنوورەکانی میدیای حیزبی لە هەر کۆمەڵگایەکدا دەگەڕێتەوە بۆ:

یەکەم: بنەما فکرییەکانی هەر حیزب یان رێکخراوێک.

دووهەم: جۆری سیستمی سیاسی و شێوازی هەڵسوکەوتی دەسەڵات بەرامبەر بە بوونی حیزب و میدیا لە کۆمەڵگادا.

یەکێک لەو هۆکارانەی کە بەردەوام ئاراستەی نوێیان بە میدیای حیزبی و تەنانەت کارکردی حیزبەکانیش لە رەوتی مێژووی چالاکیەکانیاندا بەخشیوە، پەرەسەندنی کۆمەڵگاکان لە بواری جۆراوجۆردا، وەک دینامیزمی بەرزبوونەوەی خواست و ئارەزوی خەڵک بۆ ئازادی و مافە رەواکانیان بوە. هەرچەند ئایدۆلوژیای حیزب و جۆری سیستمی سیاسیی وڵات تا رادەیەکی زۆر شێوازی کارکرد و سەربەخۆیی هەر بڵاوکراوەیەک و

بەتایبەت بڵاوکراوەی حیزبی دیاری دەکەن، بەڵام رهەندی ئابووریی بە تایبەت لە دوای شەری جیهانیی دووهەم و گەشەی سەرمایەداری لەسەر بنەمای بازاری ئازاد، بە شێوەیەکی بەرچاو سنوورەکانی کارکرد و پێناسەی میدیا (ئۆرگانی حیزب)ی گۆڕی. لە ژێر کاریگەریی ئەم تەوژمە ئابوورییەدا – رەهەندی سەربەخۆیی ماڵی - میدیای حیزب دەرگای لاپەرەکانی خۆی لەسەر رێکلامە بازرگانییەکان کردەوە. هەرچەند ئەم رەوتە زیاتر میدیاکانی سەر بە بەرەی سەرمایەداری گرتەوە تا بەرەی چەپ، بەڵام ئەم تەوژمە دوو ئەنجامی گرینگی لێکەوتەوە کە بریتین لە:

یەکەم: پەیدابوونی سەرچاوەی ماڵیی تر بۆ میدیا بەگشتی و بەتایبەت میدیای حیزب و بەهێزبوونی پێگەی ئابوورییان.

دووهەم: سەربەخۆیی زیاتری میدیای حیزب و لە ئاکامدا کەمبوونەوەی ژمارەی رۆژنامە حیزبییەکان یان وەدەست هێنانی ئازادیی زیاتر لە دەربڕین دا.

مێژووی یەکەم بڵاوکراوەی حیزبی لە ئێران دا دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتاکانی سەدەی بیستەم. مێژووی راگەیاندن بە گشتی و بە تایبەت راگەیاندنی حیزبی لە ئێران دا جگە لە دوو قۆناغی کورتخایەنی ساڵەکانی نێوان (١٣٢٠ تا ١٣٣٢) و هەروەها سەرەتاکانی دوای شۆرشی گەلانی ئێران، پڕە لە سەرکوت و سانسۆر. ئەمە یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی سیستمە دیکتاتۆرەکانە کە راگەیاندن لەم جۆرە وڵاتانەدا دەوری حیزب و رێکخراوەکان ببینن یان ئەوەی کە میدیای حیزب (چ لە نیوخۆ و چ لە تاراوگە) ببێ بە دەنگی راستەوخۆی بەشێکی زۆر لە جەماوەری کۆمەڵگا. کلتوری کاری میدیای حیزبی لە مێژووی هاوچەرخی ئێراندا بە ئەزموونێکی بلۆک کراو لەلایەن دەسەڵاتەوە تێپەر بوە کە هەم هەزینە مرۆیی و ماددییەکانی کاری راگەیاندنی گەیاندۆتە بەرزترین ئاستی خۆی و هەم یەکێک لەو بڵاوکراوە حیزبییانە کە مێژوویەکی نزیک لە مێژووی یەکەم میدیاکانی ئێرانی هەیە، رۆژنامەی (کوردستان) ئۆرگانی فەرمیی حیزبی دێموکراتی کوردستانە. رۆژنامەی (کوردستان) هەر لە سەرەتای لە دایکبوونی خۆیەوە تا ئێستا بە چەندین قۆناغی جۆراوجۆرە و تەنانەت جیاواز لە یەکتر تێپەر بوە. قۆناغەکانی وەک: ئورگانی حیزب، ئۆرگانی دەوڵەت (کۆماری کوردستان)، لەو شوێنکاتانەدا کە حیزب هیچ بوون و

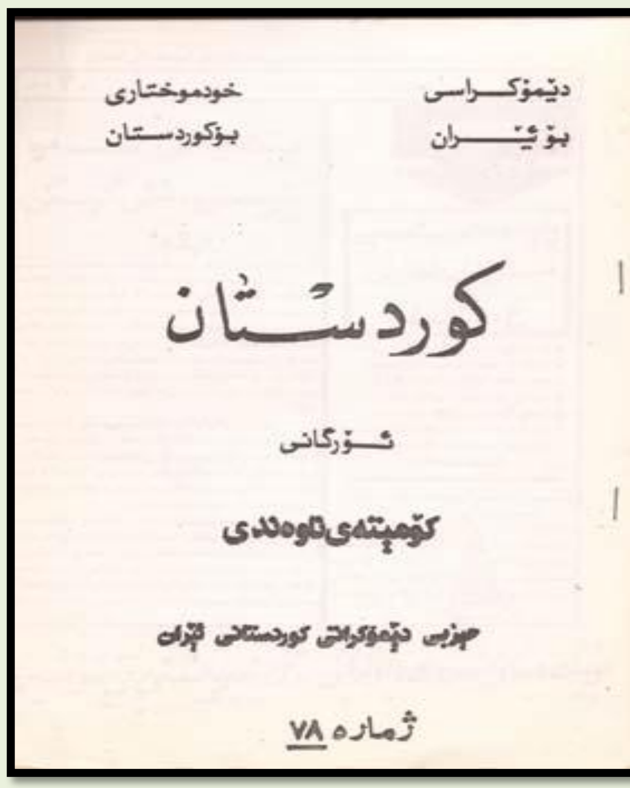
دێموکراسی بۆ ئێران
خودموختاری بۆ کوردستان
کوردستان
ئۆرگانی
کۆمیتەی ناوەندی
حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
ژماره ۷۸

بە خوێندەوەی ژینگەی سیاسی و کۆمەڵایەتی رۆژهەڵاتی کوردستان لە مێژووی هاوچەرخی ئێراندا، رەنگە بتوانین باشتر و شەفافتر هەڵسەنگاندن لەسەر ئینتیما و کارکردی رۆژنامەی (کوردستان) وەک ئۆرگانێکی حیزبی بکەین.

لەم روویەوە کە سەرچاوەی سەرەکیی زۆربەی وتارو بابەتەکانی رۆژنامەی (کوردستان)، ئەو کادر و پێرسۆنێلانە بوون کە لە دەزگای راگەیاندنی حیزب دا کاریان کردوە، بەم ئاراستەی بنەما فکرییەکانی میدیای هێزە دێموکرات و رەسەنەکانی بەرەو دەرووەستیی زیاتر بەرامبەر بە خواست و کێشەکانی کۆمەڵگا هان داوە.

چالاکییەکی ئەوتۆی نەبوە و ئەمە رۆژنامەی (کوردستان) بوە کە بە تەواو مانا ئەرکی خۆی چ وەک ئۆرگانێکی حیزبی و چ وەک حیزب گێراوە، و پاشان قۆناغی تاراوگەنشینی. هەمووی ئەم ئەزموونە جیاوازنە کلتورێکی کاریی و تیۆریی تایبەتیان بۆ ئەم رۆژنامەیە دروست کردوە کە تا ئەمرۆش بەردەوامن.

پێیە رەنگە ئەمە شتێکی سروشتی بێ کە بەشێک لە بابەتە چاپ کراوەکان، زیاتر بە دید و روانگەیەکی سیاسی و - بە باکراوندێکی زەینیی حیزبی و نەتەوەیی – روانیبێتانە پرسە جۆراوجۆرە ناوچەیی و جیهانییەکان. هەر میدیایەک بە پێی پێناسەیەکی دیاریکراو، سیاسەتێکی کاریی تایبەت بەخۆی هەیە کە رەنگە ئاراستەی هەموو بابەتەکان لە چواچێوەی ئەم فۆرمەدا بن. ئەگەر لەم روانگەیەوە هەڵسەنگاندن لەسەر چەندایەتی و چۆنیەتی نێوەرۆکی بابەتەکانی ئەم رۆژنامەیە ئەنجام بدەین، دەتوانین بەو ئەنجامە بگەین کە زۆربەی بابەتەکان زیاتر دەچنە خانەی لێکدانەوەو شرۆڤەی پرسە سیاسییەکان. لیرەدایە کە یەکێک لەو رەخنە جیدیانەی کە بەردەوام رووبەرووی ئەم رۆژنامەیە بۆتەوە زیاتر زەق دەبێتەوە. هەرچەند رۆژنامەی (کوردستان) بەردەوام لە هەوڵی ئەوە دابوە کە جگە لە قەڵەمە حیزبییەکان، قەڵەمی دەرەوەی ئەم بازنەیەش جێ پەنجەیان بە لاپەرەکانییەوە دیار بێ، بەڵام ئەمە شتێکی حاشا هەڵنەگرە کە کەمتر توانیویەتی بپرژێتەوە سەر لایەنەکانی تری پرس و کێشە نەتەوەیی، کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکان. تەنانەت لە بواری رەهەندە جۆراوجۆرەکانی خەباتیشەوە تا ئیستاش نەیتوانیوە بە شێوەیەکی ئامانجدارانە کار بۆ جێخستنی مێتۆد و کلتوورێکی تایبەت بکا. یەکێک لە هۆکارە گرینگەکانی بوونی ئەم بۆشاییانە بۆ بوونی ناراستەوخۆی ئەم رۆژنامەیە لە نێوخۆی کوردستان دەگەڕێتەوە کە ئەمەش خۆی لە لاوازبوونی کاری مەیدانی و ریپۆرتاژ لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا بینیوەتەوە.

ئەم توخمە گرینگانەی لە بواری چالاکییەکانی رۆژنامەی (کوردستان)دا ئاماژەمان پێدا، بە پێی پۆلێن بەندیی ئەرکە سەرەکی و گشتگیرەکانی هەر میدیایەکی رەسەن و خاوەن ئەزموون، دەچنە خانەی فاکتە بەهێزەکانی کاریگەری لەسەر رای گشتی یان دروست کردنی رای گشتی لە بوارێکی تایبەتدا. بەڵام رۆژنامەی (کوردستان) تا ئێستاش لەم ئەرکەدا سەرکەوتوو نەبوە.

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

چەندایەتی و چۆنیەتی لە بابەتدا

ئەگەر بە دیوێکی تردا بۆ پرسی کارکردی ئەهلی بوون یان ئۆرگانی بوونی ئەم ڕۆژنامەیە بڕوانین، ڕەنگە بتوانین بڵێین کە پرسیاری جەوهەری ئەوە نیە ئەم ڕۆژنامەیە تا چەند بە پێناسەیەکی وشکی حیزبی کاری کردوە یان ئەوەی کە زیاتر دەوری ڕۆژنامەیەکی ئەهلی و سەربەخۆی گێڕاوە؟ ڕۆژنامەی (کوردستان) ئۆرگانی فەرمیی حیزبێکە کە جگە لەوەی کە ئەم حیزبە خاوەن مێژوویەکی دوورو درێژ و لەپسان نەهاتوویە، بەڵکوو خاوەنی پێگەیەکی بەهێزی جەماوەریشە. کۆی ئەم فاکتە مێژوویی و جەماوەرییانە بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ ڕەهەندێکی گشتگیرتر بە کارکرد و پێناسەی ئەم ڕۆژنامەیە دەدەن کە زیاتر لە لێوارەکانی ڕۆژنامەیەکی ئەهلیی نزیک کردۆتەوە.

هەڵوێست و ڕەخنە

بوونی دوو تۆخمی گرینگی بەرپرسیارەتی و دەروەستی لە هەر ڕاگەیەندنێکدا دەگەڕێتەوە

کوردستان
www.kurdistanukurd.com
ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان
خالید عزیزی لە بیست و چوارەمین کۆنگرەی ئەنتێرناسیۆنالی سۆسیالیست دا:
کۆمەڵگەی نێونەتەوەیی و بنەماڵەی سۆسیال ئەنتێرناسیۆنال پێویستە لە سەر کورد وەجواب بێن
دەروشانەوەی حدک لە کۆنگرەی ئەنتێرناسیۆناڵی سۆسیالیستدا و پەیامە واناداره‌کەی

بۆ بوێری ئەم میدیایە لە هەڵوێست وەرگرتن و ڕەخنەگرتندا. لاپەرەکانی ڕۆژنامەی (کوردستان) لە مێژووی چالاکی خۆیدا هەڵگری زۆر هەڵوێستی بەجێ و بوێرانەیە کە تەنانەت ساتە ئاستەم و پڕ لە گوشارەکانیش نەیانتوانیوە ڕێچکەی دەروەستی و ئەخلاق باوەڕی ئەم میدیایە بشکێنن. ڕۆژنامەی (کوردستان) یەکێک لەو دەگمەن ڕۆژنامە حیزبیانەیە کە لە چوارچێوەی باوەڕی قووڵی بە بنەماکانی ڕۆشەنگەری و ڕوون بێژیدا، دەرگای ڕەخنەو دیالۆگی بەرەورووی خوێنەرانیدا، بە زیاد کردنی لاپەرەی ئازاد بە ژمارەی لاپەرەکانی، کردەوە. هەرچەند ئەمە هەنگاوێکی بچووک و بەربەست بوو، بەڵام توانی

کوردستان
ژمارە ١٩٠
ڕێ و ڕەسمی
بە خاترهێنانەوەی شەهیدانی بێرلین
سوباستانەی دەفتەری سیاسی
پەیامی سەرەخۆشی و هاودەردی
ئەم ژمارەیەی
کوردستان
بۆپێشەوە بەرەو پێکهێنانی بەرەیەکی دیموکراتیی پێشکەوتنخواز

کلتووری ڕەخنەی لەنێو میدیای کوردیدا پەرە پێداوە. بەڵام ناتوانین بڵێین کە ئەم لاپەرەیە لە وروژاندنی بابەتە ڕەخنەییەکاندا، ئامانجی خۆی بە تەواوی پێکاوە و بەڵکوو بگرە، تا ئێستاش پرۆژەیەکی تایبەتی بۆ کاریگەریی زیاتری ئەم لاپەرەیە لەسەر خوێنەر یان بەڕیوەبەرییەکی پلانمەندی نەبوە.

خوێنەران

ئەمە یەکێک لە گرفتە سەرەکییەکانی نە تەنیا ڕۆژنامەی (کوردستان) بەڵکوو هەر بڵاوکراوەیەکی نەیاری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێرانە کە بەردەوام لەگەڵ کێشە ئەمنی، قەدەغەکراوی و سەرکوتکارییەکانی ئەم ڕێژیمە بەرەوڕوون. یەکێکی تر لە گرفتەکانی پیوەندیدار بە خوێنەرانەوە، بەربەستە جوغرافییەکان، واتە تاراوگەنشینی ئەم ڕۆژنامەیەیە. هەرچەند بەهۆی پێشکەوتنی تێکنۆلۆژیای پیوەندییەکانەوە، تا ڕادەیەک ئەم بۆشاییە پڕ بۆتەوە. هەروەها لەلایەکی ترەوە بە هۆی نەبوونی حوزوری ڕاستەوخۆی ئەم ڕۆژنامەیە لەنێوخۆی وڵات و لە نێو خوێنەرانیدا، کۆکردنەوەی داتایەکی وردی پێوەندیدار بە ڕێژەی خوێنەرانییەوە، زۆر دژوارە. بەڵام هێڵەکانی پێوەندیی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، بەردەوامیی لەپسان نەهاتوو و جۆری ئامانجەکانی ئەم ڕۆژنامەیە، بەڵگەیەکی بەهێزن بۆ بەربڵاوی پێگەی ئەم ڕۆژنامەیە لە نێو خوێنەرانیدا.

دوایین وتە

زیاتر لە نیوسەدە بەردەوامی و چالاکی رۆژنامەی (کوردستان) و تێپەڕبوون بە دەیان کەندوکۆسپ و بێ ئیمکاناتی، خەرمانێک لە ئەزموونیان پڕ بەبالای ئەم میدیایە لەسەریەک داناوە کە هەر لاپەرەیەکی، مێژوویەکی پڕ هەوراز و نشێوی لە سینگی خۆی دا تۆمار کردوە. روح و جەوهەری بنەما و ئامانجەکانی ئەم رۆژنامەیە لە ژینگەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی فرچکیان گرتووە پەروەردە بوون، کە پێناسەیەکی تایبەت و تا رادەیەک بەدەر لە پێناسە باوەکانی ئۆرگانێکی رووتی حیزبییان پێ بەخشیوە. ئەم فاکتانە بەردەوام هۆکارێک بوون بۆ ئەوەی ئەم میدیایە لە رەوتی چالاکییەکانی خۆیدا بە گرتنەبەری هێڵی نەتەوەیی و گشتگیری، هەم سنووری دەسەڵات و ئەرکەکانی خۆی بەرفراوانتر بکا و هەم نەیهێشتوە تەنیا لە قەوارەی خواستە حیزبییەکان پۆلێن بەندیی بۆ ئەرکەکانی بکرێ.

هەرچەند یەکێک لە گرفتەکانی رۆژنامەی (کوردستان) کەمیی ئیمکاناتی ماددی و مرۆییە، بەڵام ئەم کەموکووڕییانە نابێ ببنە هۆکارێک بۆ ئەوەی بەرێوەبەرانی ئەم رۆژنامەیە گرینگی و هەستیار بوونی شوێنکاتی زەمەنیی ئەم سەردەمە وەبەرچاو نەگرن. دەسکەوتە میدیاییە مۆدێرنەکان و رەوتی خێرای پێشکەوتنە زانیاری و پێوەندییەکان، پێویستیی ئاوردانەوەیەکی جیدیی ئەم رۆژنامەیە لە کارو چالاکییەکانی زیاتر لە هەرکات دەردەخەن. واتە پێویستە ئەم رۆژنامەیە چالاکییە بەربەست و فۆرمە سوووننەتییەکانی خۆی تووڕ بدا و بە پشت بەستن بە فاکتەکانی مێژوویی و ناسراوی خۆی، بە ئاستێکی بەرزتر و روانگەیەکی نوێترەوە دەرگاکانی رایەڵکە جیهانگیرەکان بەرەورووی خۆی بکاتەوە.

==

بۆ «کوردستان»ی نەسرەوتوو

بێبەش پیرۆتی

« کوردستان»لە قۆناخێکی دیکەی ژیانی پڕ لە خەبات و تێکۆشانیدا ۶۰۰ مین ژمارەی چاپ و بڵاو دەبێتەوە . دیارە بۆ رۆژنامەیەک کە رۆژانە و بە ئیمکاناتی تەواو و لە بارودۆخێکی ئازاد و بێ دەردەسەردا دەردەچێت ئەو ژمارەیە کەم دێتە بەر چاو، بەڵام ئەگەر بڕوانینە مێژووی رۆژنامەی کوردستان و ببینین ئەو بارودۆخەی کە ئەو رۆژنامەیە تێیدا چاپ و بڵاو بۆتەوە دەردەکەوێ نەک ئەو ژمارەیە کەم نیە بەڵکوو دەتوانین ئیدیعابکەین کە دەتوانێ بەرێوەبەر و نووسەر و کادرە فەننییەکانی تا رادەیەک رازیش بکا.

رۆژنامەی «کوردستان» بێجگە لە ماوەی تەمەنی یازدە مانگەکەی کۆماری کوردستان و هەروەها ئەو ماوە کەمەی کە دوای راپەرینی خەڵکی ئێران لە ساڵی ۱۳۵۷ رۆژهەڵاتی کوردستان ئازادی باڵی بەسەردا کێشا ، لە تەواوی ماوەی تەمەنیدا لە شاخ و لە تاراوگەدا و بەو پەڕی بێ ئیمکانییەوە ئامادە کراوە و دەرچووە.

لەم دەورەی دواییدا کە لە دوای رووخانی رێژیمی پاشایەتی و هاتنە سەر کاری کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە دەست پێدەکا « کوردستان» نەپساوەتر لە دەورەکانی پێشووی دەرچووە و سەرەڕای تەنگ و چەڵەمەکانی سەررێگای هەر بڵاو بۆتەوە و تا ئێستاش هەر بەردەوامە.

ئەو رۆژنامەیە لە حاڵێکدا دەرچووە کە نووسەرەکانی وێڕای بەرێوە بردنی ئەرکی سەرشانیان وەک پێشمەرگە، بێوەیکە دەستیان بە سەرچاوەیەکی زانیاریی و هەواڵی بێجگە لە دەزگای رادیۆ رابگا وتار و بابەتیان بۆ رۆژنامەکە نووسیوە و پێشمەرگەکانی بەشی فەننیش بە یەک دوو دەزگای تایپی کۆن و شڕ و دەزگای چاپی دەستی چاپیان

کردوە و خستوویانەتە بەر چاوی خوێنەران.

خوێنەرانی ئەو رۆژنامەیە جیا لەو کەسانەی کە بە ئاشکرا لە ریزی تێکۆشان و خەباتدا بوون و هەن نەیانتوانیوە و ناتوانن رۆژنامەکە بە ئازادی وەدەست بێنن و بیخوێننەوە و تەنانەت لە ئێران و لە رۆژهەڵاتی کوردستان وەدەست هێنان و خوێندنەوەی قاچاغە و بە هەر کەسی بگرن لە گەل سزای قورس بەرەورووی دەکەنەوە و ئەوەش دەرخەری ئەو راستییە کە رۆژنامەی «کوردستان» هەمیشە وەک چرایەکی رووناک ویستوویەتی لە تاریکە شەوی سەرەرۆیی و خەفەقاندا بگرێ و تیشک باوێژێ. ئەگەرچی بە هۆی ئەو بارودۆخەی کە »کوردستان» تێیدا چاپ و بڵاو بۆتەوە نەیتوانیوە وەک رۆژنامەیەکی هەواڵی ئەرکی راستەقینەی خۆی بەرێوە بەرێ بەڵام وەک بڵاوکەرەوەیەک کە بۆ گەیشتن بە ئازادی و مافە نەتەوەییەکانی نەتەوەیەکی چەوساوە و ماف لێزەوتکراو خەبات دەکا،

ماف لێزەوتکراو خەبات دەکا، ریساڵەتی خۆی بەڕێوە بردووە و لە مێژووی رۆژنامەنووسیی کورددا توانیوێتی جێگایەکی شیاو بۆ خۆی بگرێتەوە.

«کوردستان» لە ماوەی تەمەنیدا خاوەنی هێندێک تایبەتمەندی بووە کە جێی خۆیەتی ئاماژەیان پێ بکرێ :

* زمانەکەی زمانێکی رەوان و رەسەنی کوردی بووە و وێڕای وەیکە بە پێی پێویستیی سەردەم لە هێنانی وشەی تازە و گونجاویش خۆی نەبواردوە ، تێکۆشاوە رەسەنی و پاراویی و رەوانیی

زمانی کوردی بپارێزێ بە شێوەیەک کە زۆر جاران بۆتە سەرمەشقی مێدیاکانی دیکەی کوردی.

* لە ئەدەبییاتەکەیدا حورمەت و نزاکەتی پاراستوە ، لە گەڵ وەیکە جەوهەری قەڵەمی نووسەرەکانی ئاوێتەی خوێنی تێکۆشەرانی کورد بووە دیسانیش بە سەر رق و بێ ئەدەبیدا زاڵ بووە.

* لە گەیاندنی راستییەکاندا سەداقەتی پاراستوە و بۆتە جێی باوەڕ و متمانەی خوێنەرانی.

* وەک بڵاو کراوەیەکی حیزبی توانیوێتی سیاسەت و هەڵوێست و بۆچوونەکانی حیزب بەرانبەر بە کێشە جۆراوجۆرەکانی سیاسی بڵاو بکاتەوە و بەمجۆرە دەکرێ بگوترێ کە توانیوێتی بەشێک لە مێژووی خەباتی نەتەوەی کورد تۆمار بکا و بیپارێزێ. هەر لەو حاڵەشدا پیلان و بوختان و ناراستییەکانی دوژمنانی کورد و ئازادی لە قاو داون.

وەک باس کرا ئەو رۆژنامەیە وەک رۆژنامەیەکی هەواڵی نەیتوانیوە ئەرکی خۆی بەڕێوە ببا بەڵام دیسانیش لە بڵاو کردنەوەی هەواڵەکان تەنەخی نەکردوە . لە گەڵ وەیکە نەیتوانیوە بە ئازادی هەواڵنێری هەبێ و بتوانێ بەدواداچوون بۆ هەواڵەکان بکا و

را پۆرتی پێویست بۆ خۆی وەدەست بێنێ دیسانیش ئەوەندەی بۆی لوا بێ زانیارییەکانی بە خوێنەرانی خۆی گەیاندوون و لە ئارشیویشدا بۆ مێژوو تۆماری کردوون.

بە گشتی دەرچوونی رۆژنامەیەک ئەویش لەو حاڵەتەدا کە بە کەمیش باسی لە سەر کرا کارێکی گرینگ و شایانی رێز لێگرتنە، ئەویش بەشێوەیەک کەتا ئێستا سەدان ژمارەی لێ بڵاوکرابێتەوە. ئەو رێزەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەرک و ماندوویەتیی هەموو ئەو پێشمەرگە نووسەر و ئەو پێشمەرگانەی کە لە بەشی فەننی دا لە خۆبووردوانە زەحمەتیان کێشاوە و ئارەقەیان رشتوە و شەونخوونیان چێشتوە.

سڵاو لە هەموو ئەو کەسانەی کە لەو سەنگەرەدا خەباتیان کردوە و خەبات دەکەن.

بەرێز بێ یادی هەموو ئەو تێکۆشەرانەش کە رەنجیان کێشا و بە داخەوە بەرهەمی رەنجەکەیان نەدیت.

==

«کوردستان» و یەکەم ئەزمونی رۆژنامەوانیم

خالید محەمەدزادە

قسەکردن لە سەر ٦٧ ساڵ لە تەمەنی رۆژنامەیەکی وەک «کوردستان»، وردبونەوەو بەدواداچوونی زۆری دەوێو دەکرێت هەر یەکەو لە گۆشە نیگایەکەوە قسە لەسەر قوناغەکانی کاری ٦٧ سالەی ئەم ئەم رۆژنامەیە بکات کە لە سەردەمی کۆماری کوردستانەوە وەک یەکەم رۆژنامەی کوردی لە شاری مەهاباد هاتە بلاوکردنەوە.

گۆمانم نیە لەم بۆنەیەدا زۆر کەسی شارەزا قسە لە سەر قوناغەکانی گرنگی ئەم رۆژنامەیە دەکەن تەنیا ئەوەی من لێرە دا و بە کورتی قسەی لە سەر دەکەم ئاوردانەوەیەکی خێرایە لەو قوناغەی کە من کارم لە رۆژنامەی کوردستان کردوەو ئەویش راوەستانە لە سەر هەندێک دەرکەوتەی کاری »کوردستان» لەو قوناغە کە لە لای من بە قوناغی گەورەی گۆرانکاری لە »کوردستان» دێنە ئەژمار.

سەرەتا ئەوە بلێم رۆژنامەی کوردستان بۆ من سەرەتای قوناغێکی گرنگی کاری رۆژنامەنوسیمە، بە جۆرێک کە دەتوانم بلێم سەرەتاکانی کاری رۆژنامەنوسی من

دەگەرێتەوە بۆ رۆژنامەی کوردستان. بۆیە ناکرێت باسی کاری رۆژنامەوانیی خوم بکەم، بەلام کوردستان وەک قوتابخانەیەکی گرنگی خوم نەخەمە پێش قوتابخانەکانی تری رۆژنامەوانیم.

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

ئەزموونی کاری من وەک ئەندامی دەستەی نوسەران دەگەڕێتەوە بۆ دەیەی دووهەمی ٧٠ی هەتاوی. هاوکات لەم دەیەش دایە کە گۆرانگاری گەورەی میدیایی بە هۆی گۆرانکاریی سیاسی لە ئێران و کوردستان روو دەدەن.

لەم قوناغەدایە کە دەیان بلاوکراوەی کوردی و فارسی و دوو زمانە لە کوردستان دێنە بلاوکردنەوە. ئەمە لە گەڵ ئەوەی لە گەل سەرهەلدانی گۆرانکاری سیاسی و فەرهەنگی گەورە لە کوردستان، هەمان قوناغ بە جۆرێکی تریش کۆتایی خەباتی چەکداری لە کوردستان دەبێت کە ئەمە هەر چی زیاتر بایەخدان بە میدیاو کاریگەریەکانی دەکاتە ئەمری واقێع لە حیزبی دیموکرات.

«کوردستان»یش دەکەویتە دۆخێکەوە کە دەبێت ئەو بۆشاییانەی لە نەبوونی خەباتی چەکداریو هەروەها گەشەسەندنی کەلتوری سیاسی و جولانەوەی فەرهەنگی و هونەری دیتە گۆرێ، هەم پر بکاتەوە و هەمیش شان بە شانی ئەو گۆرانکارییانە برواتە پێش کە رووبەرووی کۆمەلگا بوتەوە دوای هەلبژاردنەکانی دووی جوزەردانی ١٣٧٦ .

بۆیە سەرەتا «کوردستان» دەبێت گۆرانکاری لە فۆرم و نیوەرۆک و جۆری گواستنەوەی هەوال و بابەتەکانی بکات. ئەم گۆرانکاریانەی کە لە »کوردستان« روودەدەن تەنیا فۆرمو زیادکردنی لاپەرەو ئاراستەی کاری ناگۆرێ، بەڵکو گۆرانکاری لە ستافی دەستەی

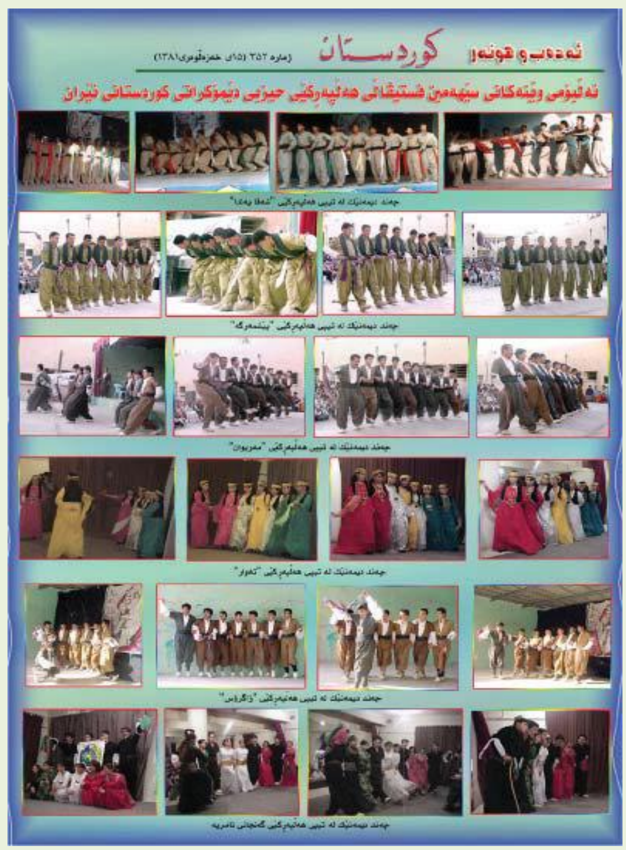

نوسەرانیش دەکات. لە باری فۆرمو گۆرانکارییەکانی رۆژنامەکەوە دەتوانم بلێم ئەم فۆرمەی ئیستای کوردستان و کردنی لە مانگنامە بە دوو حەوتوونامە، بە هەمان قەوارەی ئیستای، بەرهەمی ئەم قوناغەیە.

گۆرانکاریەکانیش دەگەنە ستافی نوسین و کۆمەلێک گەنجی تازەو پێگەیشتوو دێنە

«کوردستان»و خەون و ئاواتی زۆر جیاوازیان لە کاری رۆژنامەنوسی هەیە. لە بیرمان نەچێت ستافی دەستەی نوسەرانی »کوردستان« بە درێژایی تەمەنی ئەم رۆژنامەیە زۆربەیان ئەندامانی دەفتەری سیاسی حیزب بوون و لەو قوناغەدایە کە بەرەبەرە دەگۆردرێن بۆ ژمارەیەک خەڵکی تازەی دەرەوەی بازنەی رێبەری کە ئەمە دەوری خوی هەیە لە خێراترکردنی گۆرانکارییەکان لە »کوردستان« .

بە جۆرێک دەتوانم بلێم کە گۆرانکاریەکانی ئیستای »کوردستان« هەم لە فۆرمو قەوارەو زیادکردن و دارشتنەوەی لاپەرەکانی بەرهەمی ئەو قوناغەن. ئەگەر چی ئیستا ئەم رۆژنامەیە لە لایەن هەر دوو حیزبی دیموکراتەوە بە هەمان لۆگۆ و بە هەمان ناو دەردەچیت، بەلام هەتاکوو ئیستاش جگە لە جیاوازی باری »کیفیت«یان، هەر دوو رۆژنامەکە نەیانتوانیویە لە ژیر تەوژمی هەمان ئەو گۆرانکاریانەی لە ماوەی ئەم ١٠ ساڵە(١٣٧٥ تا ١٣٨٥) لە سەر رۆژنامەی کوردستان روویداوە دەربچن. ئەو گۆرانکاریانە ئیستاش کاریگەری خۆیان بە سەر هەر دوو رۆژنامەکە بە جێ هیشتووە.

هەر لە ژیر گۆرانکارییە فەرهەنگی و هونەریەکانی ئەو قوناغە، دوو لاپەری ئەدەبی رۆژنامەکە دەکرێت بە چوار لاپەرەو هەوڵدەدرێت لە گەل پرسە سیاسیەکان بایەخ بە پرسی ژنان، کۆمەلایەتی و فەرهەنگی و رووداوەکانی تریش بدرێت کە تا ئەو کاتە لە کوردستان زۆر غایب بوون.

دیارە لە بیرمان نەچیت هەر لەم قۆناغەدایە بلاوکراوەکانی تایبەت بە لاوان، ژنان و تیشک و .... کۆمەلێک بلاوکراوەی دیکەی حیزبی دینە مەیدانەکەو دەیان کۆرو کۆبوونەوەی ئەدەبی و فەرهەنگی و فستیڤالە ئەدەبی و هونەریەکانی وەک فستیڤاڵی ئەدەبی، شانۆو هەلپەرکێی و... دەبەسترێن.

بەو ئۆمیدەی کە قۆناغی داهاتوی »کوردستان« قۆناغی بە سەنتەرکردنی »کوردستان« لە هەموو رویەکەوە بێت لە ناو میدیای کوردی لە رۆژهەلاتی کوردستان.

« کوردستان»و گەشەی زمان

مستەفا مەعروفی

نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە مافی خوێندنو پەرەپێدانی زمانو فەرهەنگی خۆی کە مافێکی سروشتیو ئینسانییە بێ بەشە. ئەگەر شاعیران، ڕووناکبیرانو خوێندەوارانی کوردو ڕێکخراو و ئەحزابی سیاسی لەم یەک دوو سەدەیەی ڕابردوودا بەرهەمەکانیان بە زمانی کوردی نەخستبایە سەر کاغەز ڕەنگ بوو لە ژێر تەوژمی ئاسیمیلاسیۆنیی نەتەوەباڵا دەستەکانی دەوروبەر ئەم زمانە بەم جۆرە نەدەبوو کە ئێستا هەیە.

لە ئێراندا دەسەڵاتدارانو نەتەوەی باڵادەست تەنیا زمانی فارسی بە زمانی ڕەسمی دەناسن و هەر ئەو زمانەش دەرفەتی خوێندن و فێرکرانی هەیە و هەموو مەسەلە سیاسی، ئابووری، فەرهەنگی و کۆمەڵایەتییەکان بەم زمانە بەیان دەکرێن. ئەم ڕەوتە لە ماوەی چەندین دەیەدا ئەو گومانەی بۆ ئێرانییەکان بە گشتی و نەتەوەی فارس بە تایبەتی پێک هێناوە کە تەنیا زمانی فارسی دەرەقەتی ئەم بوارانە دێ و زمانەکانی دیکە لە توانایان دا نیە ببنە زمانی ئەدەبی و سیاسی و لە بواری پەروەردە دا بەکار بێن. لەوەش ناخۆشتر ئەوەیە کە ئەم ڕەوتە باوەڕ بەخۆبوونیان لە بەشێک لە ڕۆڵەکانی خودی نەتەوەی کوردیش دا یان خنکاندوە، یان لاواز کردوە. بەڵام ئەگەر سەیرێکی ڕەوتی

دەرچوونی »کوردستان« بە تایبەتی و ڕۆژنامەنووسیی کوردی بەگشتی بکەین، پێچەوانەی ئەو بۆچوونە هەڵەیەمان بۆ دەردەکەوێ.

دیارە بەر لە دەرچوونی یەکەم ژمارەی » کوردستان « ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ٢٠ی بەفرانباری ١٣٢٤دا لە مەهاباد،کورد ئەزموونی ڕۆژنامەنووسیی هەیە. لە دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامەی کوردی لە ٢٨ی ئاوریلی ١٨٩٨دا لە قاهیرە (کردستان)

تا یەکەم ژمارەی » کوردستان « لە مەهاباد، گەلێک گۆڤارو ڕۆژنامەی دیکەی کوردی بڵاو بوونەوە کە بێگومان « کوردستان « کەڵکی لەو ئەزموونانە وەرگرتوە.

« کوردستان « هەم لە باری ماوەی دەرچوونی و هەم لەم بارەیەوە کە زمانحاڵی حیزب و حکوومەتی کوردی بووە لە ڕووی زمانەوە ئاوڕی لە گەلێک بوارو گەلێک مەسەلە داوەتەوە کە لە زمانو زمانی نووسینی کوردیدا پێشتر جێگای باس نەبوون یان کەمتر باسیان کراوە. هەر بۆیە ئەو بابەت و مەسەلە جۆراوجۆرانە کاریان کردۆتە سەر زمان و گۆڕان و بەرەوپێشبردنێکی زۆریان لە زمانی کوردیدا پێک هێناوە، بە جۆرێک کە درێژەکێشانی ئەم ڕەوتە وای لە زمانی کوردی کردوە کە تا ڕادەیەکی زۆر بتوانێ ببێتە زمانێک کە لە هەموو بوارە زانستی وفەرهەنگییەکان دا ئەو ئەرکانە بەجێ بگەیەنێ کە هەموو زمانانی زیندوو بە جێی دەگەیەنن.

زانستی زمان ئەوەی روون کردۆتەوە کە هەموو زمانێک لە حاڵی گۆڕان دایە. بە پێی پێشکەوتنی کۆمەڵو پەیدا بوونی دیاردە وکەرەستەی نوێ، زمانیش پێش دەکەوێ و وشە و دەربڕینی نوێ بۆ ئەو دیاردە و کەرەستە نوێیانە دادەنێ و بەم جۆرە زمان دەگۆڕێ و لە هەموو سەردەمێک دا وەڵامدەر دەبێ. ئەگەر زمانێک لەگەڵ بەرەوپێشچوونی کۆمەڵ نەچێتە پێش و پێی نەنووسرێ تەریک دەبێتەوە وردە وردە دەفەوتێ. زمانی کوردی لەم بارەیەوە قەرزداری ڕەوتی ڕۆژنامەنووسیی کوردیە، بە تایبەتی ڕۆژنامەی » کوردستان « لەم بارەوەیەوە لە ئاسمانی تاریک و تنووکی کوردستاندا یەکێک لە ئەستێرە هەرە درەوشاوەکانی زمانی کوردی لەوسەردەمە دابووە.

ئەو بۆچوونە کە گۆیا زمانێک ناتەواوە و توانای بەیان و دەربڕینی لە هەموو بوارو بابەتەکاندا نییە، بۆچوونێکی نازانستی و بێ بنەمایە و زانستی زمان بە تەواوی ڕەتی دەکاتەوە. زانستی زمان ئەوەی روون کردۆتەوە کە زمانێک نییە لە زمانێکی دیکە چاکترو زمانێک لە زمانێکی دیکە خۆشترو، زمانێک لە زمانێکی دیکە شیرینتر بێ. هەموو زمانەکان ئەرکیان وەک یەکە و

هەموویان خاوەنی تایبەتمەندیی وەک یەکن و هەموویان هەنگاو بەهەنگاو لەگەڵ گەشەکردنی کۆمەڵ گەشە دەکەن. ئەو گەشەکردنەش بەچوار ڕێگای سەرەکی دا ڕوو دەدا. با بزانین نموونەی ئەم گەشە کردنە لە ڕۆژنامەی » کوردستان« ی سەردەمی کۆماری کوردستاندا چۆنە :

١ ـ یەکێک لە ڕێگاکانی گەشەکردن و فراوانبوونی زمان ئەوەیە کە زمان بە پێی ڕێزمانی خۆی وشە و زاراوە بۆ بابەتی نوێ و دیاردەی نوێ دادەنێ. بە زیاد کردنی پێشگر یان پاشگرێک بە وشەیەکی دیکە، یان لێکدانی دوو وشە، وشەی نوێ دروست دەبێ کە پێشتر بەو شێوەیە نەبووە. بۆ وێنە لە ژمارەکانی ١٢، ١٧، ١٩، ٢٠ و ٢٣ دا بە فەرمانی پێشەوا قازی محەممەد دەیان وشە بە تایبەتی لە بواری نیزامی دا بە زمان کوردی دانراون کە تواناو زەرفیەتی زمانیی کوردییان لەم بوانەدا بردۆتە سەر:

ژمارەی ڕۆژنامە	وشەی کوردی	وشەی بێگانە
١٢	زانست	علم
١٩	شەقامەڕێ	شوسە
١٩	شاروکە	قصبە
٢٠	بەرگێڕەوە	مانع
٢٣	نیشانەدار	درجەدار

٢ ـ زمانێک وشە یان زاراوەیەک لە زمانێکی دیکە (کە بە زۆری زمانی دراوسێیە) وەردەگێڕێ و بەرامبەرەکەی لە زمانی خۆیدا بۆ دادەنێ و فەرهەنگی وشەو زاراوەی زمانەنەکەی پێ دەوڵەمەند دەکا. بۆ نموونە لە ڕۆژنانەی » کوردستان» دا ئەم دیاردەیە بەدی دەکرێ:

ژمارەی ڕۆژنامە	وشەی وەرگێڕدراوی کوردی	وشەی سەرچاوە
١٢	سەرپۆل	سرهنگ
١٧	تووشهاتی هەردی	عوارض زمینی
١٩	عەرابە ڕێ	ارابە رو
١٩	خاکرێژ	خاکریز
٢٠	پاڵگە	تکیەگاه
٢٠	روانگە	دیدگاه

٣ ـ زمان وشە و زاراوە لە زمانانی دیکە وەردەگرێ. هیچ زمانێک نییە کە هەموو وشەو زاراوەکانی ئی خۆی بن و هیچ وشەیەکی لە زمانێکی دیکە وەرنەگرتبێ. لە رووی زانستییەوە زمانێک ئەگەر وشە و کەرەستەی زمانی لە زمانێکی دیکە وەرنەگرێ ئەو زمانە تەریک دەکەوێتەوە. بە تایبەتی لە سەردەمی ئەمڕۆدا کە نەتەوەکانی جیهان لە پێوەندییەکی بەردەوامو خێرا و بەربڵاو دان و ئاڵوویری بازرگانی زۆرە، گەلێک وشەو زاراوە بە هەموو جیهاندا بڵاو دەبنەوە و دەچنە نێو زمانانی میللەتانەوە. لە ڕۆژنامەی » کوردستان» دا ئەم دیارەدەیە گەلێک بەرچاو دەکەوێ. جاری وایە لە رادەی ئاسایی دەرچووە. پێویستە بگوترێ لە وەرگرتنی وشەی بێگانەش دا دەبێ سنوور هەبێ و کاتێک زمانەکە بۆخۆی وشەی هەیە یان دەتوانێ وشە دروست بکا، پێویست ناکا زۆر پەنا ببرێتە بەر هێنانی وشەی بێگانە.

«کوردستان»ی سەردەمی کۆمار لە چاو ئێستا وشەی بێگانەی زۆر تێدایە. بە تایبەتی وشەی عەرەبیو فارسی. وشەی لاتینیی زۆر کەم تێدایە، هێندێک وشەی وەک: دیموکراسی، دیموکرات. سوسیالیزم، شیلینگ (ڕێزگرتنی نیزامی) ، ناوی مانگەکان بەلاتینی : ئاوریل، ژانویە، مارس...هتد لە سەر کلێشەی هێندێک لە ژمارەکانی هەن، بەڵام وشەی فارسیو عەرەبی یەکجار زۆرن:

« کورد تنها میللەتیکە کە رسوم آداب باستان و شعائر میلیو خصایصی ذاتی خوی لەدەست نداوە...»

٤ ـ زمان وشەیەک یان زاراویەک کە بۆ بوارێکی بەرتەسک لە کۆندا بەکار هاتوە لە بوارێکی نوێترو بەرفرەوانتردا دا بەکار دێ. بۆ وێنە لە زمانی ئینگلیسیدا وشەی (mouse) کە بۆ ناوی گیانلبەر بەکار دێ، ئەمڕۆ گوازراوەتەوە بۆ بواری تیکنۆلۆژی لە کامپیۆتێردا.

ژمارە	وشە	بواری بەرتەسک یان کۆن	بواری نوێ یان بۆ مەبەستێکی دیکە
١٢	پێشمەرگە	پیاوی ئازاو لەخۆبردوو	سەربازی و فیداکاری کورد
«	هێز	تین و تاو	لەشکرو ژمارەیەکی زۆر لە چەکدار (سوپا)
«	پۆل	چەن دانە لەهەر جۆرێک	بۆ دەستەیەک لە هێزی پێشمەرگە
«	لک	بەشێک لە دار	بۆ دەستەیەکی فرەوانتر لە پۆل

باسی گەشەی زمان لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دا لێکۆڵینەوەی تێر و تەسەل هەڵ دەگرێ،بەڵام من، لەم دەرفەتە دا کە بە بۆنەی بڵاوبوونەوەی شەشسەدەمین ژمارەی دەورەی ئێستای» کوردستان»، بۆم پێک هاتوە، بەوەندە قەناعەت دەکەم. هیوادارم خۆم یا کەسانی دیکە بتوانین لەم بارەیەوە، شتی شایانی ئەم ڕۆژنامەیە بنووسین.

==

جێگە و پێگەی ژنان لە »کوردستان« دا

کوێستان فتووحی

هەڵسەنگاندنی ڕۆژنامەی «کوردستان» زمانحاڵی حیزبی دیموکراتی کوردستان نە کاری منە نە لە توانای کەسێکی وەک من دایە، بەڵام وەک ژنێک کە ساڵانێکە ئەو شانازییەم هەیە لە نزیکەوە هاودەمی «کوردستان»بم ئیزن بە خۆم دەدەم چەند دێڕێک لەم یادەدا بنووسم.

من «کوردستان» بە قوتابخانەیەکی پەروەردەی سیاسی و ڕاهێنانی نوێقەڵەمان بە زمان و ڕێنووسێکی پاراوی کوردی دەزانم. منیش وەک زۆر کەسی دیکە کە ئەو شانازییەیان پێ بڕاوە لەو قوتابخانەیەدا و لە سەر دەستی زۆر مامۆستای بەئەزموون و ماندوویینەناس فێری سەرەتای وانەی «وتار نووسین» بم. ئەم قوتابخانەیە زۆر کەسی فێری ئەوە کرد کە بە زمانێکی خاوێن و بەدوور لە توندوتیژی و سووکایەتی بنووسن، زۆرکەسی فێر کرد کە ئەگەر ئیرادەی بەهێزت هەبێ کەندوکۆسپ و کەمووکووڕییەکان ناتوانن لە بەردەوامی و بەرەوپێشچوونت بخەن.

دەزانین ڕۆژنامەیەکی وەک «کوردستان» دوور لە زێد و نیشتمان، بە کەرەسە و ئیمکاناتی سادەوە درێژەی بە ڕێگای خۆی دا و ئێستا ئەوە شەشسەدەمین ژمارەی بە شانازییەوە چاپ دەبێ و چاوی ئۆگران و خوێنەرانی ئەو ڕۆژنامەیە ڕوون دەکاتەوە. هەموو ئەوانە بەرهەمی ڕەنج و ماندووبوون و باوەڕی کەسانێکە کە ماندوو بوون و شەو و شەونخوونییان پێوە کێشاوە. بۆیە پێش ئەوەی دەست بکەم بە ئەسڵی نووسینەکە گەرمترین پیرۆزبایی دەکەم لە هەموو ئەوانەی بەشێک لە بە نرخترین کاتەکانی ژیانیان تەرخان کرد بۆ کار لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دا، بەتایبەتی ئەوانەی لە ڕۆژە سەختەکاندا، لەبەر شۆقی فانووس و لە ژووره سارد وسڕ و بێ ئیمکاناتەکاندا کاریان بۆ «کوردستان» دەکرد و وەک دایکێک چۆن لە بەرهەمی ژیانی واتە منداڵەکەی دەڕوانێ و سات بە سات ئارەزووی گەشانەوەی دەکا، ئەوانیش ئاوا لە ڕۆژنامەی «کوردستان» یان ڕوانیوە و ماندوو بوون بۆی تا «کوردستان» هەمیشە لە گەشانەوە و درەوشانەوە نەوەستێ.

پرسی ژنان و «کوردستان»

بۆ ئەوەی دروشمەکانی حیزبی دیموکرات بە کردەوە لە سەر لاپەڕەکانی «کوردستان» بدرەوشێنەوە!

لێرەدا بە بۆنەی دەرچوونی شەشسەدەمین ژمارەی «کوردستان» باسێک لە دیاربوونی ژن لە ڕۆژنامەی کوردستاندا بە پێویست دەزانم. دیارە ئەگەر ئاوڕێک لە ڕۆڵی ژن لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا بدەینەوە، پێویستە لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوەیەکی ورد بکرێ لە هەموو ژمارەکان و دەورەکانی دەرچوونی ئەو ڕۆژنامەیە. ئەمەش کارێکی ئاسان نیە، پرژانەسەر ئەم بابەتە کات و مەجالی دەوێ کە بەداخەوە من نەمتوانی بۆ ئەم بۆنەیە ئامادەی بکەم. مەبەست لە حوزووری ژن تەنیا بوونی ئەو ژنانە نییە کە لە بەشە

جۆراوجۆرەکانی ئەم ڕۆژنامەیەدا کاریان کردوە، بەڵکوو ئەو لایەنەش دەگرێتەوە کە خودی ڕۆژنامەکە چەندی گرنگی بە پرسی ژنان و گرفت و خواستەکانی ئەو توێژە لە کۆمەڵگەی کوردستاندا داوە. ژنانی کۆمەڵگەی کوردستان تا چەند خۆیان لەم ڕۆژنامەیەدا دیتۆتەوە؟ ڕنگە زۆر کەس بڵێن ئەم ڕۆژنامەیە تایبەتە بە حیزبێکی سیاسی نەتەوەیی و زیاتر گرنگی بە کێشەنەتەوەییەکان دەدا، کەواتە ئەم باسە یان ئەم ڕەخنەیە جێگەی نیە! بەڵام نەتەوە لە چین وتوێژی جۆراوجۆر (ژن، پیاو، لاو، بەساڵاچوو، منداڵ و.....) پێک هاتوە، بۆیە هەر ڕاگەیەنێک، یان هەر حیزبێک بیهەوێ بەردەنگی زۆرتر بێ و وەڵامدەری ویست و چاوەڕوانییەکانیان بێ، پێویستە ئاوڕ لە خەم و کێشەکانی هەموو چین و توێژێکی کۆمەڵگەکەی بداتەوە. بۆ حیزبێکی لە حاڵی خەبات و شەڕی چەکداری و دوور لە زێد و نیشتمانی خۆی ئەمە ڕەنگە ئیمکانی زۆر نەبێ و نەشبووە. بەڵام بەدڵنیاییەوە کێشەی ژنان لە کۆمەڵگەی کوردستاندا جیاوازە لەگەڵ هەموو چین و توێژەکانی دیکە و بەبڕوای من کەمتر نیە لە کێشەی نەتەوەیەک.

نووسەرانی پیاوی»کوردستان» و پرسی ژن

ڕۆژنامەی «کوردستان» ئاوێنەی باڵانوێنی بیرو بڕوا و هەڵویستەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان تاچەند لەئاست پەیامی حیزبەکەیدا لە پێوەندی لەگەڵ پرسی ژندا هەنگاوی ناوە؟ حیزبی دێموکرات لە هەر سەردەمێکدا لە پرۆگرام و پەسەندکراوی خۆیدا ژنانی لەبیر نەکردوە. بەڵام ئایا بایەخدان بە پرسی ژن، کە پرسێکی گرنگی کۆمەڵگەیە، لە ڕۆژنامەکەیدا تاچەند ڕەنگی داوەتەوە؟

ئەگەر بێلایەنانە سەرنج بدرێتە ڕۆژنامەی »کوردستان» کە زمانحاڵی حیزبی دیموکراتی کوردستانە، بە ڕوونی ئەوە دەردەکەوێ کە بەداخەوە پرسی ژن لە لایەن زۆربەی نووسەرانی پیاوەوە

لە پەراوێز دابووە. وەک کەسێک کە لەو ماوەیەدا لە نزیکەوە شاهیدم نووسەرانی پیاوی ڕۆژنامەی کوردستان کەمتر ئاوڕیان لە پرسەکانی ژن داوەتەوە و خەمیان لێ خواردوە. پرسی ژن هەر لەرابردووەوە تاکوو ئێستاش لە گوتار و ڕوانگەکانی زۆر لە

کەسایەتییە نووسەرانی حیزبدا دەکرێ بڵێین لە نزمترین ئاستدا بووە. کەس ناتوانێ نکۆلی لەوە بکا کە ژن لە کۆمەڵگەی کوردستاندا کێشەی هەیە، کێشەی یاسایی، کۆمەڵایەتی و کەلتووری و... حیزبێکی سیاسی بەرپرس ئەگەر نەشتوانێ کێشەکە چارەسەر بکا، دەتوانێ بۆ کار کردن لە پێناوی ئاگاکردنەوەی کۆمەڵگەدا ڕێگەو ڕێبازێکی پێشکەوتوانە بۆ کۆمەڵانی خەڵک و بەتایبەت بۆ ئەندامان و لایەنگرانی خۆی دیاری بکا. ڕۆژنامە یان هەر ڕاگەیەنێکی دیکەی هەر حیزبێک، سیاسەت و ڕۆشنبیریی ئەو حیزبە لەسەر مەسەلە جۆراوجۆرەکان بۆ خوێنەر یان بەردەنگەکانیان دەردەخا. لێرەدا ناڵێم ڕۆژنامەی »کوردستان» لە سەر پرسی ژن هیچ قسەی پێ نەبووە، بەتایبەت لە

دەورەکانی پێشووتری ژیانی ئەو ڕۆژنامەیەدا بە لەبەرچاوگرتنی فەرهەنگی ئەو کاتی کۆمەڵگەی کوردستان کە فەرهەنگێکی عەشیرەیی و دواکەوتوانە بووە. بەوحاڵەش ئەگەر لە بۆنە جۆراوجۆرەکانیشدا ئاوڕێکی لە مەسەلە و کێشەکانی ژنان دابێتەوە گرنگە و جێگەی پێزانینە. بەڵام ئەگەر ڕەوتی ئەم ساڵانەی دوایی ڕۆژنامەی »کوردستان» لەو بارەیەوە هەڵسەنگێنین بەلەبەرچاوگرتنی خواست و دەرفەتەکان بۆ ژنان لەم سەردەمەدا دیسانیش لەم بارەیەوە جێگای ڕەزامەندیی نییە. ئەمەش زۆرتر دەگەڕێتەوە بۆ بیر و ڕوانگەی نووسەرانی ڕۆژنامەکە. لە کۆبوونەوەکانی دەستەی نووسەران لە کاتی هەڵبژاردنی سووژەکان دا هاوڕێ پیاوەکان کەمتر بەلای ئەو سووژانەدا دەچن کە پێوەندیان بە کێشەکانی ژنانەوە هەیە. لە حاڵێکدا یەکێک لە سەرەکیترین کێشەکانی کۆمەڵگەی ئەمڕۆی ئێران مەسەلەی ژنان و کۆماری ئیسلامییە. کاتێکیش دێتەبەرباس، هاوڕێیانی نووسەر (پیاوەکان) نووسین لەسەر ئەو سووژانە بۆ ژنان دێڵنەوە. لە حاڵێکدا نە نووسین لەسەر پرسی نەتەوەیی تایبەتە تەنیا بە پیاو، نە نووسین لەسەر پرسی ژن تەنیا ئەرکی ژنانە.

هەرچەند ڕۆژنامەی »کوردستان» بەو خسڵەتە تایبەتەیەوە کە تا ئەمڕۆ هەیەتی وەک: گرنگیدان بە مەسەلە نەتەوایەتییەکان، و بڵاوکردنەوەی بابەت لەسەر خەباتی نەتەوەیی و ....، ڕەنگە زۆر چاوەڕوانی ئەوەی لێنەکرێ بەباشی بپرژێتە سەر هەموو لایەنە کۆمەڵایەتییەکان، پەروەردەییەکان و..... بەڵام پرس و کێشەی ژن لە کۆمەڵگەدا گرنگە و بەتایبەت بۆ حیزبێکی نەتەوەیی و مۆدێرن و یەکسانیخواز، پێویستە ئاوڕدانەوە لەو بابەتانەی پێوەندیدار بە توێژەکانی دیکەی کۆمەڵگەوەن، بەشێک بێ لە خەباتەکەی.

پرسی ژنان وەک کێشەی ژنان لە دنیای پیاوسالاریدا پێناسە کراوە. ڕۆژانە بە شێوەی جۆراوجۆر مافەکانیان لەم دنیا پیاوسالارییەدا پێشێل دەکرێ، بۆیە نووسەرانی ڕۆژنامەی «کوردستان»، کە زۆربەیان کادر و پێشمەرگەی حیزبی دێموکراتن، ئەگەر بەلایانەوە گرنگە کە کۆڵبەرێک بە دەستی چەکدارەکانی کۆماری ئیسلامی دەکوژرێ و بە پێشێلکاری مافی مرۆڤی دەزانن، دەبێ ئەوندەشیان بۆ گرنگ بێ کە ژنێک لە گوندێکی مەریوان بە ناوی پاراستنی «نامووس» بە دەستی پیاوێکی کەللەویشکی لە هەموو هەستێکی ئینسانی بێبەری، دەکوژرێ. ئەگەر ئەوەیان بۆ گرنگە لاوێکی کورد لەسەر ئازادیخوازی دەخرێتە چاڵەرەشەکانی کۆماری ئیسلامییەوە و بە ئەرکی سەرشانیان دەزانن بیکەنە سووژەی وتارەکانیان، دەبێ بۆیان گرنگ بێ کە ژنێکی کورد لەدەست نەبوونی سەرەتاییترین مافەکانی، چارەیەکی دیکە شک نابا جگە لەوەی ئاگر لەجەستەی خۆی بەردەدا. ئەگەر بە ئێعدامی لاوانی کورد لە لایەن دوژمنانی نەتەوەکەیانەوە ویژدانیان دەهەژێ، دەبێ کوژرانی ژنانی کوردیش لەلایەن پیاوانی دەمارگرژی کوردیشەوە بەلایانەوە تاڵ و بێزهەستێن بێ و لە پێناو سڕینەوەی ئەو ئازارانەدا قەڵەمەکانیان وەکار بخەن. ئەگەر بەڕاستی ڕێبازی ڕاستەقینەی دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و دیموکراسییان هەڵبژاردوە، نابێ لە بارەی نابەرابەری، هەڵاواردن، توندوتیژی و بێمافییەکانی ژنان لە کۆمەڵگەی ئێران و کوردستان بێدەنگ بن. بێدەنگ بوون لەوبارەیەوە، وەک شەرعییەت دان بەم کولتوورە وایە.

ڕاستە کێشەی سیاسیی کورد، پرسی سەرەکیی نووسەرانی حیزبێکی سیاسیی کوردە، بەڵام ئەوەش بەو مانایە نیە نووسەرانی ئەم حیزبە کێشەی نیوەی کۆمەڵگاکەی پشت گوێ بخەن، بە ناوی ئەوەی کێشەی تایبەتی ژن کێشەی خۆیانە! ئەم بیرکردنەوەیە لەلایەن هەر کەسێکەوە بێ نادروستە. کێشەی ژنان لە هەر کۆمەڵگەیەدا پێوەندیی بە چارەنووسی هەموو کۆمەڵگەکەوە هەیە. بۆیە نووسەرانی بەڕێزی ڕۆژنامەی کوردستان و ئۆگرانی گۆڕان و نوێبوونەوە لە لەم ڕۆژنامەیە لەم بارەیەوە ئەمڕۆ چاوەڕوانییەکی دیکەیان لێدەکرێ.

==

ڕێزگرتن لە شەست و حەوتەمین ساڵ بەردەوامیی ڕۆژنامەی " کوردستان "

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

لای کاک فەتاحی کاویان ، فێری نوسین بووم

فەیسەڵ ئیراندوست

«کوردستان» ، وەک ڕۆژنامەیەکی کوردی ، هەورازو نشێوی زۆری بریوە و، لە ڕۆژگاری جۆراجۆر و جیاواز دا و، بە بیروورای ڕەنگاو ڕەنگ ، ژیانی خۆی دەرباز کردوە و، خۆی بە ئەمرۆ گەیاندوە.» کوردستان» ، لەژیانی خۆی و، لە هەموو قوناخەکاندا، تەنیا یەک ئامانجی هەبووە، ئەویش ئازادیی خەلکی کوردستان بووە. بۆ هەوەلین جار و زیاتر لە ١١٠ سال لەمەو پیش، «کوردستان» لە قاهیرە و، بە کۆششی تێکۆشەری ڕووناکبیری کورد جەلادەت بەدرخان، لە دایک بووە. ئەمەیان «کوردستان»ی دایک بوو. لە سەر هەمان ئامانج وئاوات «کوردستان» ی دیکە هاتن. «کوردستان»ی ئێستا یەک لەوانە کە ئێستا پێ گەیوە و، گەورە بووە . بۆ ولاتی خۆی گەڕاوەتەوە و، ژیانی سەخت و دژوار بەلام پر لە شانازی و سەربەرزیی درێژە پێ داوە. کوردستان وەک ڕەمزی خەبات و خۆراگری، وانەی بۆ شۆرشگیران گوتەوەو، بووە بە چرای روناکیدەری ڕێگای تێکۆشان بۆ ڕزگاریی گەلی کورد. ژیانی «کوردستان» بە خامەی ژمارەیەک تێکۆشەری گەلەکەمان نەخشاو قەلەمی ئەوان،تەمەنی ڕۆژنامەی کوردانی تا ئێرە هێنا . کاک فەتاحی کاویان ، یەکێک لەو تێکۆشەرانەی گەلەکەمانە.

زۆر حەزم لە نووسین دەکرد بەڵام بە هۆی جۆراجۆر تا ئەو کاتە نەمتوانی بوو. پاش ڕوداوەکانی کونگرەی ٨ و، پێکهاتنی حیزبی دیموکرات، ڕێبەرایەتیی شۆرشگێر ، دەرفەتێک پێش هات تاکادر و پێشمەرگەکان ، زیاتر و لە نزیکەوە،لە گەل ڕێبەریی حیزب ئاشنا و هاتوچۆیان بۆ برخسێ. من لە یەکێک لە مەلبەندەکان بەرپرسایەتیم هەبوو وپاش هاتنی پایز و فەسلی ئیسراحەت، لە نزیک بنکەی دەفتەری سیاسی جێگیر بووین . لەو دەرفەتە کەلکم وەرگرت و دەستم کرد بە نووسین . دەمزانی نووسینەکانم زۆر تەواو نین و بە کەلکی بلاو کردنەوە نایەن و دەمویست کەسیک یارمەتیم بدات. بەرێز کاک فەتاح ، باشترین کەس بوو کە داوای یارمەتیم لێ کرد. سەرەتا وتارێکم نووسی و پاشان چووم لای کاک فەتاح و داوام لێکردکە زەحمەت بکێشێ و چاوی پێدا بخشێنێ و هەلەکانم پێ بلێ . مەتلەبەکەم ،لە بیرم دێ، سەبارەت بە وەزعی مامۆستایانی قوتابخانە لە ئێران بو. نووسراوەوکە بە زۆری دەگەیشتە لاپەڕە و نیوێک، بەرێز کاک فەتاح ، لێی وەرگرتم و گوتی لە دەرفەتێکدا دەیخوێنمەوە و ولامت دەدەمەوە. نزیک بە مانگێک وڵامی کاک فەتاح درێژەی خایاند ، بەلام ولامەکە ، ولامێکی تێر، تەسەل و ڕێک و پێک بوو. کاک فەتاح لەسەر دێر بە دێری نووسراوەکەی من بە نووسراوە، ولامی دابوومەوە . لەسەر هەر دێرێک چەندین دێری نوسیبوو، ڕخنەی لێ گرتبوو و ، و دێرەکەی بە شیوەی دروست نوسیبووەوە. ڕخنە و پێشنیار و ڕاستکردنەوەکەش هەم لایەنی رێنووس و هەم لایەنی سیاسی و ئەدەبییشی هەبوو. تا ئەو کاتە مەقالە بۆ من لە سەردێر تا خالی دوایی یەک بەش بوو. لەو نووسراوەی کاک فەتاح بۆ هەوەلین جار لە گەل مانای سەردێر، سەرەتا، نێوەرۆک و ، نەتیجە گیری یان ئاکام لە مقالەیەک دا ئاشنا بووم. بۆم دەرکەوت کە هەر کام لەو بەشانە گرینگیی خۆیان هەیە و بە پێی بە هێزی و لاوازیی خۆیان شوینەوار لەسەر خۆینەر دادەنین. ئەو

نوسراوەی کاک فەتاحم پاش نزیک بە ٢٤ سال هێشتا پاراستوەو، زۆر جار خوێندوومەتەوە.

دواتر و هەر لەسەر ئاشنایی لە گەل کاک فەتاح ، وەک بەرپرسی ڕادیۆ، چوومە ڕادیۆ و، زیاتر لەگەل نووسین و وەرگێران ئاشنا بووم. بێجگە لە کاک فەتاح کە مامۆستای هەمووومان بوو، لە سەرەتاوە، بەرێز کاک عەبدوڵلا حیجاب و کاک خەلیل غەزەل و، دواتر مامۆستا عاشق و زۆر هاورێی دیکە ، یارمەتیی زۆریان دام کە لە بیریان ناکەم. نزیک بوون لە کاک فەتاح و هاورییانی دیکە بۆ من دەرفەتێکی باش بوو لەو ماوەدا زۆر شتیان لێ فێر بووم. ماوەیەکی زۆر لە ڕادیۆ و چاپەمەنی مامەوەو، دواتر وەک ئەندامی دەستەی نووسەرانی» کوردستان» ، هەلبژێرام و کاتێک کاک فەتاح ماویەک لە بنکەی دەفتەری سیاسی نەبوو، ئەرکی ڕێک و پێک کردن و ئامادە کردنی کوردستانی فارسی ،

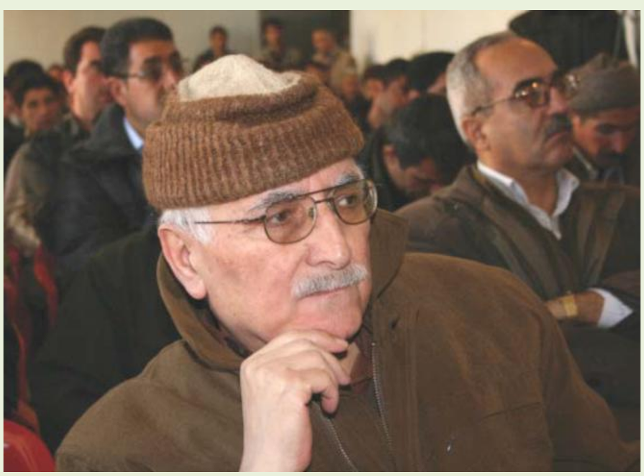

بە من ئەسپێردرا. بێجگە لە کاک فەتاح کە بەرپرسی کوردستان بوو، بەریزان کاک جەلیل گادانی ، کاک حەسەن ڕستگار، کاک هاشم کەریمی، کاک حوسەین مەدەنی، کاک عوسمان ئیسماعیلی (مامۆستا ئاشق) و دواتر نەمر کاک عوسمان ڕەحیمی و کاک کەمال کەریمی ئەندامی دەستەی نووسەرانی کوردستان بوون. دیارە لە تەنیشت ڕۆژنامەی

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

«کوردستان» کە ئورگانی کومیتەی ناوندیی حیزب بوو، دەستەی نوسەرانی رادیۆ،دەستەی نوسەرانی 26ی سەرماوز وەک ئورگانی پێشمەرگە و دەستەی نووسەرانی لاوان ، هەبوون کە کاک فەتاح دەوری گرینگی لە نووسین و جێبەجێکردنی ئەرکەکاندا هەبوو. منیش لە تەنیشت کاک فەتاح و ژمارەیەک لەو هاورێیانە ، ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەوانیش بووم. ئەو دەورانە بۆ من ، باشترین رۆژەکانی ژیان و بەکەلکترین دەورانی تێکۆشانی سیاسیم بووە. لە مامۆستاکانی خۆمان ، شت فێردەبووین و بە بوونی کاک فەتاح و جار جاریش کاک سەرهەنگ قادری ، کەس هەستی بە تێپەر بوونی زەمان نەدەکرد و کۆسپ و تەگەرەکانی سەر ریگا گرینگیەکی ئەوتۆیان نەدەما. دیارە زۆر جار کاک فەتاح لە بەر وەدرەنگ کەوتنی مەقالەیەک یان نارێک وپێکیی نووسراوەیەک لیمان توورە دەبوو. هەمیشە لە کاک هاشمی کەریمی رازی بوو و دەیگوت ،لەکاتی خۆیدا مەقالەی خۆی تەحویل دەدات. بە هۆی کاری دیکە زۆر جار مەقالەکانی هاورێیانی دیکە درەنگ بە دەستی دەگەیشت یان زۆر جار بە خودکار دەنووسرا کە دەردیسەریی زۆری تووش دەبوو تا رێکوپێکیان بکات.

بێگومان ئەو ژمارە لە رۆژنامەی» کوردستان» کە لەو ماوەیەدا دەرچوون ، هەم لە باری نیوەرۆکی سیاسی و کۆمەلایەتی و، هەم لە رووی زمان و ئەدەبی کوردی دا ، ئاستێکی زۆر بەرز و بە نرخیان هەیە کە دەوری بەرێز کاک فەتاحی کاویان لەو بارەوە، دیار و بەرچاو و لە بیر نەکراوەیە. بویە جێگای خۆیەتی کە لەو یادە پیرۆزە دا رێز لەزەحمەتی کاک فەتاح و هەموو ئەو کەسانەی کە لە چاپەمەنی و بلاوکراوەکانی سەر بە بزووتنەوەی خەلکی کوردستان ، لە روی نووسین و کاروباری فەننی ، دەستیان هەبووە، رێز بگیرێ و بە خەلکی کوردستان بە تایبەت نەسلی لاو بناسرێن.

==

کوردستان فێرگەی نووسین و وەگێڕان

رەزا موحەممەد ئەمینی

برای بەرێزو خۆشەویستم کاک قادر وریا، ئەندامی دەفتەری سیاسی و بەرپرسی ناوەندی راگەیاندنی حیزب، بەبۆنەی دەرچوونی شەشسەدەمین ژمارەی «کوردستان»ی ئازیزو ٦٧ مین ساڵی دەرچوونی یەکەم ژمارەی ئەم رۆژنامەیە، لوتفی فەرموو و داوای لێکردم بۆ باشتر بەرێوەبردنی ئەم بۆنە مێژووییانە هاوکارییان بکەم و بابەتێکیش بنووسم.

وێرای سوپاسی دووبارە بۆ کاک قادر، هەر لەسەرەتاوە پیرۆزبایی خۆم دەکەم بەم بۆنە بەرێزانەوەو هەروەها تێپەرینی ٢٥ ساڵ لەکارو تێکۆشانی ماندوونەناسانەی ناوبراو لە «کوردستان». هیوادارم دەست و خامەی هەروا رەنگین و بەهرەدار بێ.

کار کردن لەرۆژنامەی کوردستان بە هەموو بەشەکانییەوە شانازییەکی زۆر گەورەیە کە

بەخۆشییەوە من لێی بێبەش نەبووم. شانازییە لەبەر ئەوەی مێژووی «کوردستان» دەگەرێتەوە بۆ سەردەمی کۆمارو بەسەدان و بگرە هەزاران تێکۆشەری دێمۆکرات لەو ماوە دوورو درێژەدا زەحمەت و شەووشەونخوونییان پێوە کێشاوە و ئەو رۆژنامەیەیان بەو

رۆژەگەیاندوە کەدەیبینین. هاوکاری لەگەڵ رۆژنامەیەک کە ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی « پێشەوا قازی موحەممەد»ە ودێر بەدێرِ دەست و قەڵەمی رێبەرانی وەک شەهیدان «قاسملوو و «شەرەفکەندی» پێوە دیارە و زانای بەتوانای وەک «مامۆستا» وتارە بە پێزەکانی تێدا نووسیوە چۆن شانازی نییە؟

لەلایەکی دیکەش هاوکاری لەگەڵ رۆژنامەی «کوردستان کە هەروە ک ئاماژەم پێکرد، ئۆرگانی حیزبێکی سیاسییە، بەراستی تاقەتپرووکێن و دژوارە. زۆر جارناچار بووم وتارێک بنووسم کە بە دڵم نەبووە.یان نووسراوە کە هەڵگری باوەڕی تایبەتی من نەبووە. جگە لەوەش دەبێ حەق بڵێین مەیدانی «مانور»دان بۆ وتارنووس بە هۆی ئەوەی کەدەبێ وتارەکە روانگەکانی حیزب لەبەرچاو بگرێ بەرتەسکە و جاروبار بەش بەحاڵی خۆم ناچار بووم خۆم «سانسۆر»بکەم. سەرەرای ئەوانەش دەبوو لە»دەستەی نووسەران»لەسەر وشە بە وشەو دێربەدێری نوسراوەکەت»شەڕ»ت کردبا. لەبیرمە جارێکیان لەسەر رستەیەکی «مرکب»و «فعل» و «ویرگول»ێک ئەو کاک قادر وریایە بۆ»استفسار» لە بەرێز کاک «فەتاح کاویان» قەڵای پێ سەنگ و سوژن کردم، ئاخرێکەشی قسەی خۆی بردە سەرێ.

نووسین و وەرگێران لەرۆژنامەی»کوردستان» لەبارێکی دیکە شەوە بۆ من سەخت بوو. زۆربەی هەرە زۆری وتارەکانی من چ لەرادیو چ لە رۆژنامە بە زمانی فارسی بوون. ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ دوو هۆ: یەکەم من هاوکاری لەگەڵ «کوردستان»م لەوەرگێڕان لە کوردی بۆفارسی را دەست پێکرد و هاوڕێی زۆر خۆشەویستم کاک «سیامەک قەوپیەنجە»کە حەقی مامۆستایەتی بەسەرمەوە هەیە هاندەر و مامۆستام بوو؛ دووهەم بەراستی زمانی نووسینی کوردی من ئەوەنەبوو بتوانم ئەوەی لەمێشکم دایەبیەێنمەسەر کاغەز. هەر بۆیەش بۆ وتارێک دەبا بە زمانی کوردی لەمێشکم دا گەڵاڵەم کردبا و وەرمگێراباوە سەر زمانی فارسی و پاشان هەڵمرژتبایەسەر کاغەز.

نازانم چەند وتارم بۆ «کوردستان»ی خۆشەویشت نووسیوە، بەڵام دڵنیام کاری وەرگێڕانی وتاری هاوڕێیانی کوردینووسی دەستەی نووسەرانم زۆرتر لە وتارەکانی خۆم بووە. لەناو وتارەکانی خۆشم دا سێ وتارم زۆر بەدڵ بوون و ئێستاش کەیفم پێدێن. وتارێک بەبۆنەی یادی ١٠ ساڵەی شەهید بوونی گەورە رێبەری کورد کاک دوکتور قاسملوو؛ وتارێک بەبۆنەی 5 ساڵەی شەهیدکرانی دوکتور شەرەفکەندی و وتارێکیش بهناوی»ارامش فعال،یا سکوت و انفعال»کە باسی خاتەمی و رێفۆرمخوازەکان بوو و بەوتەی کاک سمایل بازیاری خۆشەویست، بەرێز مامۆستاش پێی باش بوو.

رەنگە ئەو نوکتەیەی دەیگێڕمەوە هیچ پێوەندییەکی با باسەکەوەنەبێ. راهێنەرێکی بەناوبانگی فوتباڵ لە ئێران لە وتووێژ لەگەڵ هەواڵنێرێک گوتی: «من لەداری، یاریزان ساز دەکەم! «کوردستان»یش نووسەر و وەرگێرپەروەرە، فێرگەیەکە کە بەسەدان نووسەرو وەرگێڕی بە توانای لێ پەروەردە کراوە. دڵنیاشم لەداهاتووش دا هەتا نووسەرانی بەتوانای وەک «مامۆستا»و «قادروریا»ی تێدابێ ئەوفێرگەیە قوتابیانی سەرکەوتووی هەر دەبێ. تەنیا کۆڵەوتارنووسێکی وەک من نەبێ کە نەیتوانی قوتابییەکی باش بێ و بەقەولی برادەرانی باشووری کوردستان «شەهادە»کەی وەرگرێ.

لەکۆتایی دا خۆم بەبەختەوەر دەزانم هاوکاری «کوردستان» ئازیز بووم و بارتەقای توانای خۆم لە خزمەتی دابووم.رێز و خۆشەویستیم هەیە بۆ هەڵسوورێنەرانی کوردستان، ئەندامانی دەستەی نووسەران و هاورێیانی بەشی فەنیی و چاویان ماچ دەکەم. هیوادارم رۆژێک بتوانم وەک رابردوو ئەندامێکی چووکەی بنەماڵەی خۆشەویستی «کوردستان»بم.

هولەند

١ / ١ / ٢٠١٣

==

ئاورێکی کورت لە کێشە فەننییەکانی دەرکردنی رۆژنامەی «کوردستان»

ئاکۆ حەسەن زادە

ئەو نێوەرۆکە دەوڵەمەند و ئەو پەیامە جوانە کە رۆژنامەی «کوردستان» هەڵگریەتی، نەیدەتوانی بەوەخت و بەشێوەیەکی سەرنجراکێش بگاتە دەستی خوێنەران و هۆگرانی ئەگەر تیمێکی فەننیی دڵسۆز و کارامە لەبواری ئامادەکردن و دەرکردنی رۆژنامەدا کاری نەکردبا. هەر بە هەوڵ و ماندووبوون و شەونخوونیی ئەوانیشەوەیە کە رۆژنامەی کوردستان لەبواری شکڵی و تەکنیکیشەوە تا ئەورۆ توانیویەتی هەروا ناوێکی دیار و بە پرستیژی نێو مەیدانی رۆژنامەگەریی کوردی بمێنێتەوە. هەربۆیە لەو بۆنەیەدا، پێش هەموو شتێک گەرمترین پیرۆزبایی لە هەموو ئەو هاورێیانە دەکەم کە رۆژێک لە رۆژان لە رۆژنامەدا بە گشتی و لە بەشی فەننیدا بەتایبەتی کاریان کردوە.

لە ماوەی کارکردنم لە رۆژنامەی «کوردستان» دا (لە ١٩٩٨ تا ٢٠٠٤ بەشێوەی دایمی و ساڵەکانی پێشووتریش وەک هاوکار لە کاتی پشووی خوێندنی زانکۆدا) هەم زۆر شت لە هاورێکانم فێر بووم و هەم ئەزموونێکیشم کە هەڵقوڵاو لە بارودۆخی رۆژنامەدەرکردن بۆ حیزبێکی سیاسی لەو هەلومەرجە تایبەتییەدا بوو وەدەست هێنا. بارودۆخێک کە حیزبی دێموکرات خەباتی تێدا دەکرد و ئیمکاناتێک کە ئەو حیزبە هەیبوو کاریگەریی راستەوخۆی خستبووە سەر کەیفیەتی فەننیی بواری راگەیاندن.

ئامادەکردنی فەننیی رۆژنامەی «کوردستان» بەدرێژایی مێژووی خۆی زۆر قۆناغی بڕیون و بە پێی ئیمکاناتێکی سنووردار لە هەلومەرجی سەختی خەباتدا و بە پێی تەکنیکەکانی سەردەم لەبواری تایپ و مۆنتاژ و تەکسیردا زۆر ئاڵوگۆڕی بەسەردا هاتوە. ئەو کاتە کە

من لە رۆژنامەدا دەستم بە کار کرد، جەرگەی ئەو سەردەمە نوێیە بوو کە لەودا پێشکەوتنی تێکنیکی لەو بوارەدا و زۆربوونی ژمارەی گۆڤار و رۆژنامە و شێوازە تازەکانی راگەیەنی گشتی ببووە هۆی گۆڕینی یاساکانی رکەبەری لەبواری تەبلیغاتدا و بەرزبوونەوەی ئاستی چاوەڕوانییەکان.

ئەوکاتە زۆر لەمێژ نەبوو کە کارکردن بە ئامێری کلاسیکی پیتچنین (تایپ) وەلانرابوو و هەموو کارێکی رۆژنامە بە کامپیوتێر دەکرا. هەربۆیە گرینگترین چالش کە ئێمە لەگەڵی بەرەوڕوو بووین، کارکردن بە سیستمی نوێ بوو. لەگەڵ ئەوەدا کە کارکردن بە کامپیوتێر بەشێکی زۆری کاری ئێمەی بە تایبەتی لەباری هەڵەچنییەوە ئاسان کردبوو، بەڵام پیتچنین تەنیا لایەنێکی

کارەکە بوو و دەبوو هەموو قۆناغ و لایەنە فەنییەکانی دەرکردنی ڕۆژنامە لە فۆنت و دیزاین و مۆنتاژەوە بگرە تا سیستمە تازەکانی چاپ و تەکسیر هەماهەنگ بکرێن. ئاشنا نەبوون و ڕانەهێنرانی زانستییانەی ئێمە بە سیستمە نوێیەکان و نەبوونی ئیمکانی

فێربوون بە مێتۆدی گونجاو لەو کاتەدا کاری ئێمەی چەند بەرابەر دژوار کردبوو. کارکردن لەو سیستمە نوێیەدا پێویستی بە هەوڵ و ماندووبوونی زیاتر هەبوو بۆ ئەوەی باشتر لەگەڵ ڕەوتەکە خۆمان بگونجێنین، هەربۆیە جۆرێک لە خەللاقیەت و ئیرادەی خۆ پێگەیاندن لەنێو هاوڕێیانی بەشی فەننیدا دروست ببوو.

گیروگرفتێکی دیکە کە ئێمە لەو سەردەمەدا هەمانبوو، کێشەی پێرسۆنێل و کەمیی کادری فەننی بوو. شتێک کە بەو کەمایەسییەی زیاد دەکرد سروشتی کار و ئەرکەکانی بەشی فەننی بوو. ئەگەر ستافی تەکنیکیی ڕۆژنامەیەکی ئاسایی دەتوانێ بەتەواوی خۆی بۆ کاروباری ڕۆژنامەکە تەرخان بکا، بۆ ئێمە کە لە کۆمیسیۆنی چاپەمەنی کارمان دەکرد، دەرکردنی ڕۆژنامەی «کوردستان» ئەگەرچی ئەرکی هەرە گرینگ و پیرۆزی سەرشانمان بوو، بەڵام تەنیا یەکێک لە کارەکان بوو. لەو سەردەمەدا کاروباری تایپ و تەکسیری دوکومێنت و چاپی نامیلکە و پێداویستییەکانی زۆربەی ئۆرگانەکانی دیکەش هەر لە کۆمیسیۆنی چاپەمەنی ئەنجام دەدرا.

ڕۆژنامەی «کوردستان» لەبەر ئەوەی دەبوو لە کات و ساتی خۆیدا ئامادەی چاپ و بڵاوکردنەوە بکرێ، کارێک بوو کە هەموو مانگێک دینامیزم و گوڕ و تینێکی تایبەتیی بە ژیانی ئۆرگانەکەی ئێمە دەبەخشی و ڕووحی هاوکاری و پێکەوە کارکردنی هاوڕێیانی زیندوو دەکردەوە، بەتایبەتی لە کاتی دەرچوونی ئەو ژمارانەدا کە ڕووداوێکی گرینگی ژیان و خەباتی حیزبی دێموکڕات و گەلی کورد لە ڕۆژنامەدا ڕەنگی دەدایەوە. دیارە کەمیی ئیمکانات و کادری فەننی و لەئاکامدا کەمیی کات وای دەکرد کە فشاری زیاتر لەسەر ئەو بەشە بێت، بە تایبەتی کاتێک دەرچوونی ڕۆژنامە بوو بە دوو ژمارە لە مانگێک دا یان ئەو سەردەمە کە دەبوو نوسخەیەکی تایبەت بە دەرەوەی وڵات کە لەوێ چاپ و بڵاو دەکرایەوە ئامادە بکەین.

دەستڕاگەیشتن بە ئینترنێت بەشێک لە کێشە فەننییەکانی ئێمەی کەم کردەوە. بەڵام ئەوەش لە سەرەتاکاندا بۆخۆی هەڵگری زۆر کەندوکۆسپ و گیروگرفتی تازە بوو. لە قۆناغی یەکەمدا نەبوونی خەتی ئینرنێت ناچاری دەکردین بۆ سادەترین کارەکانی ڕۆژنامە و نوێکردنەوەی سایتی حیزب دەیان کیلۆمیتر ڕێگا ببڕین و ئەوەش دەبووە هۆی وەدرەنگ خستنی بەڕۆژ کردنەوەی سایت و ئەرشیڤی ڕۆژنامە. دواتریش کە ئینترنێت گەیشتە شوێنی کۆمیسیۆنی چاپەمەنی، لاوازیی خەت و قورسیی فایلەکان و ناچاربوونمان بە دانانی هەموو فایلێک لە شێوەی وێنەدا کاریگەریی نەرێنییان لەسەر خێرایی و کوالیتیی کارەکان هەبوو.

ئەگەر هەلومەرج و ئیمکاناتی سەردەمی پێشووتر لەگەڵ ئەو کات، یان هی ئەوکات لەگەڵ سەردەمی ئێستا بەراورد بکەین، دەبینین کە ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ڕووی تێکنیکییەوە ڕێگایەکی پڕ هەوراز و نشێوی بڕیوە. دڵنیام هەموو ئەو هاوڕێیانەی هەر لە سەردەمی کۆنەوە تا ئێستا لەو بەشەی ڕۆژنامەدا کاریان کردوە، هەر کامە و لە بەشی خۆیاندا کۆڵێک سەرنج و نوختەی شایانی گێڕانەوە و تۆمارکردنیان پێیە کە وەک لایەنێکی ئەزموون و مێژووی ڕۆژنامەوانیی شۆڕشگێڕی جێگای بایەخ و سەرنجپێدانن.

دەتوانین بڵێین لەقەدەر ئیمکاناتێک کە لەبەردەست دا بووە و لەچاو سەختیی هەلومەرجی خەبات، ڕۆژنامەی «کوردستان» لەسەریەک توانیویەتی لەگەڵ پێدوایستی و چاوەڕوانییەکانی سەردەمی نوێی گەیاندن و ڕاگەیاندن خۆی بگونجێنێ. بەڵام ئەوەش حاشای لێ ناکرێ کە هەر سەردەمە چالش و چاوەڕوانیی تایبەت بە خۆی هەیە. هەربۆیە تیمە یەک لە دوای یەکەکانی کارکردن لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا بەردەوام هەوڵیان داوە و هەوڵ دەدەن کە ئەو ڕۆژنامەیە لەباری فەننی و شکڵیشەوە لە ئاستی پەیام و نێوەرۆک و بەگشتی ئەو جێگە و پێگە سەمبولیک و مێژوویی‌یەدا بێ کە ڕۆژنامەی «کوردستان» لە دنیای ڕۆژنامەگەریی سیاسیی کورددا هەیەتی.

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

به شوێن پێی زمانی کوردیی «کوردستان»دا

سیاوەش گۆدەرزی

من لە پێشمەرگایەتی لە »تێکۆشەر» و »لاوان» دەستم پێکرد و دواتر سەرم لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دەرهێنا. پێش ئەو سەردەمەش کۆمەڵە تێکستێکی فەرانساییم لەم دەرس و لەو دەفتەر و کتێب وەرگێڕابوە سەر زمانی کوردی. دواتر ئەم تێکستانە لە پاڵ ئەو وێنانەی کە هاوڕێی تێکۆشەر کاک باباعەلی مێهرپەروەر کێشابوونییەوە لە کتێبێکدا بە ناوی «ڕێنوێنییە سەرەتاییەکانی دەرمانی» لە لایەن دەزگای ئینتشاراتی حیزبەوە بڵاوکرایەوە.

ئەمانە هەمووی دەسپێکی چیرۆکی قوتابخانەی فێربوونی زمانی کوردی لە ژیانی پێشمەرگایەتی بوون بۆ من. ئەو دەم لە تەمەنی بیست ساڵیدا، مانگانە بۆ «تێکۆشەر»م دەنووسی، بۆ «لاوان» هەرواتر و جار نە جاریش بۆ «کوردستان». ڕاستییەکەی «کوردستان» بوو کە بوو بە قوتابخانەیەکی جیدی بۆ من بۆ فێربوونی نووسینی کوردی. لەم نێوەدا هەوڵی بێوچان و ماندوونەناسانەی ڕێزدار عەبدوڵا حەسەنزادە وەک سەرنووسەری «کوردستان» وەک مامۆستایەکی زمانی کوردی بۆ هەموومان و ئەوانەی بە جیلی نووسەرانی «کوردستان»ی ئەو دەم دادەندرێن وەک ڕۆژی ڕوون، ڕووناکە. حاشاکردن لە ڕۆڵی مامۆستایانەی حەسەنزادە لە فێرکردنی ڕاست نووسینی زمانی کوردیدا، تەنیا سپڵەیی و خۆدزینەوەو بازدان بە سەر ڕاستیدایە.

ئێمە لە قەندیل، لە »بۆڵێ» هەر مانگێک چەند جار بۆ «کوردستان» کۆدەبووینەوە و لە دوای هەڵبژاردنی تەوەرەکانی نووسین لە یەکەم کۆبوونەوەدا، ئیتر کارمان بە خوێندنەوەی وتاری یەکتری، هەڵەچنی و باس و مناقشەی سیاسی و زمانیی لە ماوەی چەند حەفتەیەکدا هەتا «کوردستان» دەچووە ژێر چاپ بەردەوام دەبوو. من پێش ئەوەی ڕێگەم بکەوێتە خانووە خنجیلانەکەی «کوردستان» لە دامێنی قەندیل، هاورێ و دۆستی نووسەرگەلێکی «کوردستان» بووم وەک قادر وریا،هەیاس کاردۆ و برایم لاجانی. لە پاڵ کارکردنم لە نەخۆشخانەی ئازادیدا هەر دەرفەتێکم وەگیر کەوتبا ئەوە خۆم لە لای هاوڕێیانی «کوردستان» و ڕادیۆ «دەنگی کوردستان» دەدیتەوە. هەر ئەم تێکەڵاوەییە لە گەڵ ئەو هاوڕێیانە وای کرد کە زنجیرە بەرنامەیەکیشم لە سەر شێعری هەورامی بۆ «کۆلکە زێڕینە» نووسی. بێجگە لەوەش ئێمە ئەو چەند هاوڕێیە پێکەوە لە گوندی «ئێندزێ» دەژیاین و زۆربەی ئێوارانی بەهار و هاوین و شەوانی پاییز و زستان یان بە دەم پیاسەکردنەوە یان شەونشینی و سەردان و چایخواردنەوەو میوانی لە ماڵی یەکتری هەم دیسان بە باسی «کوردستان»، «تێکۆشەر»، «دەنگی کوردستان» و هێندێک جاریش «لاوان» دەمانبردە سەر.

یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی نووسینی ئەو سەردەمە ئەوە بوو،نووسین هەبوو بەڵام نووسەر نادیار بوو. ئەمەش نەریتێکی شۆڕشگێڕانەی خۆبەخشانە بوو کە دەبوا هەموو کەس لە سەرنووسەرەوە بگرە هەتا خوارێ ڕەچاوی بکەن. تێکڕای وتارەکان بە بێ واژۆ بڵاودەکرانەوە، بێجگە لەوە مەگەر تەنیا تێکستێک بکەوتبایەتە نێو چوارچێوەی ئەدەب و نووسەرەکەی دیار با. ئێمە هەموومان سەربازی ونی «کوردستان» بووین و بەو

پێداچوونەوەو سەرەنجە مووقڵێشانەی زمانی کوردی مامۆستا حەسەنزادەش، ئیتر کەم کەس دەیتوانی شێوازی نووسینی وتارەکان لێکجیا بکاتەوەو خاوەنی وتارەکان بناسێتەوە. حەوجێیە ئەوەش بدرکێنم کە من جار نە جار لە ژێر واژۆی وەک «ماکوان»، «س. ماکوان» و «س. گ ماکوان» نوسینم لە بڵاوکراوەکانی ئەو دەمی حیزبدا بڵاودەکردەوە. هەرەس و نەهامەتی لە قەندیلی هەڵکەندین و «کوردستان»ی هەڵداشتە قەڵای کۆیە. «کوردستان» لە بڵاوکردنەوە نەوەستا بەڵام نووسەرانیی پرش و بڵاوبوون و چارەنووس هەر یەکەی هەڵداشتە وڵاتێک.

پەر ئولوف سوندمان چیرۆکنووسی بەڵگەیی سویدی لە ساڵی ١٩٦٧دا ئەو ساڵەی من لە دێیەکی بچکۆلانەی ٦٧ ماڵی بە ناوی چرۆسانە لە بناری شاهۆ لە دایک بووم، چیرۆکێکی بە ناوی «سەفەری ئاسمانی ئەندازیار ئاندرەی» لە سەر سەفەری بە باڵۆنی سالۆمۆن ئاگوست ئاندرەی بۆ چاوگەی باکووری بڵاو کردەوە. ڕووداوی ئەم چیرۆکە ئەگەرچی لە کۆتایی سەدەی ١٨٠٠ دا ڕووی دابوو، بەڵام سودمان ١٥٠ ساڵێک دواتر بە پشت بەستن بە بەڵگە مێژوویەکان داستانی چیرۆکەکەی خۆی لەسەر سەفەرەکەی سالۆمۆن بە باڵۆن بۆ چاوگەیی باکووری دارشت. ئەم چیرۆکە ئەوەندە کەوتە بەر سەرنجی خوێنەران و پێشوازییەکی بەو شێوەیەی لێکرا کە چەند ڕەخنەگرێکی سویدی لە نرخاندن و هەڵسەنگاندی چیرۆکەکەدا نووسیان ئەم چیرۆکە ئەوەندە لە فاکت و بەڵگەکانەوە نزیکە کە تەنیا وێنەی قارەمانی نێو چیرۆکەکە واتە سالۆمۆن ئاندرەی لە چیرۆکەکەدا بڵاو نەکراوەتەوە.

منیش بۆ ١٦ ساڵ دەچێ هیچ پێوەندییەکم بە »کوردستان» نەماوە بەڵام وەک زمانی کوردی، سینتاکس، ڕێزمان و وشەپاراوی هەتا ئێستاش لە نووسینەکانمدا و لە سەرجەم ئەو ١٦ کتێبەی لە ماوەی ئەم ساڵانەدا لە سوید و لە کوردستان بڵاوم کردۆتەوە، بە شوێن پێی «کوردستان» و ڕۆحی زمانی کوردی «کوردستان»دا ڕۆیشتووم و لە زمانی کوردی و لەڕێنووسی «کوردستان» لام نەداوە. وادیارە بە سەرهاتی زمانی کوردی نووسینی من و «کوردستان» و سەفەری ئاسمانی ئەندازیار ئاندرێی بۆ باکووری جیهان و چیرۆکی بەڵگەیی هەمان سەفەر یەک چارەنووسیان هەیە.

ستۆکۆڵم، دوا ڕۆژی ٢٠١٢

کوردستان ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

«کوردستان» لە قۆناخی گواستنەوەیەکی هەستیار دا

مستەفا شێخە

لە بەرەبەری دەرچوونی ژمارە ٦٠٠ ی ڕۆژنامەی کوردستاندا، دەکرێ لە زۆر بواری سیاسی، کۆمەڵایەتی و زمانەوانی و ئەتنیک و شێوازەکانی ڕۆژنامەگەرییەوە، چاو بە تەمەنی دەیان ساڵەی ئەم ڕۆژنامەیەدا بخشێنینەوە و پسپۆڕانی بواری مێژووی ڕۆژنامەگەریی کوردی پێیدا بچنەوە و ئەزموونەکانی لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا بکەنە تێشووی ڕۆژنامەنووسان و سیاسەتمەداران و بزاڤە سیاسییەکان.

وێرای ئەوەی دەکرێت خەباتی دەیان ساڵەی کوردستان و دانە دانەی ژمارەکانی، وەک بەڵگەنامەی قۆناخەکانی خەباتی ڕزگاریخوازیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەیریان بکرێت، ئەم ڕۆژنامەیە وەک پێشاندەری ڕەوتی پەروەردە و گەشەکردنی ڕێنووسی کوردی و گۆڕانکاری و خۆ بەرهەم هێنانەوەی زمانیش جێگەی سەرنج و هەڵوێستەیە.

پێداچوونەوە بە لایەنە جیاوازەکانی کوردستان لە وتارێک و تەنانەت کتێبێکێشدا بە زەحمەت دەگونجێت. لەم سووکە ئاوڕەدا ئاماژە یەکی کورت بە گرنگیی زمان و ئەرکی کوردستان دەکەم و پەنجە دەنێمە سەر پێداوستیی درێژە پێدان و بەردەوامیی لەم هەلومەرجەی ئێستادا. لێرەدا تەنیا لە گۆشە نیگای ڕوانین بۆ بەشی زمان، چاوێک بە کوردستاندا دەخشێنم و باس لە گرنگیی پێداویستیی گواستنەوەی بۆ جیهانی ئینترنێت دەکەم.

تا ئەم دواییانە کە چەند ناوەندێکی ئەکادیمیی پەروەردەی ڕۆژنامەنووسان و هەروەها دەیان ڕۆژنامە و گۆڤار لە بەشێکی بچووکی کوردستاندا چالاک بوون، ڕۆژنامەی کوردستان لە کاتی لەدایک بوونیەوە، بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان یەکەم سەرچاوەی پەروەردەی ڕۆژنامەنووسان و پەرۆشانی زمانی کوردی بووە. بەرلەوەی جیهانی مەجازیی ئینترنێت دەرگای بەرەو کوردستان بکاتەوە، لە هەموو هەلومەرجێکدا سەرچاوەیەکی گرنگی خوێنەرانی و پەرۆشانی زمانی کوردی بووە. لەو کاتە کەمخایەنەدا، کوردستان بە ئازادی و لەنێو کۆمەڵانی هۆگریدا دەردەچوو، بەهۆی نەبوونی دەرفەتی مادیی هەراو و ئامێری چاپ و بڵاو کردنەوە، بە تێرایی خواستی هۆگرانی بڵاو نەدەکرایەوە و لەو

کاتانەشدا کە وەک ڕۆژنامەی شاخ سەیری دەکرا و خوێنەرانی ڕەوانەی بەندیخانەکانی ڕژێمەکانی پاشایەتی و کۆماری ئیسلامی دەکران، هەر بە زحمەت دەستەملانی خوێنەرانی تامەزرۆ دەبوو.

دونیای مەجازیی ئینترنێت لە کاتێکدا پەیوەندیی دوولایەنەی خوێنەران و کوردستانی ئاسانتر کردوە و بەشێک لە نووسەرانی «کوردستان» دەتوانن لە شوێنە دوورەدەستەکانەوە ڕۆژنامەکە دەوڵەمەندتر بکەن و ڕۆژنامەکەش بە ئاسانی لە فایلی پی.دی.ئێفدا دەگاتە دەستی خوێنەران، لەم کاتەدا زیاتر هەست بە پێویستیی بوونی کوردستان دەکرێت.

سەرەڕای ئەم خێروبێرەی ئینترنێت بەم جۆرە بە کوردستانی گەیاندوە، لەلایەکی دیکەوە زیانباریشی کردوە. ئینترنێت نووسەران و خوێنەرانی بەناو تۆڕە بەرین و هەراوەکەیدا بە چەشنێک بڵاو کردووەتەوە کە لە لایەک بەرخوێندنەوەی ئەم هەموو بابەتە زۆرانەی ناو ئەم جیهانە مەجازییە ناکەون و لە لایەکی دیکەوە بەهۆی زۆریی جێگەی بڵاوکردنەوەی بابەتەکانی نووسەران، زۆرجار نووسەرانی نزیک لە ڕۆژنامەکەش، یان بابەتەکانیان لە ماڵپەر و وێبلاگ و تۆڕە کۆمەڵایەتیەکاندا بڵاو دەکەنەوە و یان بەرلە بڵاوکردنەوەیان لە «کوردستان»دا، لەو شوێنانەدا چاومان پێیان دەکەوێت.

دیارە چەنگ قوچاندن و بەرەنگار بوونەوەی ئەم جیهانە مەجازییە نە کارێکی باشە و نە لەدەست کەسیش دێت. ئەوەی لێرەدا پێویستە، ئەوەیە لە کاتێکدا هەست بە پێداویستیی مانەوەی کوردستان دەکرێت، دەبێت خۆی لەگەڵ ئەم گۆڕانە گەورەیەدا ڕێک بخات و بۆ بەردەام بوونی ڕێگە و شێوازی نوێ تاقی بکاتەوە.

جیهانی ئێنترنێت، گەرچی لە هەموو بوارێکەوە سوودی زۆری لێکەوتووەتەوە، لە بواری ڕۆژنامەگەریشەوە وێڕای سوودەکانی زیانیشی بەم بوارە گەیاندوە. بەتایبەت زمانی کوردی کە زمانی نەتەوەیەکی بێدەوڵەتە و دام و دەزگایەکی چاودێری خاوەن دەستەڵاتی لە پشت نییە، ئینترنێت بەهۆی ئازادیی ڕەهای بەکاربەرانی بووەتە مەیدانی تەراتێنی زانا و نەزان و ئەگەر قەڵەمی تاکە تاکەی نووسەرە باشەکان نەناسین، سەردەرکردن لەم جیهانە پڕ باش و خراپە، گێژمان دەکات و ئێمەش دەبینە شەریکی سەقەت کردن و خەساندنی یەکجارەکیی زمانەکەمان کە پێناسەی هەرە گرنگیی نەتەوەیە.

ڕۆژنامەی «کوردستان» لەماوەی ئەم دەیان ساڵەی ڕابردوودا، سەلماندوویەتی پێشڕەوی فێرکردن و گۆڕان لەزمانی کوردیدا بووە، بەڵام ئەم دواییانە، ئەویش لەژێر کاریگەریی ئێنترنێتدا

ڕەسەنایەتیی زمانەکەی هەندێکجار تووشی کێشە بووەتەوە. زمانی کوردی بە داڕشتنەکەیەوە کە لە کۆنەوە کۆمەڵانی هەراوی داهێنەرانی زمانەکە بنیاتیان ناوە و بە پێی پێداویستیی کەلتووری کوردی، گۆڕانیان تێدا کردوە، ئێستا بە هۆی وەرگێڕانی سەقەت لە لایەن بەشێکی زۆر کوردی‌نەزانانەوە خەریکە تووشی شێوان دەبێت و لە خوێندنەوەی زۆر بابەتدا هەست دەکەی زمانەکەت پاشکۆی سەقەت و لەباربراوی زمانێکی دیکەیە. جاروبار ئەم دیاردە مەترسیدارە بە هێندێک لە بابەتەکانی کوردستانیشەوە دەبینین کە لەم نووسینە و لەم بۆنەیەدا دەرفەتی زەق کردنەوە و دەستنیشانکردنیان نییە.

بۆ بازدان و پەڕینەوە بە سەر ئەم تەنگژەیەدا، پێویستە جارێکی دیکە «کوردستان» خۆی پەیت بکاتەوە و وێرانی مانەوە و بەردەوامبوونی لە سەر کاغەز، دەبێ لە دنیای مەجازیشدا وەک جاران سینگ بداتە بەرەوە. پێویستە تەنیا لە نوسخەی «پی. دی. ئێف»دا بڵاو نەکرێتەوە، بەڵکوو ماڵپەڕێکی تایبەتیی بۆ تەرخان بکرێت و دیزانێرە دەست ڕەنگینەکان بە داڕشتنی بیچمێکی شیاو، ماڵپەڕەکەی بڕازێننەوە. وێڕای هەردوو جۆرەکەی سەر کاغەز و پی.دی. ئێف، بابەتەکانی بە فۆڕمەتی وۆرد بڵاو بکرێنەوە و ئەودەم دەکرێت بە سکان کردنی ژمارەکانی بەرلە سەردەمی ئینتەرنێتیش، ماڵپەڕەکە دەوڵەمەند تر بکرێت. نووسەرانی کوردیزان لایان لێبکرێتەوە و ئەوەی کە «کوردستان» ئۆرگان و مینبەری دەربڕینی سیاسەتەکانی حیزبیشە، کار ناکاتە سەر لایەنی زمان و پاراستنی ڕەسەنایەتیی زمانەکە. دیارە پاراستنی ڕەسەنایەتی بەو مانایە نییە کە زمان لە جێگەی خۆیدا چەق ببەستێت، گەشە نەکات و لەگەڵ ویستی سەردەمدا خۆی بەرهەم نەهێنێتەوە، بەڵکوو پێویستە لە نێو کەلتوور و پێکهاتەی تایبەتیی زمانی کوردیدا دەرفەتەکانی خۆبەرهەم هێنانەوە و گەشە کردن بدۆزرێنەوە و کاریان بۆ بکرێت. دیارە «کوردستان» ئەوەندەی لەدەستی هاتوە و دەرفەتی بووە ئەم کارەی کردوە. ئەگەر سەیرێکی وشە و ڕێنووسی ژمارەکانی سەرەتای دەرچوونی «کوردستان» بکەین و لە گەڵ ئەوانەی ئێستادا هەڵیان سەنگێنین، نووسەران و دەستوپێوەندەکانی «کوردستان» ژمارە بە ژمارە و ساڵ بەساڵ بە وشیارییەوە ئەم گۆڕان و پێشکەوتنەیان سەپاندوە. بە تایبەت جێگەی پەنجەی ڕاهێنەرانی ئەم ئەکادیمیە بچووکە لە سەر بەشێک لەو ڕۆژنامە گۆڤارانەی هەرێمی ئازاد کراوی کوردستانیشدا بە چەشنێک دەبینم کە ئەو کەسانەی قەڵامیان لە بابەتەکانی ڕۆژنامەی «کوردستان» دا لێداوە یان بە چەشنێک پەیوەندیان بە کوردستانەو بووە، لەم ناوەندانەشدا بۆنی «کوردستان»یان پێوە ماوە.

لە کۆتایی دا هیوادارم ماڵە دوولەتەکەی «کوردستان»یش یەک بگرێتەوە و لە کاتی دیاریکراودا «کوردستان» لەیەک ژمارە و لە یەک ماڵپەر و لە یەک پی.دی. ئێفدا دەربچێت.

تێکۆشان لە «کوردستان»دا، شانازییەک کە بە نسیبی منیش بووە

کامران حەدداد

وێڕای پیرۆزبایی گەرم لە نووسەران و کارگێڕانی ماندوونەناسی ڕۆژنامەی «کوردستان». خۆشحاڵم کە یەکێکم لەو کەسانەی کە شانازیی ئەوەم بە نسیب بووە ماوەیەک لە بەشی چاپەمەنی دا لە خزمەت ڕۆژنامەی «کوردستان» دابووم. ماوەی تێکۆشانی من لە ڕۆژنامەی کوردستان دا دەگەڕێتەوە بۆ ساڵانی ١٣٧٨ ـ ١٣٧٢. کاتێک من دەست بەکار بووم هیچ تەجروبەیەکم لە بەشی تایپ و تەکسیر دا نەبوو، بەڵام بە هۆی ئەلاقەی زۆرم بۆ کاری تەکنیکی لە لایەک و هەروەها ماموستایەتی و تەشویقی کاک جەعفەری شەریعتییەوە لە لایەکی ترەوە توانیم لە ماوەیەکی کورت خۆم فێری کارە جۆراوجۆرەکانی بەشی چاپەمەنی بکەم. ئەو کات ڕۆژنامەی «کوردستان» بە کەمترین ئیمکاناتی تەکنیکییەوە تایپ و چاپ دەکرا، بۆیە زەحمەتێکی زۆری دەخستە سەر شانی کارگێڕانی فەنییەوە. ئەودەم تازە بناری قەندیلمان بەجێ هێشتبوو و لە دەشتی کۆیە جێگیرببووین. بەخۆشییەوە زۆری نەخایاند کە ڕۆژنامەی «کوردستان» هێندێک کەرەسەی تەکنیکیی وەک کامپیوتەر و دەزگایەکی ئۆفسێتی بۆ دابین کرا. ئەویش بە هۆی پێداگریی بەرپرسی بەشی فەننی واتە کاک جەعفەر و هەوڵ و هیمەتی مامۆستا عەبدوڵا حەسەنزادە کە بەرپرسی کۆمیسیۆنی ئینیشارات بوو. ئەوە بوو بە دەستپێکی قۆناغێکی تازە لە ژیانی ڕۆژنامەی «کوردستان»دا و گۆڕانێکی بەرچاو بەسەر تایپ و چاپی ئەو ڕۆژنامەیە دا هات و «کوردستان» توانی بە سیمایەکی جوانتر خاناترەوە بگاتە بەردەستی ئۆگرانی. لە سالی ١٣٧٣ بۆ یەکەم جار توانیمان بە بۆنەی نەورۆزەوە سەربەرگێکی تەواو ڕەنگی چاپ بکەین. جێگای خۆشحاڵی‌یە کە ئێستا دەبینم کە کوردستان تەواو ڕەنگییە و مانگی دوو جاریش دەردەچێ.

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

هەر لەو سەردەمە دا نێوەرۆکی کوردستانیش وردە وردە ئاڵ و گۆڕی بەرچاوی بەسەردا هات بۆ نموونە بەشی ئەدەب و هونەریشی لێ زیاد کرا. ئێستا بە خۆشی‌یەوە دەبینین کە ئەو ڕۆژنامەیە

بایەخێکی زیاتر بە کێشەکانی نێو کۆمەڵگا دەدا، کە ئەوش دەبێتە ڕاکێشانی خوینەری زیاتر و کەسانی زیاتر خۆیان و کێشەکانی خۆیانی تێدا دەبیننەوە. سەرەرای ئەو گۆرانکاری‌یانە کە جێگای خۆشحاڵین، لەسەر ئەو بڕوایەم کە ڕۆژنامەی «کوردستان» دەبێ گرینگی زیاتر بدا بە کێشە کۆمەڵایەتییەکان، دەورێکی زیاتری لە ڕەوتی دێموکراتیزە کردنی کۆمەڵگای کوردی دا هەبێ و بابەتی زیاتر دەربارەی مافی تاکەکان، مافی ژنان، مافی منداڵان لە کۆمەڵگدا تێیدا بڵاو بکرێتەوە.

لە ماوەی تێکۆشانم دا بێجگە لە ڕۆژنامەی «کوردستان» کە مانگی جارێک دەردەچوو، نامیلکەی «تێکۆشەر» و گۆڤاری «تیشک» یشمان دەردەکرد. یەکێک لە کارە گەورەکانی سەرەمی تێکۆشانم کە زۆری شانازیی پێوە دەکەم کتێبی «نیوسەدە تێکۆشان»ی مامۆستا عەبدوڵا حەسەنزادەیە کە لە ماوەیەکی کورتدا بە چاپمان گەیاند ئەویش بەو هۆیە کە دەبوو بۆ جێژنی پەنجا ساڵەی حیزبە خۆشەویستەکەمان ئامادە بکرێ، کە بەخۆشییێەوە بە هەڵ و تێکۆشانی هاوڕێیان ئەو ئەرکەمان لە کاتی دیاریکراو دا بە ئەنجام گەیاند.

لە کۆتایی دا جارێکی دیکە بە بۆنەی دەرچوونی ٦٠٠مین ژمارەی ڕۆژنامەی کوردستانەوە پڕ بەدل پیرۆزبایی خۆم ئاراستەی سەرجەم تێکۆشەرانی حیزبەکەمان دەکەم بە تایبەتی کارگێڕانی ماندوو نەناسی ڕۆژنامەی «کوردستان».

بەفرانباری ١٣٩١ ، سۆێد

==

ڕۆژنامەی «کوردستان» و ڕوانگەی پێشمەرگەیەکی دێرین

فەتاح کاویان

نوسەرانی بە ئەمەگی ڕۆژنامەی کوردستان، بە بۆنەی بڵاو بوونەوەی شەشسەدەمین ژمارەی دەورەی ئێستای ڕۆژنامەکەمان، «کوردستان» بە گشت ئەندامانی لە مێژینە و نوێی حیزب، بە تایبەتی بە گرووپی نووسەران و ئەندامانی بەشی چاپەمەنی، لە ناخی دەروونەوە پیرۆزبایی دەڵیم و سەرکەوتنی هەرچی زیاتریان لە پێناو ئەو خزمەتە گرینگە دا بە ئاوەت دەخوازم.

هەروەها بە ئەرکێکی پێویستی دەزانم کە ئاماژە بە ژمارەیەک لە تێکۆشەرانی حیزب بکەم کە لە نوسینی بابەتی جۆراوجور، یان بە پێچەوانە، زەحمەتێکی زۆریان کێشاوە و لە ئاکامدا گەلە بەرهەمێکی یەکجار زۆر باش و گرینگیان خستۆتە بەردەستی خۆینەرانی ڕۆژنامەکەمان.

یەکێک لە سەرنووسەران و بەرپرسی بەشی چاپەمەنی دوکتور «صادق شرفکەندی»ی شەهید بوو کە لەو پێناوە دا زەحمەتێکی زۆری دەکێشا. شەهیدی ناوبراو لە ساڵی ٥٩ وە، بێجگە لە بەرپرسایەتیی رادیو، ئەرکی گرانی سەر پەرستیی ڕۆژنامەی کوردستانیشی وە ئەستۆ گرتبوو.

دوای کۆنگرەی پێنجەمی حیزب، ئەو ئەرکە خرایە سەر شانی من، ئەرکێکی کە بەراستی بۆ من بارێکی گران بوو، بەڵام دەستەی نووسەران کە لە ئەندامانی کارلێهاتووی ڕێبەرایەتیی حیزب پێک هاتبوون، بەرەو پێشبردنی ئەم ئەرکە دژوارەیان بە لێزانی و

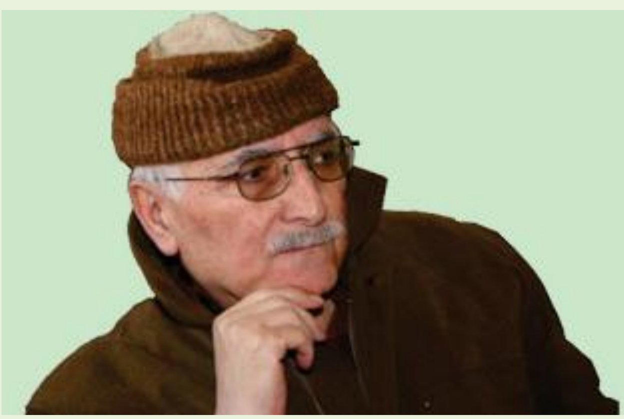

دڵسۆزییەوە بەڕێوە دەبرد. ئەو هاوڕێیانە بریتی بوون لە مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە، مامۆستا گۆران، کاک ئەنوەر سوڵتانپەنا و ماموستا عاشق.

هەر لە سەرەتاوە وتارێکی کە چەند کەسێک لە بەرپرسانی حیزب، بە تایبەتی دوکتور قاسملووی شەهید، بە فارسی دەیاننووسی، ئەرکی وەرگێرانیان بۆ سەر زمانی کوردی لەسەر شانی مامۆستا عەبدوڵلا حەسەنزادە بوو، لە ئاکامدا داوام لە کومیسیونی سیاسی نیزامی کرد مامۆستا عاشق، کە کوردی زانێکی بە توانا بوو، بدەن بە بەشی چاپەمەنی، زیاتریش مەبەستم ئەوە بوو کە باری قورسی وەرگێرانی نوسەرەکان لە فارسییەوە بۆ کوردی لە سەر شانی مامۆستا حەسەنزادە تا رادەیەک کەم بێتەوە.

لە کۆتایی ساڵی ١٣٦٦دا، کاک قادر وریا بوو بە ئەندامی دەستەی نووسەران و هەر لە سەرەتاوە بەرپرسایەتیی جۆراوجۆریی لەم ڕۆژنامەیە کەوتە سەر شان لەو کاتەوە هەتا ئێستا ئەرکی جۆراوجۆری لەسەر شان بووە وبە دڵسۆزی و کارلێهاتوویەکی باشەوە بەڕێوەی بردوە.

بابەتێکی تر کە بە پیویستی دەزانم ئاماژەی بۆ بکەم ئەوەیە کە هەر بابەتێکی کە لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا بڵاو دەکرێتەوە، دەبی لەگەڵ ئەو بابەتانەی کە لە کونگرەکانی حیزبدا پەسەند دەکرێن بێتەوە و نابێ ڕاست بە پێچەوانەی بڕیارەکانی کۆنگرە بن. دیارە ئەمە بەم واتایە نییە کە دەربڕینی بیرو بڕوای جیاواز لە ناو حیزبدا پێشگیری لێدەکرێ. چونکە هەر ئەندامێکی حیز دەتوانێ، بە تایبەتی لە کونگرەکانی حیزبدا، بیر و ڕوانگەی جیاوازی خۆی بە بێ هیچ چەشنە گیروگرفتێک دەربڕێ. بەڵام، دوای تەواو بوونی هەر کونگرەیەک و هەر چەشنە بیروڕایەکی نوێ لە لایان زۆربەی ئەندامانی بەشدارەوە پەسەند بکرێت دەبێ گشت ئەندامانی حیزب وە ئەستۆی بگرن و بە تایبەتی لە دەرەوەی حیزب پشتیوانی لێ بکەن. دیارە، لە ناوخۆی حیزبدا هەموو ئەندامان لە کاتی کۆبوونەوەی ئۆرگانەکانیان، دەتوانن ڕوانگە جیاوازەکانیان ڕاستەوخۆ باس بکەن و ئەگەر زۆربەی ئەندامەکان پییان دروست بێ، لە ڕێگەی بەرپرسی ئورگانەوە بە ئاگاداریی ڕێبەرایەتیی حیزب دەگەیەندرێ و لە ئاکامدا لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دا بڵاو دەکرێتەوە.

بە کورتی، ڕۆژنامەی «کوردستان» پیشاندەری ڕوانگە و بیروبڕوای زۆربەی نزیک بە

تەواوی ئەندامانی حیزبە و هەر بۆیەش بە ڕاشکاوی دەتوانین بڵێین نموونەیەکی تەواو لە دیمۆکراسی و ئوسوولە بنەرەتییە کانییەتی.

==

ڕۆژانی من و ڕۆژنامەی «کوردستان»

کۆسار فەتاحی

ڕۆژنامەی کوردستان، زمانحاڵی حزبی دیموکرات یەکێک لەو دەگمەن ڕۆژنامە کوردییانەیە کە ساڵەکانی تەمەنی باڵیان بە سەر چەندین نەوەی نێو شۆڕشی کورد لە ئێران دا کێشاوە. هەر لە نەوەی سەعید ناکامەوە بگرە تا دەگاتە شەفیع ڕەوشەنی. لە تاییپێکی دەستییەوە تا پێشکەوتووترین تیکنۆلۆژیای ڕۆژنامەنگاری دەستیان لە سینەی کوردستان گیر کردووە و سادەترین پیت چنەکان جێگایان بۆ خێراترین کیبوردەکان چۆل کردووە بەڵام بە درێژایی ئەو ڕێگایە کوردستان هەر ڕێبوارێک بووە دوور لە مەنزڵگە. گەلێک چاویلکە شان بە شانی لەدایکبوونی لاپەڕەکانی تیشکی چاوی گەورە قەڵەم بە دەستانی ئەم میللەتەیان بۆ سەر وشە بە وشە و ڕستە بە ڕستەی پەیامەکانی ئەم ڕۆژنامەیە گواستۆتەوە. زۆر سەری پڕ کتێب ئاودێری ئەم پیرە دارەیان کردووە و بێ ئەژمار چاو تامەزرۆی خوێندنەوەی دەنگ وباسەکانی تاکە بڵاوکراوەی ڕەسمی حزبی دیموکرات بوون. داستانی لە دایکبوون و ژیانی ڕۆژنامەی کوردستان پڕە لە دیمەنی تاریک وروون و نەسرەوتن و ڕێگا بڕین.

بۆ من وەک یەکێک لە کادرەکانی ئینتشارات کارکردن لە ڕۆژنامەی کوردستان ئەزموونێکی نوێ بوو لە کاری ڕۆژنامەگەری و بێ گومان کاریگەریی خۆی لە سەر من هەبوو. یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی ڕۆژنامەی کوردستان ئەوە بوو کە ئەم بڵاوکراوەیە هاوکات لەگەڵ ئەوەی وەک ڕۆژنامە خۆی ناساندبوو، زمانحاڵی ڕێبەرایەتیی حزبی دیموکراتیش بوو و هەر بەم پێیە ئەوەی لە دەستەی نووسەرانیدا کاری کردبێ زیاتر لە دەوروبەر لە فەزای زەینی و ڕوانینی ڕێبەرایەتیی ئەو حزبە بۆ دیاردە سیاسییەکانی دەوروبەر ئاگادار بووە. ڕۆژنامەی کوردستان مەکۆی لە دایکبوونی تەحلیل و تەفسیری ڕێبەریی حزب بووە بۆ شرۆڤەکردنی دیاردە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان. بۆ من سەرنجڕاکێش بوو کاتێک دەکەوتمە نێو دانیشتنەکانی دەستەی نووسەران و جیا لە قسە وباسی هەمەلایەنە و دەستنیشانکردنی گرنگترین پرسەکانی لەمەڕ حزب و گەل، هەر یەک لە ئەندامان دەبوا

بابەتێک بۆ نووسین هەڵ بژێرێ. بۆ کەسانی وەک من ئاسان نەبوو وتارێکی سیاسی بنووسێ لە حاڵێکدا ئەزموونێکی وای لە بواری نووسینی سیاسی دا نەبوو. ئەو ڕۆژانە نە ئینترنێت هەبوو و نە کامپیوتەری شەخسی. ڕۆژنامە و بڵاوکراوە فارسی و کوردییەکان بە ڕێکوپێکی بە دەستمان نەدەگەیشتن. بەڵام بەوحاڵەشەوە لەبەروارد لەگەڵ هەلومەرجێکدا کە ڕۆژنامەی کوردستان لە قەندیل دەردەچوو، ئیمکاناتێکی باشتر و فەزایەکی ئارامتر بۆ کارکردن هەبوو. پێوەندیمان بە شارەکانی باشوورەوە زیادی کردبوو و ئاشنای ئەزموون و زانایی نووسەران و ڕۆژنامەنووسانی هەولێر و سلێمانیش بووین. بە جورئەت دەتوانم بڵێم کە نەوەی پێش ڕاپەڕین لە باشوور خۆشەویستییەکی تایبەتیان بۆ کوردستان هەبوو. ئەمەش کاتێک بۆ من دەرکەوت کە بە بۆنەی سەدەمین ساڵی ڕۆژنامەنووسی کوردییەوە وێڕای هاوڕێی بەڕێزم مستەفا مەعرووفی بۆ دیداری ڕۆژنامەڤانی سەردانی هەولێرمان کرد و چەندین نووسەر و ڕۆژنامەنووس و مامۆستای زانکۆمان بینی کە بە گەرمییەوە بە دەممانەوە دەهاتن.

دوایین جار کە بۆ ڕێزگرتن لە یادی لە دایکبوونی کوردستان لەگەڵ نووسەران و کارگێڕانی ئینتشارات دا لە دەوری یەک کۆبووینەوە ١٣ ساڵی لێ تێپەڕیوە. ئەو کات ڕۆژنامەکە ٣٠٠ مین ژمارەی خۆی دەرکردبوو و من وەک یەکیک لە نووسەرانی ڕۆژنامەکە وێڕای کۆمەڵێک کەسی بە ئەزموون و ژمارەیەکیش هاوڕێی بە تەمەن گەنج و خاوەن توانا لە یەکێک لە ژوورەکانی قەڵای کۆیە ئێوارەیەکمان پێکەوە بردە سەر و ڕێزمان لەو یادە گرت. گۆڕانێکی جددی کە تا ئەو کات لە چۆنیەتی دەرچوون و بڵاوبوونەوەی بابەتەکاندا خۆی نیشان دابوو ئەوە بوو کە دەرفەتی وا ڕەخسابوو تا نووسەرانی وتارەکان ئیمزای خۆیان لە ژێر بابەتەکانیاندا دابنێن و ئەمەش هەنگاوێکی گەورە بوو بۆ ئەوەی بەرە بەرە تاک بتوانێ بە ناوی خۆیەوە بابەت بڵاو بکاتەوە. لاپەڕەی ئەدەبیی ڕۆژنامەکە لەگەشەکردندا بوو و خەریک بوو جێگایەکی تایبەتی بۆ خۆی دەستەبەر دەرکرد. قسەکردن لە کردنەوەی لاپەڕەیەکی ئازاد بۆ ئەوەی ڕۆژنامەکە تا دەکرێ لیبراڵتر بێت خەریکبوو دەهاتە نێو قسە وباسەکان. هۆکاری بنەڕەتی بۆ گۆڕانی پوزەتیڤ لە لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەدا زیاتر بۆ ئەوە دەگەڕایەوە کە ئەم ڕۆژنامەیە لە بازاڕەکانی باشووری کوردستان دا بڵاو دەبوویەوە و لە ڕاستیدا فەزای نێوخۆیی حزب وا دەخواست کە ڕۆژنامەیەکی کراوەتر هەبێ و هاوکاتیش گرنگی ڕا و ڕوانینی شارەزایانی بواری ڕۆژنامەڤانی لە باشوور لە سەر ئێمە کاریگەر بوو و ڕۆژنامەکەی بەرەو کرانەوەی زیاتر دەبرد. دەنا ئەمیش وەک باقی ڕۆژنامە حزبییەکانی دیکە تەنیا وەک ئۆرگانی ڕەسمی حزبەکە دەمایەوە و کەمتر دەپەرژایە سەر مەجالەکانی دیکە. هەڵبەت زەرفییەتەکانی ڕۆژنامەی کوردستان لە بنەڕەتدا ئەوەندە زۆر نین کە بتوانێ وەک ڕۆژنامەیەکی ئەهلی دەربکەوێ، چونکە بە هەر حاڵ زمانحاڵی حزبێکی سیاسییە، بەڵام بە حەقیقەت ئەوانەی لە ڕۆژنامەکەدا کاریان کردوە و ئێستاشی لەگەڵ بێ، لە چاو ڕۆژنامەی هەندێ حزبی دیکە گەلێک کراوەتر و بەرفراوانتر بیریان کردۆتەوە و هەر ئەمەش وای کردوە کە ئەم ڕۆژنامەیە بەردەوام خوێنەری خۆی هەبێ.

پێموابێ لە سەروبەندی ساڵی ٢٠٠٠ دا بوو کە ئیمکانی ئەوە دابین کرا تا لە مانگدا دووجار ڕۆژنامەکە دەربچێ. ئەمە لە لایەک بۆ باشتربوونی ئیمکاناتی فەننی و تەکنیکی دەگەڕایەوە، لە لایەکی دیکەوە هەوڵی دووقاتی نووسەرانی ڕۆژنامەکە. لە رووی ڕەنگ و دیزانیشەوە بەرەبەرە روخساری ڕۆژنامەکە جوانتر دەبوو. بیر لە سایکۆلۆژیی خوێنەر دەکرایەوە و ڕەنگ خەریک بوو دەورێکی بەرچاوی بۆ تەرخان بکرێ تا خوێنەرێکی زیاتر بەرەو لای خۆی رابکێشێ. ئەو وردە گۆڕانانە ئارام ئارام ڕۆژنامەی کوردستانیان لە ئۆرگانێکی تەواو حزبییەوە دەگۆڕێ بۆ ڕۆژنامەیەکی تا ڕادەیەک کراوە. قەڵەم بە دەستانی دوێنێ لە نووسین دەکشانەوە و نەوەیەکی نوێ خەریک بوو دەبووە نووسەری کوردستان. بە گوێرەی ئەو دۆخە فەزای دانیشتنەکانی دەستەی نووسەرانیش گۆڕانیان بە سەردا دەهات. جاران توێژێک کاریان تێدا دەکرد کە لە ڕۆژەکانی سەختی خەباتی چەکداریدا نەیان هێشتبوو ڕۆژنامەکە تووشی وەستان بێت. بەڵام ئیتر ئەم توێژە کە بە زۆری ئەندامی کومیتەی ناوەندی یا کادرەکانی سەرەوە بوون ئارام دەستەی نووسەرانیان بە جێ دەهێشت. زمانی نووسینی ڕۆژنامەکە کە جاران بە شێوەیەکی یەکدەست و بە زۆری لە ژێر کارتێکەری چەند کەسێکی دیاری نێو حزبدا بوو، ئەمجارە سەلیقەی جیاواز و جۆری داڕشتن و ئەدەبیاتی تازەتر جێگای دەگرتەوە. نەوەی خەباتی شاخ بارهاتووی هەلومەرجێک بوون کە بە تەواوی جیاواز بوو لەگەڵ ئەو هەلومەرجەی نەوەی نوێ لەگەڵیدا بارهاتبوو. لە ڕاستیدا جیاوازییەکە لەوەدا بوو کە ئەوان قاڵبووی هەلومەرجی شاخ بوون و نەوەی دوای خۆیان لە نێو ڕێکخراوە مەدەنییەکانەوە بەرەو ڕۆژنامەی کوردستان دەهاتن و بەشیکیان ئەزموونی باشیان لە دانەدەرەوەی گۆڤار و بڵاڤۆکی خوێندکاریدا هەبووە. ئەمڕۆ کوردستان شەشسەدمین ژمارەی خۆی بڵاوکردۆتەوە. ئەوەی ئێستا لە ڕۆژنامەی کورستان دا کار دەکا – ئەگەرچی بە سەر دوو ڕۆژنامەی هاوناودا دابەش بووە - بەڵام بە زۆری ئەو قەڵەم بە دەستانەن کە ئاشنای فەزای چاپەمەنییە کوردییەکانن.

بۆ من کە سالانێک لە ئینتشاراتی حزبی دیموکراتدا کارم کردووە رابردوویەکی پڕ لە بیرەوەریم لەگەڵ هاوڕییانی دەستەی نووسەران و کادرەکانی بەشی فەنییدا هەیە کە ڕۆژگارێکمان بە تاڵ و شیرین پیکەوە گوزەراندوە. ئەندامانی ئینتشارات وەک بنەماڵەیەک وابوون و ئێستاش هەر کات لە هەر بۆنە و موناسیبەتێکدا یەکتر دەبینییەوە دڵمان بە دیداری یەک شاد ئەبێتەوە. یادی یەک بە یەکی ئەو هاوڕێیانە بە خێر کە ساڵانێکمان بە گەرمی و ساردییەوە لەگەڵ یەک بردە سەر. فەرهاد ئەکبەری دۆست و هاوڕێی ماندوونەناس کە شەووڕۆژ سەری لە نێو کتێبە مێژووییەکاندا بوو. قادر وریا کە هەمیشە بە دیقەتێکی تایبەتەوە لە پشت چاویلکەکانیەوە دێڕ بە دێڕی ڕۆژنامەکەی پێش چاپکردن دەخوێندەوە و حەوسەلەیەکی زۆری بە خەرج ئەدا تا ڕۆژنامەیەکی پوختە بێتە دەر. کاتێک خەزان دەبووە وەرزی حزب ئێمەش هەڵدەوەرین و جوانیمان نەدەما، بەڵام هەموو بەهارێک ناچاربووین سەوز بینەوە و هەمووان پێکەوە تابلۆی دیموکرات بنەخشێنین. ئارەزوو ئەکەم سەوزبوونەوەیکی دیکە بە دیموکراتەکانی دەشتی کۆیەوە ببینم و تابلۆیەکی نوێ لە جوانی و هاودەنگی بێتەوە نەخشین.

ئۆسلۆ ١٣ / ١ / ٢٠١٣

هاودەمی ساتەوەختی لەدایکبوونی ئەم دەورەیەی «کوردستان»

ڕەحمان کاژەیی

ئاماژە: مامۆستا ڕەحمان کاژەیی لە تێکۆشەرانی دێرینی حیزبی دیموکراتی کوردستانە. یەک لەو کەسانەیە کە لە ساتەوەختی لە دایکبوونی دەورەی ئێستای «کوردستان» لە ڕێبەندانی ١٣٤٩ لە بەغدا، قۆڵیان لە خزمەتی ئەم ڕۆژنامەیە هەڵماڵیوە و تا کاتی ڕاپەرینی گەلانی ئێران و گەڕانەوەی تێکۆشەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە گەڵ هاوڕێی نەمر جەلال میراوەیی(عوسمان یەزدانپەنا) بە دوو قۆڵی زۆر لە کارە فەنییەکانی «کوردستان»یان گرتبووە ئەستۆ. »کوردستان» بە دوور لە وەفا و پێزانینی زانی لەم یادە دا، دێرینترین هاوڕێی خۆی، فەرامۆش بکا. مامۆستا کاژەیی، لە سەر داوای «کوردستان» بە خۆشحاڵییەوە ئەم چەند دێرەی بۆ ئەم یادە نووسی:

لە بیرەوەریی ٦٧ ساڵەی دەرچوونی یەکەم ژمارەی «کوردستان» و هەر وەها لە بیرەوەریی ٤٢ ساڵەی دەرچوونی یەکەم ژمارەی دەورەی ئێستای ئەم ڕۆژنامەیە(ڕێبەندانی ١٩٧١) سەری ڕێز بۆ سەرجەم دەستەی نووسەران و کارگێڕانی «کوردستان»، کە بەداخەوە زۆربەی هەرە زۆریان شەهید بوون یا کۆچی دواییان کردوە، دادەنوێنم.

لەو سەردەمەدا بەڕێوەبەرایەتیی حیزب لە هەلومەرجێکی زۆر ناسک و دژواردا، ئاوارە و دوور لە نیشتمان،بە دەسکورتی و لە فەزایەکی لە ڕاستی دا نائەمن دا دەژیا. بەڵام ورەبەرز و هیوادار بە دوارۆژی خەباتی گەلەکەمان و شێلگیرلەسەر بەجێ گەیاندنی ئەرکەکانی حیزبە خۆشەویستەکەمان، حیزبی دێموکراتی کوردستان، بە هەستکردن بە ڕۆڵی میدیا لە بەرەو پێشبردنی ئاستی زانیاریی کۆمەڵانی خەڵک لە لایەک و دەربڕینی هەڵوێستی حیزب لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا لە ڕێگای ڕۆژنامەی «کوردستان»ەوە لە لایەکی دیکە، بڕیاری دا ڕۆژنامەی «کوردستان» وەک ئۆرگانی ناوەندیی حیزب، چاپ و بڵاو بکاتەوە.

دەستەی نووسەرانی «کوردستان» لەو سەردەمدا ئەوەی لەبیرم مابێ، پێکهاتبوون لە دوکتور قاسملووی نەمر، مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە،کاک کەریم حیسامی، مامۆستا هێمن، کاک حەمەدەمین سیراجی، کاک هاشم کەریمی، کاک جەلالی میراوەیی ڕەحمەتی و هێندێ لە هاوڕێیانی دیکە.

دیارە وەک هەر ڕۆژنامەیەکی ئاسایی دیکە، دەستەی نووسەران (ئەوانەی حازر بوون) کۆ دەبوونەوەو هەرکەسە ئەرکێکی وەئەستۆ دەگرت و دوای چەند ڕۆژێک، سەرلەنوێ کۆبوونەوە دەکرا و دوای وتووێژ لەسەر بابەتەکان، ئامادەی چاپ دەبوو.

لە چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی «کوردستان»دا،سەرجەم ئەو هاوڕێیانەی باس کران، دەوری گرینگی خۆیان هەبوو. بەڵام لە ڕاستیدا قسەی کۆتایی مامۆستا عەبدوڵلا حەسەنزادە دەیکرد. هەر بۆیەش ڕۆژنامەی «کوردستان» گوڵی کردبوو و لە نێو گشت ڕۆژنامە و بڵاوکراوە کوردییەکانی ئەو سەردەم دا کە ژمارەیان کەم نەبوو، نموونەی ڕەوانی و زمانپاراوی بوو. گشت بابەتەکانی بە زمانێکی سادە کە هەموو کوردێک بە باشی لێیان تێی دەگەیی دەنووسران و لە هەمووی گرینگتر،سەرەڕای گیروگرفتی زۆر و بەهانە

پێگرتن و کۆسپ خستنە سەر ڕێگای چاپ و بڵاوکردنەوەی، «کوردستان» ئازادی و سەربەخۆیی خۆی پاراست و هیچ کاتێک نەچووە ژێر باری هیچ فشارێک و بیروڕای حیزبی دێموکراتی لە پێوەندی لەگەڵ حیزب و لایەنە کوردستانی و دەرەکییەکان و هەروەها مەسەلەی کورد بە گشتی، ڕاشکاوانە، تێیدا چاپ و بلاو دەکردەوە.

پێم خۆشە لەم دەرفەتەدا ئاماژە بە زەحمەتی زیاتر و لە ڕادەبەدەری هاوڕێی شەهیدمان

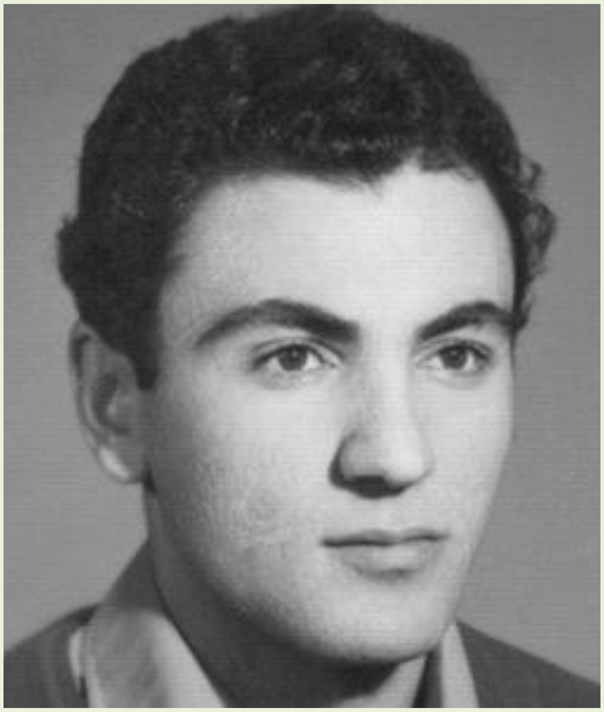

جەلال میراوەیی بکەم کە دەتوانم بڵێم پایەکی زۆر ئەساسی بوو لە دەرچوونی ڕۆژنامەی «کوردستان»دا. ئەگەر پیاو لە رووی بێ باسی خۆی بکا! ئەرکی تایپ و هاتوچۆی چاپخانەش وێڕای ئەرکی تایپو چاپ کردنی نامیلکەی نێوخۆیی «تێکۆشەر» بە تەواوی

لە ئەستۆی من بوو ، دەتوانم بڵێم ئەم کارانەشم وەک سەرجەم ئەرکە حیزبییەکانم بە دڵەوە ئەنجام دەدا.

بیرەوەریی زۆر تاڵ و شیرنم لە دەرکردنی ئەو کاتی ڕۆژنامەی «کوردستان» هەیە کە ڕەنگە نەکرێ لێرەدا باسیان بکەم. هیوادارم بواری ئەوە بڕەخسێ ئێمەمانان ئەوەی لە دڵمان دایە، بیهێنێنە سەرکاغەز. بە هیوای ئەو ڕۆژە و ئازادی و سەربەستیی گەلەکەمان.

ستۆکهۆڵم ١٣ / ١ / ٢٠١٣

==

پیرۆزبێ هەڵبوونی مۆمی شەشسەدەمین ژمارەی «کوردستان»

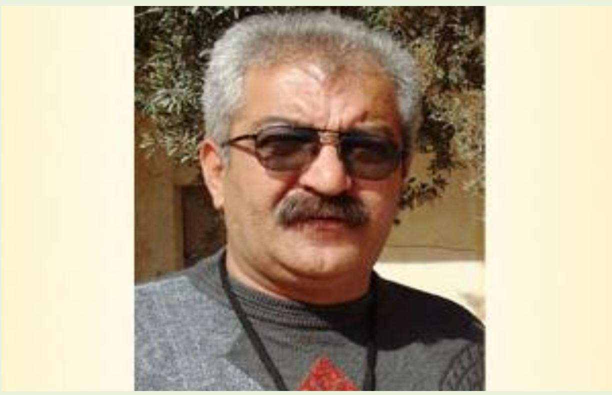

سیامەک قەوی‌پەنجە

سەرەتا بە بۆنەی دەرچوونی شەشسەدەمین ژمارەی ڕۆژنامەی «کوردستان» گەرمترین پیرۆزبایی خۆم پێشکەشی هەموو ئەو کەسانە دەکەم کە چرای ڕۆژنامەی کوردستانیان هەتا ئەمڕۆ بە هەڵکراوی ڕاگرتوە و لەو ڕێگایەدا لە هیچ تەنگ و چەڵەمە و نەبوونی و بێ دەرەتانی نەسڵەمینەتەوە. هەروەها هەزاران ڕێز و سڵاو پێشکەشی ئەو نەمرانە دەکەم کە لە سەرەتاوە هەتا دوایین چرکەکانی ژیانیان بە هەوڵ و ماندوویی خۆیان، ڕۆژنامەی «کوردستان»یان لەسەر پێ ڕاگرت، بابەتیان بۆ نووسی یان لە چاپ و بڵاوکردنەوەی دا ئەرکیان وەئەستۆ گرت. ئازیزانێک کە هەرچەند لە نێوانماندا نەماون، بەڵام یاد و بیرەوەری و زەحمەت و تێکۆشانیان، نە تەنیا لەم بۆنەیەدا بەڵکو لە هەموو کاتدا لە نێو دڵی ئێمە و هەموو تێکۆشەرانی کورد و ئەویندارانی ڕۆژنامەی کوردستان زیندوو لەبەرچاوە. هەر لەم ژمارەیەدا لەسەر ڕۆژنامەی «کوردستان» زۆر نووسراوە کە نەک هەمووی بەڵکو بەشێک لە مێژووی ئەو ڕۆژنامەیەی لەخۆگرتوە. مێژوویەک کە هەر بەوەندە باس کردنی دەریدەخا کە «کوردستان» هەتا گەیشتۆتە ئەم ژمارەیە دەگەڵ چ کەندو کۆسپ و تەنگ و چەڵەمەیەک بەرەوروو بووە. بەڵام جێی شانازییە کە سەرەڕای هەمووی ئەمانە، ڕۆژنامەی کوردستان لەو ئەرک و دەسەڵاتەی کە بۆخۆی دیاریی کردوە سەرکەوتوو بووە و هەم «کوردستان» و هەم هەموو ئەو تێکۆشەرانەی کە لەو ڕۆژنامەیەدا زەحمەتیان کێشاوە بەشیان بەو شانازییەوە هەیە.

بەڵام هەمووی ئەمانە نابێ ببێتە هۆی ئەوە کە ئەو کەسانەی کە لەو بەشەدا ئەرکیان وەئەستۆ گرتوە ڕازی بکا و لە هەوڵ و تێکۆشان بۆ هەرچی باشتر چاپ و بڵاوکردنەوەی «کوردستان»دا - چ لەباری نێوەڕۆکی بابەتەکان و چ لەباری شێوە و سیمای ئەو ڕۆژنامەیە – بوەستێنێ. مێژووی ئەو ڕۆژنامەیە هەتا زیاتر تێدەپەڕێ، ئەرکی زیاتر دەخاتە سەر شانی کارگێرانی «کوردستان». ڕۆژنامەی «کوردستان» دەبێ هەوڵ بدا تا ئەو جێگایە بۆی دەلوێ لە هەموو ئەمرازە پێشکەوتووەکانی ڕاگەیاندن کەڵک وەرگرێ هەتا بتوانێ بەسەر ئەو بەربەست و خەفەقانەی کە دوژمنەکانی لەسەر ڕێگای داناون زاڵ بێ و قسەی خۆی بگەیێنێتە ئۆگرانی. لە لایەکی دیکە دڵسۆزان و ئۆگرانی ڕۆژنامەی «کوردستان»یش – لە ژوورەوە و دەرەوەی وڵات – دەتوانن و دەبێ بە کەڵک وەرگرتن لە ئامرازە پێشکەوتووەکانی پێوەندی و، ناردنی ڕاپۆرت و بابەتی جۆراوجۆر سەبارەت بە بارودۆخی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی کۆمەڵی کوردستان بۆ ڕۆژنامەی خۆیان، ئەو ڕۆژانەمەیە و بەگشتی ڕاگەیاندنی حیزب دەوڵەمەندتر بکەن.

لە کۆتایی دا، جارێکی دیکە ڕێز و سڵاو بۆ گیانی پاکی ئەو تێکۆشەرانەی کە لەسەرەتای چاپ و بڵاوبوونەوەی «کوردستان» لەو ڕۆژنامەیەدا کاریان کردوە و ئێستا لە نێومان دا نەماون.

هەروەها سپاس و قەدرزانی پێشکەشی ئەو کەسانە دەکەم کە لە قۆناغە جۆراوجۆرەکانی تەمەنی «کوردستان» لەو ڕۆژنامەیەدا زەحمەتیان کێشاوە و، دەستی ئەو هاوڕێیانەش دەکوشم و ماندوو نەبوونیان پێدەڵێم کە ئێستا خەریکی بەڕێوەبردنی ئەرکەکانیان لە ڕۆژنامەی کوردستانن.

==

«کوردستان»ی چاپی باکۆ

ئامادە کردنی: قادر وریا

یەکێک لە دەورەکانی بڵاوبوونەوەی ڕۆژنامەی «کوردستان»ی ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ئەو دەورەیەیە کە لە باکۆی ئازەربایجان، چاپ و بڵاو بۆتەوە. سەرنووسەری ئەم دەورەیە، ڕەوانشاد د. ڕەحیم سەیفی قازی بووە. لە ڕاستیدا، ئەم دەورەیەی ڕۆژنامەی «کوردستان»، بە هەوڵ و هیممەتی ئەو گرووپە لە لاوانی کورد کە کۆماری کوردستان، بۆ درێژەی خوێندن ناردبوونییە یەکیەتیی سۆڤیەت، دامەزرا و درێژەی پێدرا بە جۆرێک کە بۆ ماوەی ١٦ ساڵ بەردەوام بوو وزیاتر لە ١٣٠٠ ژمارەی لێ بلاو بۆتەوە. دیارە «کوردستان» لەم دەورەیە دا، نەک ڕۆژنامە یا بڵاوکراوەیەکی سەربەخۆ بەڵکوو لاپەڕێک بووە لە بڵاوکراوەی «اذربایجان»ی ئۆرگانی فیرقەی دیموکراتی ئازەربایجان. بۆ زانیاری وەرگرتن لە سەر ئەم دەورەیەی «کوردستان» پێوەندیمان بە لێکۆڵەر و زمانەوان بەرێز حەسەنی قازییەوە گرت کە کوڕی نەمر د. ڕەحیمی سەیفی قازییە. بەرێز قازی ئەم زانیارییانەی لەم پێوەندییە دا پی داین:

ڕۆژنامەی «کوردستان» کە بە پێی یاداشتی سەرنووسەرەکەی، ڕەحیمی قازی لە ساڵی ١٩٤٧ تا ساڵی ١٩٦٣واتە بۆ ماوەی ١٦ ساڵ، پتر لە ١٣٠٠ ژمارەی لێ بڵاو بووەتەوە.

کوردستان

ئەو ڕۆژنامەیە وەکوو ‹اورگانی حزبی دیموکراتی کوردستان› لە لاپەڕەیەک دا بڵاو کراوەتەوە و لە سەرەوەی لە گۆشەی دەستی چەپ نووسراوە » لە لایەن دەستەی نووسەران را دەر دەچیت دوایە لە نێوەڕاست دا بە خەتی درشت نووسراوە » کوردستان» و لە بن ئەو ناوە نوسراوە : «اورگانی حزبی دیموکراتی کوردستان» و لە کادرێک دا بەرە وە لای چەپی گۆشەی ڕاستی سەرەوەی ڕۆژنامەکە، ژمارە، ڕۆژی بڵاو بوونەوە، بەروار و مانگ و لە بنەوە ساڵی هەتاوی و لە بن ئەویش دا هاوتای ڕۆژ و مانگ و ساڵی زایینی هاتوە. ڕۆژنامەکە لە حەوتوو دا دووجار ڕۆژانی شەمە و چوار شەمە بڵاو کراوەتەوە.

لە باری تێکنیکییەوە ڕۆژنامەکە پیتچنی کراوە بەڵام چوکڵە لە سەر و ژێری پیتەکان دا نییە.

لە بەر ئەوەی زۆربەی ئەندامانی دەستەی نووسەران خەڵکی ناوچەی موکریان بوون، ڕۆژنامەکە بۆن و بەرامێکی ئاشکرای موکریانی پێوە دیارە، ڕستەی کورت و هاسان لە تایبەتمەندییەکانی ڕۆژنامەکەن و لەو ڕۆژنامەیە دا زۆر زاراوەی وەها دەبیندرێن کە پێشتر لە چاپەمەنیی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا نەبوون. دەستەی نووسەران گەڵێک زاراوەی سیاسی و کۆمەڵایەتییان ذاڕشتوە کە لە چاپەمەنیی دواتر دا ڕچەیان کوێر بووەتەوە و ئەوەش دەکرێ لە بەر بڵاو نەبوونەوە و نەگەیشتنی ئەو ڕۆژنامەیە بە خوێنەران لە کوردستانی ئێران بووبێ.

کوردستان

دەستەی نووسەران بەرنامەیەکی ڕادیۆییشیان بەڕێوە بردوە و وێدەچێ لە بەرنامە ڕادیوییەکان دا لە بابەتەکانی نێو» کوردستان» یش کەلک وەرگیرابێ.

بەڵگەیەکی گرینگ لە مەر هەڵسووڕێنەرانی «کوردستان» نامەیەکە (ڕەشنووسەکەی بەدەستەوەیە) بە ئیمزای دەستەی نووسەران کە لە ١٥ مەی ، ١٩٥٨ لە باکۆ ماوەیەکی کورت بەر لە هەڵوەشانی ڕێژیمی پاشایەتی لە عێراق

بۆ مەلا مستەفای بارزانی نووسراوە . نامەکە بە ئیمزای دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی «کوردستان»ە کە بە پێی ئەم بەڵگەنامەیە بریتی بوون لە:

١- عبدالله رزم آور
٢- رحیم قاضی
٣- قادر محمودزاده
٤- سلطان اوطمیشی
٥- علی گلاویژ

ڕەشنووسەکە بە پێی بەراورد لە گەڵ سەرچاوەی دیکە دەردەکەوێ بە خەتی «عەلی گەلاوێژ» نووسراوە. ئەو سەنەدە گرینگییەکی مێژوویی زۆری هەیە و دەبێ زیاتر شیتەڵ بکرێتەوە.

ئەوە بە باشی نازاندرێ کە مەلا مستەفا وڵامی چ بووە. بەڵام لە ساڵی ١٩٤٧ وە زۆربەی ئەندامی دەستەی نووسەرانی کوردستان لە چالاکییەکانی ‹فیرقەی دێمۆکراتی ئازەربایجان» دا بەشدار بوون و ڕەحیمی قازی دوو خول یەک لە دوو معاوینەکانی سەدری فیرقەی دێمۆکراتی ئازەربایجان و عەلی گەلاوێژ ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بووە. سەبارەت بەو حەولانەی کە لە سەرەتای پەنابردنی بارزانییەکان بۆ ئازەربایجانی شووڕەوی بۆ سازکردن و ڕێکخستنی ڕێکخستنێکی سەربەخۆی کورد دراوە زۆر کەم نووسراوە. لەو ساڵانەی دواییدا زرار دەرگەڵەیی لە بیرەوەرییەکانی دا ئاماژەیەکی گشتی بەو حەولە دەکا.

لە نێوەرۆکی ئەم نامەیە ڕا دەردەکەوێ کە تا ئەو دەمی (١٩٥٨) کوردەکانی عێراق و ئێران لە شووڕەوی ڕێکخراوەیەکی یەکگرتوویان نەبووە. بەڵام ئەوە باش زاندراوە لە زۆربەی کوردەکانی ڕۆژهەڵات لە فیرقەی دێمۆکراتی ئازەربایجان دا وەک حزبی دێمۆکراتی کوردستان کاریان کردوە.

بەڕیز قازی دەقی ئەو نامەیەش کە لە لایەن دەستەی نووسەرانی «کوردستان»دوە بۆ مەلا مستەفا نووسراوە، بۆ ئێمە ناردوە. هیوادارم بە یارمەتیی ئەم زانیارییانە و زانیاریی دیکە، لە دەرفەتێکی دیکە دا، ئاورێکی وردتر لەم دەورەیەی «کوردستان» بدەینەوە.

کوردستان

پەیوەست: چەند ژمارەی کوردستان

مام عەلی گوڵی! نموونەی وەفا و خۆشەویستی بۆ «کوردستان»!

ئەوەی حەز و خۆشەویستیی نیشتمان و پێشەوا و کۆمار و دەیان ساڵ خەباتی پڕلەقوربانیدانی بزووتنەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانی لە دڵ دا بێت و بۆ خۆی یەک لە ئەندامانی کاروانی پڕشانازیی تێکۆشان بێت ، ناتوانێ ڕۆژنامەی «کوردستان»ی خۆش نەوێت. مام عەلی گوڵی، تێکۆشەری دێرینی دیموکرات، دەزانێ «کوردستان» زمانحاڵی خەباتێکی ڕەوا و پەیامی بزووتنەوەیەکی گەورەیە، هەر بۆیە لە گەڵ ئەوەی بۆخۆی نەخوێندەوارە، وەک شتێکی پیرۆز دەڕوانێتە ڕۆژنامەی «کوردستان». هەر کە ڕۆژنامە لە چاپخانە دەگەڕێتەوە، هێشتا بەستەکانمان نەکردوونەوە کە مام عەلی دەگاتە سەرمان. ئەو کردوویە بە ئەرکی خۆی کە هەر جارەی دەیان نوسخەی ڕۆژنامە بە دەستی خۆی و زۆر جاریش بە پێیان دەگەیەنێتە دۆستان و ناسیاوانی خۆی لە شاری کۆیە. مام عەلی، بەهاری رابردوو، لە ڕۆژی ڕۆژنامەنووسیی کوردی دا، بە بۆنەی ئەم وەفا و خۆشەویستییە بۆ «کوردستان»، لە لایەن کۆمیسیۆنی چاپەمەنیی حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە، ڕێزی لێنرا. با ئەوانەی قەدری «کوردستان» نازانن، لە مام عەلییەوە، فێر بن.

با کۆڵەکەیەکی قایمی ڕۆژنامەی «کوردستان» زیاتر بناسین!

هەیاس کاردۆ

وادیاره ڕۆژنامەی «کوردستان» ئەمڕۆژانە جێژنی چەند جێژنی هەیە چونکە چەند بۆنەی جۆراوجۆری لێ کەوتوونەوە سەر یەک. لە لایەک ٦٠٠ەمین ژمارەی لێ چاپ و بڵاو دەکرێتەوە، لە لایەک ٦٧ەمین ساڵی بڵاو بوونەوەیەتی و هەروەها ٤٢ ساڵ لە دەوری نوێی بڵاو بوونەوەی کوردستان تێپەڕ دەبێ. دەگەڵ ئەوانەش دا، ٢٥ ساڵ لە کاری بەردەوامی کەسێک ڕادەبرێ کە لەو ماوەیەدا زۆرترین زەحمەتی بۆ ڕۆژنامەی کوردستان کێشاوە و زیاترین بەرهەمی پێشکەش کردوە. بۆ هەموو ئەو بۆنانە و بۆ بەردەوامیی بڵاو بوونەوەی ڕۆژنامەی "کوردستان" پیرۆزبایی گەرمی خۆم پێشکەشی بەرپرسان، بەڕێوەبەران و کارگێڕانی ئەو ڕۆژنامەیە دەکەم و بۆ زەحمەت و ماندوو بوونی بێ بەرانبەریان سەری ڕێز دادەنوێنم.

ئەوانەی کاری ڕۆژنامەگەری دەکەن لە هەموو کەس باشتر دەزانن بۆ نووسین، چاپ و بڵاو کردنەوەی تاقە یەک ژمارەی ڕۆژنامە چ زەحمەت و ماندوو بوونێک پێویستە. جا بۆ کەسێک کە بەردەوام و بۆ ماوەی ساڵانێکی زۆر ئەو کارە بکا دەبێ ئەو زەحمەت و ماندوو بوونە هەتا چ ڕادەیەک بێ؟ تێکۆشەر کاک قادر وریا کەسێکە لەو بارەوە سنووری ماندوو بوونی بڕیوە و لە دیواری بەرزی زەحمەت و تێکۆشان وەسەر کەوتوە. بە بۆنەی ٢٥ ساڵ کاری بەردەوامی کاک قادر بۆ ڕۆژنامەی «کوردستان» کە بەشی زۆری ئەو ماوەیەش بەرپرسایەتیی گرینگی تێدا هەبووە، بە پێویستی دەزانم باسێکی تایبەتی بۆ تەرخان بکەم و بە چاوی ڕێزەوە لەو ٢٥ ساڵە بڕوانم کە ناوبراو ژیان و توانای خۆی بۆ تەرخان کردوە.

ساڵەکانی دەیەی شەستی کۆچی لە ڕۆژهەلاتی کوردستان کە مەیدانی خەباتی چەکداری گەرم بوو و ژیانی تێکۆشەران لە مەترسیی دایمیی دا بوو، نووسین بۆ ڕۆژنامە، ئەویش بۆ ڕۆژنامەیەکی حیزبی کارێکی هاسان نەبوو. چونکە لە لایەک بە نەبوونی ئەمنییەتی گیانی، نووسەر نەی دەتوانی بە مێشکێکی ئارامەوە دەستبداتە قەڵەم و ئەوەی دڵی دەخوازێ بیهێنێتە سەر کاغەز. تەنیا ئەو کەسانە لە قووڵیی ئەو گرفتە حاڵی دەبن کە وەک کاک قار وریا ژیابن و سنووری نێوان مەرگ و ژیانیان تەنیا هەنگاوێک بووبێ. لە لایەکی دیکەوە نەبوونی ئیمکانی دەستڕاگەیشتن بە سەرچاوەی باوەڕپێکراو گرفتێکی دایمیی بۆ نووسەر بوو کە دەکرێ بڵێم نووسەری ئەوکات نەی دەتوانی زۆری ئاگا لە دنیای دەوروبەری خۆی بێ. لەو ساڵانەدا، بەناچار بەشی زۆری نووسینەکان یان بۆ ئەو باسانە تەرخان دەکران کە پێویستییان بە سەرچاوە نەبوو، یان نووسەر دەبوایە خەو و خۆراکی لە خۆی حەرام کردبا و شەونخوونیی زۆری چێشتبا بۆ ئەوەی سەرچاوەیەک بدۆزێتەوە و پشتی پێ ببەستێ. لەوبارەوە کاک قادر سنووری ماندووبوونی نەدەناسی. جگە لەوانە کار کردن دەگەڵ نووسەرانی وەک شەهید دوکتۆر شەرەفکەندی، شەهید دوکتۆر قاسملوو، یان تێکۆشەر مامۆستا حەسەنزادە کە لە کاری نووسین و وردبینیی دا لێهاتوو بوون کارێکی هاسان نەبوو. ئەوانەی لە دەستەی نووسەرانی ئەوکات دا کاریان دەکرد لەڕاستی دا وەک قوتابیی قوتابخانە دەبوایە وەڵامدەری دەرسی مامۆستا بن و جاری وابوو چەند جار نووسینەکەیان پێ دەنووسرایەوە.

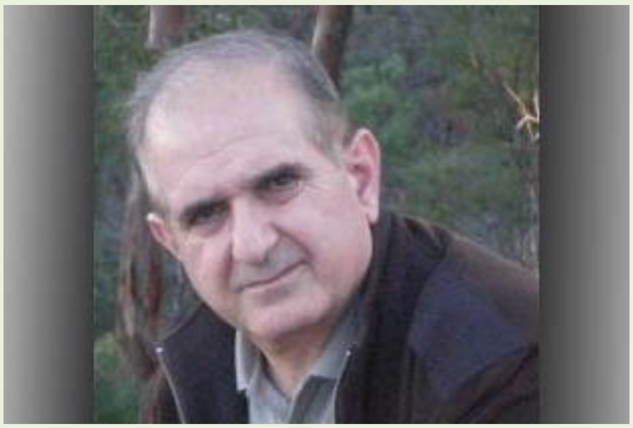

تێکۆشەر قادر وریا لەو ساڵە سەخت و بێ ئیمکاناتانەدا کاری دایمیی بۆ ڕۆژنامەی کوردستان دەست پێ کرد، درێژەی دا و هەروەک دەبینین ئێستاش تێیدا بەردەوامە. هەڵبەت ناوبراو کاتێک دەستی بەکار لە ڕۆژنامەی کوردستان دا کرد لە کاری نووسین دا بێ ئەزموون نەبوو. چونکە وێڕای ئەوە کە خۆی شاعیر بوو، پێشتر یەک لە لاوانی هەڵسووڕی بواری نووسین بۆ گۆڤارەکانی یەکیەتیی لاوان بوو. دەتوانم بڵێم کاری نووسین بەشێکی دانەبڕاو لە ژیانی ئەو لاوە هەڵسووڕە لەو ساڵە سەختانەی خەباتدا بوو کە کەمتر کەسی دیکە لەو تایبەتمەندییە بەهرەمەند بوون. کاک قادر تەنانەت ئەگەر مەجالی بڵاو کردنەوەی ڕۆژنامە و گۆڤاریش نەبووبا خۆی بە ڕۆژنامەی دیوارییەوە خەریک دەکرد و هەر جار ناجارێک هێندێک کاری لەو بارەوە دەکردن. ئۆگریی کاک قادر بە نووسین بە ڕادەیەک بوو کە هیچ وەرەقەیەکی کاغەزی سپی بە ساغی لەبەر دەستی خەڵاسیی نەدەبوو چونکە هەر نەبێ شیعرێک یان قسەیەکی لەسەر تۆمار دەکردن. لەبەر ئەوەش خەتی خۆشە و لە نووسین دا زۆر بە حەوسەلەیە و بە تایبەت زۆریش بە سەلیقە سووژە هەڵ دەبژێرێ، هەر کورتە نووسینێکی وەبەر چاوی لاوانی دیکە کەوتبان سەرنجی زۆریان ڕادەکێشا.

ئەوە ڕاستە زەوق و ئیستیعداد بۆ نووسین بناغەیە، بەڵام خۆماندوو کردن و هەوڵی بەردەوام چەکێکی کاریگەرە کە دەتوانێ نووسەر پێ بگەیەنێ. بۆ نووسینی باش دیارە خوێندنەوەی بەردەوام پێویستە. لەو بارەوە ئەمن کەم کەسم دیوە وەک کاک قادر بە تامەزرۆییەوە خۆی ماندوو بکا و لە خوێندنەوە و نووسیندا بەردەوام بێ. حەز و خولیای کاک قادر بۆ نووسینێکی جوان بە ڕادەیەک بوو کە جێگای لێ فێر بوون بوو. با ئەوە بڵێم ئەوکات کە ئەو بەڕێزە دەستی بە کار لە ڕۆژنامەی کوردستان دا کرد تەنیا سەرچاوەی هەواڵ و زانیاری، یان ڕادیۆکانی فارسی زمانی وەک بی بی سی و ئەوانە بوون یان تاق و لۆق ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانەی لە دەرەوەڕا بە هۆی تیمە پزیشکییەکانی فەڕانسەوی دەهاتنە سکرتاریای حیزبی دێمۆکڕات. ئەو ڕۆژنامانەش پاش کۆن بوون و ئەم دەست ئەو دەست کردن دەچوونە دەستەی نووسەران و جا نۆرەی کاک قادر و هەڤاڵانی دەهات تامیان لێ بکەن. حەوسەلەی کاک قادر بۆ خوێندنەوەی ئەو گۆڤارانە لە تاریف نایە چونکە وەک مێشەنگوین کە دەکەوێتە سەر کۆگای شەکر ئاوا سەری بەسەر

دادەگرتن و هەتا قرتەی لێ نەبڕیبان لە کۆڵیان نەدەبۆوە. لە ڕاستیدا دەستپێکی کاری کاک قادر لە ڕۆژنامەی کوردستان دا هەم لە باری زەمانی و هەم لە باری ئیمکاناتەوە سەختی و چەرمەسەریی زۆری تێدا بووە و ئەگەر توانا و خۆڕاگریی لە ڕادەبەدەری ئەو کەسانە نەبوایە ڕۆژنامە قەت نەی دەتوانی بەردەوام بێ. توانای کاک قادر لەو کاتانەدا تەنیا بۆ ڕۆژنامەی کوردستان تەرخان نەدەکرا و لە ڕۆژنامەش تەنیا لە نووسین دا خۆلاسە نەدەبۆوە. کاک قادر هاوکات بۆ ڕادیۆ دەنگی کوردستانیشی دەنووسی و تەنانەت بەرنامەیەکی حەوتووانەی لەو ڕادیۆیەدا هەبوو. پاشان بەرپرسی گۆڤاری لاوان بوو کە بەشێک لە بابەتەکانی هەر خۆی دەینووسین و کاری پێدا چوونەوە بە هەموو بابەتەکانیشی هەر لە ئەستۆ بوو. هاوکات کاک قادر ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری «تێکۆشەر» بوو کە هەر سێ مانگ جارێک چاپ دەبوو. ئینجا لە ڕۆژنامەی کوردستانیش دا جگە لە نووسین کاری وەرگێڕانیشی لە ئەستۆ بوو کە زۆربەی بابەتە فارسییەکانی دەکردنەوە کوردی. لەوانەش گرینگتر و ماندوویی هێنەرتر کاری هەڵەچنیی پاش تایپ کردنیش هەر لە ئەستۆی کاک قادر بوو کە بەڕاستی هەر لە حەوسەڵەی ئەودا بوو. گێڕانەوەی هەمووی ئەوانە بە قسە خۆشن، بە تایبەت ئێستا کە من دەیان گێڕمەوە وەک بیرەوەریی خۆش و لەبیر نەکراو دێنە بەرچاو کە دڵنیام کاک قادریش ڕابوردووی وەبیر دێنەوە. بەڵام لە مەیدانی کردەوە دا تاقەتبڕ و ماندوویی هێنەر بوون و ئەگەر کەسانی وەک کاک قادر نەبوایەن بڕیان نەدەکرد.

گرینگیی ڕۆژنامەی کوردستان لەو ساڵانەدا (ساڵە سەختەکانی خەباتی چەکداری)، هەر لە چاپ و بڵاو کردنەوەی دا نەبوو. بەڵکوو ڕۆژنامەی کوردستان وەک سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراو بۆ خاوێنیی زمانی کوردی سەیری دەکرا و خۆی قوتابخانەیەک بوو بۆ فێر بوونی زمان. ئەوکات وەک ئێستا زمانی کوردی تەراتێنی پێ نەدەکرا و ئەوانەی دەیاننووسی بە هەست بە بەرپرسایەتیی تەواو دەیاننووسی. ڕاستە بوونی کەسانی وەک مامۆستا حەسەنزادە لەو ڕۆژنامەیەدا ئەو گرینگییەی پێدا بوو، بەڵام دیققەت و کارجوانی و خێرایی فێر بوونی کاک قادر لەو بوارەدا هۆکارێک بۆ ئەو سەنگینییەی ڕۆژنامەکە بوو. حەوسەڵەی کاک قادر لە پێداچوونەوە بە ڕۆژنامە بە ڕادەیەک بوو کە ئەوانەی لە دەوروبەر دەیاندیت خۆیان لێی ماندوو دەبوون. هەموو ئەو خۆ ماندووکردنانە ئیمکانی نەبوو مەگەر حەز و خولیای زۆر بە کاری ڕۆژنامەگەری و قبووڵکردنی بەرپرسایەتییەکی زۆر لەو بوارەدا. ئەوەش شتێک بوو تێکۆشەر وریا بە وشیارییەوە هەڵی بژاردبوو و بە لێزانییەوە درێژەی دەدا.

لە ماوەی ٢٥ ساڵ کار لە ڕۆژنامەی کوردستان دا، بێگومان کاک قادر ئێستا بۆتە خاوەن ئەزموونێکی لە بن نەهاتوو کە دەتوانێ بیخاتە خزمەت زمان و ڕۆژنامەگەریی کوردی. ڕەنگە هەتا ئێستا هیچ کەس وەک کاک قادر بۆ ماوەیەکی ئاوا بەردرێژ و بەردوام لە ڕۆژنامەی کوردستان دا کاری نەکردبێ. لە ماوەی مانەوەی کاک قادر لەو ڕۆژنامەیە دا

هەم حیزبی دێمۆکرات چەند قۆناغی جۆراوجۆری تێپەر کردوون و تووشی ئاڵوگۆڕی زۆر هاتوە، هەم ڕەوتی ڕۆژنامەگەریی کوردی گۆڕانی زۆری بەخۆیەوە دیوە. دیارە ڕۆژنامەی کوردستانیش بە خۆشییەوە ئێستا بە کادری زیاتر و لێزانتر و بە ئیمکاناتێکی دەوڵەمەندترەوە درێژە بە ژیان دەدا. ئەوەی گرینگە کاک قادر دەنێو هەموو ئەو ئاڵوگۆڕانە دا بووە و پێ بە پێ دەگەڵیان ڕۆیوە. ٢٥ ساڵ کاری بەردەوام لە ڕۆژنامەیەک دا کە زمانی حیزبێکی سیاسیی خەباتگێرە و بەرپرسانە هەڵوێست دەگرێ، کارێکی هاسان نیە. ئەگەر کاک قادر لەو بارەوە شانازیی ئەوەی پێ بڕاوە کە ئەو ماوە بەردرێژە تێیدا بمێنێتەوە و بۆی بنووسێ و سەرپەرستیی بکا، نیشانەی تەحەمولی زۆر و هەست بە بەرپرسایەتیی شۆڕشگێڕانەیەتی. ڕەنگە تێکۆشەر وریا وەک هەر مرۆڤێکی دیکە لە کاری حیزبی و سیاسیی خۆی دا خاڵی جێگای گلەیی هەبن و تەنانەت لە کاری تیمییش دا ڕەخنەی بێتەوە سەر، بەڵام هیچکام لەوانە لە گرینگیی خۆڕاگریی ئەو مرۆڤە لە کاری بەردەوامی ڕۆژنامە نووسیی کەم ناکەنەوە.

بۆ ٢٥ ساڵ کاری بەردوامی تێکۆشەر قادر وریا لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دا، وێڕای پیرۆزبایی لێ کردنی، ئاواتی سەرکەوتنی هەرچی زیاتری بۆ دەخوازم و هیوادارم لە داهاتووش بتوانێ ئەو ڕەوتە هەروا درێژە بدا. لەهەمان کات دا داوای لێ دەکەم ئەزموونە بە نرخەکانی خۆی لە بواری کاری ڕۆژنامەنووسی ١٥ (٢٥ ساڵ کاری بەردوام) بخاتە بەردەستی خوازیارانی ئەو بوارە بۆ ئەوەی نەسلێ نوێ دەرسی لێ وەرگرن.

ئوستڕالیا – ١٤ / ١ / ٢٠١٣

لە گەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان» دا لەمەهابادەوە تا پاریس

برایم قەززاق

سەرەتای بەهاری ساڵی ١٣٥٨ بوو کە یەکەم جار پاش کۆماری کوردستان، ڕۆژنامەی «کوردستان» ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان لە نێو خۆی وڵات و بە ئازادی بڵاو کراوە .مەرحووم کاک سەلاحی کوڕی مامۆستا هێمنی هەمیشە زیندوو بانگی کردم بچمە کۆمیتەی نیزامیی حیزب! کە وەژوور کەوتم پێیان کوتم ئەوە ڕۆژنامەمان بۆ هاتووە و دەبێ بیانبەیە «خانەی جەوانان» و بیانفرۆشی دانەی بە ٥ قران. چەندین ژمارەی « کوردستان «م لە سەر دەستی دانان و بەرەو خانەی جەوانان وەڕێ کەوتم. لە ساڵۆنەکەی سمینارێک بوو گەیشتمە بەر دەگا، پۆل پۆل خەڵک دەهاتن و منیش بە دەنگی بەرز دەمکوت: «ڕۆژنامەی کوردستان – ڕۆژنامەی حیزبی دێمۆکرات! دانەی بە ٥ قڕانی «!

هێندەم پێ نەچوو زۆرم فرۆشت و کاک سەلاحی کوڕی مامۆستا هات و پرسی بە چەندیان دەفرۆشی ؟ پێم کوت بە ٥ قڕانی !! کوتی کاکم (مەبەستی بابی واتەمامۆستا هێمن بوو) دەڵێ بە تمەنێکی بفرۆشن! کوتم جا هەر ئەوەندەم ماوە ، ئەوانی دیکەم بە ٥ قرانی

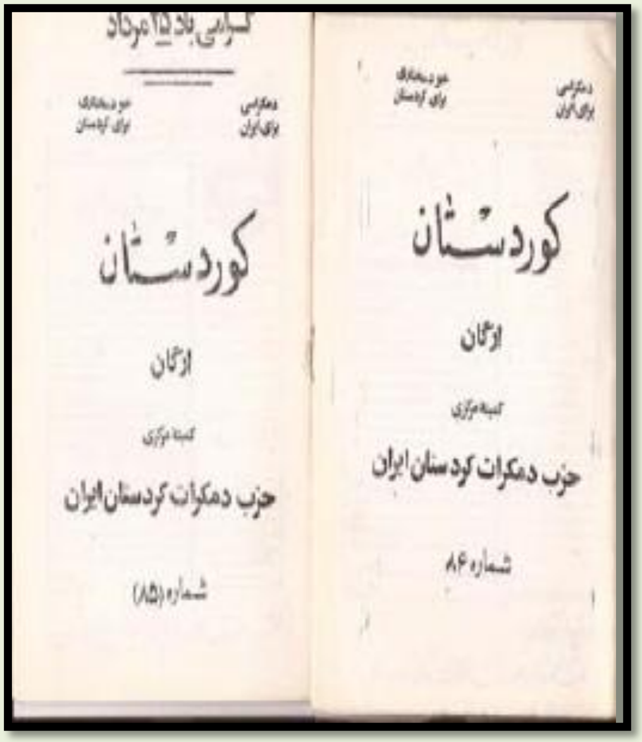

فرۆشتوە. کوتی بزانە باقییەکەیان لێ وەر ناگری! منیش چوومە نێو ساڵۆنەکە، بە بەڕێوەبەری کۆڕەکەم کوت ڕۆژنامەم فرۆشتوە بە ٥ قڕان بەڵام تازە پێیان کوتم دانەی بە تمەنێکی یە ، تکا دەکەم بە بڵیندگۆکە پێیان بڵێ.گەڕاوە و کوتی نا ! بۆ خۆت برۆ پێیان بڵێ باشترە و دەشت ناسن. هەر چۆنێکی بوو، نۆرەم هات و چوومە پشتی بڵیندگۆیەکە و کوتم : هەر کەس ڕۆژنامەی لێ کڕیوم ، دانەی بە ٥ قڕانی نییە ،ئەو لە بەر درگا ڕاوەدوستم باقی یەکەم بدەنێ ! سمینارەکە تەواو بوو و لە بەر دەرگا ڕاوەستام ، هەر چی دەهات ٥ قران و تمەنێکی دە مستم دەنا ، وا بوو پووڵی ڕۆژنامەکەم بە زیادەوە وەگیر کەوتەوە.

باشم وەبیر نایە ئەو ژمارەیە ٥٤ یا ٥٥ بوو کە لە شارێکی دیکە چاپ کرا بوو و قەوارەیەکی ڕێکوپێکی هەبوو گەورە و چەند لاپەرە بوو . دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامە، ئەوانی وەبیرم دێن « شەهید کاک دوکتور قاسملوو، مەرحوومی مامۆستا هێمن ،شەهید کاک جەلالی میراوەیی ، مەرحووم کاک کەریمی حیسامی، جەنابی مامۆستا عەبدوڵلای حەسەن زادە بوون . لە دەفتەری حیزب کە ژوورێکی تایبەتی هەبوو و لە تەبەقەی یەک بوو ، مامۆستا هێمن و مامۆستا عەبدوڵلا و کاک جەلال لە ژوورێکی دا کاریان دەکرد. کاک جەلال لە تایپ کردن زۆر ئازا بوو، بە هەر دە قامکان تایپی دەکرد، مامۆستا هێمن بە وتارەکان دا دەهاتەوە .

لەو ساختومانەی کە ڕێبەرایەتیی حیزبی تێدا بوو لە ژێرەوە ژوورێکیان تەرخان کرد بوو بۆ دەزگای ئۆفسێت. ، بەو دەزگایە ٣ -٤ ژمارەی پێ چاپ کرا بەڵام من پاشان ئەو دەزگایەم نەدیتەوە و نازانم چی بە سەر هات . شەڕی داسەپاو مەودای نەدا لە شاری دا بمێنینەوە و ناچاری کردین بەرەو سنووری گەرمێنێ برۆین .

لە بەشی ئینیتشارات، گەنجان یارمەتیان دەکرد،کە بە داخەوە بەشی هەرە زۆریان بێ ئەزموون بوون و کاک جەلال فێری دەکردن. بەڵام داخی گرانم لە شەڕی ٣ مانگە دا کاک جەلال کەوتە بۆسەی جاش و پاسداران و گیراو لە سەردەشتێ گوللەبارانیان کرد. روحی شاد بێ.ئەو خەسارە بۆ حیزب زۆر گران تەواو بوو، هەمووی ٨ مانگ بوو حیزب دەستی بە کار و تێکۆشان کرد بۆوە و هێشتا جێگای خۆی مەحکەم نەکردبوو کە باشترین کادری حیزبی و بە ئەزموونترین کارگێڕی بەشی چاپەمەنی شەهید کرا، رووحی شاد بێ. ئەو ماوەیە کە حیزب تێکۆشانی لە نێو شاری دا هەبوو هەمووی نەگەیشتە ساڵێک و بە داخەوە کاری چاپ کردنی ڕۆژنامە بە زۆر هۆیانەوە وەدرەنگی دەکەوت. دەستەی نووسەران بەردەوام لە هاتوچۆ دابوون.کۆبوونەوەکانی حیزبی و دانیشتنەکانی «دەستەی نوێنەرایەتیی گەلی کورد « و شەڕە داسەپاوە

نەخوازراوەکان هەموویان کۆسپی سەرڕێی چاپی ڕۆژنامە بوون . بۆیە لە نێوان ٢ ساڵی ١٣٥٨ - ٥٩ دا کەمتر لە ٢٠ ژمارەی لێ چاپ کرا. ئەو ژمارانەی کە لە ساباڵخ چاپ دەکران بەشێوەی ژمارەکانی پێشوو لە قەوارەیەکی گەورەتر دا بوون، بەڵام کاتێک شارەکانمان بە جێ هێشت و ئیمکاناتی چاپ کردن ئەوە نەبوو کە لە شارەکان دەست دەکەوت،ژمارەکانی دوایی بە دەزگای «پۆلی کۆپی» و بە تایپی زۆر کۆن تایپ دەکران. نەبوونی کەسی بە ئەزموون لە باری چاپ و بڵاوکردنەوە گرفتی بۆ هەموو لایەک هەبوو، بێ ئەزموونی لەو بارەوە و نەبوونی کاغەزی باش! لاپەڕەکانی ڕۆژنامەی بە جارێک تێک دابوو. ئەو دەم کاغەزی ستاندار وەکی (A4) زۆر کەم دەست دەکەوت،

هەربۆیە ئەگەر چاوێک لە و ژمارانە بکەین کە لە «شیوەجۆ «(بنکەی دەفتەری سیاسی لە ناوچەی ڕەبەت) چاپ کراون ٣.٥ سانتی میتر درێژتر و هەر وەها کاغەزێکی وەک پەڕۆ کە جەوهەری بڵاو دەکردەوە و لاپەڕەکانی گەلێک ناشیرین دەکرد و جاری وا هەبوو بە باشی دێڕەکانیش نە دەخوێندرانەوە !

بە درێژایی تەمەنی ڕۆژنامەی «کوردستان» تەنیا بۆ ماوەی نزیک بە ٢ساڵ شتێک کەمتر ،ڕۆژنامەکە لە شاخی دەردەچوو بەرگی هەبوو . وەک لە وێنەکە دا دەبینرێ لە سەرەوە نووسرابوو ، «دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان» خوارتر بە گەورە نووسرابوو کوردستان . لەخوراتریش نووسرابوو «ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی

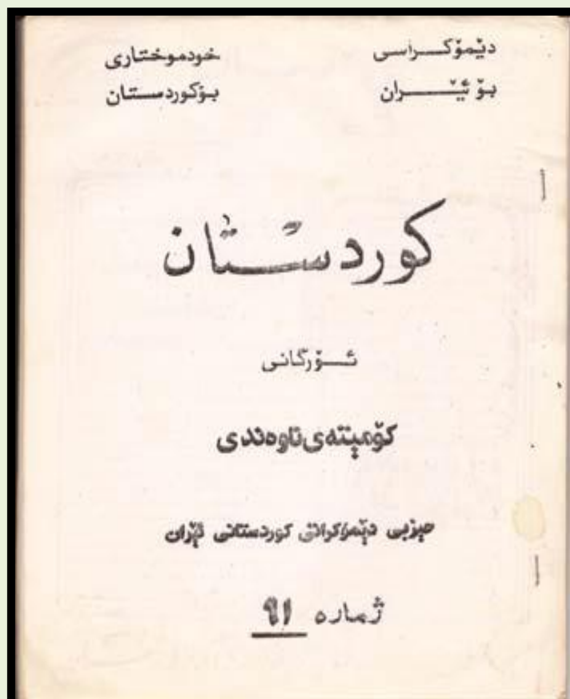

دێموکراسی
بۆ ئێران

خودموختاری
بۆکوردستان

کوردستان

ئۆرگانی

کۆمیتەی ناوەندی

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

ژمارە ٩١

دێموکراتی کوردستانی ئێران «. ژمارەکانی کوردستان تا کۆنگرەی ٤ی حیزب ئەو درۆشمەیان لە سەر نەبوو (دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان) لە پاشی کۆنگرە ئەو درۆشمە لە لاپەڕەی یەکەم و لە سەرەوەی دەنووسرا، بۆ ماوەی زیاتر لە ٢٥ساڵێک ئەو درۆشمە ڕەچاو کرا، بەڵام ئەویش وێڕای زۆر درۆشمی دیکە لە سەر لاپەڕەکان نەما. لە ماوەی ئەو ٤٢ساڵە کە «کوردستان» بەردەوام چاپ کراوە تەنیا

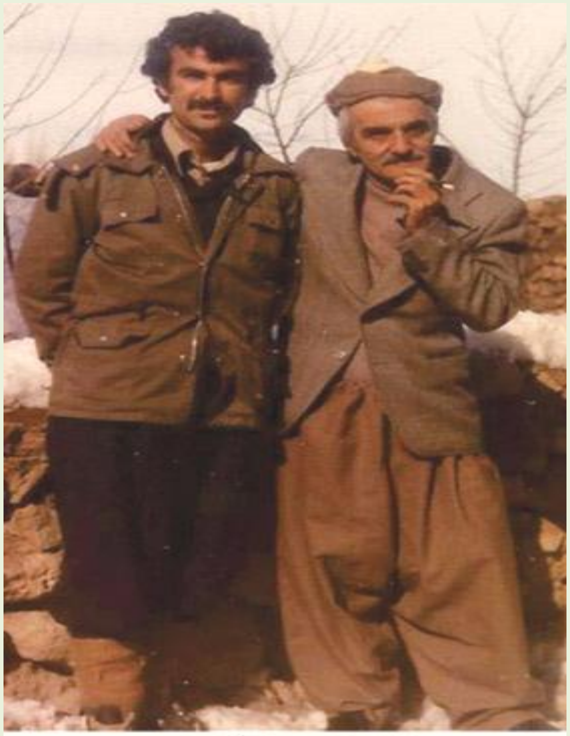

ماموستا هێمن لەگەڵ نووسەر

شێوەی نووسینی وشەی « کوردستان « هەر وەک خۆی ماوەتەوە و گۆڕانی بە سەر دا نەهاتوە .

ساڵی ١٣٥٨ ڕۆژنامە نرخی تمەنێک بوو، ساڵی ٥٩ بوو بە ٢ تمەن. لاپەڕەکانی ڕۆژنامەی «کوردستان» کەم وابووە کە چەند ژمارە بە قەدەر یەک بن، جاری وا هەبوو ٢٠ لاپەڕە بوو، جاری واش بوو لە زیاتر لە ٤٠ لاپەرە داچاپ دەکرا .

لە ساڵەکانی ٦٠ ی هەتاوی دا ئەوەی لە ڕۆژنامەی کوردستان دا زۆربەی لاپەرەکانی بە خۆیەوە تەرخان دەکرد هەواڵەکانی شەر و حەماسەخوڵقێنەرەکان واتە هێزی پێشمەرگە بوو. ئیستا کە لە بەردەستم دا هەن و چاویان لێ دەکەم «کوردستان « توانی بەشێکی مێژووی پرشنگداری نەتەوەکەمان تۆمار بکا و لە فەوتانیان رزگار بکا.

لە ساڵی ١٩٨٥چوومە پاریس و لە دەفتەری حیزب، هاوکاریی بەشی ئینتیشاراتم دەکرد. جیگای خۆیەتی یادی ئەو دۆستانە بکەمەوە کە لە گەڵ بەشی ئینتیشاراتی دەرەوە هاوکارییان هەبوو یا هاوکارییان کردووم. لەو کەسانە کاک مستەفای ئەبریشەمی زۆر شارەزا و فارسیزانێکی باش و بە ئیبتیکار بوو، زۆر ڕۆژان بە ٣-٤ کەسان زیاتر لە ١٥ساعەت کارمان دەکرد. پاشان کاک ڕەحمانی نەقشی یادی بەخێر، توانی داهێنەرێکی باش بێ لە باری کاری فەننی و تەرحی جوان و ڕێکوپێکی خەبەرنامە و هەموو ئەو نامیلکانەی دەبا لە دەرەوە چاپ و بڵاو کرابانەوە. بۆ ماوەی ٣ساڵ کە بوومە بەرپرسی ئینتیشاراتی دەرەوە، منیش بە نۆرەی خۆم ئەوەندەی بۆم کرا خزمەتم کرد. گەورەترین کارێکی کە من کردم و بۆ هەمیشە دەتوانی حیزب کەڵکی لێ وەر بگرێ

ئامادە کردنی ئارشیوی حیزب بوو کە تا ئەو کاتی کەس فکری ئارشیوی نەکردبۆوە !!
کاک عەوڵای قادری یادی بەخێر و روحی شاد بێ تەنیا کەسێک بوو کە زۆر زۆر یارمەتی بەشی ئینتیشاراتی دەدا، هەموو ئەو لاپەڕانەی چاپ دەکران کۆنترۆڵی دەکردن، بۆ بەڕێ کردنیان دەهاتە ژووری کاروباری ئینتیشاراتی، بەستەکانی دەگەڵ دەپێچامەوە، کەسێکی دیکە، مەنسوورەی یەغمایی،
ماڵی ئاوەدان بێ، کچێکی فارسی کورد خۆشەویست بوو، مەنسووره زۆرتر بەشەکانی فارسیی کۆنترۆڵ دەکرد، فارسییەکەی باش بوو، سیاسەتی حیزبیشی دەزانی ولە نێو حیزب دا چەند ساڵێک مابۆوە و زۆر یارمەتی دەکردین . یادیان بەخێر بێ .
لە کوردستانەوە،ڕۆژنامەی «کوردستان»یان بۆ دەناردین تا لە دەرەوە چاپی کەینەوە، بەڵام بەداخەوە هەر وەکی لە سەرەوە باسم کردوە لاپەڕەکانی زۆر بە خراپی و لە سەر کاغەزی خراپ پۆلی کۆپی دەکران و وشەکان بەشێکی زۆریان نەدەخوێندرانەوە یا بە کەم رەنگی دەردەچوون. ئێمە دەبا هەموومان خوێندباوە و بە قەڵەمێکی بەسەر وشەکان دا هاتبابینەوە تا باشتر بخوێندرێتەوە .کاتێکی من ئەو ئەرکەم پێ ئەسپێردرا داوام کرد کە ئەسڵی لاپەرەکانی «کوردستان» بەڕێ بکەن تا رێکوپێکتر و زووتر بتوانین چاپی بکەینەوە .ئەوەندی من لە بیرم مابێ نزیک بە ١٥٠٠ نوسخەی «کوردستان» چاپ دەکراوە و وای لێ هات کەمتر بۆوە و گەیشتە ٥٠٠ دانە. ئێمە رۆژنامەی «کوردستان»مان چکۆلە دەکردەوە، واتە ٢ لاپەرەی دەبوو بە لاپەرەیەکی (A4). ئەو رۆژنامەیە و بڵاوکراوەکانی دیکەمان بە پۆستدا بەڕێ دەکرد بۆ ئامریکا و ئۆستralیا و تەنانەت بۆ خوێندکارانی کورد و فارس لە مۆسکۆ. لە تەواوی وڵاتانی ئوروو پایی کۆمیتەی حیزبی هەبوو بۆ هەموویان دەچوو. لە دەفتەری حیزب دەزگایەکی لێ بوو بۆ خۆمان تەمرمان لێ دەدا و حیسابمان دەکرد بۆ بەستەیەکی ١ – ٢– ٣.. کیلۆیی، چەندی تەمر دەوێ . بڵاو کردنەوەی رۆژنامەی «کوردستان» لە دەرەوە زۆرتر لە نێو زانکۆکان دا بڵاو دەکراوە.با راستییەکیش بڵێم خوێنەرانی رۆژنامەی کوردستان لە سەردەمی کۆمارەوە کە کوردستان چاپ کراوە تا ئێستا بەشێکی زۆریان قەرزداری ئەو رۆژنامەیەن، زۆر کەس تەنانەت ئامادە نەبووە پووڵی رۆژنامەکەش بدا !
رۆژنامەی «کوردستان» ئەو بەشەی لە ساڵەکانی ٥٠ی هەتاوی لە عێراق چاپ کراوە، نزیک بە ٣٣ ژمارەیە.چەند ژمارەیەکی بە فارسییش چاپ کراوە بەڵام لە سەر وشەی» کوردستان « دەنووسرا (ضمیمه)! لە ژمارەکانی دواتری را تا بە ئێستا بە کوردی و فارسی چاپ کراوە. ئێستا کە ژمارە ٦٠٠ ی «کوردستان» بە شانازییەوە کەوتۆتە بەر دەستی خوێنەرانی و لە رۆژانێک دا بابەتەکانی نووسراون و یا لە ژێر چاپ دابوون و کەوتوونە بەر رەهێڵەی تۆپ و دەسرێژی جینایەتکاران بەڵام بە خۆشییەوە تەمەندرێژ بووە و وەکی هەمیشە تیشک هاوێژ بووە. بەو ئاواتە، جارێکی دیکەش ئەو رۆژنامەیە لە شاری مەهاباد و هەموو شار و گوندێکی رۆژهەلاتی کوردستان،بەئازادی بکەوێتەوە دەستی خوێنەران و خۆشەویستانی خۆی.
ئەوەندە ماوە یادی خێری هەموو ئەو مامۆستا و تێکۆشەرانە بکەمەوە کە رۆژنامەی «کوردستان»یان تایپ و چاپ کردوە، وتارەکانیان وەرگێڕاوەتە سەر زمانی فارسی. بەداخەوە بەشێکی زۆریان شەهید بوون و لە نێومان دا نەماون یادیان بەخێر و رووحیان شاد بێت.

==

لە »پەلی بێکەس«ەوە بەرەو رۆژنامەی «کوردستان»

شوکری تەریق

ڕێبەندانی سالی ١٣٦٠ ، ئێوارەیەکی درەنگ لەبەر دەرگای پەلی بێکەسی هیزی پیشەوا، ماشێنی یەکیەتیی لاوانی مەهاباد رایگرت. بەرپرسی یەکیەتیی لاوان دەگەڵ چەند پیشمەرگەی دیکە لە ماشینەکە هاتنە خوارێ، بە دیتنی ماشێنەکە پێشمەرگەکان دەستیان کرد بە کۆ کردنەوەی ناو ژوورەکە و خۆتوندوتوڵ کردن، میوان وەژوور کەوتن.
بەرپرسی یەکیەتیی لاوان گوتی فەرموون کاک سەعید! کاک مستەفا!
ئیمە ئەوانمان نەدیتبوو، هەر بۆیە نەماندەناسین، کە دانیشتن ئەو کات بە سرتە و خۆرتەی پیشمەرگەکان زانیمان کە ئەندامانی دەفتەری سیاسین واتە شەهید کاک د. سەعید و کاک مستەفای هیجری بوون کە بۆ هێندیک کاروبار، دەبا پەلەکەی ئیمە بردبایاننە نێو شاری مەهاباد.
بە دوای هێندێک حەسانەوە، شەهید کاک سەعید رووی لە بەرپرسی یەکیەتیی لاوان کرد و گوتی: ئەو هەمووە لاوانە لەم پەلە کۆ بوونەوە بۆچی ئیمە هەر داوا لە کۆمیتەی شارستانی مەهاباد دەکەین کە هیندیک لاومان بۆ کاروباری ئینتشاراتی پێویستە ئەدی بۆ وەڵاممان نییە ئەوە نییە ئەو هەمووە لاوەمان هەیە .
زۆری پێنەچوو کە کۆمیتەی شارستانی مەهاباد نامەیەکی بۆ لکی ئیمە نارد کە دەبێ ئەمن بۆ کاری و باری ئینتیشاراتی بنیردرێم بۆ دەفتەری سیاسی. ئەو کات لە نێو پێشمەرگەکانی هیزی پیشەوا بە دەفتەری سیاسیان دەگوت « سەرێ « . هەر کەس کاری بە دەفتەری سیاسی نەبا، یان بانگ نەکرابا ئیزنی نەبوو بۆ لای دەفتەری سیاسی بچی. هاورێیەکی خۆم کە ئەو کات پەیکی نێوان دەفتەری سیاسی و هاورێیانی

حیزبی کە لە تاران بوو ، هەمیشە لە لای ئێمە راهاتوچۆی دەکرد، پێمگوت ئەگەر لە سەفەررا هاتیەوە ئەمنیش دەگەڵت دیم، نامەم پێیە کە بێم بۆ دەفتەری سیاسی .

رۆژی ٢٠ سەرماوەزی ١٣٦٠ی هەتاوی لە گوندی ئامێد بەرەو « سەرێ» وەرێ کەوتین. لەبەر بەفری زۆر کە لەم زستانەدا باریبوو لە قاوەخانەی کاوڵان را بە پێیان وەرێ کەوتین. لای ئێوارێ گەیشتین. بە دوای هیندیک لێپرسین و تەلەفونکردن ئیزنیان دام بچمە میوانخانەی دەفتەر، وەختی نانخواردنی شەوێ بوو،کە دەهاتم بچمە ناو ژوری سالۆنەکە لەبەر دەرگای میوانخانەکە چاوم بە کەوش (پێڵاو)ی یەکرەنگ کەوتن کە دەگوت کوولەکە تەمبەڵەن لەسەر یەکیان داناون، بۆ من شتیکی سەیر بوو، ئەو کەوشە نایلۆنە یەکرەنگە ، لە ناو پیشمەرگەکان ئەم جۆرە کەوسانە هەر باو نەبوون ، هەر کە وەژوور کەوتم، بەخۆم گوت کۆرە خۆ ئەوە هەموو بەرپرسانی ئەم حیزبە لیرە کۆبوونەوە. لە پر چاوم بە هیندێک دوست و ئاشنای خۆم کەوت کە قەت فکرم نەدەکرد ئەوانە لیرە بن. ئەوەش دەبی بلیم نان و شیرێژیان هەبوو، کە بەراستی بۆ خواردن نەدەبوو. بەدوای نان خواردن دەگەڵ کارگێرانی رادیووئینتیشارات چوومە، ژوری ئەوان کە بەراستی بەغەیری وەتاغ وەک هەموو شتیک دەچوو، کە هەم ژوری کار، خەوتن و حەسانەوە بوو.

بەیانی شەهید کاک د.سەعید وەژور کەوت ئەو کات بەرپرسی رادیۆ وئینتیشارات بوو، گوتی باشە کورەکان دەناسی؟ باشە دەزگاکانت دیوە؟ گوتم نا، رووی دەکورەکان کرد گوتی ئەە بۆ نیشانتان نەداوە ، ئەمن وەمزانی ئیستا دەمبەنە ژوری چاپخانە کەچی لەسەر مێزیکی ژنگاوی ماشینیکی تەکسیرو دوو دانە تاییی شکاویان پینیشان دام هەر پیم سەیر بوو.

ئەمیش وەک ئەوانی دیکە دەستم بەکار لە بەشی رۆژنامەی کوردستاندا کرد، دەبێ ئەوە بڵێم لە لە باری تکنیکی چاپەمەنییەوە یەکجار لاوازو دواکەوتوو بووین، هەموو کاروباری رۆژنامە و ئینتیشاراتی بە چەسپ و مەقەست و دەستنووس بەرێوە دەچوو، بەڵام ئەگەر تەمەشای ناوەرۆک و بابەتەکانیت کردبا، لە ریزی رۆژنامە باشەکانی ئەم کاتە بوو، هەروەها خاوەنی زۆر نووسەری بەتوانا و بە ناوبانگی حیزبەکەمان و هەروەها دەتوانم بڵێم نووسەرانی رۆژهەلات بابەتیان بۆ دەنووسی بۆ وینە: شەهید کاک دوکتور قاسملوو، شەهید کاک دوکتور سەعید، بەریز ماموستا عبدالله حەسەن زادە، بەریز کاک مستەفا شلماشی ، بەریز کاک فتاح کاویان ، بەریز و نەمر کاک تەها عەتیقی، بەریز کاک بێهروز کوردپوور و زۆر هاورێی دیکەش .

دەتوانم بلیم دەگەڵ هەموو گیروگرفتیکی ئاڵوگۆرێ جێگا و نەبوونی کەرەسە و سەرقاڵی نووسەرانی دەگەڵ شەرێکی نابەرامبەر و دژی کۆماری ئیسلامی بەردەوام بوون و تیدەکۆشان بەوەخت و لە کاتی خۆیدا رۆژنامەی کوردستان بگاتە دەستی خوێنەرانی .

ئێستا کە رۆژنامەی ژمارە ٦٠٠ی کوردستان ئامادە دەکرێ و بڵاودەکریتەوە، دەستخۆشی و پیرۆزبایی لە هەموو کارگێرانی و هاوکارانی ئەم رۆژنامەیە دەکەم، ئاواتەخوازم رۆژێک بێ رۆژنامەی کوردستان دیسان لە کوردستانی ئازاد و سەربەخۆ بگاتە ئۆگرانی رۆژنامەی کوردستان .

رۆژنامەی «کوردستان» لە شاخی

عەلی لالە

یەکێک لەو رۆژنامانەی کە ئینسان دەتوانێ وەک سەرچاوەیەک بۆ فێر بوونی زمانی کوردی کەڵکی لێوەرگرێ بەبێ موبالغە رۆژنامەی کوردستان زمانحاڵی حیزبی دێمۆکراتە. لەو رۆژنامەیە دا نووسەرانی کوردیزانو سیاسەتوانانی بەتوانا و راستوێژ کاریان تێدا کردوە. ئەو رۆژنامەیە بە ئیمکاناتێکی زۆر کەم، بەڵام بە دەستەی نووسەرانێکی بەهێز و، بەشی تکنیکییەکی دڵسۆز و ماندوو نەناس دەردەچوو.

دەستەی نووسەرانی ئەو رۆژنامەیە (کە ئەو کات مانگانە دەردەچوو)، سەرچاوەیەکی ئەوتۆیان لەبەر دەست دا نەبوو بۆ کەڵک لێوەرگرن بۆ نووسینی بابەتەکانیان. تەنیا سەرچاوەیەکی بەرۆژ کە یارمەتیی دەستەی نووسەرانی بۆ نووسینی بابەتەکانیان دەدا «بولتن خبری» بوو. ئەو «بولتن خبری»یە دەستەیەک لە ئەندامانی حیزب لە بەشەکانی رادیو دەنگی کوردستانو رۆژنامەی کوردستان بە زەبت و پیادە کردنی هەواڵ و تەفسیرەکانی رادیۆ تاران، ئەمریکا، بی بی سی، فەرانسە، ئاڵمان و ... دەهاتە بەرهەم. جارو باریش هێندێک رۆژنامەو گۆڤار دەگەیشتنە دەستەی نووسەران کە ماوەیەکی زۆری بەسەر چاپو بڵاو کرانەوەیان دا تێپەڕیبوو. بەوحاڵەش ئەگەر ئێستا بە ئارشیوی «کوردستان» دا چاوێک بخشێنین دەبینین کە چەندە بابەتەکانی ئەو رۆژنامەیە بەهێز و پڕنێوەرۆک و واقیعبینانە نووسراون.

ئەو رۆژنامەیە لە شاخ بە دەزگای دەستی و بە کەرەسەیەکی زۆر سەرەتایی تایپ و چاپ

دەکرا. جاری وابوو ١٠ رۆژی دەخایاند تا ماددەکانی تایپ دەکران و ، ٣ تا ٤ رۆژی دەخایاند تاژمارەیەکی لێ تەکسیر دەکرا.

لە بەرەبەری دەرچوونی شەشسەدەمین ژمارەی «کوردستان» سوپاسی گەرمی خۆم ئاراستەی هەموو ئەو دڵسۆزانە گەلەکەمان دەکەم کە لە دەرچوونو بەردەوام بوونی ئەو رۆژنامەیە زەحمەتیان کێشاوە و ئێستاش زەحمەت دەکێشن.

«کوردستان» لە دوو قۆناغی جیاوازدا

مادح ئەحمەدی

ئەگەر بمانەوێ قسەی لە سەر ڕۆژنامەی «کوردستان» بکەین ئەوا دەبێ لە لایەنی جیاوازەوە بە شێوەیەکی ورد و بابەتیانە بچینە ناو بابەتەکەوە. ئەمەش بێگومان پێویستی بە کاتێکی تایبەت هەیە. ڕۆژنامەی کوردستان تا ئێستا بە قۆناغی جیاوازدا تێپەڕ بووە و هەوراز نشێوی زۆری بینیوە. ١١٣ ژمارەی لە سەردەمی کۆماری ١١ مانگەی کوردستاندا بڵاو کراوەتەوە, چەند ژمارەی لە تەوزیر دەرچووە و دواتر خولی نوێی ڕۆژنامەی کوردستان لە سەرەتای دەیەی ٧٠ی زایینی سەدەی رابردوودا بە سەرنووسەریی د.عەبدولڕەحمانی قاسملوو لە بەغدا دەستی پێ کردوە.

ئەگەر بمانەوێ قۆناغێکی دیکەش بە مێژووی ڕۆژنامەی کوردستان زیاد بکەین ئەوا لێکترازانی ڕیزەکانی حیزبی دێموکرات لە ساڵی ٢٠٠٦ دا دەستپێکی قۆناغێکی نوێیە لە ژیانی ڕۆژنامەی «کوردستان»دا. چونکە بە دابەشبوونی حیزبی دێموکرات ڕۆژنامەی کوردستانیش دابەش دەبێ و هەر دوو لای حیزب بە هەمان ناوەوە تا ئێستا ئەو ڕۆژنامەیە بڵاو دەکەنەوە. ئەوەی لێرەدا گرنگە، قسە کردنە لە سەر دوو قۆناغی مێژووی ڕۆژنامەی کوردستان کە یەکەمیان قۆناغی کۆمارە و دوو هەمیان خولی سێیەمی ڕۆژنامەی کوردستانە بەملا.

قۆناغی یەکەم: سەردەمی زێڕین

لە سەردەمی کۆماری ١١ مانگەی کوردستاندا ڕۆژنامەی کوردستان ١١٣ ژمارەی لێ بڵاو دەکرێتەوە. ئەم سەردەمەی ژیانی ڕۆژنامەی «کوردستان» خاوەن چەند تایبەتمەندییە کە کوردستان لە گەڵ قۆناغەکانی دواتری جیا دەکاتەوە. بۆیە دەکرێ ئەم قۆناغە ناو بنێین سەردەمی زێڕینی ڕۆژنامەی «کوردستان».

لە سەردەمی کۆماردا، «کوردستان» وەک ئۆرگانی فەرمیی حیزبی دێموکرات تەعبیری لە سیاسەتەکانی کۆمار و حیزبی دێموکرات کردوە. یەکێک لە خاڵە هەرە گرنگەکانی ئەم قۆناغە ئەوەیە کە ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ناو خەڵک چاپ و بڵاو دەبێتەوە، واتە لە ناو ئەو خەڵکەیدا کە لە ژێر دەسەڵاتی کۆماردا بوون و پێویست بووە ڕۆژانە ئاگاداری سیاسەتەکانی کۆمار و ڕووداوەکانی دەورووبەریان بن. لەم سۆنگەیەوە دەبینین واقیعیەتەکانی ئەو کاتی ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی کۆمار و تا ڕادەیەک ناوچەکانی دیکەی خۆرهەڵاتی کوردستان لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا گرنگیان پێدراوە و ڕەنگدانەوەی هەبووە. هەر ئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ناو خەڵکدا برەوی هەبێ و لەو ڕێگایەوە خەڵک ئاگاداری ڕووداو و پێشهاتەکانی دەوروبەریان بن.

ئەگەر چاو لێ بکەین دەبینین یەکێک لە ئەرکەکانی هەر ئامرازێکی میدیایی ئەوەیە کە ڕاستییەکان بگوازێتەوە بۆ ناو خەڵک و لەو ڕێگایەوە کار بکاتە سەر ڕای گشتی و فۆرمی پێ بدا. ئەگەر لەم سۆنگەیەوە چاو لێ بکەین دەبینین ڕۆژنامەی «کوردستان» وەک

سەرەتایەک توانیویە تا ڕادەیەک لەم بوارەدا سەرکەوتوو بێ و دەتوانین بێژین دەستپێکێکی باش بووە.

لایەنی پیشەیی ڕۆژنامەی «کوردستان» لە سەردەمی کۆماردا یەکێکی دیکە لەو خاڵانەیە کە ئەگەر بە شێوەیەکی بابەتیانە کاری لە سەر بکرێ ڕەنگە دەیان وتاری زانستی هەڵ

بگرێ. لە بەر گرنگیی ئەم لایەنە لێرەدا لە چەند خاڵدا کورتە ئاماژەیەک بەم لایەنە دەکەم. یەکەم: گرنگیدان بە هەواڵ و ڕووداوەکانی دەوروبەر، دووەم: هەوڵدان بۆ گواستنەوەی بۆ ناو ڕای گشتی لە زووترین کاتدا، سێیەم: گرنگیدان بە هەواڵی پێوەندیدار بە کورد و کێشەی کوردەوە لە پارچەکانی دیکەی

کوردستان و شوێنەکانی دیکە، چوارەم: گرنگیدان بە کۆمەڵێک چەمک وەک دێموکراسی، ئازادی، مەسەلەی ژنان و لاوان و... پێنجەم: هەوڵدان بۆ پەرەپێدان بە کاروباری راگەیاندن و بڵاوکردنەوەی ئاگاداری بە نیسبەت ئەوە کە رۆژنامەی «کوردستان» لە ئورووپا و پارچەکان و شارەکانی دیکەی کوردستان پێویستی بە هەواڵنێر هەیە.

ئەوانەی کە لە کاری میدیایی تێ بگەن دەزانن کە هەواڵ لە میدیادا گرنگییەکی تایبەتی هەیە و بناغەیە و هەروەها «کات» لە راگەیاندندا زۆر گرنگە. لە لای ئەمەشدا بە گرنگیدان بە

هەواڵی بە شەکانی دیکەی کوردستان و کورد لە جیهاندا یەکێکی دیکە لە بایەخەکانی راگەیاندنی بە ناوی «دراوسێیەتی» لە بەرچاو گرتوە. هەروەها وەک ئەرکێکی میدیایی بە گرنگیدان بە بابەت و چەمکی جۆراوجۆر کە نموونەکانی لە سەرەوە ئاماژەیان پێدرا، گرنگی بە رۆشەنگەری و دروستکردنی وشیاریی جۆراوجۆر و رای گشتیی داوە.

ئەم چەند خاڵەی کە ئاماژەیان پێدرا، لە تایبەتمەندییەکانی میدیاییەکی پیشەیین کە ٦٧ ساڵ لەمەوبەر لە رۆژنامەی «کوردستان»ی سەردەمی کۆمار گرنگیی پێ دراوە. ئەمەش وەک سەرەتایەکی گرنگ و پیشەیی دەتوانین لە دەستپێکی ژیانی رۆژنامەی «کوردستان»دا چاوی لێ بکەین.

قۆناغی دووەم: داکشان

قۆناغی دووەمی ژیانی رۆژنامەی «کوردستان» قۆناغێکە کە هەڵکشان و داکشانی زۆری تێدایە. بەڵام بە گشتی دەتوانین بێژین لەم قۆناغەدا رۆژنامەی «کوردستان» زۆربەی تایبەتمەندییەکانی سەردەمی زێڕینی خۆی لە دەست دەدا و زیاتر روو لە داکشان دەکا. ئەم قۆناغەش لە سەرەتای دەیەی ٧٠ی زایینیی سەدەی رابردوودا بە دووبارە دەرکردنەوەی رۆژنامەی «کوردستان» لە بەغدا دەست پێ دەکا. پێش هەموو شتێک لەم قۆناغەدا رۆژنامەی «کوردستان» وەک ئۆرگانی حیزبی دێموکرات لە ناو دڵی خەڵکی خۆرهەڵاتی کوردستاندا چاپ و بڵاو نابێتەوە و دەگوازرێتەوە بۆ تاراوگە. بەمەش سروشتییە کە رۆژنامەکە تا رادەیەکەی زۆر لە خەڵک دوور دەکەوێتەوە، ئەو گرنگی و بایەخەی کە دەبێ بە هەواڵ و رووداوەکانی ناوخۆی خۆرهەڵاتی کوردستانی بدا زۆر کەم دەبێتەوە. بەم بۆنەوە کوردستان ناوە توانراوە لە کەناڵی نهێنی و رێکخستنەکانی حیزبی دێموکراتەوە چەند ژمارەیەکی کەمی بنێردرێتەوە بۆ ناو خۆرهەڵاتی کوردستان و لەوێش جگە لە کەسانێکی دیاریکراو، نەگەیشتووە بە دەستی خەڵک و کەسانی دیکە و دەستاودەست بە نهێنی خوێندراوەتەوە. هەر بۆیە رۆژنامەکە کاریگەری لە سەر رای گشتی نامێنێ و ناتوانێ رای گشتی رێک بخا. ئەم قۆناغە تا کاتی شۆڕشی گەلانی ئێران درێژە دەکێشێ و بەو پێیەی حیزبی دێموکرات دەگەڕێتەوە و ماوەیەک لەناو خەڵکدا دەبێ چەند ژمارەیەکی لەوێ چاپ و بڵاو دەکرێتەوە. دواتر لەگەڵ گواستنەوەی بنکە و بارەگانی حیزبی دێموکرات، بنکە و بارەگای «کوردستان»یش دەگوازرێتەوە و دیسان لە تاراوگە درێژە بە ژیانی خۆی دەدا.

بەو پێیەی ژیانی رۆژنامەی کوردستان گرێدراوی ژیانی حیزبی دێموکرات بووە، رۆژنامەی «کوردستان» نەیتوانیوە لە سەر ئەو بنەما و تایبەتمەندییانەی کە لە سەردەمی کۆماردا لە سەر بنیات نرا درێژە بە تەمەنی خۆی بدا و گەشە بکا. بە تایبەتی ئەگەر لە رووی پیشەییەوە لەسەر ئەو بنەمایانەی کە »کوردستان» لە سەردەمی کۆماردا پێی ناسرا، گەشەی کردبایە، بێگومان رۆژنامەی «کوردستان» دەبوو ئێستا یەکێک لە رۆژنامە پرۆفیشناڵەکانی کوردستان بووایە. بەڵام بەداخەوە ژیانی سیاسیی حیزبی دێموکرات ئەو دەرەتانەی لە »کوردستان» داخستوە و بەردەوام رۆژنامەگەریی ئەزموونی بە سەر «کوردستان»دا زاڵ بووە. هەر بۆیە بەڕێوەبەران و نووسەرانی «کوردستان» راهێنانی تایبەتیان پێ نەکراوە و هەر کەس تاڕادەیەک دەستی نووسینی هەبووە و لە چوارچێوەی سیاسەتەکانی رۆژنامەی «کوردستان»دا توانیویەتی کار بکا، بە بێ لە بەرچاو گرتنی هیچ چەشنە مەرجێکی پیشەیی بابەتەکانی لە رۆژنامەی «کوردستان»دا بڵاو کراوەتەوە. دیارە ئەمە بەو مانایە نییە کە رەنج و تێکۆشانی ئەو کەسانەی کە لەم قۆناغەدا لە «کوردستان» کاریان کردوە لە بەرچاو نەگرین، چونکە بەردەوام بوونی «کوردستان» تا ئێستا لە سەر شانی ئەو کەسانە بووە و ئەمەش خاڵێکی پۆزەتیڤە.

هەروەک ئاماژەی پێ درا ژیانی «کوردستان» گرێدراوی ژیانی حیزبی دێموکرات بووە. هەر بۆیەش بە لێکترازانی ریزەکانی حیزبی دێموکرات لە ساڵی ٢٠٠٦ دا دیسان «کوردستان» تووشی داکشان دەبێ و قۆناغێکی دیکە دەست پێ دەکا کە تا ئێستاش بەردەوامە. واتە نووسەران و بەڕێوەبەرانی رۆژنامەی «کوردستان» بەسەر دوو لای حیزبدا دابەش دەبن و بە یەک ناوەوە لە هەر دوو لا و لە تاراوگە و دوور لە خەڵک دەردەچێ. بێگومان یەکخستنەوەی بنەماڵەی دێموکرات و دروستکردنەوەی حیزبی دێموکرات دەتوانێ ببێتە هۆی دروستبوونی قۆناغێکی نوێ لە ژیانی رۆژنامەی «کوردستان»دا. ئەم قۆناغەش ئەگەر دەست پێ بکا و گۆڕانکاری بە دوادا بێ، ئەوا «کوردستان»یش دەتوانێ سەردەمێکی زێڕینی دیکە دەست پێ بکاتەوە.

«کوردستان»، بەردەوامیت ئاواتمە!

سەلاح مێهرپەروەر

بەبۆنەی تێپەڕبوونی شەست و حەوت ساڵ بەسەر دەرچوونی یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی کوردستان و هەروەها دەرچوونی شەشسەدەمین ژمارەی ئەو ڕۆژنامەیە لە دەورەی ئێستادا، گەرمترین پیرۆزبایی خۆم ئاراستەی ئەندامانی دەستەی نووسەرانی «کوردستان»ی ئازیز و ستافی ئەو ڕۆژنامەیە دەکەم و هیوای سەرکەوتنی زیاتریان لە بەجێگەیاندنی پەیامی پیرۆزی «کوردستان»دا بۆ دەخوازم.

من شانازیی ئەوم پێ بڕا کە ساڵانێک لە کۆڕی هاوڕێیانی ڕۆژنامەی کوردستان، ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دیموکراتی کوردستان، لە بەشە جیاجیاکانی ڕۆژنامەیەدا کار

بکەم و سەرەڕای کەمیی ئیمکانات و هێرشی بەردەوامی فڕۆکەی جەنگی و تۆپخانەکانی ڕژێمی ئێران بۆ سەر بارەگاکانی حزب لە ناوچە سنوورییەکان، ئەو ڕۆژنامەیە لە بڵاوکردنەوەی هەڵوێستی سیاسی لەسەر بارودۆخی ئێران و کوردستان و ناوچەکە و

«کوردستان»، ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری

"کوردستان" ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

هەروەها خستنەڕووی جینایەتەکانی ڕژێمی ئێران دەرهەق بە خەڵکی ستەمدیدەی کوردستان، بەردەوام بوو.

ڕۆژنامەی کوردستان، خاوەنی زمانێکی پاراو بووە و ئێستاش لەسەر ئەو ڕێچکەیەی بەردەوامە و ئەو کەسانەی کە ڕۆژێک لە ڕۆژان لەو ڕۆژنامەیەدا کاریان کردبێت و ئەرکیان پێ سپێردرابێت، شاهیدی بۆ دروستیی ڕێنووس و پاراوبوونی زمانەکەی دەدەن. گۆڕینی شێوازی ئامادەکردنی ڕۆژنامە لە سیستەمی شاخ بۆ سەر سیستەمی کۆمپیوتەری و چاپی سەردەمیانەش، کە ئەوکات ئەو ئەرکە بە من و هاوڕێیانم لە کۆمیسیۆنی چاپەمەنی حیزب سپێردرا، توانی بە دیزاینێکی باشترەوە بگاتە دەستی خوێنەرانی. منیش لەو سۆنگەیەوە، «کوردستان» بە یەکەم فێرگەی خۆم دەزانم بۆ هاتنەناو کاری ڕاگەیاندن و شانازیش بەوە دەکەم کە توانیمە ئەو ئەزموونە لە ساڵانی دوای کارکردنم لە «کوردستان»، لە کەناڵەکانی دیکەی ڕاگەیاندن لە کوردستاندا پەیڕەو بکەم. هیوای بەردەوامی بۆ «کوردستان»ی ئازیز دەخوازم. ئاواتمە، ئەم دەورەیەی ڕۆژنامەی کوردستان لە چل و سێیەمین ساڵی دەرچوونیدا بە شێوەی ڕۆژانە و لە خاکی نیشتمان، لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان چاپ و بڵاو بکرێتەوە.

==

منداڵانی «کوردستان» لە «ڕۆژین»ەوە تا «سۆژین»

ب. هیوا

لە ماوەی ٢٥ ساڵی ڕابردوو دا، کە من لە گەڵ «کوردستان» بووم بە یەکماڵ، چەندین منداڵ لە چەند نەسلی جیاواز، لە باوەشی «کوردستان» دا گەورە بوون. ئەو منداڵانەی کە دایک و باوکیان یا یەکێک لەوان، لە ڕۆژنامەی «کوردستان» بە تایبەتی لە بەشی فەننی، کاری پیتچنی و مۆنتاژی ڕۆژنامەیان کردوە. ئەو دایکانەی لەم ڕۆژنامەیە کاریان کردوە، وەک ژنانی دیکەی پێشمەرگە، ناچاربوون شانبەشانی جێبەجێکردنی کاری حیزبی و پێشمەرگایەتی، بە ئەرکی دایکایەتیی خۆشیان ڕابگەن. ئەوان لە بەر بارودۆخی تێکۆشان، ناچار بوون منداڵە ساواکەشیان بێننە شوێنی کار.لە ڕاستیدا کۆمەڵێک منداڵ کە هێندێکیان ئێستا بوون بە

«کوردستان»، ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری

"کوردستان" ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

کچ و کوڕی گەورە و لە زانکۆکان دەخوێنن، لە باوەشی «کوردستان» و لە بنکە و بارەگای ئەم ڕۆژنامەیە، قۆناغەکانی گاگۆڵکە و دارەدارە و پێهەڵگرتنیان بڕیوە. ئەو منداڵانە، خۆشی و زیندوویی و چێژێکی تایبەتیان بە شوێنی کارمان بەخشیوە و بوون بە هۆی ئەوە لە نووسینی بابەتەکانی ڕۆژنامەش دا، «منداڵ» و پیویستییەکانی لە بیر نەکەین. لە خۆڕا نەبوو کە ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ژمارە ۳۴۲ (۱۵ی جۆزەردانی ۱۳۸۱) بڕیاری دا پاشکۆیەکی مانگانەی تایبەت بە منداالن لە ژێر ناوی «دنیای منداڵان»دا بڵاو بکاتەوە، پاشکۆیەک کە ۱۰ ساڵە بەردەوامە و ئێستا بووە بە بڵاوکراوەیەکی سەربەخۆ ولە لایەن ناوەندی منداڵپاریزی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە دەردەچێ.

دەسپێکی منداالنی «کوردستان»، «ڕۆژین» شەریعەتی بوو. دواتر هانا وریا، ئارین ئیبراهیمی، هیوا وریا، نارین کەنکاش و سۆلان قازی بوون بە ئەندامی بنەماڵەی «کوردستان». نوێترین و بچووکترین ئەندامی ئێستای ئەم بنەماڵەیەش، «سۆژین»ە کە گەڕەکێکی بە گروگاڵی خۆی ئاوەدان کردۆتەوە. خۆش ئەوەیە زۆر جار بە بۆنەی ئەم منداالنەوە،منداڵانی دیکەی ژنانی پێشمەرگە وەک «کیان»، «خانی و یەسنا»، «مەتین» و هتد ڕوویان کردووەتە شوێنی کارمان و « کوردستان» بێ ئەوەی بە خۆی بزانێ بووە بە « باخچەی ساوایان»!

خۆششانسیی هێندێک لەو منداڵانە، دەستراگەیشتن بە باوەشی گەرم و پڕ لە مێهرەبانیی کەسێکی منداڵ خۆشەویستی وەک کاک قاسم سوڵتانی، و نوقڵ و چوکلێتەکانی تێکۆشەری دێرین کاک فەتاح کاویان بووە کە هەر دووشیان لە یارانی دێرینی ڕۆژنامەی «کوردستان» .

سەرنجێک لەسەر داهاتووی ڕۆژنامەگەریی حیزبی :"کوردستان" و "ئۆمانیتە" بە نموونە

ئاسۆی حەسەن زادە

لە سادەترین جیاکاریدا ڕۆژنامەی کوردستان لە خانەی ڕۆژنامەگەریی سیاسیدا پۆلێن

دەکرێ کە ئەگەر بمانەوێ وردتریشی بکەینەوە و زاراوە باوەکانی ئەو بوارە بەکاربەرین دەتوانین بیخەینە چوارچێوەی ڕۆژنامەگەریی دەروەست، ڕۆژنامەگەریی بیروباوەڕ، ڕۆژنامەگەریی شۆڕشگێڕی، ڕۆژنامەگەریی حیزبی و بە گشتی ڕۆژنامەگەرییەک کە خەتی سیاسیی خۆی ناشارێتەوە و بە ئاشکرا رایدەگەیەنێ. زۆربەی کات، لەبەرامبەر ئەم جۆرە ڕۆژنامەوانییەدا باسی ڕۆژنامەگەری بەبێ هیچ سیفەتێک دەکرێ یان لە باشترین حاڵەتدا دەڵێن ڕۆژنامەگەریی زانیاری کە لەودا بەلەبەرچاوگرتنی هەموو ئەو پرەنسیپانە کە بە ئەخلاقی ڕۆژنامەوانی ناسراون و لە میساقی بەناوبانگی موونیخدا هاتوون(١)، ئامانج تەنیا دانی زانیاری و خستنەڕووی فاکتەکانە.

هێندێک کەس ڕۆژنامەگەریی حیزبی هەر لە بنەڕەت ڕا بە ڕۆژنامەوانی نازانن چونکە پێیان وایە ئەو جۆرە لە ڕۆژنامەوانی بەستراوە و تەکڕەهەند و لایەنگرانە و ئامانجگەرا و زۆرتر ئامرازێکە بۆ پرۆپاگەندای سیاسی و هیچی دیکە. پاساویشیان ئەوەیە کە بۆ ئەوەی ڕۆژنامەگەری بەڕاستی بتوانێ ببێتە کۆڵەکەی چوارەمی دێموکڕاسی نابێ وەک ئەکتەرێکی سیاسی، بەڵکوو وەک چاوەدێری گەمەی سیاسی بجوڵێتەوە.(٢) وەک میراتێکی نەریتی مێدیایی وڵاتانی ئینگلیسی زمان بنەمای کار پێویستە تەنیا لێکۆڵینەوە و بەدواداچوون بێ.(٣)

جیاکردنەوەو لەبەرامبەریەکدانانی ڕۆژنامەگەریی بیروباوەڕو ڕۆژنامەوانیی زانیاری تا ڕادەیەک موتڵەقگەرا و ناعادڵانەیە. شتەکان لەوە ئاڵۆزتر و ڕێژەییترن کە ئاوا دابەشی بکەین. لەلایەک، ئەمڕۆ ئیدی دەرکەوتووە کە ڕۆژنامەگەریی زانیارییش هەرگیز ناتوانێ بەتەواوی بێلایەن بێ و لە شێوەی رووماڵ و بەدواداچووندا بەردەوام لەبەرامبەر هەڵبژاردنێکی «سیاسی» دایە و ئەگەر تەنیا لەبەر ئەو لۆژیکە داراییەش بێ کە لە پشتەوەیەتی ناتوانێ بەرامبەر بە پەیام و نێوەرۆکی زانیاری بێتەفاوەت بێ. لەلایەکی دیکەشەوە، ڕۆژنامەگەری سیاسی بە ڕۆژنامەگەریی حیزبیشەوە لە سەردەمی ئەمڕۆدا تێدەکۆشێ بایەخەکانی ڕۆژنامەوانیی زانیاری یان پرۆفشناڵ ڕەچاو بکا و بەم جۆرە هەرمانی خۆی باشتر دەستەبەر بکا.

با ئەو مەسەلەیە لە بەراوردێک لەنێوان ڕۆژنامەی کوردستان و ڕۆژنامەی ئۆمانیتەی فەڕانسەدا چاو لێ بکەین. ڕەنگە بگوترێ ئەوە بەراوردکردنی دوو شتی نالێکە (قیاس مع الفارق)، چونکە بەستێن و سروشت و ریسالەتی ئەو دوو ڕۆژنامەیە تەواو فەرقیان هەیە. بەڵام جیا لەوە کە زۆر چاک دەکرێ شتێک لەگەڵ جۆری "ئیدئال" یان "پێشکەوتوو"ی ئەو بوارە بەراورد بکرێ، پرەنسیپی مێتۆدی بەراوردکاری ئەوەیە کە دوو شتی هاوبوار لە پێوەندی لەگەڵ خیسڵەتێکدا پێکەوە بگرین کە ئەو خیسڵەتە لە هەردووکیاندا هەیە بەڵام لە هەردووکیاندا وەک یەک ڕۆڵی خۆی نانوێنێ، تەنانەت ئەگەر نابەرابەری و نامۆییەکیش لەهەر ڕوویەکەوە لەنێوان ئەو دوو شتەدا هەبێ. جگە لە زۆر وێکچوونی نێوان ئەو دوو ڕۆژنامەیە وەک ئۆرگانی ڕەسمیی دوو حیزبی سیاسی کە دۆستایەتیی مێژوویيان پێکەوە هەبووە، خاڵێکی سەرنجڕاکێشی وێکچوون ئەوەیە کە ئەگەرچی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە چل ساڵ پێش ڕۆژنامەی کوردستان دەست بەکار بووە، بەڵام بۆ ئەو خیسلەتەی کە ئێمە لێرەدا مەبەستمانە هەردووکیان لە یەک سەردەمدا ناچار بوون خۆیان لەگەڵ تایبەتمەندییەکانی دەورانی گوزار و ئاڵوگۆڕ لە ڕاگەیاندنی سیاسیدا بگونجێنن، ئەو سەردەمە وەک زۆر لەو هاوڕێیانەی وتاریان بۆ ژمارە (٦٠٠) ڕۆژنامەی کوردستان نووسیوە، دەکەوێتە نێوەڕاستی ساڵەکانی نەوەدی زایینییەوە.

لە ئورووپای دێموکراتیک و پێشکەوتوو ئەمڕۆ شتێک بەناوی ڕۆژنامەگەریی حیزبی باوی نەماوە. ئەگەر حیزبەکان وەک خۆشیان بڵاکراوەیان هەبێ، لە مەیدانی مێدیایی سەراسەریدا مەترەح نیە. هەر لەو کاتەدا بەڵام زۆر ڕۆژنامەی سیاسیمان هەن کە نزیکایەتییان لە فڵانە حیزب یان لە فیسارە بەرەی سیاسی هەیە.(٤) ڕۆژنامەی ئۆمانیتە بۆیە سەرنجڕاکێشە چونکە نموونەی ئاخرین ڕۆژنامەی گەورەی وڵاتێکی دێموکراتیکی ئورووپاییە کە هەتا ئەم دواییەش ئۆرگانی ڕەسمیی حیزبێکی سیاسی بوو کە بریتییە لە حیزبی کۆمونیستی فەرانسە.

"ئۆمانیتە" کە ساڵی١٩٠٤ لەلایەن ڕێبەری بەناوبانگی سۆسیالیست ژان ژۆرێس-ەوە وەک ڕۆژنامەیەکی زانیاری و سەربەخۆی چەپ دەستبەکاربووە، لە ساڵی ١٩٢٠ کە زۆرینەی چەپەکان بڕیاری چوونە نێو ئەنترناسیۆنالی کۆمونیست دەدەن دەبێتە ڕۆژنامەیەکی کۆمونیستی. لە ماوەی نێوان دوو شەڕی گەورەی جیهانیدا بەڕەسمی دەبێتە ئۆرگانی پارتی کۆمونیست و تەنانەت دوای تەواو بوونی شەڕی دووەمیش پەیڕەوییەکی وشک لە سیاسەتی ئەو حیزبە دەکا.(٥)

لەگەڵ تەواو بوونی شەڕی سارد، جیا لەو دۆخە نوێیە کە حیزبی کۆمونیست تێی دەکەوێ، ڕۆژنامەی ئۆمانیتەش بۆ زاڵبوون بەسەر قەیرانێکدا کە لەگەڵی بەرەوڕوو دەبێ ناچارە بەخۆیدا بچێتەوە. هۆیەکانی ئەو قەیرانە تەنیا بەشێکیان سیاسین. بێگومان ئەوە کە حیزبی کۆمونیست ئەو جێگە و پێگە مێژوویی‌یەی جارانی نامێنێ کاریگەریی زۆری لەسەر بازنەی خوێنەرانی ئۆرگانە ڕەسمییەکەشی هەیە. ئەگەر سەردەمانێک سەرکەوتنی ڕۆژنامەگەریی ئۆمانیتە دەسمایەیەک بوو بۆ سەرکەوتنی سیاسیی حیزبی کۆمۆنیست بە چەشنێک کە زۆر جار ژمارەی خوێنەرانی ئەو ڕۆژنامەیە پێنج هێندەی ژمارەی ئەندامانی خودی حیزبەکە و بگرە زیاتریش بوو، ئەمجار ئەوە شکستی حیزبی کۆمونیست بوو کە زیانی بە پێگە و پرستیژی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە دەگەیاند.

هۆکارەکانی دیکەی ئەو قەیرانە پێوەندییان بە قەیرانی ڕۆژنامەگەریی نووسراو بەگشتی و ڕۆژنامەگەریی نووسراوی سیاسی بەتایبەتی هەبوو. جارێ بەهۆی کەمبوونی داهاتی ریکلام لەو جۆرە ڕۆژنامانەدا و سنووردار‌بوونی یارمەتی و سوبسیدی دەوڵەتی، لایەنی ماڵی و دارایی ئاستەنگێکی گەورە بوو کە ڕۆژنامەیەکی وەک ئۆمانیتەی کە بەدژی سیستمی سەرمایەداری خەباتی دەکرد ناچار کردبوو تەواو بە مەنتق و مێکانیزمەکانی مودیرییەتی سەرمایەدارییەوە خۆی بەڕێوە ببا. بەڵام فاکتەری هەرە گرینگ کە هەم وەک هۆکار و هەم وەک دەرەنجامی قەیرانەکە خۆی دەنواند، کێشەی کەمبوونەوەی ڕێژەی خوێنەر بۆ ئەو جۆرە ڕۆژنامانە بوو کە بەهۆی گوتارێکی تەواو سیاسییانەوە هەتا دەهات کەمتر بۆ خەڵک ڕاکێشەر (جذاب) بوون.(٦) لە سەردەمێکدا کە خەڵک زۆرتر بەدوای زانیاری و بابەتی فرەچەشندا دەگەڕێن، چەسپان بەو خەتە ئیدئۆلۆژییەی ئۆمانیتە گرتبوویە بەر بە مانای هەنگاونانی ڕۆژنامەکە بەرەو هەڵدێر و لەنێوچوون بوو.

بۆ وڵامدانەوە بە زەروورەتەکانی سەردەمی تازە ئۆمانیتە هێندێک هەنگاوی هەڵێنانەوە کە لێرەدا ئیشارە بە هێندێکیان دەکەین و هەوڵیش دەدەین ئاماژەکان یەکڕاست ببەستینەوە بەو ئاڵوگۆڕانەی لە هەمان سەردەمدا لە ڕۆژنامەی کوردستانیشدا ڕوویان داوە.

خاڵی وەرچەرخانی ئاڵوگۆڕەکان لە ڕۆژنامەی ئۆمانیتەدا کە لە پێناوی زەرفییەتسازی و کرانەوەی زۆرتر لەو ڕۆژنامەیەدا پێک هاتن ساڵی (١٩٩٤)ە کاتێک پاش کۆنگرەی ٢٨ی حیزبی کۆمونیستی فەڕانسە بڕیار دەدرێ ڕۆژنامەی ئۆمانیتە چیدیکە لەسەری نەنووسرێ

«ئۆرگانی ناوەندیی حیزبی کۆمونیستی فەڕانسە»، بەڵکوو لەسەری بنووسرێ «ڕۆژنامەی حیزبی کۆمونیستی فەڕانسە» کە لەنێوان ئەو دووانەدا فەرقێکی زۆر هەیە. ئەمڕۆ تەنانەت هەم ئەو دەستەواژەیە لە لۆگۆی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە و هەم نیشانەی چەکوچ و داسەکەشی لەسەر لابراوە. وەک دەزانین ڕۆژنامەی کوردستان کە لە سەردەمی کۆماردا لەسەری نووسراوە «بڵاوکەرەوەی بیری حیزبی دێموکراتی کوردستان»، دواتر لەسەری دەنووسرا «ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستان» و ئەمڕۆش لەسەری دەنووسرێ «ئۆرگانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان». دیارە لێرەدا مەبەست دامەزراندنی هیچ پێوەندییەکی ڕاستەوخۆ لەنێوان ئاڵوگۆڕەکانی ئەو دوو ڕۆژنامەیە نیە. مەرج نیە ئەوەی لە شوێنێکی ئەم دنیایە پێویست و بەجێ بوو، بێئەملاوئەولا لە شوێنەکانی دیکەش

هەر وا بێ. تەنانەت ڕەنگە کارگێرانی ئەو دوو ڕۆژنامەیە هەر ئاگاشیان لە کاری یەکتر نەبووبێ، بەڵام بە دەرک کردنی بە پێویستییەکانی ڕۆژ ئامادەیی ئاڵوگۆڕیان لە خۆیاندا نیشان داوە.

ئەو دەسکارییانەی تایتڵ و بەستراوەیی ڕەسمیی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە تەنیا شتی ڕواڵەتی نەبوون بەڵکوو دوای ئەوە ڕێبەریی حیزبی کۆمۆنیست نەخشی خۆی لە کۆنترۆڵی پێکهاتە و بەڕێوەبەری و لە هەمووی گرینگتر دیاری کردنی ڕێبازی نووسین (خەتی تەحریری)ی ڕۆژنامەی ئۆمانیتەشدا وردە وردە کەمتر کردەوە. ئۆتۆنۆمیی زیاتری ئۆمانیتە بووە هۆی ئەوە کە لەگەڵ ئەوەدا کە ئۆمانیتە هەروا لە حیزبی کۆمۆنیست نزیک و ڕۆژنامەیەکی دژە سەرمایەداریش مایەوە، بەڵام زەرفییەت و فرەچەشنیی دەروونیی ئەو ڕۆژنامەیە لەڕووی فۆرم و نێوەڕۆکەوە ئاڵوگۆڕی زۆری بەسەردا هات. لەڕووی شکڵییەوە، ئۆمانیتە بە فۆرموول و ماکێتێکی تازەوە درێژەی بە کاری خۆی دا ئەگەرچی لۆگۆی ئۆمانیتە هەمان ئەو لۆگۆیەیە کە ١٠٩ ساڵ پێش ئێستا داندراوە. سەرنجڕاکێشە کە بزانین لۆگۆی ڕۆژنامەی کوردستان تا ئێستاش هەمان ئەو فۆنتەیە کە لە سەرەتاکانی خۆیدا پێی نووسراوە کە ئەوەش تەعبیر لە جۆرێک نۆستالژی و حەزی نیشاندانی درێژەدەری و ڕەسەنایەتی دەدا کە ویستێکی سروشتی و ڕەوایە. لەباری نێوەڕۆکیشەوە کرانەوەی ئۆمانیتە لە فرەجۆریی بابەتەکان و پاشکۆیەکان و ئاڵوگۆڕ لە دیاریکردنی پێوانەکانی کارپێسپاردنی ڕۆژنامەوانەکان و جۆراوجۆریی نووسەرانەوە بەتایبەت بۆ نووسەرانێک کە لایەنگری حیزبی کۆمونیست نین ڕەنگی داوەتەوە کە هەمان ئەو کرانەوەیە لە ساڵانی ڕابردوودا لە ڕۆژنامەی کوردستانیشدا بەدی کراوە.

ئاڵوگۆڕە جەوهەرییەکانی ئۆمانیتە هەروەها ئاکامی ڕاستەوخۆی کراوەیی و نەرمیی زیاتر لە پرۆفایلی سەرنووسەر و پێکهاتەی دەستەی نووسەرانیدا بوو. هەتا ئەو سەردەمەی گوزارەی دوایی سەرنووسەرانی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە هەمیشە کەسانی سیاسی و بگرە ڕێبەرانی حیزبی کۆمۆنیست بوون.(٧) سەبارەت بە ڕۆژنامەی کوردستان ئەگەر ڕاستە کە سەرنووسەر و بەڕێوەبەرانی سەرەکیی لە ئەندامانی ڕیزی پێشەوەی ڕێبەریی حیزب بوون، بەڵام بێگومان ئاڵوگۆڕەکان نە هێندە دوور ڕۆیشتوون و نە دروستیشە لەو هەلومەرجەدا ئەوەندە دوور بڕۆن. بەڵام لە کوردستانیشدا ڕەوتێکی لەو چەشنە بەدی کراوە. لە تایبەتنامەکەی ژمارە (٦٠٠)ی کوردستان‌دا، بەشێک لە قەڵەمەکانی ڕۆژنامەی کوردستان سەبارەت بە ئەزموونی خۆیان لەو ڕۆژنامەیەدا باسی ئەو ساڵانەی گوزاریان کردووە کە لەودا کەسانی دەرەوەی بازنەی ڕێبەریی حیزب (وەک گەنجانی خوێندەوار یا کەسانێک کە تازە لە نێوخۆی وڵاتەوە هاتبوونە نێو حیزب و تەنانەت کەسانی دەرەوەی حیزبیش) هاتنە نێو کۆڕی نووسەران و هاوکارانی ڕۆژنامەی کوردستان و بە وتەی وان ئەمە بووە هۆی خێراتر بوونی گۆڕانکارییەکان و زەرفییەت و ڕەنگاوڕەنگیی زۆرتر لە زمان و نێوەڕۆکی ڕۆژنامەدا.(٨)

ئەو ئاڵوگۆڕەی لە زمان بە مانای ڕاوێژی حیزبێکی سیاسی کە لە ڕۆژنامەی ئۆمانیتە و بە پلەیەکی کەمتر لە ڕۆژنامەی کوردستاندا بەدی دەکرێ تەواو لە جێی خۆیدایە. لەو شوێنەی کە ڕۆژنامەی ئۆمانیتە تێگەیشتووە کە تەنانەت ئەگەر لە فکری بەسیجی بیروڕای گشتیی خەڵک یان دەنگدەرانیشدا بین گوتارێکی گشتگیرتر و فراوانتر بۆ خەڵک سەرنجڕاکێشترە تا گوتارێکی سێکتاریست و داخراو. لە ڕۆژنامەی کوردستانیشدا بە باشی

هەست بەوە کراوە کە تا ئەو جێگایەی دەکرێ پێویستە هەمەڕەنگیی حەز و ڕوانگە و هەستیارییەکانی ئەمڕۆی کۆمەڵگا لە ڕۆژنامەدا ڕەنگدانەوەیان هەبێ. زمانی قسەکردنی حیزبی دێموکرات لەگەڵ خەڵک گۆڕاوە، هەربۆیە زۆر بەجێیە ئەگەر ببینین گفت و دوێی ڕۆژنامەی کوردستانیش گۆڕانی بەسەردابێ.

بەڵام ئەوە بەو مانایە نیە کە شتەکان تێکەڵ بکەین. ئۆمانیتەی ئەورۆ لە جیاتی ئەوەی پرۆپاگەندایەکی رووتی سیاسی و حیزبی بکا، بە زمانێکی زانستی و بە پشت بەستن بە فاکتەکان و لە فەزایەکی فیکری و مەعریفیی فراوانتردا دەدوێ. بەڵام تاقە یەک ڕستەشی بە قازانجی سیستمی سەرمایەداریدا تێدا بەدی ناکرێ.(٩) ناسنامە و پەیامی ڕۆژنامەی کوردستانیش دەبێ ڕوون بێ. چاوەڕوانیی ئەوە کە ڕۆژنامەی کوردستان و قەڵەمەکانی نەکەونە ژێر کاریگەریی کەشی حیزبی و سیاسەتی حیزبی دێموکڕات ، یان تەنانەت سەرەڕای بوونی لاپەڕەی ئازاد کە دەسپێشخەرییەکی شایانی ئافەرینە، ئیمکاناتی خۆی بەشێوەی سەرەکی بخاتە ڕێی بیروبۆچوونێک کە لەدژی سیاسەتی ئەو حیزبە بێ یان لەوەش خراپتر بەستێنی نەتەوایەتیی خۆی بەجێ بێڵێ و بەکورتی بە پێچەوانەی مەرام و ئامانجی سیاسیی ئەو لایەنەی دەری دەکا تەبلیغ بکا، چاوەڕوانییەکی بێجێ و نامەنتقییە کە نە لە ئۆمانیتە دەکرێ، نە تەنانەت لە "لومۆند" و "گاردیەن".

ئەگەر لە ئورووپا نەمان و لەنێوچوونی ڕۆژنامەگەریی حیزبی وەک یەکێک لە نیشانەکانی گەشەسەندنی سیاسی چاوی لێ دەکرێ، لە کوردستان پێویستە بە لەبەرچاوگرتنی بەستێنی تایبەت بەو وڵاتە و لەوەش گرینگتر زەرووڕەتەکانی ئەو قۆناغە لە مێژووی نەتەوەکەمان کە لە نەزەرماندایە چاو لەو جۆرە مەسەلانە بکەین. ڕۆژنامەی کوردستان پێش هەموو شتێک شوێنێک بووە بۆ

تۆمارکردنی مێژوویەکی حاشالێکراو و چێکردنی زمانێکی قەدەغەکراو. لە فەڕانسە هەتا شەڕی سارد کۆتایی نەهات، بەندی نێوکی ڕۆژنامەی ئۆمانیتە لەگەڵ حیزبی کۆمۆنیستی فەرانسە نەبڕدرا. لەلایەکی دیکەوە، پێش ئەو سەردەمە پێوەندیی نێوان حیزبی کۆمۆنیست و مێدیاکانی دەوڵەت بەتایبەتی لە سەردەمی سکرتێریی ژۆرژ مارشەدا پڕ بوو لە دڕدۆنگی و گومانی سانسۆر و ڕێگەنەدان. ماناکەی ئەوەیە کە تا ئەو کاتەی لە چوارچێوەی کۆمەڵگای دامەزراوەییدا حیزبەکان ئامرازی دێموکراتیکی جێگای متمانە و قبووڵی هەموو لایەکیان بۆ خۆناساندن بەخەڵک و خۆتاقیکردنەوە لەلای خەڵک لەبەر دەستدا نەبێ، مێدیای حیزبی وەک ئاسانترین ئامرازی خۆ پێناسەکردنی وان هەروا برەوی خۆی دەمێنێ. ڕۆژنامەگەریی حیزبی کە لە کەیسی ڕۆژنامەی کوردستاندا پێویستە لە خانەی ڕۆژنامەگەریی شۆڕشگێڕیشەوە بۆی بچین بێگومان هەروا ئایندەدارە کە دیارە بەپێی گۆڕانی هەلومەرج و دوورەدیمەنی ئازادیی کوردستان ڕەنگە لە داهاتوودا پێویست بێ نەخشی گەورەتریش بگێڕێ. هەر لەو کاتەدا بۆ ڕۆژنامەیەکی وەک ڕۆژنامەی کوردستان هەوڵی بەردەوام بۆ کرانەوە و نۆژەنبوونەوە و خۆگونجاندن (وێرای پابەندی بە ڕیسالەتی مێژوویی و ڕەسەنایەتییەکەی) پێویستییەکی حاشاهەڵنەگرە. ئەوە بەتایبەتی لە پێوەندی لەگەڵ کرانەوە لە نێوەڕۆکدا بۆ ڕۆژنامەی کوردستان هەموو ڕۆژێک چالێنج(چالش)ێکی تازەیە. بەڵام شتێکە کە هەم لێی چاوەڕوان دەکرێ و هەم لە دەستیشی دێ. نابێ لەبیرمان بچێ کە ڕۆژنامەی کوردستان هەر لە دەسپێکەوە دوفاکتۆ زمانحاڵی شتێکی گەورەتر و فراوانتر لە حیزبەکە بووە کە بریتی بوو لە کۆماری کوردستان و نەتەوەی کورد.(١٠)

١- کە گرینگترینیان بریتیین لە ڕێزگرتن لە ڕاستی، ئازادیی ڕەخنەگرتن، وەرگرتنی زانیارییەکان لەلای سەرچاوەی ناسراو، ئاشکرا نەکردنی سەرچاوەی زانیاری، ڕێزگرتن لە ژیانی تایبەتیی تاکەکان، ... هتد.

http://www.journalistes-cfdt.fr/charte-1918/la-charte-de-munich.html

٢- لەو بارەوە : ژاک لوبۆهێک، پێوەندییەکانی نێوان ڕۆژنامە و سیاسەت : داڕشتنی جۆرناسییەکی ئیدئال، چاپی هەرمەتان، پاریس، ٢٠٠٠.

Le Bohec, Jacques, Les rapports Presse-Politique: Mise au point d'une typologie "idéale", L'Harmattan, Paris, 2000 .

٣- دیارە وە نەبێ لە وڵاتانی ئینگلیسی زمانیشدا شتەکە هێندە یەکدەست بێ، بۆ نموونە ئەگەر چاوێک لە چارت و کارکردی مێدیایەکی وەک «ڤیئۆئەی» بکەین و لەگەڵ مێدیایەکی وەک «بیبیسی» هەر وەک «ئێرئێفئی» و «دۆیچەوێلە» بەراوردی بکەین، دەبینین کە یەکەمیان لەلایەن حکومەتەوە کۆنترۆل دەکرێ و لە ڕاستیدا پەیڕەوی لە سیاسەتی دەرەوەی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەکا، بەڵام ئەوانی دیکە سەربەخۆن و هەوڵ دەدەن پرۆفشنالیزمێکی زیاتر لە کارەکانیاندا ڕەنگ بداتەوە.

٤- لە فەڕانسە، «فیگارۆ» بەوە ناسراوە کە ڕۆژنامەیەکی لیبرالییە و لایەنگری لە ڕاستڕەوەکان دەکا، یان «لیبراسیۆن» بەوە ناسراوە کە لەژێر کاریگەریی سیاسەتەکانی پارتی سۆسیالیستدایە.

٥- کاتێک ساڵی 1956 سووپای سوور بولغارستان داگیر دەکا، ئۆمانیتە لە مانشێتی خۆیدا دەنووسێ: "بودا پێست بزەی کەوتەوە سەر لێو!".

٦- تەنانەت هێندێک کلێشە لەسەر ئۆمانیتە ئێستاش بەتەواوی کاڵ نەبوونەوە. چەند ساڵ لەوەپێش کە پسپۆڕێکی مێژووی مێدیا بەناوی کریستیان دێلپۆرت ویستبووی کۆنگرەیەکی زانستی لەسەر ڕۆژنامەی ئۆمانیتە ڕێک بخا، پێیان گوتبوو پێویست ناکا، چونکە ئۆمانیتە زمانحاڵی ئاغاکەیەتی و هیچ جێگای باس و گفتگۆی عیلمی نیە.

http://histoiredesmedias.com/L-Humanite-de-l-organe-de-parti-au.html

7- بۆ وێنە مارسێل کاشەن کە ڕۆژگارێکی دوور و درێژ سەرنووسەری ئۆمانیتە بووە، یەکێک دامەزرێنەران و ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی کۆمونیستی فەڕانسە بوو.

٨- بۆ وێنە خالید محەممەد زادە و کۆسار فەتاحی، کوردستان، ژمارە ٦٠٠، لاپەڕە ٧ و ١٥ . هەر ئەوە کە نووسەران لەمەولا بە ناو و ئیمزای خۆیانەوە بابەتیان لە ڕۆژنامەدا چاپ بووە وەک هەنگاوێکی لیبرالییانە و بە نیشانەی بایەخدان بە تاک لێک دراوەتەوە.

٩- هەمان قسە دەتوانین لە پێوەندی لەگەڵ ڕۆژنامەی «لومۆند دیپلۆماتیک»یشدا بکەین کە ئەگەر بە هەموو ئارشیوەکەی سەردەمی تازەشیدا بگەڕێین بەزەحمەت دەتوانین تووشی دوو وتار بین کە لە ڕووی بەها و بایەخەکانەوە دژایەتیی بنەڕەتییان لەگەڵ یەکتردا هەبێ.

١٠- دڵفراوانی و ئازادییەکی بیروڕا کە لە «کوردستان»ی سەردەمی کۆماری کوردستاندا بەدی دەکرێ، لەچاو ئەو سەردەمە سەرسووڕهێنەرە .

==

کوردستان

ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

وتووێژی ڕۆژنامەی کوردستان لە گەڵ بەرێز مامۆستا حەسەن زادە بە بۆنەی دەرچوونی ٥٠٠ مین ژمارەی" کوردستان "

*** عەبدوڵلا حەسەن زادە: ئەمنیش لە گەڵ ئەوانەم کە ئۆرگانی حیزبی بە ڕۆژنامە نازانن**

*** لەم دیمانە تایبەتەدا مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە کە لە ماوەی ئەم دەورەیەدا لە بەرپرسان و هاوکارانی سەرەکیی "کوردستان" بووە**

*** ئاوڕ لە مێژووی ئەم ڕۆژنامەیە دەداتەوەو ڕەخنەو سەرنجەکانی دەخاتە ڕوو.**

دیمانە: "کوردستان"

بڵاوکرانەوەی "کوردستان" وەک ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانەی سەردەمی کۆماری کوردستان دا لە لایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە چ گرنگییەکی هەبوو و چەند کاریگەریی لە سەر پێشکەوتنی فەرهەنگیی ناوچەی ژێر دەسەڵاتی کۆمار هەبوو؟

مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە : ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ ئەو وەختی دەزانین بڵاوبوونەوەی ڕۆژنامەیەکی کوردی بە تایبەتی بۆ ئەو بەشەی کوردستان دەسکەوتێکی زۆر گەورە بوو. چونکە تا پێش دەورانی ژ. ک لە جێ دا بۆ ماوەیەکی زۆر بڵاوکراوەی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەر باو نەبوو. دیارە پاش دامەزرانی حیزبی دێموکرات لە پێش دا گۆڤاری کوردستان دەرچوو کە مانگانە بوو، بەڵام جاری وابوو بە دوو سێ مانگ جارێک دەردەچوو دواتر ڕۆژنامەی کوردستان دەردەچوو. ڕۆژنامەی کوردستان بە بێ شک هەم لە گەیاندنی بیروباوەڕی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا (کە ئەو وەختی ناویشی ئۆرگان نەبوو ناوی بڵاوکەرەوەی بیری حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو) و هەم لە پەرەپێدانی وشیاریی سیاسی و فەرهەنگیی کۆمەڵانی خەڵک دا نەقشێکی زۆر باشی هەبوو. لە عەینی حاڵ دا مەجالێکش بوو بۆ ئەو شاعیرو ئەدیب و نووسەرانە کە عەلاقەش و تواناشیان هەبوو بەرهەمەکانیان بە زمانی کوردی بێننە سەر کاغەز و بڵاوی بکەنەوە کە تا ئەو وەختی زۆر دەرەتانیان کەم بوو مەگەر جاروبار ناردبایان بۆ کوردستانی گەرمێن بۆ ئەو گۆڤار و ڕۆژنامانەی کە لە باشووری کوردستان دەردەچوون. بە بێ شک دەسکەوتێکی گەورە بوو بۆ کورد هەتا پێش دامەزرانی کۆماری کوردستان بڵاوبوونەوەی نیشتمان یا بڵاوبوونەوەی گۆڤاری "کوردستان" بۆ ئەو بەشەی کوردستان دەسکەوتێکی گەورە بووە.

"کوردستان" لەو کاتەدا دەکرێ وەکوو ئۆرگانی حیزبی دێموکرات و یان وەک بڵاوکراوەی ڕەسمیی کۆمار چاوی لێ بکرێ؟

مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە : بە بێ شک ئەو وەختە ئێمە شتێکمان نیە کە ئۆرگانی حکومەتی کۆماری کوردستان بێ. لە واقیع دا ئەو بڵاوکراوانەی ئەو وەختە هەبوون ، چ ڕۆژنامەی کوردستان بێ چ گۆڤاری کوردستان چ بڵێیێن گڕوگاڵی منداڵان و هەڵاڵەو ئەوانەو هیچیان بە ناوی ئۆرگانی حکومەت نەبوون. ئەمیان بۆ منداڵان بوو ئەویان بۆ لاوان بووە ئەویان ئۆرگانی حیزب بووە. لە بەر ئەوە نەقشی ڕۆژنامەیەکی ئۆرگانی حکومەتیشی گێڕاوە هەرچەند ناوی ئۆرگانی ڕەسمیی دەوڵەتی لە سەر نەبووە و هەر بە ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستان دەرچووە.

"کوردستان" سەرەتا وەکوو ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانە دەرچووە، بەڵام بە هۆی گۆڕانی هەلومەرج بەر لەوەی مۆمی دووەمین ساڵی تەمەنی خۆی داگیرسێنێ نەتوانی بەم شێوەیە درێژە بە تێکۆشانی خۆی بدا بۆ ماوەیەکی زۆر بە پچڕ پچڕی(بێجگە لەو ٢٥ساڵەی دوایی) لە تاراوگە بەشێوەی مانگانەو ٢حەوتووانە دەرچووە بەرێزت وەک کەسێک کە نزیکەی ٤٠ ساڵ کە لە بەرێوبەرانی سەرەکیی کوردستان یان یاری نزیکی بووی دەکرێ ئاوڕێک لە قۆناخ و دەرچوونی ئەم ڕۆژنامەیە بدەیەوە؟

مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە : ئەوەی کە وتت ڕۆژنامەی کوردستان لە ئەوەڵەوە بە شێوەی ڕۆژانە دەرچووە، کەمێک تەسحیحی دەوێ. ئەوەی من بزانم کوردستان هیچ وەختێکی بەشێوەی ڕۆژانە دەرنەچووە. لە دەورانی کۆمار دا ماوەیەک دوو ڕۆژ جارێک دەرچووە هەفتەی ٣ ژمارەی لێ دەرچووە، جاری وابووە هەفتەی ٢ی ژمارەی لێ دەرچووە. یانی بە شێوەی ڕۆژانە ٦ ژمارە یان ٧ ژمارە لە هەفتەدا وەکوو هێندێک ڕۆژنامە دەردەچن قەتی ئەوە نەبووە. لە پاشانیش بەداخەوە نەک هەر ڕێکو پێکییەکەی ساڵە وەختی تێ وەرنەسووڕابۆوە، بەڵکوو دەرچوونەکەشی ساڵێکی تەواو نەکرد کە رووخانی کۆماری کوردستان لە دەرچوون وەستا بەڵام ئەگەر تەماشای ڕۆژنامەی کوردستان بکەی دەورانی زۆر سەخت و دژواری بەجێ هێشتوون لە پاش روخانی کۆماری کوردستان کە کوردستانیش لە دەرچوون دەوەستێ بۆ ماوەیەک هەر لە جێ دا پچڕانێک هەیە، هەر دەرناچێ. پاشان هێندێک محاوەلە دەبن کە یەکێکیان لە ساڵی ٢٧ بەم لاوە هەوڵێک بوو کە هەر تێکۆشەرانی حیزب لە نێوخۆی وڵات دایان و شاراوەش نیە کە بە کۆمەکی حیزبی توودە بوو کە ٤ یان ٥ ژمارەی لە تەورێزێ لێ دەرچوو لە چاپخانەیەک کە وا بزانم هەر سەر بە حیزبی توودە بوو. ئەو جار عیددەیەک لەوانەی کە سەر بە حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بوون بەڵام لە پاش جمهوری کوردستان ڕۆیشتبوون بۆ ئازەربایجانی شووڕەویی ئەو کات، لەوێ بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ نزیکەی ١٢ساڵان ڕۆژنامەی کوردستانیان دەردەکرد کە ڕۆژنامەیەکی تەواو موستەقیل نەبوو، هەر بە ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانیش دەردەچوو. بەڵام لە راستیدا هەر بە ئیمکاناتی حیزبی توودەو لە سێبەری کۆمەگی حیزبی کۆمۆنیستی ئازەربایجانی شوورەوی‌دا دەردەچوو. وابزانم دەوری ١٣٠٠و چەند ژمارەیەکی لێ دەرچوو. ئەوەیان بە ڕۆژنامەیەکی ٤ لاپەرەیی دەردەچوو، ٣ لاپەڕی ئازەربایجانی بوو

هەر ناویشیئازەربایجان بوو یەک لاپەڕیشی کوردی بوو کە ناویشی کوردستان بوو. ئەوە دەورەیەکی، دەورەیەکی دیکەی دیوە کە لە دەرێ دەردەچوو کە ژمارەیەک لە تێکۆشەرانی حیزب و دۆستانی حیزب وەک دوکتور قاسملوو، حەسەنی قزلجی و کەریمی حیسامی و عەلی گەلاوێژ هاوکارییان لەگەڵ دەکرد و هێندێک قەڵەمی دیکە کە ڕەنگە ئێستا ناوەکەیانم لە بیرم نەبێ دەریان دەکرد. ڕاستە فکرەکە هەر لە دەوروبەری فکری حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو بەڵام ناوی ئۆرگانیان لە سەر دانەدەنا، تەنیا هەر ئەوەندەیان دەنووسی کە لە لایەن دەستەی نووسەرانەوە دەردەچێ. ئەویشان بە چەند ساڵ (وابزانم سێ ساڵ کەمتر نەبوو لانیکەم) ٢٦ ژمارەی لێ دەرچوو کە لە ڕا دوو ژمارەشی هەر بە ٢٥ دەرچوو. لە بیریان چووبوو کە ئەوە ژمارەی ٢٦ە، دوو ژمارەیان هەر ژمارەی ٢٥ی لە سەر بوو. بەداخەوە ئەوانیش یەک لەوان بۆ خۆشم لە دەستم دا نین. ئاخر دەورەیشیان ئەو دەورەیەیە کە ئێستا دەردەچێ و بۆ ئەو ژمارەیە دەبێتەژمارەی ٥٠٠، ئەوە لە ڕێبەندانی ١٣٤٩ (فێوریەی ١٩٧١)دا دەرچوو. ئەگەر دیققەت بکەی ئەویش ڕێکوپێک نیە. باسی ڕێکوپێکیی دوو دەیەی ئەخیرتان کرد ڕاستە لەسەریەک ڕێکوپێکترە، بەڵام ئەویش مانگانە بووە جاری وابووە دوو حەوتووانە بووە. ماوەیەکی زۆر مانگانە بوو بەڵام جاری وابوو سێ مانگان دەرنەدەچوو. لە بەر ئەوەی هەلومەرجی خەباتەکەی حیزبی دێموکرات کە ئەویش ئۆرگانی بوو هەلومەرجێکی زۆر سەخت و دژوار بوو ڕۆژنامەکەش مەجبوور بوو ببێتە تابعی ئەو هەلومەرجە. بۆیە زۆری نامورەتتەبی بە خۆیەوە دیوە.

ئەو چەند ژمارەیەی کە لە تەورێز دەرچوون هەر درێژەی ئەو سەد وچەند ژمارەیە بوون کە لە سەردەمی کۆماری کوردستاندا دەرچوون؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : نەخێر ئەوان ژمارەی تایبەتییان لێ درا بوو یەک و دوو سێ و چوارو پێنج. پێنجەکەش زۆر مەعلووم نیە، بووەو بڵاونەبۆتەوە یان نەبووە؟ ئەوەی کە من لە بیرم بێ فەقەت چوار ژمارە کە هەر ژمارەی یەک ودوو سێی وچواریان لێ دەدرا. نەک تەسەلسولی زەمانی جمهوریی لێ بدرێ. هی زەمانی جمهوری ١١٣ ژمارەی مەعلوومە. ڕەوایەتێکیش هەیە کە ١١٤ ژمارەبووە، ژمارە ١١٤ەکە بڵاونەبۆتەوە یا خەڵک نەیدیوە. بە هەر حاڵ تەسەلسولی وی نەبووە.

وەک دەزانین یەکەم ژمارەی ئەم دەورەیەی "کوردستان" لە سەرەتای دەیەی ٧٠ی زایینی لە بەغدا بڵاوکرایەوە. بەو پێیەی کە هەر لەو سەردەمەدا ژمارەیەکی بەرچاو بڵاوکراوەی کوردی لە باشووری کوردستان بلاَو دەکرایەوە دەکرێ بڵێی پێگەی "کوردستان" لە نێو ئەم بڵاوکراوانەدا چۆن بوو؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : زۆر بە ئینسافەوە دەبێ بڵێین کە ڕۆژنامەی کوردستانی ئەو وەخت (کە من پێی دەڵێم ڕۆژنامە بە مانای ئەوە نیە کە بەشێوەی ڕۆژانە دەرچووە. عادەتەن ئەو بڵاوکراوەیەی کە بە شێوەی وەرەق دەردەچێ پێی دەڵێن ڕۆژنامە ئەگەر بە دوو ساڵیش دەربچێ. مەجەللەش ئەگەر هەموو ڕۆژێ دەربچێ پێی دەڵێن مەجەللە) شتێک نەبوو کە لە نێو ڕۆژنامەکانی دیکە دا حیسابی بۆ بکرێ، چونکە هەر ئەو وەختی کە ئەو ڕۆژنامەیەمان دەردەکرد لە بەغدایە(دیارە ئێستا دەزانین کە لە بەغدایەدەرچووە ئەو وەختی نە دەگوترا لە بەغدایە دەردەچێ)، ڕۆژنامەی حەفتانە هەبوو بە بیست سەفحە دەردەچوو، بە ١٦ سەفحە دەردەچوو بەناوی "هاوکاری"، "برایەتی" دەردەچوو. گۆڤاری جۆراوجۆر دەردەچوون هەفتانە، مانگانە، وەرزانە و کتێب و شتی زۆر دەردەچوون. لەو بارەیەوە حەجمەکەی زۆر نەبوو. بەو حاڵە ڕۆژنامەی کوردستان لە دوو بارەوە زۆر زۆر لە نێو ڕووناکبیران و، ئەویش لە نێو بژاردەی ڕووناکبیران دا، موعتەبەر بوو. یەکێکیان ئەوە

بوو کە لە باری سیاسییەوە وەزنی باشی بوو، مقالاتی باشی تێدابوون، سەرنووسەرەکەی شەهیدی گەورەمان دوکتوور قاسملوو بوو. نووسەرەکانی دیکەشی نووسەری باش بوون لە سەر یەک. کەوابێ لە باری موحتواوە دەوڵەمەند بوو، ئیستقباڵی لێ دەکرا، زۆر باش بوو. لە باری دیکەوە، لە باری زمانەوە، تەنانەت لە باری زمانەوە ناوی دەرکردبوو، یانی خەڵک دەیان نووسی (نەک ئێمە بنووسین)، ئەدیبەکانی باشووری کوردستان دەیان نووسی دەبێ زمانی "کوردستان" بکرێتە نموونەی نووسینی کوردی لە حاڵێک دا لە چوار لاپەرە دا دەردەچوو. بەداخەوە "کوردستان" لەو بارەیەوە هەم لەبەر ئەوە کەمێ بێ مبالاتیی تێدا دەکرێ لە باری زمانەوە، هەمیش لە بەر ئەوەیە کە نەشرییاتی دیکە زۆرەو ڕەنگە بڵێم ئەم شێوە نووسینە زاڵ بووە کە نەشرییاتەکەی دیکەی پێ دەردەچێ، ئەو بەرچاوییەی ئەو کات هەیبوو ئێستا نیەتی. ئەو وەختی لەگەڵ ئەوەی زۆر مەحدوود بوو، مانگانە بوو، لە چوار لاپەرە دا دەردەچوو جێگەیەکی زۆر باشی هەبوو.

"کوردستان" لە سەرەتاوە ڕۆژنامەیەکی حیزبی بووە تا ئێستا، هێندێک پێیان وایە ڕۆژنامەی حیزبی ڕۆژنامە نیە، ناتوانێ بە پێی پێوەرەکانی کاری ڕۆژنامەنووسی کار بکا. بە رای جەنابت "کوردستان" چەند توانیوێتی بە پێی ئەو هەورازو نشیوانەی لە مێژووی خۆیدا بوویەتی بە گشتی لە گەڵ پێوەرەکانی کاری ڕۆژنامەنووسی خۆی ڕێک بخا؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لە گەڵ ئەوەی کە خزمەتی ڕۆژنامەی کوردستان خزمەتێکی گەورەیە و جێی شانازییە، زۆری خزمەت بە فکرو ئەدەبیات و زمانی کوردی کردوە بە بێ شک، بەڵام ئەمنیش لە گەڵ ئەوانەم کە ئۆرگانی حیزبی بە ڕۆژنامە نازانن. پێم وایە وەکوو ڕۆژنامە ڕۆژنامەیەکی خراپە یا دەکرێ پێی بڵێین کە هەر ڕۆژنامە نیە. بریا ناوێکی دیکەیان دانابا بۆ ئەو ڕۆژنامانە کە زمان حاڵی حیزبێکن ناویان لێ نەنابان ڕۆژنامە. چونکە ڕۆژنامە ئەوەیە لە گەڵ ژیانی کۆمەڵ سەروکاری هەبێ، تازەترین ئەخباری ڕۆژ، تازەترین ئیحتیاجاتی خەڵک، نەزەراتی جۆراوجۆری خەڵک بتوانێ بڵاو بکاتەوە. نیزیک بێ لە کۆمەڵانی خەڵک. ڕۆژنامەیەک کە لە ئەشکەوتێک دەردەچێ و ڕۆژنامەیەک کە بە دزی دەردەچێ بە حەفتەو چەند مانگ جارێک

دەردەچێ و بە دزی بڵاودەبێتەوە قەت ناتوانێ خەسڵەتی ڕۆژنامەی هەبێ. لەو بارەیەوە

ئەگەر نومرەی بدەمێ، نومرەکە لە سەد بگرم ڕەنگە هەر پێنجی بدەمی، بەڵام وەکی دیکە بە ڕۆژنامەیەکی ڕووسوور و سەربەرزی دەزانم.

لە قسەکانت دا ئاماژەت بە هێندێک لەو قەڵەمانە کرد لە"کوردستان"دا دەوریان بووە، دیارە ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ مێژوو ریزێک ناوی دوورودرێژ دەبینین، بەڵام لانیکەم دەکرێ یادێک لەو کەسانە بکەیەوە کە لە دەیەی یەکەمی "کوردستان"دا دەوریان هەبووە؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : بەراستی ئەوانەی لە دەیەی یەکەم دا تێیان دا دەنووسی ژمارەیەکی کەم بوون. دەکرێ بڵێین شەهید دوکتۆر قاسملوو بوو، کاک کەریم حیسامی و قزڵجی بوون، کاک حەمەدەمین سیراجی بوو، خوالێخۆشبوو هێمن بوو، ڕەفیقێکمان شەهید بوو جەلال میراوەیی یان عوسمانی یەزدانپەناه خەڵکی میراوێی سەردەشت کە ساڵی ٥٨ شەهید بوو، کاک مەلا ڕەحمان بوو. بەڵام دەورەکانی دیکە ماشەڵڵا زۆرن ڕەنگە هەمووی لە بیر نەبن بەڵام لەوانەی کە زۆریان نەقش تێدا هەبوو دەتوانین جگە لە شەهید دوکتۆر شەرەفکەندی هەموو ئەندامانی دەفتەری سیاسیی ئەو وەخت باس بکەین. بەڵام لە نووسەرەکانی دیکە دەتوانین کاک قادر وریا، کاک هەیاس کاردۆ، کاک برایم لاجانی ناو بەرین.

بەو پێیەی کە تۆ یان لە بەڕێوەبەرانی سەرەکی یان یاری نزیکی "کوردستان" بووی دەزانی لەو دەورەیەش دا وەکوو دەورەکانی دیکە دابڕان و وەستان هەبووە بە تایبەت پێش شۆڕشی ٥٧ و دوای شۆڕشی ٥٧. دەکرێ بڵێی کە ئەو وەستان و دابرانانە چۆن بوون؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لە پێش دا کە ئێمە دەستمان بەو دەورە تازەیە کردەوە دەورەیەک بوو کە نەوعێک ئیستقراری هەبوو. نوێنەرایەتییەکمان لە بەغدایە هەبوو (نوێنەرایەتیی ڕەسمی نەبوو، بەڵام ماڵێکمان لەوێ هەبوو) لەوێ دەرمان دەکرد. تا ژمارەی ٣٥ و ئەوانەی باش بوو لە چاپخانەیەک دەردەچوو ڕێکوپێک. لە پاشان وای لێ هات کە هێندێک ئاڵوگۆڕی سیاسی لە ناوچەکە دا ڕووی دا بە تایبەتی لە پێوەندیی نێوان ئێران و عێراق دا. ئەو وەختی عێراق لێی قەدەغە کردین ڕۆژنامە دەربکەین. مەجبوور بە تایپ دەمان نووسی ئەویش بە تایپی دەستی نەک بە تایپی ئێستا، لە سەر کاغەز دەمان چەسپاندو دەمان نارد بۆ یەکێ لە پایتەختەکان لەوێ چاپ بێ. بە زەحمەت بڵاو دەبۆوە. ژمارەیەکم لە بیرە سێ چوار پایتەختی کردن تا دەرچوو. لە بەغدایە چاپ نەکرا، چووە بەیرووتێ، چووە ئەڵمانی (پایتەختی ئەو کات بۆن نەبوو بێرلین بوو) چووە برلینێ چوو لە پاریس چاپ کرا. ئەو دەورانەی بە خۆوە بینی. لە پاشان کە گەڕاینەوە وەزعەکە جۆرێکی دیکە گۆڕا و گۆڕانێکی موسبەت هاتە ئاراوە. ئێمە گەڕاینەوە کوردستان. بۆ ماوەیەکی دیسان "کوردستان"یش دەرنەچوو. ئەو جار کە دەرچوو ماوەیەک دەستمان پێ کرد بە تایپ و بە پۆلیکۆپی دەرمان دەکرد، دوای چەند مانگ چاپخانەیەکمان کڕی بۆ یەکەمین جار حەوتانەش ٢، ٣ ژمارەی لە مەهاباد لێ دەردەچوو. جارێکی دیکە کە مەجبوور بووین ئاوارە بینەوە، دەردبەدەر بووینەوە دووبارە پەنامان بۆ تایپ و پۆکۆپی بردەوە. بە کورتی بڵێم پاشان لە باری حەجمیشەوە، حەجمەکەی وەختێک بە ئەندازەی حەجمی کتێب بوو، وەختێک بە ئەندازەی A4 بوو، جا دوایە کردمانە A3ئێستا حەجمەکەی حەجمی ڕۆژنامەیەکی مامناوەندییە. زۆری ئەو دەورانانە بە خۆیەوە دیون. ئێمە جارێکی شتێکمان لە سەر نووسیوە کە ڕەنگە هەر من نووسیبێتم کە دەڵێین "کوردستان" ڕۆژنامەی تێکۆشەرانی کوردە و چارەنووسی لەگەڵ چارەنووسی ئەوان لێک گرێ دراوە، کە ئەوان ئاشکرا بوون ئەویش ئاشکرا بووە، کە ئەوان نهێنی بوون ئەویش نهێنی بووە، ئەوان ئیمکاناتێکیان هەبووە ئەویش هەیبووە. لە سەر یەک ڕۆژنامەی کوردستان ئاوێنەیەک بووە لە خەبات وتێکۆشانی ئەندامانی حیزبی دێموکرات.

لە دەیەی یەکەم دا کە هەلومەرج لە چاو ئێستا شتێکی دیکە بوو "کوردستان" چەندە دەگەیشتەوە نێوخۆی وڵات و دەست ئەو کەسانەی دەبوو بی خوێننەوە؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ژمارەیەکی زۆر مەحدوود دەچوو ڕەنگە بکرێ بڵێین لە باشترین حاڵەت دا ١٠٠ ژمارەیەکی دەگەیشتەوە وڵات. بەڵام عەلاقەیەکی زۆر هەبوو لە نێو ئەوانەی کە "کوردستان"یان بە دەست دەگەیشت. ئەو وەخت زۆریش ئیمکانی کۆپی و ئەوە نەبوو ڕەنگە هەڵکەوتوە کە ڕۆژنامەیەک ٥٠ کەس یان ژمارەیەکی زیاتر دەیان خوێندەوە. ئێمە بۆ ئەوەی بچێتەوە وڵات دوو جۆرمان چاپ دەکرد بەشێک لە سەر کاغەزی مەعمولیمان چاپ دەکرد بەشێکی دیکەش کاغەزێکی تەنک و قایم لە عەینی کاتدا مقاوم کە بە نوشتاندنەوە زوو خرا نەبێ، ئەوەمان دەناردەوە وڵات. ئەوەش هەر قاچاغ بوو .

دەزگای "ژین" بەشێکی بەرچاو لە ژمارەکانی سەردمی کۆماری چاپ و بڵاو کردۆتەوە ئەو هەوڵە چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لە بارەی "ژین"ەوە بڵێم چی، بریا "ژین" ناوی خۆی گۆڕیبا کردبایە بنکەی ژیاندنەوە، نەک بنکەی "ژین". چونکە ئەو بنکەیە هەم "ژین"ی ژیاندۆتەوە هەمیش زۆری دیکە لە گۆڤارو ڕۆژنامەکان و بەرهەمە تاریخییەکانی نووسەرانی کوردی ژیاندۆتەوە. خزمەتی بنکەی "ژین" بە تایبەت ئەو دوو برا بەرێز و تێکۆشەرە مامۆستا ڕەفیق ساڵح و مامۆستا سەدیق ساڵح ئەوەندە بەرچاوە کە زمانی من لە تاریفی عاجزە. ئەوانە لەو کەسانەن تەنیا کەسانێک نین بەڵام لەو کەسانەن کە هەق وایە هەر بە زیندوویی پەیکەری زێڕیان بۆ دروست کەی. بەش بە حاڵی خۆم هەر ئەو کارەیان نا، هەرچی کردوویانە بە خزمەتی گەورەو بە شاکار دەزانم. ئارەزووی ئەوە دەکەم ئەوان هەر بەردەوام بن، سەرکەوتنی زیاتریان بۆ بە ئاوات دەخوازم و زۆریشم پێ خۆشە کە یادت کردنەوە.

ڕاسپاردەت بۆ بەڕێوەبەرانی ئێستای "کوردستان" چیە بۆ ئەوەی لە ئاست ئەو چاوەڕوانیانەدا کە لێی دەکرێ ؟

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە : بە بێ شک لە گەڵ هەموو سپاس و شانازیم بە زەحمەت و تێکۆشانی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەوە دەبێ بڵێین کە ڕۆژنامەی کوردستان نەک هەر وەکوو گوتم ڕۆژنامە نیە بە مانای واقیعیی کەلیمە، بەڵام وەک ئۆرگانی حیزبییش لە خوارەوەی ئینتزاراتی خەڵکە و لە خوارەوەی ئەوەیە کە دەبێ ڕۆژنامەی حیزبێکی وەک حیزبی دێموکراتی کوردستان بێ. کەوابێ لەگەڵ تەقدیرم لە زەحمەتەکان دەبێ زەحمەتی زیاتر بکێشن، پتری پێوە ماندوو بن، لە قەڵەمی دیکە بگەڕێن، تەنەوعی زیاتری پێ ببەخشن. لەوانە زیاتر ئەوەی کە بۆ من زۆر موهیمە مەسەلەی زمانە. چونکە بە تایبەتی ڕۆژنامەی کوردستان دەبێ ئەو نەقشەی هەبێ کە زمانی سەحیحی کوردی، ڕێنووسی سەحیحی کوردی فێری خوێنەرانی کورد بکا. زۆر بە ئەدەبەوە دەڵێم بەڵام ئێستا ڕەخنەی پێ واریدە، بەرەو دواوە گەڕاوەتەوە، کەلیماتی سەیر و سەمەرەی تێدا دەبینم کە لە کوردی نەزانانەوە فێریان دەبێ. لە حاڵێک دا کەلیماتی ئەسیلی کوردیمان هەیە، کەلیماتی نامۆ بە کار دەبرێ. کەمترە لە ڕۆژنامەکانی دیکە بەڵام وادیارە فێری بووین. لە هەمووی سەیرتر ئەوەیە کەلیماتێک دەبینم کە لە فارسی وەرگیراوە، کوردەکانی باشوور بە غەڵەت وەریان گرتوە. ئێمەش دەچین غەڵەتەکەی لەوان وەردەگرینەوە. بۆ نموونە کەلیمەی ئامادەباش کەلیمەیەکی فارسییە، کوردەکانی باشوور دەڵێن ئامادەباشی کەچی ئێمە کە لە فارسیدا لەوان واریدترین ئامادەباشی بە کار دەبەین، یان مەسەلەن "کجا مرحبا" بە کار دەبەین. کەلیماتی وامان هەیە حەق وایە "کوردستان" بژاری بکا کە لە باری ئینشاییشەوە "کوردستان"ی ئێستا لە گەڵ کوردستانی پێشوو ئەو هەمووە بێ ئیمکاناتییەی دەورانی سەرەتای دەرچوونی ئەو دەورەیە ئەگەر بەراوەردی بکەین دەبینین هاتۆتە خوارێ.

==

ئازیزانی لە دەستچووی کاروانی ئەم " کوردستان " ٥

قادر وریا

مێژووی ڕۆژنامەی " کوردستان " بەشێکی گرنگ لە مێژووی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان و جووڵانەوەی نەتەوەیی و شۆڕشگێرانە ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێک دێنێ. ئەم مێژووە، بەقەرا مێژووی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان درێژە. چونکە هەر لە یەکەم ساڵی دامەزرانی حیزبەوە ، بڵاو بوونەوەی ئەم ڕۆژنامەیە دەستی پێکردوە و وەک ئەو حیزبەی ڕۆژنامەکە، زمانحاڵی بووە، سەرەڕای هەموو کەندو کۆسپ و هەوراز و لێژێک درێژەی بە خەبات و تێکۆشان داوە.

کە دەڵێم ئەم مێژووە بەشێکی گرنگە لە مێژووی حیزب، وشەی گرنگم بە ڕێکەوت نەهێناوە . گرنگی یەکە لە چەند بارەوەیە :

* یەکەم ، لە زۆربەی قوتاغەکانی مێژووی ئەم ڕۆژنامەیە دا ، ڕێبەران و داڕێژەرانی سیاسەتەکانی حیزب و لە بەرپرسان و نوسەرانی ئەو ڕۆژنامەیە بوون و، وتار و بابەتەکانی ڕۆژنامە، ڕەنگدانەوەی تێگەیشتن، بۆ چوون و ڕوانێنی ئەوان بووە. ئەگەرچی زۆربەی ئەو نووسینانە بەداخەوە ناوی نووسەرەکانیان لەسەر نیە، بەڵام بە هۆی ئەوانەوە تێ دەگەین کە سیاسەتداڕێژان و ڕێبەرانی ئەم حیزبە چلۆن سەیری ڕووداو و ئاڵوگۆڕ و پرسەکانی سەردەمی خۆیان کردوە.

* دووهەم. حیزبی دێموکراتی کوردستان، بەتایبەتی لە ٤ و ٣ دەیەی یەکەمی تەمەنی دا ناوەندێکی تایبەت بۆ ڕاگرتن، پاراستن و تومار کردنی بەڵگەنامە سیاسەیە کانی خۆی نەبوو.

لاپەرەکانی ڕۆژنامەی " کوردستان " لەو ماوەیە دا بەشێکی بەرچاو لەو بەڵگەنامانەیان گرتۆتە خۆو، ڕوانین و هەڵوێستی ڕێبەرانی حیزب بەرامبەر بە ڕووداوەکان سەردەمیان تێدایە و ، ئاگادار بوون لەوان ، بۆ نووسینەوەی مێژووی حیزب پێویستە. هەر بۆ وێنە ئەوانەی لێکدانەوەیان لە بارەی جمهوریی کوردستان کردوە پتر لە هەر شتێکی دیکە پشتیان بە ڕۆژنامەی " کوردستان "ی ئەو سەردەمە بەستوە.

* سێهەم ، فورم ، قەوارە، دیزاین ، پیتچنی و جۆری چاپی ڕۆژنامە لە هەر سەردەمێک دا نیشاندەری ئەو بارودۆخەیە کە ڕۆژنامەی تێدا بڵاو بۆتەوە و، حیزبەکەی، خەباتی تێدا کردوە. وردبوونەوە لەوان ، تێمان دەگەیەنێ کە لە ج هەلو مەرجێک دا و بەچ ئیمکاناتێک کاری چاپ و بڵاو کردنەوە کراوە.

* چوارەم ، ڕۆژنامەی " کوردستان " هەر لەو کاتەدا کە پەروەردەی دەستی سیاسی یەکان و ڕووناکبیرانی قەڵەم بەدەستی ئەم حیزبە لە قۆناغە جۆر بە جۆرەکاندا بووە و جێ پەنجەی ئەوانی لە بورای جیاواز دا (بیرو زەوق و شیوازی نووسین و زمانەوان و ...) پێوە دیارە، قوتابخانەی پەروەردە کردنی بە دەیان ئۆگری نووسین و کاری ڕۆژنامە نووسی بووە. زۆر بە داخەوە گروگاڵی نووسینیان لە قوتابخانەی " کوردستان " دا دەست پێ کردوە و یەکەم بووسینەکانیان لەم ڕۆژنامەیە دا بڵاو بۆتەوە، دواتر لە ئاستی

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

ڕاگەیاندنی کوردی دا بە ناوێکی دیاری ڕۆژنامە نووسی و ڕاگەیاندنکارێکی بەوەجیان لێ وەرچووە.
دەرچوونی ژمارە ٥٠٠ی ئەو دەورەیەی " کوردستان " دەرفەتێکە بۆ ئەوەی، بەرێزەوە یادی ئەو کەسانە بکەینەوە کە لە درێژایی ئەو مێژووەدا، لەو ڕۆژنامەیەدا خزمەتیان کردوە. بەو هۆیەوە کە ئەو کەسانەی بە خۆرێک لە جۆرەکان ساڵانێک لەم ڕۆژنامەیە دا کاریان کردەوە یەکجار زۆرن، لەم بۆنەیەدا تەنیا یادێک لەوانە دەکەینەوە کە لەم دەورەیە دا، لە ڕۆژنامەی " کوردستان" دا کاریان کردوە و بەداخەوە تائێستا لە ژیان دا نەماوەن.

عوسمان یەزدانپەنا (جەلال میراوەیی)

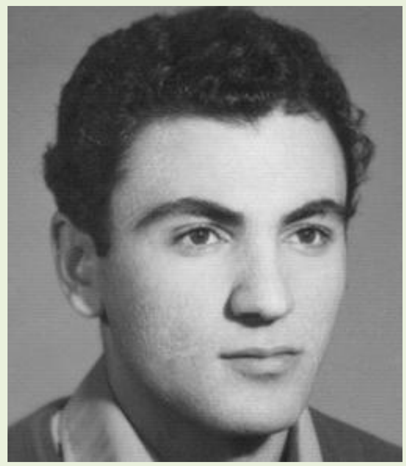

عوسمان یەزدانپەنا کە لە نێو هاوڕێیانی دا بە جەلال میراوەیی ناسرا بوو، لە یەکەم ژمارەکانی ئەم دەورەیەی کوردستان ڕا (کە لە ڕێبەندانی ١٣٤٩ ڕا دەست پێ دەکا)، لە ڕۆژنامە، کاری فەننی و ئامادە کردنی کردوە. جەلال تا سەرکەوتنی ڕاپەرینی گەلانی ئێران و تا شەری سێ مانگە، کار لەڕۆژنامەی "کوردستان "ی درێژە پێدا. بێجگە لە کاری پێتچنی و تەکسیر، بە نووسین و وەرگێڕان و ئامادە کردنیش لە ژمارەکانی ساڵانی ١٣٤٩ تا ١٣٥٨ی " کوردستان " دا بەشداریی چالاکانەی هەبووە.
مانگی خەرمانانی ١٣٥٨ لە کاتی گەیاندنی یارمەتی بۆ هاوڕێیانی پێشمەرگەی لە نزیک " گرژاڵ " دەکەوێنە نێو بۆسەی ستوونێکی نیزامی کە هێرشیان کرد بووە سەر ئەو ناوچەیە زەبرێکی قورسیان لە لایەن هێزی پێشمەرگەوە لێ درابوو. هەر بۆیە کاتێک جەلال میراوەیی دەکەوێتە دەستیان، هەر ئەو ڕۆژە شەهیدی دەکەن .

دوکتور سوڵتان وەتەمیشی

دوکتور سوڵتان وەتەمیشی کە لە کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و لە کۆمیتەی ناوەندیش دا بە ئەندامی دەفتەری سیاسی حیزب هەڵبژێردرا بوو، وەک ئەندامی دیکەی دەفتەری سیاسی لەم دەورەیە دا ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی " کوردستان " بووە. بەو جۆرەی لە مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادەم بیستوە ، لەو ژمارانەی " کوردستان " کە لە ساڵی ١٣٥٢ – ١٣٥٠ بڵاو بوونەوە، نووسینی دوکتور وەتەمیشی هەیە. ناوبراو ساڵی ١٣٥٢ لە پێوەندی لە گەڵ پسپۆرییەکی دا (پزیشکی نەشتەرگەر) دەچێتە وڵاتی لیبی و لەم ڕۆژنامەیە دوور دەکەوێتەوە.
دوکتور وەتەمیشی لە مێژساڵە لە ژیاندا نەماوە، بەڵام بەداخەوە بەروونی نازانم لە چ ساڵێک دا کۆچی دوایی کردوە.

مامۆستا هێمن موکریانی

حەمەدەمینی شێخولئیسلامی موکری (هێمن موکریانی) کەلە سەردەمی کۆماری کوردستانیش دا، لاپەرەکانی ڕۆژنامەی " کوردستان "ی بە شێعرە نیشتمانی و جوانەکانی، دەڕازاندەوە،

لە یەکەم ژمارەکانی ئەم دەورەیەی " کوردستان " ڕا ١٣٤٩ (١٩٧١) دەبێتە ئەندامی دەستەی نووسەرانی. مامۆستا هێمن لەو کاتەوە تا بەهاری ١٣٥٩ کە لە حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، دادەبڕێ بە شێعرو نووسین و دەسگرتن و ڕێنوێنیی ئۆگران و هاوکارانی ئەو ڕۆژنامەیە لە باری ئەدەبی و زمانەوانییەوە، چالاکانە هاوکاریی بەرەو پێشچوونی " کوردستان " دەکا.

د. عەبدولڕەحمان قاسملوو

بەرلەوەی یەکەم ژمارەی دەورەی ئێستای ڕۆژنامەی " کوردستان " لە ڕێبەندانی ١٣٤٩ لە بەغدا بڵاوبێتەوە، لە ئوورووپا، دەورەیەکی دیکەی ڕۆژنامەی " کوردستان " دەردە چوو کە دوکتور قاسملوو بە هاوکاریی کۆمەڵێک سیاسی و ڕووناکبیری نیشتمانپەروەری کورد، دەری

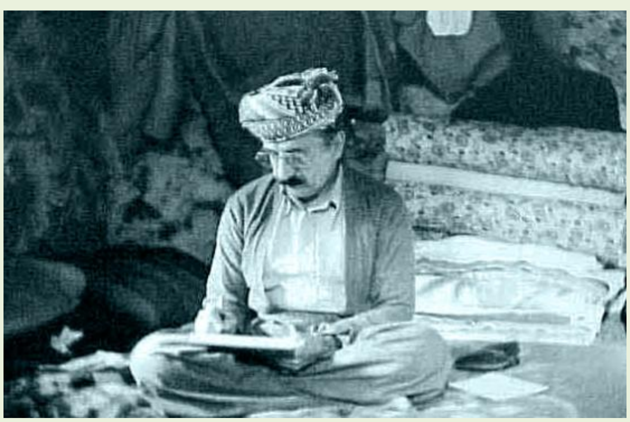

دەکرد. دیارە ئەو دەورەیە بە ناوی ئۆرگانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی لەسەر نەبوو تەنیا لەژێر ناوەکەی دەنووسرا "لەلایەن دەستەی نووسەرانەوە دەردەچێ ". پێشنیاری دەست پێکردنی دەورەیەکی نوێی " کوردستان " و پشتگرتنی، دەگەڕێتەوە بۆ دوکتور قاسملوو کە بە دوای سەرکەوتنی شۆڕشی عێراق و پێکهاتنی هەلومورجی نوێ لەو وڵاتە. قۆناغی خۆڕێکخستنەوە و زیندوو کردنەوەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی لە بەردەم حیزب دا دەدی.
دوکتور قاسملوو جگە لەوەی سەر نووسەر و ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەو ڕۆژنامەیە

لەساڵی ١٣٤٩ تـا سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران (ساڵی ١٣٥٧) بـوو، هـەتا کـاتی شەهید بوونی (هاوینی ساڵی ١٣٦٨) لە نووسین بۆ ئەم ڕۆژنامەیە و، ڕێنوێنی، هاوکاری و پشتوانیی جۆراجۆری دەستەی نووسەران و کـادری فـەننی " کوردستـان " غـافڵ نـەبوو. وتووێژو وتـار و نووسینەکانی دوکتور قاسملوو، لە نێو بابەتەکانی ڕۆژنامەی " کوردستان " دا لە باری نێوەرۆک و بەرزی ئاستی لیکدانەوە جێگایەکی تایبەتیان هەیە.

دوکتور سادق شەرەفکەندی

د. سـادق شەرەفکەندی دوای بـەجێ هێشتنی خـانکۆی تـاران و گەرانـەوەی بـۆ کوردستان لەسەر داوای ڕێبەرایەتیی حیزب لە ساڵی ١٣٥٩ بەرپرسایەتیی کۆمیسیۆنی چاپەمەنی و ئەرکی سەرنووسەریی ڕۆژنامەی " کوردستان "ی گرتە ئەستۆ.
کورتە مێژووی جووڵانەوەی نەتەوایەتییەکانی کورد، کە بە شێوەی زنجیرە ساڵی ١٣٥٩ و ١٣٦٠ و ١٣٦١ لـە " کوردسـتان " بـڵاو بووتـەوە، بـە یەکـەم نووسـینەکانی دوکتـور شەرەفکەندی لەم ڕۆژنامەیە دا دەژمێردرێن.
لە دوای کۆنگرەی 8ی حیزب (زستانی ساڵی ١٣٦٦) جارێکی دیکە ئـەرکی سەرنووسـەریی ڕۆژنامە و بەرپرسایەتیی کۆمیسیۆنی چاپەمەنی کەوتەوە سەر شانی دوکتور شەرەفکەندی و، هـەتا شـەهید بـوونی دوکتـور قـاسملوو لـە پووشپەری سـاڵی ١٣٦٨، وەک نووسـەر و سەرنووسەر لەم ڕۆژنامەیە دا کاری کرد. هەڵبژاردەیەک لەو ژمارانەی دوکتور شەرەفکەندی لە ڕۆژنامەی " کوردستان" دا بڵاوی کردونـەوە لـە دەساڵەی شەهید بـوونی دا، لـە گـەڵ کۆمەڵێک وتاری دیکە کە لە رادیو دەنگی کوردستان دا بڵاو بوونەتەوە، کراون بە کتێبێک.

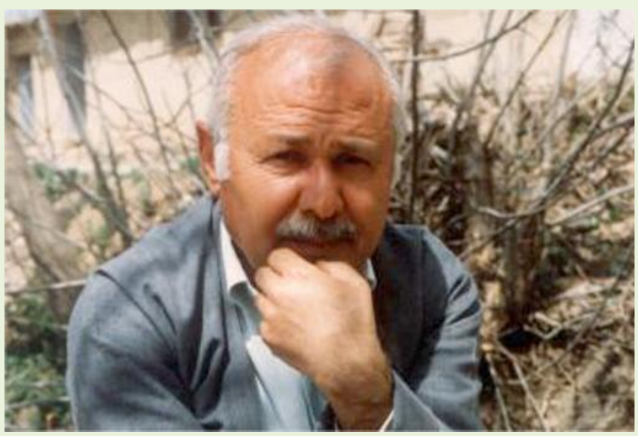

لە وتـاری " کوردستان ، سەنگەرێکی دیکەی تێکۆشانی ڕێبەری شەهیدمان " لـە پێشەکی ئەو کتێبە دا بڵاو بۆتەوە، ئاماژە بە ڕۆڵـی د. شەرەفکەندی لـە بـەرە و پێشبردنی ئـەو ڕۆژنامەیە دا کراوە.

عەبدوڵڵا شەریفی

کـاک عەبـدوڵڵا شـەریفی، ئەنـدامی کۆمیتـەی ناوەنـدی حیـزب، لـەو لاوە شۆڕشـگێر و تێگەیشتووانە بـوو کەلـە ڕۆڵ و بایـەخی نووسـین و کـاری ڕۆژنامە نووسینی و پێویستی مرۆڤی سیاسی و خەباتکار بە نووسین، ئاگادار بوو. لـە نێوان کۆنگرەی ٨ بۆ ٩ حیزب ساڵی (١٣٦٩)، بوو بە هاوکاری دەسـتەی نووسـەرانی ڕۆژنـامـەی " کوردستان ". وێـرای بەشـداری لـە کۆبوونەوەکانی دەستە نووسەران و بەشداری لە باسە سیاسییەکان دا بـە نووسـینی وتـار، هاوکـاریی ڕۆژنامەی دەکرد. ئـەم هاوکارییە هەت کاتی شەهید بـوونی لـە ٦ی ڕەزبـەری سـاڵی ١٣٧٣ بـەردەوام بوو. دەبێ بگوترێ تێکۆشـان لـە مەیدانـەکانی دیکـە (تێکۆشـانی

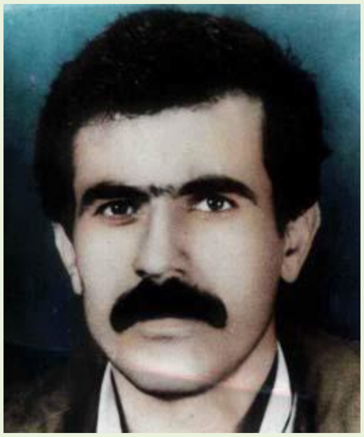

سیاسی و تەشکیلاتـی و بە ڕێوەبردنی هێز و کۆمیتـەکانی حیزب لـە قـووڵایی ڕۆژهـەڵاتـی کوردستان) کـاتێکی زۆر کـەمی بـۆ هاوکـاریی ئـەو لـە گـەڵ ڕۆژنامـەی " کوردسـتان " دا دەهێشـتەوە. بـەو حاڵـەش، لـە هاوکـاریی ڕۆژنامـە دریغـی نـەدەکرد و بڵاو بوونـەوەی نووسینەکانی لەم ڕۆژنامەیە دا بۆ خۆی بەشانازی دەزانی.

تاهیر حوسێن پوور

کاک تـاهیر حوسێن پوور، خەڵکی دێ سەرگێز شنو بوو. ئەوکاتەی لە ئێران خوێندکاری زانکۆ بوو، ببووە ئەندامی تەشکیلاتی نهێنی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، کاتێک نـاچار بوو خوێنـدنی زانکۆ بـەجێ بێڵـێ و رووی کـردە ریـزی پێشـمەرگەکانی حیزب، لە فێرگەی سیاسی نیزامی بەشـداری دەورەی سـەرەتایی بـوو هـەم لـە بـاری رێکـوپێکی و ڕەوشـتەوە، هـەم لـە بـاری سەرکەوتنی لە تـاقیکردنەوەکان دا، لـە یەکەمـەکانی دەورەکـەیان بـوو. هەر بۆیە سەرەتای ساڵی ١٣٧٧ بۆ کـار لـە بەشـی فـەننی ڕۆژنامـە، داوامـان کـرد نـەقلی لای ئێمـەی

بکەن. لە ماوەی کاری لە ڕۆژنامەشدا، نموونەی دڵسوزی، ماندوویی نەناسی و ڕێکوپێکی بوو، بێجگە لە کاری پیتچینی و کاری فەننیی دیکە، دەستی کرد بوو بە ئامادە کردنی بابەت تادەهات پتر تێکەڵ بە کارەکانی ڕۆژنامە دەبوو. هاوینی ساڵی ١٣٧٨ دوای بڵاو بوونەوەی ژمارەی تایبەت بە ١٠ ساڵەی شەهید بوونی دوکتور قاسملوو، لەسەر داوای کادرە تەشکیلاتییەکانی ناوچەی شنۆ و پێداگریی خۆی، بۆ مەئمووریەتی تەشکیلاتی و بە کۆمەڵێک ڕۆژنامەی " کوردستان "ەوە چووە ئەو ناوچەیە. بەڵام بەداخەوە لەم سەفەرە نەگەڕایەوە و لە نزیک شێخان کەوتە کەمین و گیانی لە دەست دا.

سەید سەلام عەزیزی

سەید سەلام عەزیزی ئەندامی دەفتەری سیاسی حیزب لە بەهاری ساڵی ١٣٧٢وە هاوکاری لە گەڵ دەستەی نووسەرانی رۆژنامەی "کوردستان "ی دەست پێکرد. کاک سەلام وێڕای بەشداری لە کۆبوونەوە و باسەکانی دەستەی نووسەران دا و، سەرەڕای کار و بەرپرسایەتیی دیکەی حیزبی، بە گوێرەی توانا، بەشداری لە نووسینی وتار و بابەت بۆ رۆژنامە دا دەکرد و هێندێک جاریش ئەگەر لە زمانی عەرەبییەوە پێویستمان بە وەرگێڕانی بابەتێک هەبا وەری دەگێرایە سەر زمانی کوردی هاوکاریی کاک سەلام لە گەڵ " کوردستان " تاکاتی کۆچی ناووەختی لە پووشپەری ساڵی ١٣٧٨ دا درێژەی هەبوو.

کەریم حیسامی

مامۆستا کەریم حیسامی، لەم نووسەر و وەرگێڕانە بوو کە لە دەورەی پێشتری " کوردستان " کە لە ئورووپا بڵاو ببۆوە، لە گەڵ دوکتور قاسملوو دا هاوکاری کرد بوو. لەسەرەتای ئەم دەورەیەی ئێستاش ڕا واتە لە یەکەم ژمارە وە کە لە ڕێبەندانی ساڵی ١٣٤٩ (فێوریەی ساڵی ١٩٧١) بڵاو بۆتەوە، وەک ئەندامی دەفتەری سیاسی حیزب و وەک ئەندامی دەستەی نووسەرانی رۆژنامە، کاری نووسین و وەرگێڕانی لە رۆژنامەی " کوردستان " دا کردوە. هاوکاریی ئەم نووسەر و وەرگێرە بە توانایە لە گەڵ رۆژنامەی " کوردستان " هەتا سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران درێژە هەبوو.

عوسمان رەحیمی

دوایین ئازیزی لە دەستچووی " کوردستان " کاک عوسمان رەحیمی یە کە خەرمانانی ساڵی ١٣٨٦ بە هۆی راوەستانی دڵ، کۆچی دوایی کرد. کاک عوسمان هەم لەو رۆژنامەیە دا کە لە ژێر ناوی " کوردستان " وەل ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکراتی کوردستان – ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێر بڵاو دەبۆوە، هەم لەو دەورەیەی ئێستای " کوردستان " لە نێوان کۆنگرەی ١٢ - ١٣ دا وەک ئەندامی دەستەی نووسەران، کاری نووسین و وەرگێڕانی کردوە و کۆمەڵێک نووسین و وەرگێڕانی پڕ نێوەرۆک و جوانی وەک یادگار لە پاش بەجێ ماوە.

بەبۆنەی دەرچوونی پێنجسەدەمین ژمارەی دەورەی ئێستای " کوردستان " بەرێز و ئەمەگناسی یەوە بیری ئەو ئازیزە لە دەستچووانەی رۆژنامەکەمان دەکەینەوە و ناو و یاد و تایبەتمەندییە بەرز و جوانەکانیان لە کۆڕی تێکۆشەرانی سەنگەری " کوردستان " دا بەرز ڕا دەگرین.

رۆژنامەی کوردستان ژمارە ٥٠٠

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

بەرێوەچوونی سمیناری ٦٧ ساڵ دەرچوون و بڵاوبوونەوەی رۆژنامەی " کوردستان"

ناوەندی راگەیاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان بەبۆنەی چاپ و بڵابوونەوەی ژمارە ٦٠٠

ی رۆژنامەی "کوردستان" بە بەرێوەبردنی سمینارێک، یادی ٤٢ ساڵ بەردەوامیی دەوری نوێی "کوردستان" و ٦٧ ساڵ تێکۆشانی ئەو رۆژنامەیەی زمانحاڵی حیزبی دێموکڕاتی بەرز راگرت.

لەو سمینارەدا کە رۆژی پێنجشەممە، ١٢ ی رێبەندان لەساڵۆنی بۆنە و رێورەسمەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە بەشداریی کۆمەڵێک ئەدیب، رۆژنامەنووس و کەسایەتیی ئاکادیمیی کورد لە باشووری کوردستان و چەندین میدیاکاری رۆژهەڵاتی کوردستان و ژمارەیەکی بەرچاو لە تێکۆشەرانی حیزب بەرێوە چوو، قۆناغە جیاوازەکانی دەرچوونی رۆژنامەی "کوردستان" لە کۆماری کوردستانەوە تا ئێستا لەلایەن کۆرگێرەکانەوە هەڵسەنگێندرا.

سمینار بە سروودی نەتەوایەتیی ئەی رەقیب و راگرتنی ساتێک بێدەنگی بۆ رێزگرتن لە یاد و بیرەریی شەهیدانی رێی رزگاریی کوردستان، بە تایبەت شەهیدانی قەڵەم، دەستی پێ کرد. پاشان سمینارەکە بە قسەکانی خاتوو کوێستان فتووحی، ئەندامی کومیتەی ناوەندی و بەرپرسی کۆمیسیۆنی چاپەمەنیی حیزب کرایەوە.

کوێستان فتووحی لە قسەکانی کردنەوەی سمینارەکەدا رایگەیاند " کە پێمان باش بوو بڵاوبوونەوەی ژمارە ٦٠٠ ی ئەم دەورەیەی رۆژنامە کوردستان و بیرەوەریی ٦٧ ساڵەی بڵابوونەوەی ئەم رۆژنامەیە بکەین بە دەرفەتێک بۆ باس لەلایەنە جۆراوجۆرەکانی مێژوو و کاریگەرییەکانی رۆژنامەی کوردستان، دەرفەتێک نەک هەر بۆ ئێمەی نووسەران و کارگێڕانی ئەو رۆژنامەیە، بەڵکوو بۆ ئێوە خوێنەران و هۆگرانی رۆژنامەی کوردستان و دۆستانی حیزب و بزووتنەوەی نەتەوەیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان بۆ ئەوەی بیرورا و پێشنیار و رەخنە و هەڵسەنگاندنی خۆتان بخەنە روو، تا ئێمەش سوود لە رێنوێنی و پەیام و رەخنە و پێشنیار و هەڵسەنگاندنی ئێوە وەر بگرین و بیکەین بە چرای رێگای کار و تێکۆشانی داهاتوومان."

کاک خالید عەزیزی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانیش لە دەسپێکی کاری سمینارەکەدا وتەیەکی کورتی پێشکێشی بەشداران کرد و وێڕای ناردنی سڵاو بە هەموو ئەو قەڵەمانەی لە سەردەمی کۆماری کوردستانەوە تا ئێستا نەخشیان لە دەرچوونی رۆژنامەی کوردستان بووە، تیشکی خستە سەر چەند تایبەتمەندییەکی رۆژنامەی کوردستان، ئۆرگانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان.

کاک خالید عەزیزی بە ئاماژە بەوەی کە ریسالەت و ئەرکی رۆژنامەیەک لە چوارچێوەی گەیاندنی هەواڵ و زانیاریدا پێناسە دەکرێ، بەڵام رۆژنامەی "کوردستان" جیا لەوە تریبوون و دەنگی مێژوو و بزووتنەوەی سیاسی و تێکۆشانی نەتەوەیەک بۆ مافە مەدەنی، سیاسی و نەتەوایەتییەکانی بووە.

سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا گوتی کە " کوردستان" بەڵگە و سەنەدێک بووە کە تا ئێستا بیری نەتەوایەتیی لە نێو خەڵکی کورد دا بڵاو کردۆتەوە، ئەو رۆژنامەیە هەوڵی یارمەتیدان بە دروستبوون و چەسپاندنی زمانی یەکگرتووی کوردی داوە، ئەویش لە کاتێکدا کە نەیارانی هەوڵی لەنێوبردن و تواندنەوەی ئەو زمانەیان داوە.

دوابەدوای قسەکانی بەرێز سکرتێری گشتیی حیزب، پانێلی یەکەمی سمینارەکە دەستی پێ کرد. لەو پانێلەدا بەرێزان مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە، سیمای ناسراوی بزووتنەوەی کورد و حیزبی دێموکرات، مستەفا مەعرووفی، مامۆستای زانکۆ و ئەندامی دەستەی نووسەرانی " کوردستان"، ئەییووب شەهابی راد، یەکێک لە کارگێڕان و دیزاینەرانی رۆژنامەی "کوردستان" باس و هەڵسەنگاندنەکانی خۆیان لە سەر رۆژنامەی "کوردستان" پێشکێش کرد.

بەرێز مامۆستا لە باسەکەیدا ئاورێکی کورتی لە چەندین قۆناغی ژیان و دەرچوونی رۆژنامەی کوردستان، لە سەردەمی کۆماری کوردستانەوە تا ئێستا دایەوە و، بە وردی ئاماژەی بەو بارودۆخە کرد کە لەماوەی ٤٢ ساڵی رابرووودا _ کە دەورەی ئەمجارەی رۆژنامەی "کوردستان"ی لە خۆ گرتوە_ ئەم رۆژنامەیە لەگەڵی بەرەورِوو بووە.

بەرێز مامۆستا لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا ئاماژەی بە چەند خەسڵەتێکی رۆژنامەی "کوردستان" کرد کە بەهۆی ئەو خەسڵەتانەوە رۆژنامەی "کوردستان" خۆشەویستی خوێنەران، هۆگران و لایەنگرانی بووە. مامۆستا حەسەن زادە لەو پێوەندییەدا گوتی ئەگەرچی رۆژنامەی "کوردستان"، رۆژنامەیەکی حیزبی بووە و لەسە خەتێکی سیاسیی دیار رۆیشتوە، بەڵام بەهۆی ئەوەی "گەل پەسند" بووە، لە بۆچوونەکان دا واقعبین بووە، راستگۆ بووە و درۆی لەگەڵ خەڵک و خوێنەرانی خۆی نەکردوە و زمانێکی رەوان و سەلیمی کوردی جێ خستوە، ئەو رۆژنامەیە هەموو کاتێ قورس و بە پرِستیژ و خاوەن پێگەی تایبەت بووە و هەیە.

مستەفا مەعرووفی بە هەڵسەنگاندنێکی کورتی بارودۆخی کۆمەڵایەتیی کوردستان لە سەردەمی کۆمار و ئاستی خوێندەواری و پێکهاتەی ژیانی شار و لادێی لە کوردستان هاتە سەر خەسڵەتە مستەفا مەعرووفی، مامۆستای زانکۆ و ئەندامی دەستەی نووسەرانی" کوردستان" یەکێکی دیکە لە کۆرگێڕانی ئەو پانێلە بوو کە باسەکەی بۆ هەڵسەنگاندنی ناوەرۆکی رۆژنامەکانی کوردستان لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا تەرخان کردبوو.

بەرچاوەکانی ئەو قۆناغە لە ژیانی رۆژنامەی کوردستان و تیشکی خستە سەر ئەوە کە

کوردستان لەو سەردەمەدا ئاوێنەی باڵانوێنی ژیانی کۆمەڵایەتیی خەڵکی کوردستان بووە. "کوردستان" لەو سەردەمەدا ڕێزی لە ئازادی بیرو را دەربڕین گرتوە و لە لاپەڕەکانی خۆیدا مەیدانی پێ داوە و هەروەها مەکۆ و شوێنی کۆکردنەوەی قەڵەم و نووسەرانی ناوچە و پارچە جیاوازەکانی کوردستان بووە و خزمەتی زۆری بە زمانی کوردی و تەسبیت و سەقامگیر کردنی زمانی کوردی ئەویش لە سەردەمێکدا کردوە کە سیاسەتەکانی ڕەزاخان و حەمەرەزاشای کوڕی حاشایان لە هەر چەشنە شوناس و پێناسێکی نەتەوەیی کردبوو.

دوایین کۆڕگێڕی ئەو پانێلە ئەییووب شەهابی راد، یەکێک لە کارگێڕان و دیزاینەرانی ڕۆژنامەی کوردستان بوو کە باسەکەی بۆ باس لە سەر لایەنی تەڕاحی و دیزاینی ڕۆژنامەی "کوردستان" لە قۆناغە جیاوازەکانی تەمەنی تەرخان کردبوو. ئەییوب شەهابی راد لەگەڵ هەڵسەنگاندنی بابەتیانە و ڕەخنەگرانەی "کوردستان" لە باری گرافیک و دیزاینەوە باسی ئەوەی کرد "کوردستان" لەگەڵ سەردەمی خۆی و بە پێی ئیمکاناتەکانی بەردەستی بەردەوام هەوڵی خۆگونجاندنی داوە و ویستوویەتی خۆی نوێ کاتەوە.

پانێلی یەکەمی سمینارەکە بە قسەکانی عەبدوڵڵا زەنگەنە، نووسەر و یەکێک لە هەڵسووڕاوانی بنکەی ژین کۆتایی پێ هات کە بە وردی باسی لە چۆنیەتیی ساغکردنەوەو کۆکردنەوە و لە چاپ دانەوەی ڕۆژنامەکانی " کوردستان"ی سەردەمی کۆمار کرد.

لە سەرەتای پانێلی دووهەمی سمینارەکەدا خەڵاتی ڕێزلێنانی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی " کوردستان" لە یادی ٦٧ ساڵەی تێکۆشانی ڕۆژنامەی کوردستان دا، بە بەرێزان مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە، فەتاح کاویان، قادر وریا، مومتاز حەیدەری، بنکەی ژین و دەزگای ئاراس درا. لەو بەشەدا قادر وریا، ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزب لە وتەیەکی کورت دا ڕوانینی خۆی سەبارەت بە ٢٥ سال تیکۆشانی لەم ڕۆژنامەیە دا،دەربڕی.

لە پانێلی دووهەمی سمینارەکەدا بەرێزان دوکتور ئاسۆ حەسەن زادە، ئەندامی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستان و مستەفا شێخە، ڕۆژنامەنووس باس و هەڵسەنگاندنەکانی خۆیان لە سەر ڕۆژنامەی کوردستان پێشکێش کرد.

دوکتور ئاسۆ حەسەن زادە لە باسەکەیدا وێڕای پێناسەی کلاسیک و کارکردی نوێی ڕۆژنامەنووسی حیزبی و ڕۆژنامەنووسی زانیاری گوتی کە لە ئێستادا هەم ڕۆژنامەنووسیی حیزبی پڕەنسیپ و مێتۆدەکانی ڕۆژنامەنووسیی مۆدێرن ڕەچاو دەکا و هەم ڕۆژنامەنووسیی زانیارییش هەڵگری جۆرێک فیکر و ئایدیای تایبەت بە خۆیەتی.

دوکتور ئاسۆ حەسەن زادە، بەشێکی دیکەی باسەکەی بۆ بەراوردی ڕۆژنامەی "کوردستان"، ئۆرگانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لەگەڵ ڕۆژنامەی " ئۆمانیتە"، سەر بە حیزبی کۆمۆنیستی فەرانسە تەرخان کرد و لە کۆتایی باسەکەی دا گوتی کە ڕۆژنامەی "کوردستان" دەتوانێ داهاتوویەکی گەشی هەبێ و سەرەڕای پێبەند بوونی بە بەرپرسایەتی و ریسالەتی خۆی، بەردەوام لە خۆیدا نوێ بێتەوە.

دوایین کۆڕگێڕی ئەو سمینارە ڕۆژنامەنووس مستەفا شێخە بوو. مستەفا شێخە لە سەرەتای باسەکەیدا ئاماژەی بەوە کرد کە نووسینە نەمر و شاکارەکانی ئەدەبیاتی کوردی لە سەر دەستی ئەو کەسانە بۆ ئێمە و بۆ کتێبخانەی کوردی ماونەتەوە کە لە کانی و سەرچاوەی ڕۆژنامەی "کوردستان"یان خواردۆتەوە و وەک نموونە ئاماژە بە کەسایەتییەکانی وەک ڕەحیمی سەیفی قازی، حەسەن قزڵجی، مامۆستا هێمن و مامۆستا عەبدوڵلا حەسەن زادە کرد.

مستەفا شێخە بەشی سەرەکیی باسەکەی بۆ بابەتی گواستنەوەی ڕۆژنامەکان لە کاغەز را بۆ نێو دنیای ئینتێرنێت تەرخان کرد و لەو بارەوە تێبینی و سەرنجەکانی خۆی بۆ ڕۆژنامە کوردستانیش خستە ڕوو.

لە بەشێ کۆتایی سمینارەکەدا بەرێزان فەرهاد ئەکبەری، ئارەش لورستانی، ئازا مستۆفی، جەلیل گادانی، دوکتور عوسمان دەشتی، ئاسۆ مام زادە و عەبدولکەریم شیخانی راو و بۆچوونی خۆیان لە سەر باسەکانی سمینارەکە خستە ڕوو.

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

وتەکانی بەڕێز خالید عەزیزی سکرتێری گشتی حیزبی دێموکراتی کوردستان
لە سمیناری ٦٧ ساڵ بەردەوامیی ڕۆژنامەی « کوردستان»دا

میوانانی خۆشەویست! ستافی کارای ڕۆژنامەی کوردستان! میوانانی ئەهلی قەلەم و سیاسەت و ئەدەب! پڕبەدل بەخێرهاتنتان دەکەم. لە لایەن کۆمیتەی ناوەندییەوە کە ڕۆژنامەی «کوردستان» ئورگانی ئەو کۆمیتەیە زۆر خوشحالم کە بە بۆنەی دەرچوونی

ژمارە ٦٠٠ ی ڕۆژنامەی کوردستان دەرفەتێک ڕەخسا کە بتوانین ئاوڕێک لە ڕۆژنامەی «کوردستان» بدەینەوە. لێرەدا جێگای خۆیەتی سڵاو بنێرین بۆ ئەو کەسانەی کە لە تەمەندا نەماون، بەڵام هەر لە سەردەمی کۆماری کوردستانەوە لە هەلومەرجی جیاجیا و دژواردا لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا دەوریان هەبووە و بەشێکی گەیشتنی ئەو ڕۆژنامەیە بەمرۆ قەرزدای ئەوانە. هەروەها جێگەی خۆیەتی یادێک هەموو ئەو دوست و هاورێیانەی دەرەوەی حیزب بکەین کە لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا دەوریان هەبووە و ڕەنگە ئێستا لە نێوخۆی وڵات یان لە هەندەراندا بن. هەروەها پێویستە یادی ئەو هاورێ و هاوکارانەی حیزبی دێموکرات و ڕۆژنامەی «کوردستان» لە باشووری کوردستان بکەین کە لەو هەلومەرجەدا کە حیزبی دێموکرات لە ژێر گۆشاردا بووە و لە هەرێمی کوردستاندا گیرساوەتەوە هاوکاریی ڕۆژنامەی «کوردستان»یان کردوە.

ڕەنگە نەفسی ناوی ڕۆژنامە لە یەکەم خوێندنەوەدا ئێمە بخاتە ئەو فکرە کە ئامرازێکە بۆ بڵاوکردنەوەی ڕۆژانەی هەواڵ بەڵام ڕۆژنامەی «کوردستان» شتێکی دیکە بوو. ڕۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی حیزبی دێموکرات، یادگاری کۆماری کوردستان و بەرهەمی ئەقڵییەتی سەردەمی کۆماری کوردستانە کە توانی لە زۆر بواردا زۆر بابەت لە خۆیدا نەهادینە بکا. ڕۆژنامەی «کوردستان» سەنەدێکی نەتەوایەتی بوو کە بیرو هوشیاریی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و بگرە لە پارچەکانی دیکەش بڵاو دەکردەوە بۆ ئەوەی خەڵکی کوردستان بە شوێن ڕێچکەی کوماری کوردستان لە هەوڵ و تێکۆشاندا بن. لە کەشوهەوایەکدا کە حکوومەتی پێشوو هەوڵی دەدا زاراوەی جۆراوجۆر پەرەپێ بدا و بەو زاراوە جۆراوجۆرانە رادیۆ دابنێ و تەنانەت لەم دوایییانەدا لە فیکری نووسینیشدا بوو، ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ڕێگەی زمانی پاراوی خۆی هەوڵی دەدا خزمەت بە بنیاتنان و بەرەوپێشچوونی زمانی یەکگرتووی کوردی بکا. هەر بۆیە بە خۆشییەوە لە ئاکامی هەوڵی نووسەران و قەڵەم بە دەستان و زمانزانانی حیزبی دێموکرات و دوستانی، ڕۆژنامەی «کوردستان» بوو بە ئەو سەکۆیە کە تەنانە لە بەشی کرمانجی زمانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەتا دەگاتە بەشی خواروو، ناوچەی کەڵهور و کرماشان و ئێلام، ئەوانەی پێوەندییان بە خوێندنەوە و نووسین و سیاسەتەوە هەیە لەو زمانە تێبگەن.

ڕۆژنامەی «کوردستان» بە حوکمی ئەوەی ئورگانی حیزبی دێموکرات کوردستان بووە بە دوای بەشێک لە بەرنامەکانی کۆماری کوردستاندا لە ئاستی کۆمەڵایەتیدا دەرۆیشت کە ئەویش بابەتی دادپەروەیی کۆمەلایەتی و فرەچەشنی بووە کە تا ئەو جێگەیەی لەگەڵ بەرنامەکانی حیزبی دێموکرات و ئاواتەکانی کۆماری کوردستان گۆنجاوە هەوڵی بۆ داوە و لەو پێوەندییەدا وتاری هەبووە و کاری کردوە. لە هەمووی ئەوانە ئەگەر گرینگتر نەبێ، بەڵام گرینگیی خۆی هەیە لە سەردەمی کۆماری کوردستاندا کە لاوان و ژنان لە ڕێگەی ڕێکخراوەکانیان دەوریان هەبووە، ڕۆژنامەی «کوردستان» بە نووسینەکانی هەوڵی داوە یەکسانی لە نێو ژنان و پیاواندا پەرە پێ بدا. هەر بۆیە یادی ڕۆژنامەی «کوردستان» لە ٦٠٠ مین ژمارەیدا ئاوردانەوەیە بە سەر هەمووی ئەو بابەتانەدا.

جێگەی خۆیەتی یادی ئەو کەسانەش بکەین کە توانای خوێندن و نووسینیان نەبووە، بەڵام لە بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی «کوردستان» دا دەوریان هەبووە. بەشێک لە ئێوە کە قەڵەم بە دەستن، لە زانکۆکان و لە کۆڕوکۆمەڵە خوێندکارییەکاندا کار دەکەن ڕەنگە لە ڕێگەی پۆست یان لە ڕێگەی پێوەندییەکەوە ڕۆژنامەی «کوردستان» بە دەستان گەیشتبێ. منیش بیرەوەرییەکی خۆم لە ڕۆژنامەی کوردستان دەگێڕمەوە. من نە کەسێکی قەڵەم بە دەستم لە بواری ئەدەبی و نووسیندا نە دەورێکی گرینگم لە ڕۆژنامەی «کوردستان» دا هەبووە، بەڵام تێدەگەم کاری نووسین و ڕۆژنامەگەری چەندە کارێکی دژوار و چەندە پێویستی بە تێبینی و وردبینی هەیە. دەوری ساڵی ٤٩ و ٥٠ی ئێرانی بوو، من منداڵێکی ٧- ٨ ساڵانە بووم، تازە مامۆستایان بۆ دێیەکەمان هێنابوو و کەمێک فێری فارسی ببووم. لە دێهاتی لای ئێمە کە پاییز تەواو دەبوو چۆن خڵەوخەرمان تەواو دەبوو، بێستانیش کە دەڕندران، شووتی و کاڵەکیان خڕدەکردەوە لە گۆشەی حەوشێکدا کە کا دادەنرا لەوێدا رایاندەگرت کە شەوی درێژی زستانی پێ تێپەر بکەن. لە بنەماڵەی ئێمەشدا هەموو ساڵێک ئەوە دەکرا. زۆر جار لەگەڵ خوشکەکەم دەچووین بزانین لە نێو ئەو کایەدا شووتی وکالەکێکمان وەگیردەکەوێ بۆ ئەوەی بیخوێن. ئەو سەردەمە بابم ئەندامی حیزبی دێموکرات بوو، بە شێوەی نهێنی بۆ حیزبی دێموکرات کاری دەکرد. ڕۆژێک لە ڕۆژان کە دیسان بە شوێن کالەک وشووتیدا چووبووین کە دەستم دەنێو گوێزر و کایەکەدا را کرد کاغەزێک بە دەستمەوە هات کە لووڵ درابوو بە داوە بەنێک گرێ درابوو. ڕۆژنامەکەم هێنا دەرێ و تەماشام کرد، من کە تازە یەک دوو ساڵ بوو دەمخوێند و وشەکانم هەر بە فارسی وەردەگرت، هەستم دەکرد کە ئەوە وەک ئەویدیکە نییە، بەڵام بە جۆرێک لەگەڵی نامۆ نەبووم و تا رادەیەک لێی تێدەگەیشتم. ئاشنایی من لەگەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان» بەمجۆرە بوو. جێگای خۆیەتی یاد لە بەشێکی زۆر لەو ژن و پیاوانە بکەین کە چ لە سەردەمی پاشایەتی و چ لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا بەڵام بۆ بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی «کوردستان» زەحمەتیان کێشاوە و تەنانەت لەو پێناوەدا گیانیشیان بەخت کردوە.

رۆژنامەی «کوردستان»یان دەست بە دەست دەگەراند و حەشاریان دەدا. هەر بۆیە ئەو بیرەوەرییەش ئەوە بە ئێمە دەڵێ کە زۆر کەس کە تەنانەت دەستی نووسینیشیان نەبووە، لە کۆتاییدا بۆ هەمووی ئێوە ساخی سەڵامەتی و بۆ کارگێران و بەڕێوەبەرانی رۆژنامەی «کوردستان» سەرکەوتن بە ئاوات دەخوازم. هەروەها هیوادارم هەمووی ئێمە بە تێکرایی تێبکۆشین کە تەمەنی رۆژنامەی «کوردستان» درێژتر بێتەوە و قەڵەم بە دەستان لەوێدا کار بکەن. هەروەها هیوادارم لە داهاتوویەکی نزیکدا بە تێکۆشانی هەموومان یادی رۆژنامەی «کوردستان» لەو شوێنە بگرین کە لێی لە دایک بووە..

===

دەقی وتەکانی کوێستان فتوحی بەرپرسی کۆمیسیۆنی چاپەمەنیی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە دەسپێکی سمیناری ٦٧ ساڵەی رۆژنامەی «کوردستان»دا

بە ناوی هاوڕێیان و هاوکارانم لە رۆژنامەی «کوردستان» و لە لایەن ناوەندی راگەیاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە بە گەرمی بەخێرهاتنتان دەکەم.

بۆ ئێمە لە رۆژنامەی کوردستان و ناوەندی راگەیاندنی حیزبی دێمۆکراتی «کوردستان»، مایەی خۆشحاڵی و شانازییە کە دەبینین ئێوە سیما و ناوە دیارەکانی بواری سیاسەت و ئەدەب و رۆژنامەنووسیی کوردی، ئێوە مامۆستایانی زانکۆ و ئێوە تێکۆشەرانی رێگای ئازادی، لە ژێر رەشماڵی رۆژنامەی کوردستان دا کۆ بوونەوە.

پێمان باش بوو بڵاو بوونەوەی ژمارە ٦٠٠ ی ئەم دەورەیەی رۆژنامەی «کوردستان» و بیرەوەریی ٦٧ ساڵەی بڵاوبوونەوەی ئەم رۆژنامەیە بکەین بە دەرفەتێک بۆ باس لە لایەنە جۆراوجۆرەکانی مێژوو و کاریگەرییەکانی رۆژنامەی «کوردستان». دەرفەتێک نەک هەر بۆ ئێمەی نووسەران و کارگێڕانی ئەم رۆژنامەیە، بەڵکوو بۆ ئێوە خوێنەران و هۆگرانی ئەم رۆژنامەیە و دۆستانی حیزبی دێمۆکرات و بزووتنەوەی نەتەوەیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان بۆ ئەوەی بیروڕا و پێشنیار و رەخنە و هەڵسەنگاندنی خۆتان بخەنە روو. ئێمەش سوود لە رێنوێنی و پەیام و رەخنە و پێشنیار و هەڵسەنگاندنی ئێوە وەربگرین و بیکەین بە چرای رێگای کاروتێکۆشانی داهاتوومان.

رۆژنامەی «کوردستان» دڵگەرم و بە پشتیوانیی دۆستانی وەک ئێوە، لە سەر رێچکە و رێبازی خۆی کە رێگای حیزبی دێمۆکرات و کۆماری کوردستانە، بەردەوام دەمێنێ.

من لە دەسپێکی ئەم سمینارەدا بۆ ئێوە بەشدارییەکی چالاکانە لە باسەکاندا، بۆ سمینارەکەمان سەرکەوتن بە ئاوات دەخوازم.

قسەکانم بە سڵاوی وەفا و ئەمەگناسی بۆ هەموو ئەو تێکۆشەر و خەباتگێڕانە کۆتایی پێ دێنم کە لە سەنگەری ئەم رۆژنامەیەدا خزمەتی رۆژنامەنووسیی کوردی و بزووتنەوەی رزگاریخوازانەی کوردیان کردوە، بە تایبەتی سڵاو لەوانە کە ئێستا لە ژیاندا نەماون و چوونەتە ریزی کاروانی نەمران.

جارێکی دیکەش بەخێرهاتنتان دەکەم، بەتایبەتی ئەو میوانە بەڕێزانە کە لە رێگای دوورەوە تەشریفیان هێناوە. سەربەرزین بە بەشداریتان لەم یادەدا. بەهیوای وەدیهاتنی ئاواتەکانی رۆژنامەی «کوردستان» کە ئاواتی هەر هەمووی ئێمەیە.

===

ڕێز لێنانی ڕۆژنامەی "کوردستان" بۆ مامۆستا مومتاز حەیدەری

کوردستان و کورد: لە سمیناریک دا کە بە بۆنەی ریزگرتن لە ٦٧ سالەی بەردەوامیی ڕۆژنامەی "کوردستان" و بڵاوبوونەوەی ژمارە ٦٠٠ ی دەورەی ئێستای ئەم ڕۆژنامەیە دا لە بنکەی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان پیک هاتبوو،مومتاز حەیدەری،لە لایەن ڕۆژنامەی"کوردستان"ەوە لەوحی ڕێزلێنانی پێشکەش کرا. سەرنجتان بۆ ناوەرۆکی دەقی لەوحی ڕێزلێنانەکە رادەکێشین:

بۆ بەڕێز مامۆستا مومتاز حەیدەری!

کتێبخانەی کوردی و توێژەرانی بواری مێژوو و ڕۆژنامەنووسیی نەتەوەکەمان، لە زۆر

بەڵگەنامەی بە نرخ و سەرچاوەی دەگمەن بێبەش دەبوون ئەگەر کەسانێکی دڵسۆز و بە مشوور لە دژوارترین هەلومەرجەکان دا، لە سەر ئەرکی خۆیان، خەمیان لە کۆکردنەوە وپاراستنی ئەو بەڵگەنامانە نەخواردبا. بەڕێزت یەک لەو کەسانەی کە بە هەوڵی دەیان ساڵەیان، ئەرشیڤێکی دەولەمەندیان لە کتێب و گۆڤار و نامیلکە و وێنە و دەستنووس و بەڵگەنامەی بەنرخی دیکە، پێکەوە ناوە. هەر لەو کاتەش دا، لە دەسگرتن و هاوکاریی توێژەران، خوێندکاران و هۆگران، درێغتان نەکردوە.

هەنگاوی گرنگی ئەم ساڵانەی دواییت، وەڕێخستنی گۆڤاری کلتووریی، زانستی، مێژوویی، بەڵگەنامەیی "کوردستان سەدەی ٢١" (**K21**)، کە نیشاندەری ئەزموون و توانا و مایەی زۆری بەڕێزتان لە بواری ڕۆژنامەنووسی وبایەخدان بە ئەرشیڤ و بەڵگەنامە دایە، شیاوی پێزانین و ڕێزلێنانە.

بڵاوبوونەوەی ژمارە ٦٠٠ی دەورەی ئێستای ڕۆژنامەی "کوردستان" کە هاوکاتە گەڵ تێپەڕینی ٦٧ ساڵ بە سەر تەمەنی ئەم ڕۆژنامەیە دا، بە دەرفەت دەزانین بۆ ئەوەی ئەمەگناسی و سوپاسی خۆمان بەرامبەر تەمەنێک هەوڵ و تیکۆشانی بێوچانت رابگەیەنین. لە قووڵایی دڵەوە ماندوونەبوونیتان لێ دەکەین و لەم ئەرکە نەتەوەیی و ڕۆشنبیرییە پیرۆزە دا بەردەوامی و سەرکەوتنی زیاترتان، بە ئاوات دەخوازین.

دەستەی نووسەران و کارگێڕانی
ڕۆژنامەی "کوردستان" ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان
١٢ی ڕێبەندانی ١٣٩١ / ٣١ی ژانویەی ٢٠١٣

==

ڕێزلێنان لە هەر دوو دەزگای: "ئاراس" و "بنکەی ژین"

کوردستان و کورد: لە سمیناریک دا کە بە بۆنەی ریزگرتن لە ٦٧ سالەی بەردەوامیی ڕۆژنامەی "کوردستان" و بڵاوبوونەوەی ژمارە ٦٠٠ی دەورەی ئێستای ئەم ڕۆژنامەیە دا لە بنکەی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان پیک هاتبوو،هەر دوو دەزگای "بنکەی ژین بۆ بووژاندنەوەی کەلەپووری بەڵگەنامەیی و ڕۆژنامەوانی ی کوردی" و "دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس" ، بە هاوبەشی لە لایەن دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە لەوحی ڕێزلێنانیان پێشکەش کرا.ئەم لەوحە لە لایەن سکرتیری گشتیی حیزب، هیژا خالید عەزیزی درا بە بەڕیزان فەرهاد ئەکبەری و عەبدوڵلا زەنگەنە کە لە لایەن دەزگای ئاراس و بنکەی ژین لەم سمینارە دا بەشدار بوون. سەرنجتان بۆ ناوەرۆکی دەقی لەوحی ڕێزلێنانەکە رادەکێشین:

بۆ هەر دوو دەزگای:
ئاراس" و "بنکەی ژین "

کۆکردنەوە و پاراستنی کەلەپووری بەڵگەنامەیی و ڕۆژنامەنووسیی کوردیو لێکۆڵینەوە و تیشک خستنە سەریان، لەو کارە پێویستانەن کە سامانی مێژوویی کورد و زانیاریی تاکەکان لە سەر رابردووی نەتەوەکەیان دەوڵەمەند دەکەن. "کوردستان"ی زمانحاڵی

حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی جمهوریی کوردستان، ئەو گەنجینە بە نرخە بوو کە بە هەوڵی هەر دوو برای توێژەری بە خزمەت و دلسۆز، مامۆستایان ڕەفیق ساڵح و سەدیق ساڵح کەوتە بەر تیشکی لێکۆڵینەوەیەکی شایان و بە هیممەتی"بنکەی ژین" و "دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس"، لە گەڵ زوربەی ژمارەکانی یەکەم دەورەی ئەم ڕۆژنامەیە دا، چاپ و بڵاو کرایەوە .

کوردستان"، ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، کە درێژەدەری هەمان"کوردستان"ە و شانازیی بەردەوامبوون لە سەر ڕێگا و ئامانجەکانی کۆماری کوردستانی هەیە، لە ئاست ئەم خزمەتە گەورەیەی ئەم دوو دەزگایە و بەڕێوەبەرانیان بە مێژووی ئەم ڕۆژنامەیە، (چاپ و بڵاوکردنەوەی یەکەم دەورەی "کوردستان" لە توێی پرۆژەیەکی هاوبەش دا) سەری ڕێز دادەنوێنێ.

بڵاوبوونەوەی شەشسەدەمین ژمارەی دەورەی ئێستای"کوردستان" کە هاوکاتە لە گەڵ تێپەڕینی ٦٧ ساڵ بەسەر لە دایکبوونی ئەم ڕۆژنامەیەدا، بە دەرفەت دەزانین تا ڕێز و پێزانین و ئەمەگناسیی ڕۆژنامەی "کوردستان" و حیزبی دیموکراتی کوردستان، بەم دوو دەزگا پڕبەرهەم و پڕخزمەتە ڕابگەیەنین.

لە قووڵایی دڵەوە دەسخۆشتان پێ دەڵێین و ماندوونەبوونیتان لێ دەکەین. هیوامان ئەوەیە هەر دووی ئەم دەزگایانە و بەڕێوەبەران، توێژەران و کاربەدەستانیان لە خزمەتی دلسۆزانەی بوارە جۆراوجۆرەکانی ڕۆشنبیریی نەتەوەکەیان دا بەردەوام و سەرکەوتوو و سەربەرز بن.

حیزبی دیموکراتی کوردستان دەفتەری سیاسی

٣١ی ژانویەی ٢٠١٣ (١٢ی ڕێبەندانی ١٣٩١)

==

ڕۆژی ١٢ی ڕێبەندان لە چوارچێوەی سمیناری بەزر ڕاگرتنی ٦٧ ساڵی بەردەوامیی ڕۆژنامەی " کوردستان " دەفتەی سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە بۆنەی دەیان ساڵ خزمەت بە ڕۆژنامەی " کوردستان " لەوحی ڕێزلێنانی پێشکەش بە بەڕێزان : مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە، فەتاح کاویان و قادر وریا کرد. لێرە دا ناوەرۆکی دەقی ڕێزلێنانەکان دەخەینە بەرچاوی خوێنەران :

==

بەرێز و تێکۆشەر مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە!

لەماوەی ٤٢ ساڵی رابردوو دا کە دەورەی ئێستای ڕۆژنامەی " کوردستان " بەردەوام بووە،

بەرێزتان یەکێک لە دیارترین و شوێندانەترین نووسەران، بەڕێوەبەران و سەرنووسەرانی ئەم ڕۆژنامەیە بوون. هەم شانازیی بەشداری لە وەڕخستنی ئەم دەورەیەی " کوردستان "ت دا هەیە، هەم لە چەند قۆناغیش دا وەک بەڕێوەبەر، سەرنووسەر و بەرپرسی ئەم ڕۆژنامەیە،کارت کردوە. ئەوەش بەجێی خۆی کە هەتا ئێستاش هەر کات پێویست بووبێ بە نووسین ئاوڕت لێ داوەتەوە و هاوکاریت کردوە.

لایەنێکی دیکە لە خزمەتی بەنرخی بەرێزتان بە ڕۆژنامەی " کوردستان ". ڕۆڵی مامۆستایانەت لە راهێنانی نووسەران و هاوکارانی ئەم ڕۆژنامەیە هەم لە باری دروستنووسینی زمانی کوردی و هەم لە فێر کردنی نووسین و وەرگێڕان دایە.

بڵاو بوونەوەی ژمارە ٦٠٠ ی دەورەی ئێستای ڕۆژنامەی " کوردستان " کە هاوکاتە لە گەڵ تێپەرینی ٦٧ ساڵ بەسەر تەمەنی ئەم ڕۆژنامەیە دا، بەدرفەت دەزانین بۆ ئەوەی ڕێز و دەستخۆش و پێزانینی خۆمان بەرامبەر بە ڕۆڵی مامۆستایانەت بەنرخت لە دەوڵەمەند کردنی ئەدەبیاتی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە گشتی و بەردەوامیی و بەرەوپێشچوونی ڕۆژنامەی " کوردستان " دا بەتایبەتی ڕابگەیەنین. هیوامان ئەوەیە ڕۆژنامەی " کوردستان " و چاپەمەنیی حیزبی دێموکرات تا ساڵانێکی زۆری دیکە لە ڕێنوێنی، و ئەزموونی دەوڵەمەندی بەرێزتان لە بوارەکانی سیاسی، نووسین و زمانەوانی دا سوود وەربگرن.

حیزبی دێموکراتی کوردستان – دەفتەری سیاسی

١٢ی ڕێبەندانی ١٣٩١ / ٣١ی ژانویەی ٢٠١٣

کوردستان
ئاڵای شەکاوەی خەباتێکی بەردەوام

هاوڕێی تێکۆشەر کاک فەتاح کاویان !

ئەدەبیاتی سیاسیی حیزبی دێموکرات بە گشتی و بە تایبەتی ڕۆژنامەی " کوردستان " زمانحاڵی ئەم حیزبە لەم ٣٣ ی ساڵەی دوایی دا، قەرزداری، بیرو قەڵەم و هەوڵی

دڵسۆزانە و ماندوویی نەناسانەی چەن کەسێکی دیار، کە بە دڵنیاییەوە. بەڕێزت یەکێکیانی، جەنابت بە نووسین، وەرگێڕان لە ئینگلیزی و فارسییەوە بۆ سەر زمانی کوردی و بە پێچەوانەوە و هەروەها بە وەرگرتن و بەڕێوەبردنی بەرپرسایەتیی گرنگ لە چاپەمەنیی حیزب و ڕۆژنامەی " کوردستان " دا، ڕۆڵ و جێگایەکی ئەوتۆت هەبووە کە شیاوی ڕێزلێنانە.

بڵاو بۆنەوەی ژمارە ٦٠٠ ی دەورەی ئێستای ڕۆژنامەی " کوردستان " کە هاوکاتە لە گەڵ تێپەڕینی ٦٧ ساڵ بەسەر تەمەنی ئەم ڕۆژنامەیە دا، بەدەرفەت دەزانین بۆ ئەوەی ڕێز و دەستخۆش و پێزانینی خۆمان بەرامبەر بە هەوڵی ماندوویی نەناسانەت لە خزمەتی بێدریغ و بەنرخ بە ڕۆژنامەی " کوردستان " و چاپەمەنیی حیزبی دێموکراتی کوردستان. ڕابگەیەنین.

لەم بۆنە خۆشە دا، تەمەندرێژی و سەلامەتی بۆ بەڕێزت بە ئاوات دەخوازین، هیواداریین ڕۆژنامەی " کوردستان " و حیزبی دێموکرات و بزووتنەوەی نەتەوایەتیی خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ساڵانێکی زۆری دیکە سوود لە قەڵەم و توانای فکری و ئەزموونی دەوڵەمەندی بەڕێزت لە بواری نووسین و وەرگێڕان دا وەربگرن.

حیزبی دێموکراتی کوردستان – دەفتەری سیاسی
١٢ی ڕێبەندانی ١٣٩١ / ٣١ی ژانویەی ٢٠١٣

==

هاوڕێی خۆشەویست و تێکۆشەر کاک قادر وریا، سەرنووسەری ڕۆژنامەی " کوردستان "!

ماوەی ٢٥ ساڵ، چارەکە سەدەیەکە کە ئێوە دەگەڵ ڕۆژنامەی " کوردستان " ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات کار دەکەن و بە کردەوە ئەو ڕۆژنامەیە بۆتە بەشێک لە ژیانتان. ئەگەرچی لە هەموو ئەو ماوەیە دا ئێوە ئەرکی سەرنووسەریتان لە ئەستۆ نەبووە، بەڵام بەشایەتیی کادری بەڕێوەبەریی ڕۆژنامە و هەموو ئەوانەی لە نزیکەوە شارەزای ڕەوتی دەرچوون و بەرە و پێش چوونی بوون، هەمیشە ئێوە یەکێک لە کۆڵەکە قیمەکان و زۆر وەختیش بڕبڕەی پشتی " کوردستان " بوون.

دەرچوونی ژمارە ٦٠٠ ی " کوردستان "و شەست و حەوتەمین ساڵوەگەڕی دەرچوونی یەکەمین ڕۆژنامەی " کوردستان " لە بەرەبەری دامەزرانی کۆماری کوردستاندا و هەروەها و چل و دووهەمین ساڵوەگەڕی بڵاو بوونەوەی یەکەمین ژمارەی ئەم دەورەیەی " کوردستان " کە هەموویان لە لای ئێوە بۆنەیەکی خۆشەویستن، بەدەرفەت دەزانین بۆ ئەوەی بەم هۆیەوە ڕێز و ئەمەگناسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانیان پێ ڕابگەیەنین.

هیواداریین ڕۆژنامەی " کوردستان " لە سایەی ڕێنوێنی و هەوڵ و تێکۆشانی ئێوە دا ساڵ بە ساڵ زیاتر پێش بکەوێ و ئێوەش بە هەق ببنە سەرمەشقێک بۆ ئەو کیژ و لاوانەی هەر ئێستا لە ڕۆژنامە و ئۆرگانەکانی دیکەی ڕاگەیاندنی حیزبەکەمان دا خەریکی کار و تێکۆشانن.

وێرای سوپاس و پێزانین

حیزبی دێموکراتی کوردستان – دەفتەری سیاسی
١٢ی ڕێبەندانی ١٣٩١ / ٣١ی ژانویەی ٢٠١٣

==

مامۆستایان ، نووسەران و ئەدیبان لە ژێر ڕەشماڵی " کوردستان دا

سمیناری ڕێز گرتن لە ٦٧ ساڵ بەردەوامیی ڕۆژنامەی " کوردستان "

" کوردستان " ڕێچکەیەک لە کۆماری کوردستانەوە تا سەرکەوتنی یەکجاری

سەرچاوە : ڕۆژنامەی کوردستان و ماڵپەڕی کوردستان و کورد